

انجيل لوقا

پیشگفتار

انجیل لوقا

مقدمه نخستین کتاب لوقا

از بین چهار انجیل، تنها انجیل لوقا بماند بسیاری از نوشته‌های یونانی آن دوران با یک مقدمه آغاز می‌شود. این مقدمه به شخصی به نام تئوفیلُس خطاب شده که ظاهراً شخصیت مهمی است. کتاب اعمال رسولان نیز با مقدمه‌ای آغاز می‌شود که به همین شخصیت خطاب می‌گردد و نویسنده در آنجا به نخستین کتاب اشاره نموده از «هر آنچه عیسی انجام داده و آموخته است» سخن می‌گوید (اع ۱: ۲-۳). از همان آغاز کلیسای اولیه به این نتیجه رسیده بودند که این انجیل و کتاب اعمال رسولان را یک نفر نوشته است. منتقدان معاصر نیز این نظریه را تأیید کرده‌اند و استدلال ایشان بر مبنای یکسان بودن لحن و وحدت اندیشه در دو کتاب و همچنین بر قرینه بودن طرح آنها است؛ انجیل فراز آمدن عیسی به اورشلیم را که در آنجا «واقعۀ عید گذر» یعنی رنجها و رستاخیز مسیح تحقق می‌یابد ذکر می‌کند و کتاب اعمال رسولان روایت می‌نماید که شرح این واقعه از اورشلیم تا اقصی نقاط جهان اعلام شده است (اع ۱: ۸). در مقدمه انجیل، لوقا موضوع، روش و هدف اثر خود را اعلام می‌کند: وی «رویدادهایی» را ارائه خواهد کرد که نقطه آغاز سرگذشت جامعۀ مسیحی یعنی کلیسا

است. وی که از روایت‌های نخستین شاهدان با دقت اطلاع یافته آنها را «به ترتیب» عرضه خواهد کرد. بدین ترتیب تئوفیلُس در این کتاب از وقایعی که قبلاً شنیده روایت قابل اطمینانی خواهد یافت.

بدین ترتیب لوقا در نقش یک مورخ ظاهر می‌شود و از راه و رسم تاریخ‌نویسان زمان خود پیروی می‌کند (ر. ک ترتیب و تاریخ وقوع رویدادها ۳: ۲-۱). اما تاریخی که وی می‌خواهد ارائه دهد تاریخی مقدس است. نیت اصلی او آن است که نشان دهد رویدادها از نظر ایمان چه معنی و مفهومی دارند، ایمانی که واقعۀ عید گذر و حیات جامعۀ مسیحی آن را روشن کرده است. بنابراین کتاب لوقا یک مژده یعنی یک انجیل می‌باشد.

تاریخ نجات در ساختار انجیل لوقا

طرح سومین انجیل نظیر طرح کلی اناجیل متی و مرقس است، بدین معنی که شامل یک مقدمه، گفتارهای عیسی در جلیل، فراز آمدن وی به اورشلیم و بالاخره تحقق پایانی رسالت وی با رنجها و رستاخیز در این شهر است. اما ترکیب انجیل لوقا با دقت تهیه و تنظیم شده و منظور این است که زمانها و مکانهای وقوع حوادث تاریخ نجات در این سرگذشت بطور برجسته نشان داده شود.

۱- مقدمه (۵:۱-۱۳:۴) حاوی دو بخش کاملاً متمایز می باشد.

روایت های مربوط به دوران کودکی (۵:۱-۵:۲) مختص به لوقا است. این روایت ها مرتباً یحیی تعمید دهنده و عیسی را به موازات هم قرار داده در حالی که تابعیت اولی را نسبت به دومی نشان می دهند. این روایات بویژه راز عیسی را طی سلسله پیامهای خارق العاده ای بیان می کنند که وی زاده از روح القدس، قدوس، پسر خدا (۳۵:۱)، منجی و مسیح خداوند (۱۱:۲)، نجات خدا و نوری امتهاست (۳۰:۲، ۳۲) و با این همه انبوه قوم خودش او را طرد خواهند کرد (۳۴:۲). در آغاز انجیل، پیش از آن که راز به تدریج آشکار شود، رازی که در بقیه کتاب ذکر می شود، این اظهارات، مقدمه ای درباره مسیح شناسی است که می توان آن را با مسیح شناسی انجیل یوحنا مقایسه نمود (یو ۱:۱-۱۸).

مقدمه مربوط به بخش رسالت (۱:۳-۱۳:۴) نظیر اناجیل متی و مرقس شامل رسالت یحیی تعمید دهنده، تعمید عیسی و پیروزی اولیه او بر وسوسه گر است اما لوقا دوران یحیی را که هنوز مربوط به عهد عتیق است از دوران عیسی جدا و متمایز می سازد (۲۰:۳ توضیح a). و مخصوصاً بر منصب مسیحایی که پدر پس از تعمید به پسر عطا می کند اصرار می نماید (۲۲:۳) توضیح e؛ وی در این قسمت شجره نامه عیسی را می آورد که تا حضرت آدم می رساند تا ارتباط و بستگی او را با تمام بشریت نشان دهد (۳۳:۳-۳۸).

بالاخره آخرین کلمات روایت منجر به وسوسه، مبارزه قطعی در راه رنجه و اعلام می کنند (۱۳:۴).

۲- نخستین قسمت رسالت عیسی (۴:۱-۵:۰) کلاً در جلیل رخ داده است (ر. ک ۵:۲۳؛ اع ۱۰:۳۷) و این نکته با مت ۲۱:۱۵؛ ۱۶:۱۳ و مر ۷:۲۴-۳۱؛ ۸:۲۷ تفاوت دارد. این قسمت با صحنه گفتار استاد در کنیسه ناصره (۴:۱۶-۳۰) آغاز می شود و این گفتار پیشاپیش مختصات انجیل را دارد، یعنی اعلام نجات بر مبنای نوشته های مقدس و با الهام از روح القدس، اشاره به نجات مشرکان، امتناع هموطنان عیسی و تمهیدات جنایتکارانه آنان. سپس روایت رسالت شامل اعمال عیسی (مخصوصاً معجزه ها) و سخنان او می آید که شاگردان را به نخستین مرحله آشنایی با شخصیت او هدایت می کند.

اولین بخش این قسمت (۴:۳۱-۱۱:۶) که تقریباً به همان ترتیب مر ۱۶:۱-۳:۶ است عیسی را در برابر انبوه مردم، در برابر دشمنان، در برابر اولین گروه شاگردان و در میان معجزه ها و بحث و جدلها نشان می دهد.

بخش دوم (۶:۱۲-۷:۵۲) که در انجیل مرقس مشابهی ندارد ولی متی مطالبی مشابه آنها را به صورت پراکنده ذکر کرده، با فراخواندن دوازده شاگرد شرع می شود و بیش از هر چیز شامل آموزش عیسی به شاگردان در طی گفتارهای مربوط به وعده های سعادت ابدی (خوشا به حال ها) می باشد.

سومین بخش این قسمت (۸:۱-۹:۵۰) در جایی که مطالب انجیل لوقا به روایت مر ۱:۴-۹:۴۰ می پیوندد (ولی بدون این که

گذر که تحقق آن نزدیک است نشان می‌دهد (۵۱:۹). استاد به سوی اورشلیم یعنی شهر مقدسی که مقرر است در آنجا امر نجات تحقق یابد روانه می‌شود. دو اشاره دیگر در مورد این شهر که لوقا در ۲۲:۱۳ و ۱۱:۱۷ ذکر کرده ممکن است این قسمت را به سه بخش تقسیم کند ولی این تقسیم بندی کاملاً ظاهری است زیرا این بخش‌ها نه از نظر جغرافیایی و نه از نظر تحول عقیدتی پیوستگی و تداوم ندارند. خط سیر این مسافرت با امان و نقاط جغرافیایی تطبیق نمی‌کند (مثلاً چنین می‌نماید که وقایع مذکور در ۱۰:۱۳-۱۵ و ۱۳:۳۱-۳۳ در جلیل روی داده و در آیات ۱۳:۳۴-۳۵ فرض بر آن است که عیسی قبلاً در اورشلیم سخن گفته است). بنابراین روایت مسافرت از نظر ادبی زمینه‌ای است که لوقا می‌تواند مطالب خود را با توجه به تحقق عید گذر در این چارچوب گرد آورد.

در سراسر این بخش گفتار عیسی مقدم بر معجزه‌ها است و پند و اندرزها بیش از موضوع راز مسیح مورد توجه است (مگر در ۱۰:۲۱-۲۴؛ ۱۲:۴۹-۵۰؛ ۱۸:۳۱-۳۳؛ ۱۹:۱۲-۱۵). استاد همواره به قوم اسرائیل خطاب می‌کند و در رویارویی با فریسیان و مجتهدان یهود جدی و سازش ناپذیر است (۱۱:۳۷-۵۲). قوم خود را فرا می‌خواند که به سوی خدا روی آورند (۱۲:۵۱؛ ۹:۱۳) و امکان نپذیرفتن آنان را در نظر می‌گیرد (۱۲:۲۳-۳۵؛ ۱۴:۱۶-۲۴) و مخصوصاً به شاگردانش خطاب کرده مأموریت رسالت آنان را تعیین می‌نماید (۹:۵۲-۱۰:۲۰). ایشان را به دعا کردن (۱۱:۱-۱۳) و از خود گذشتگی می‌خواند (۱۲:۲۲-۲۴، ۳۴-۵۱؛ ۵۳-۵۵).

مطالبی مشابه مر ۴۵:۶-۸؛ ۲۶:۸ عرصه نماید) دوازده شاگرد را در رسالت عیسی کاملاً سهیم می‌کند و از همان آغاز آیه ۸:۱ نام آنان را ذکر می‌نماید. سپس در گفتارهایی که به صورت تمثیل آمده شنوندگان عیسی به دو گروه متمایز تقسیم می‌شوند: یک گروه آنان که جز تمثیل ندارند و دیگر «کسانی که شناختن اسرار ملکوت به ایشان ارزانی گشته است» (۸:۱۰). معجزه‌های جدیدی که مختص شاگردان است برای ایشان این سؤال را پیش می‌آورد که «او کیست؟» (۸:۲۵) و در این موقع دوازده شاگرد برای اعلام ملکوت خدا فرستاده می‌شوند (۹:۱-۶) و فعالانه در معجزه تکثیر نان‌ها شرکت می‌نمایند (۹:۱۲). بالاخره عیسی آنان را وادار می‌کند که درباره او عقیده خود را بگویند و پطرس او را «مسیح خدا» می‌شناسد (۹:۲۰). بلافاصله این نخستین اظهار درباره راز عیسی به وسیله استاد تکمیل می‌شود و خود را به عنوان مسیح که برای مرگ مقدّر شده توصیف می‌نماید (۹:۲۲) و نیز بوسیله پدر که در شکوه واقعه تجلی، فرزندی اسرارآمیز عیسی را اعلام می‌کند (۹:۳۵).

۳- فراز آمدن به اورشلیم
(۵۱:۹-۲۸:۱۹) بدیع‌ترین بخش ترکیب نوشته لوقا است. تعداد زیادی از مطالب این بخش بطور پراکنده در انجیل متی وجود دارد و برخی از آنها در انجیل مرقس آمده ولی لوقا تنها انجیل نگاری است که آنها را در چارچوب یک مسافرت ارائه می‌نماید. این مسافرت با عبارت با شکوهی آغاز می‌شود و حرکت عیسی را به سوی واقعه عید

نخواهد پذیرفت می‌گیرد (آیات ۴۱-۴۴)، در معبد اقتدار خود را نشان داده فروشندگان را از آنجا بیرون می‌راند و هر روز در آنجا آموزش می‌دهد (آیات ۴۵-۴۸).

اظهارات عیسی در اورشلیم شامل همان سه قسمتی است که در اناجیل متی و مرقس آمده ولی لوقا نکاتی جزئی به آنها افزوده که مختص به خود او است. آموزش در معبد (۲۰-۲۱) با اعلام دآوری بر اورشلیم و آمدن پسر انسان پایان می‌یابد. لوقا این اعلام‌ها را به تمام قوم اسرائیل خطاب می‌کند (ر.ک ۲۱:۵ توضیح X, W؛ ۲۱:۲۰ توضیح Z).

در روایت‌های مربوط به رنج و مرگ عیسی (بابهای ۲۲-۲۳) همان طرح اناجیل دیگر دنبال می‌شود ولی داستان شام آخر با آموزشهایی به دوازده شاگرد درباره نقش خدمتگزاری آنان، درباره بزرگی آنان در ملکوت آینده و نیز درباره وضعیت جدید آنان پس از عزیمت استادشان ادامه می‌یابد (۲۲:۲۴-۳۸). رنجهایی که عیسی متحمل می‌شود عدالت او و ارزش شهادت عبرت‌آمیز او را نمایان می‌سازد. مسیح آن هنگام که متحمل حقارت و توهین می‌شود، ملکوت خود را که از قبل حاضر است تأیید می‌کند (ر.ک ۲۲:۶۹ توضیح b؛ ۳۷:۱۲۳ توضیح b).

روایات مربوط به وقایع عیدگذر (باب ۲۴) تماماً محدود به شهر اورشلیم است. در این متون به روایات کهن درباره ظاهر شدنهای مسیح در جلیل اشاره نشده است (مت ۲۶:۳۲؛ ۲۸:۷، ۱۰، ۱۶-۲۰؛ مر ۱۴:۲۸؛ ۱۶:۷؛ یو ۲۱)، احتمالاً به این دلیل که قرینه با کتاب اعمال رسولان بهتر مراعات شود. این روایت‌ها رنج و مرگ عیسی

۱۴:۲۶-۳۳؛ ۱۶:۱-۱۳؛ ۱۸:۲۸-۳۰). بخش مهمی از این آموزشها که به شاگردان خطاب می‌شود مربوط به زمانی است که دیگر عیسی در میان آنان نخواهد بود و این موضوع با مسافرتی که در پیش است و منجر به صعود عیسی به آسمان می‌شود تطبیق می‌نماید (۹:۵۱) یعنی زمانی فرا خواهد رسید که شاگردان بایستی به روح القدس روی آورده (۱۱:۱۳) به حقانیت استادشان در برابر مردم اقرار کنند (۱۲:۱-۱۲)، در انتظار بازگشت او باشند (۱۲:۳۵-۴۰؛ ۱۷:۲۲-۱۸:۸؛ ۱۱-۲۷) و در جوامع مسیحیان از برادران خود مراقبت نمایند (۱۲:۴۱-۴۸).

در ۱۵:۱۸ روایت لوقا به رشته روایت متی (۱۵:۱۹) و روایت مرقس (۱۰:۱۳) می‌پیوندد ولی در پایان این روایت لوقا موضوع نجات «زکی» و مخصوصاً تمثیل قنطارها را می‌افزاید (۱۹:۱-۱۰، ۱۱-۲۷). در نگارش لوقا برخورد و رویارویی مصیبت بار اورشلیم با پادشاهی که اورشلیم او را نخواهد پذیرفت با ذکر این روایت آماده می‌شود (ر.ک ۹:۱۱ توضیح S).

۴- بخش سوم رسالت عیسی (۱۹:۲۹-۵۳:۲۴) تحقق نجات را در اورشلیم گزارش می‌کند و این شهر را به عنوان نماینده قوم اسرائیل در برابر عیسی در فاجعه صلیب بشمار می‌آورد. لوقا این نکته را در اولین صحنه ورود عیسی (۱۹:۲۹-۴۸) یادآوری می‌کند: بدین معنی که استاد خود را همچون پادشاه معرفی می‌نماید (آیات ۳۵-۳۸)، بر شهری که ورود شاهانه او را

رسالت به سوی مشرکان را به شاگردان خود می دهد (۴۷:۲۴-۴۸).

این مأموریت را حاملان پیام به یمن فیض روح القدس انجام خواهند داد (۴۹:۲۴؛ ر. ک ۱۲:۱۲) ولی در انجیل فقط عیسی که از روح القدس زاده شده (۳۵:۱) با قدرت این روح القدس عمل می کند (۲۲:۳؛ ۱:۴، ۱۴، ۱۸؛ ۲۱:۱۰).

در روایت های مربوط به دوران کودکی عیسی، شمعون اعلام می کند که «تعداد زیادی در اسرائیل» از پذیرفتن عیسی امتناع می کنند (۳۴:۲-۳۵). این امتناع اندک اندک در جریان انجیل صورت می گیرد ولی بطور کامل با صلیب پایان نمی یابد (ر. ک ۲۳:۳۴) زیرا پس از روز پنجاهه باز هم رسولان یهودیان اورشلیم را به توبه و نجات می خوانند.

۲- لوقا که بدین گونه دوران عیسی را از دوران کلیسا متمایز می کند می خواهد مراحل عمل خدا را در تاریخ روشن نماید ولی در ارائه این وقایع هرگز از این نکته غافل نیست که نجات بطور قطعی در عیسی مسیح داده شده است. وی از همان آغاز انجیل بر امر روزی بودن نجات اصرار می کند (۲:۱۱؛ ۴:۲۱؛ ر. ک ۵:۲۶؛ ۹:۱۹؛ ۲۳:۴۳). زیرا عیسی از نخستین لحظه وجود، پسر خدا (۱:۳۵)، نجات دهنده (۲:۱۱؛ ر. ک ۱:۶۹، ۷۱، ۷۷؛ ۲:۳۰؛ ۳:۶) و خداوند است (۲:۱۱؛ ر. ک ۷:۱۳؛ توضیح درباره اصرار لوقا در مورد قائل شدن این عنوان برای عیسی)؛ و گفتارهای او با پیام نجات به درماندگان و کوچکان که مخاطبان ممتاز این پیام هستند آغاز می شود (۴:۱۸؛ ر. ک ۷:۲۲؛ ۱۰:۲۱).

را همچون راهی تعبیر می کنند که خدا خواسته تا از آن طریق مسیح را به شکوهش برساند (آیه ۲۶)، همان مشیت الهی که عیسی آن را اعلام نموده (آیه ۷) و در نوشته های مقدس ثبت گشته است (آیات ۲۵-۲۷، ۴۴-۴۶). بالاخره عیسی بر یازده رسول ظاهر می شود تا بر تردید ایشان فائق آید (آیات ۳۶-۴۳) و آنان را چون شاهدان به رسالت می فرستد (آیات ۴۷-۴۹). کتاب با نخستین روایت درباره صعود مسیح (آیه ۵۱) که نشانه سروری و خدایی عیسی مسیح برخاسته از مرگ است خاتمه می یابد (ر. ک اع ۲:۳۶). به این ترتیب تمام انجیل آشکار شدن تدریجی راز خداوند عیسی را ارائه می کند و همچنین نشان می دهد کسانی که باید پیام آن را بازگو نمایند با تائی و به تدریج آن را درک نمایند.

دوران عیسی و دوران کلیسا

۱- از آنجا که لوقا در نظر دارد کتاب دیگری را به سرگذشت رسولان تخصیص دهد بنابراین بهتر از متی و مرقس می تواند تفاوت های بین دوران عیسی و دوران کلیسا را مشخص نماید.

انجیل لوقا نشان می دهد که عمل عیسی اختصاصاً مربوط به قوم اسرائیل است. هر چند جنبه جهان گرایی پیام نجات را ذکر می نماید ولی این نکته همواره در اعلام های مربوط به آینده (۲:۳۲؛ ۳:۶؛ ۱۳:۲۹؛ ۱۴:۱۶-۲۴) یا در تصاویر نمونه ای است که پیشاپیش نشان داده شده اند (۳:۲۳-۳۸؛ ۴:۲۵-۲۷؛ ۷:۹؛ ۸:۳۹؛ ۱۰:۱؛ ۱۷:۱۱-۱۹) و مسیح تنها بعد از رستاخیز خود، مأموریت

(۱:۱۴، ۲۸، ۴۱، ۴۴:۶؛ ۲۳:۸؛ ۱۳) در برابر اظهاراتی که مربوط به باز آمدن عیسی است (۱:۴۷؛ ۱۰:۲)، در برابر معجزه‌ها (۱۷:۱۰؛ ۱۷:۱۳؛ ۱۷:۱۹؛ ۳۷) در برابر استقبال از پیام (۲۱:۱۰) و گرویدن گناهکاران (۱۵:۱۹؛ ۶)، در برابر رستاخیز عیسی (۵۲:۲۴) زیرا نجاتی که از سوی خدا می‌آید دعوت به شادمانی است.

۳- عیسی اعلام می‌کرد که در زمان آخر باز خواهد آمد و لوقا انتظار این واقعه را برای دوران کلیسا حفظ می‌کند (۱۲:۳۵-۴۸؛ ۱۷:۲۲-۳۷؛ ۱۸:۸؛ ۱۱:۲۷-۲۱؛ ۵:۳۶) ولی اصرار وی درباره نجات زمان حاضر، اصرار درباره خداوندی عیسی با وقایع عید گذر و اصرار بر عمل روح القدس در کلیسا، هیجان مربوط به بازگشت قریب الوقوع عیسی را کاهش می‌دهد (ر.ک ۱۷:۲۳ توضیح b). امیدواری او کاملاً سرشار از شادی نجات امروز است. ویرانی اورشلیم که بارها در این انجیل به آن اشاره شده (ر.ک ۱۹:۲۷ توضیح e) بنا به نوشته لوقا جنبه پایان روزگار را ندارد بلکه فقط یک حادثه تاریخی و کیفر مسئولان مرگ عیسی است.

اثر لوقا از نظر ادبی

لوقا در نگارش انجیل خود از اطلاعات و مطالب بسیاری که با اناجیل متی و مرقس مشترک است استفاده می‌کند ولی مطالب زیادی نیز مختص به خود او می‌باشد (ر.ک پیشگفتار اناجیل نظیر)، مطالب گروه دوم متنوع و به شرح زیر می‌باشند: روایت‌های دوران کودکی عیسی (۱-۲)، برخی از

لوقا از همان موقعی که دوران عیسی را توصیف می‌نماید به جامعه مسیحی یعنی کلیسا می‌اندیشد. وی به مراتب بیشتر از متی و مرقس برای دوازده شاگرد عیسی عنوان رسول قائل می‌شود (ر.ک ۱۳:۶ توضیح c) و در اندیشه مسئولیت‌های آنان در جوامع مسیحی (۹:۱۲؛ ۱۲:۴۱-۴۶؛ ۲۲:۱۴-۳۸) و نیز در اندیشه دستیاران ایشان است (۱:۱۰؛ ر.ک ۸:۲-۳، ۳۹).

به علاوه لوقا در پی آن است که آنچه را عیسی به عنوان قواعد زندگی «روزمره» به شاگردان آموزش می‌دهد ارائه نماید (۹:۲۳؛ ۱۱:۳؛ ۱۷:۴). وی در مورد توبه اولیه اصرار می‌کند (۵:۳۲؛ ۱۳:۱-۵؛ ۱۵:۴-۳۲ و مخصوصاً در صحنه‌های ۷:۳۶-۵۰؛ ۱۹:۱-۱۰؛ ۲۳:۳۹-۴۳)، همچنین درباره ایمان (۱:۲۰، ۴۵؛ ۷:۵۰؛ ۸:۱۲-۱۳؛ ۱۷:۵-۶؛ ۸:۱۸؛ ۲۲:۳۲؛ ۲۴:۲۵) که بایستی در اقرار به حقانیت خداوند ابراز شود (۱۲:۲-۱۲؛ ۲۱:۱۲-۱۹)، درباره نیایش (۱۱:۱-۱۳؛ ۱۸:۱-۸؛ ۲۱:۳۶؛ ۲۲:۴۰، ۴۶) که نمونه و سرمشق آن نیایشهای مکرر عیسی است (ر.ک ۳:۲۱ توضیح c)، درباره رحمت که آن را درس اساسی به شاگردان می‌داند (۶:۲۷-۴۲؛ ر.ک ۱۰:۲۵-۳۷؛ ۱۷:۳-۴)، غالباً پیشنهاد می‌کند که رحمت را با دادن صدقه ابراز کنند (ر.ک ۱۱:۴۱ توضیح d) زیرا که در عین حال گذشت و انصراف از ثروت می‌باشد (ر.ک ۵:۱۱ توضیح g؛ ۱۴:۳۳ توضیح x). انجام این الزامات دشوار است با این همه روح شادی در این انجیل بسیار بیش از اناجیل دیگر تجلی می‌کند: مثلاً در برابر اعلام‌های نجات

در اورشلیم، درک رستاخیز عیسی به عنوان عطیه روح القدس... مشکل بتوان گفت که این شباهتها و توازی‌ها در نتیجه روایاتی است که پیش از نگارش اناجیل وجود داشته است.

در مورد تمام مطالبی که از روایات گرفته شده کوشش و کار لوقا قابل توجه است. این موضوع را در «نظم و ترتیبی» که در ترکیب نگارش خود رعایت نموده قبلاً ملاحظه کردیم و هرگاه این مطالب با قسمتهای مشابه در اناجیل متی و مرقس مقایسه گردد این نکته به خوبی روشن می‌شود، مثلاً واژه‌هایی که لوقا بکار برده متنوع‌تر و غنی‌تر از کلمات مشابه در همه کتابهای دیگر عهد جدید است. لحن انجیل با لطافت با موضوعات مختلف تطبیق داده می‌شود. زبان یونانی لوقا در روایاتی که با انجیل مرقس مشابه است صحیح‌تر از زبان مرقس است (۱:۱-۴؛ ۲۴:۱۳-۳۵)؛ با این همه در بسیاری از متونی که مختص لوقا هستند کلمات و اصطلاحات زبان سامی بکار برده شده مخصوصاً در مواردی که مربوط به سخنان عیسی است. لوقا علاقمند است اصطلاحاتی را که در ترجمه یونانی عهد عتیق آمده بکار ببرد بویژه در روایت‌های دوران کودکی عیسی که بسیاری از منتقدان این روایت‌ها را اقتباس و تقلید ادبی واقعی بشمار می‌آورند.

لوقا به علت ذوق و علاقه‌ای که به روشن کردن مطالب دارد در آغاز تشریح وقایع مقدمه‌هایی می‌آورد (۳:۱۵؛ ۴:۱؛ ۵:۱، ۱۲، ۱۷، ۳۶...) یا آنها را با نتیجه‌گیری پایان می‌دهد (۳:۱۸، ۲۰؛ ۵:۱۵-۱۶؛ ۹:۳۶-۴۳...). اکثراً مثل‌ها را دو به دو ذکر می‌کند (۱۳:۱۸-۲۱؛ ۱۴:۲۸-۳۲؛

معجزات (۷:۱-۱۷؛ ۱۳:۱۰-۱۷؛ ۱۴:۱-۶؛ ۱۷:۱۲-۱۹)، صحنه‌های مربوط به توبه (۷:۳۶-۵۰؛ ۱۹:۱-۱۰؛ ۲۳:۴۰-۴۳)، مداخله‌های هیروودیس (۱۳:۳۱-۳۳؛ ۲۳:۸-۱۲؛ ر.ک ۸:۳ توضیح q)، پدیدار شدن نهایی عیسی در ایام بعد از عید گذر (۲۴:۱۳-۳۵، ۳۶-۵۳)...، آموزش‌ها و مخصوصاً سلسله‌ای از مثل‌ها نظیر سامری نیکو (۱۰:۳۷-۳۰)، دوستی که باید از خواب بیدار کرد (۱۱:۵-۸)، ثروتمند بی‌فهم (۱۲:۱۶-۲۱)، درخت انجیر بی‌بر (۱۳:۶-۹)، معمار و پادشاهی که به جنگ می‌رود (۱۴:۲۸-۳۳)، سگه و پسر بازیافته (۱۵:۸-۱۰؛ ۱۱:۳۲)، مباشر زرنگ (۱۶:۱-۸)، مرد ثروتمند و الیعازر (۱۶:۱۹-۳۱)، خادمی که جز وظیفه کاری انجام نداده است (۱۷:۷-۱۰)، قاضی که از او التماس می‌کنند (۱۸:۱-۸) و فریسی و مأمور جمع‌آوری مالیات (۱۸:۹-۱۴).

اغلب گفته شده که انجیل لوقا و انجیل یوحنا در بعضی موارد نزدیک به هم هستند ولی شباهت‌ها نه در مورد متون و مطالب به هم پیوسته بلکه در مجموعه نکاتی است که در این دو انجیل مشترک هستند (این موارد در توضیحات انجیل لوقا یادآوری شده است) مثلاً: شخصیت‌های یهودای رسول، مرتا و مریم، شخصیت کاهن اعظم حنّا، ارتباط بین صید معجزه‌آسا و گماردن پطرس به رسالت، خیانت یهودای اسخریوطی به اغوای شیطان، گفتگوی عیسی با دوازده شاگرد در طی شام آخر، اعلام مسیحایی عیسی به مقامات یهود، قبول بی‌گناهی عیسی بوسیله پیلاتس، پدیدار شدن عیسی برخاسته از مرگ به شاگردانش

موثق ارائه نماید (۱:۱-۴)؛ همچنین صحت و موثق بودن تعداد زیادی از این اطلاعات را می‌توان پذیرفت ولی از یک طرف لوقا به موضوع عیسی با تمام ایمان خود می‌نگرد در صورتی که یک فرد تاریخ‌نویس این‌گونه قضاوت را نظریه و تفسیر شخصی لوقا تعبیر می‌نماید. از سوی دیگر هنگامی که لوقا گفتار و اعمال عیسی را ارائه می‌کند بیش از هر چیز به معنی و مفهوم آنها علاقمند است چنانکه گاهی توجهی به ترتیب تاریخ وقوع آنها ندارد (۴:۱۶-۳۰؛ ۵:۱-۱۱؛ ۲۴:۵۱) یا محل و موقعیت جغرافیایی وقوع آنها را در نظر نمی‌گیرد (۱۰:۱۳-۱۵؛ ۱۳:۳۴-۳۵؛ ۲۴:۳۶-۴۹)؛ وی ابا ندارد که آزادانه صحنه‌های پرمعنی ایجاد کند (۱-۲؛ ۴:۱۶-۳۰؛ ۵:۱-۱۱...) توجه و اهتمام اصلی وی این نیست که وقایع را در صحت و واقعیت مادی آنها توصیف نماید بلکه می‌خواهد سرگذشت عیسی را که تاریخ نجات می‌باشد اعلام کند. احساس می‌کند که آزاد و حتی موظف است معنی و مفهوم رویدادها را توضیح دهد و این کار را با توجه به سنت کلیسا به انجام می‌رساند.

اطلاعاتی درباره اصالت انجیل سوم

درباره اصل و منشأ این انجیل نمی‌توان اظهار نظر کرد بدون اینکه اطلاعات موجود در کتاب اعمال رسولان بررسی شود، زیرا این دو کتاب کاملاً با هم ارتباط دارند ولی در اینجا باید به اطلاعاتی که در نخستین کتاب لوقا وجود دارد اکتفا نمود.

در تعیین تاریخ نگارش انجیل لوقا منتقدان اکثراً از ویرانی اورشلیم یاد می‌کنند

(۱۵:۴-۱۰)، همچنین سخنان حکیمانه و کلمات قصار را دو به دو می‌آورد (۴:۲۵-۲۷؛ ۱۱:۳۱-۳۲؛ ۱۳:۱-۵؛ ۱۷:۲۶-۳۰، ۳۴-۳۵) ولی در بسیاری از موارد ممکن است این گروه بندی‌ها مربوط به منابع اصلی آنها باشد.

هنر لوقا در اعتدال و بی‌پیرایگی عبارات است که با یک کلمه وضعیت مهیجی را توصیف می‌کند (۲:۷؛ ۷:۱۲؛ ۸:۴۲؛ ۹:۳۸...) همچنین روایت‌هایی نظیر روایت «نائین» که بیانگر اوضاع سخت و غم‌انگیز هستند (۷:۱۱-۱۷)، زن گناهکار (۷:۳۶-۵۰)، «دزد نیکو» (۲۳:۴۰-۴۳) یا دیدار عمواس (۲۴:۱۳-۳۵) و همچنین در مثل‌هایی نظیر سامری نیکوکار (۱۰:۳۰-۳۷) یا پسر بازیافته (۵:۱۱-۳۲) «فرزند ولخرج». لطافت بیان او مداوم و مستمر است مخصوصاً هنگامی که سخن از شخص عیسی است: مثلاً از اصطلاحات تند و خشنی که گاهی مرقس بکار می‌برد پرهیز می‌نماید (لو: ۱:۴؛ ۸:۲۴، ۲۸، ۴۵...) و در هر مورد که شاگردان به استاد خود خطاب می‌کنند عبارت مخصوص و معینی بکار می‌برد (ر.ک ۵:۵ توضیح c).

کار لوقا در مورد اطلاعاتی که از روایات آمده اکثراً برای خواننده ارزش تاریخی آنها را مطرح می‌کند. این موضوع مسئله‌ای بغرنج و پیچیده است و نمی‌توان آن را کاملاً توضیح داد مگر این که روش لوقا در نگارش کتاب اعمال رسولان بررسی شود (ر.ک پیشگفتار اعمال رسولان). هرگاه فقط انجیل بررسی گردد بدواً مشاهده می‌شود که نیت لوقا بر آن است که وقایع را با دقت و بر مبنای اطلاعات

این امر را با توجه به زبان نویسنده که یونانی است و نکات دیگری که قبلاً ذکر شده می‌توان تشخیص داد. اکثراً بر این باورند که وی با جغرافیای فلسطین آشنا نیست (ر.ک ۲۹:۴ توضیح k) و آداب و رسوم مختلف این سرزمین را به خوبی نمی‌شناسد (ر.ک ۵۹:۱ توضیح d؛ ۱۹:۵ توضیح i؛ ۴۸:۶ توضیح i). برابر روایتی که قدیس ایرنائوس در پایان قرن دوم میلادی نوشته و قدیمی‌ترین شاهد در این خصوص است («علیه بدعت‌ها» جلد سوم ۱:۱ و ۱:۱۴) نویسنده این انجیل همان لوقای پزشک است که در کول ۴:۱۴، فیل ۲۴ و ۲- تیمو ۴:۱۱ ذکر شده است. کسان بسیاری با توجه به دقتی که نویسنده انجیل در تشریح بیماری‌ها می‌کند حرفه پزشکی وی را تأیید کرده‌اند ولی این نکته مسلم نیست زیرا کلماتی که بکار می‌برد همانهایی است که هر فرد تحصیل کرده در آن عصر بکار می‌برده است. در مورد روابط آشنایی او با پولس، در متن انجیل نشانه‌ای جز چند اصطلاح وجود ندارد (ر.ک ۱۲:۸ توضیح c؛ ۱۵:۸ توضیح g؛ ۱:۱۸ توضیح z؛ ۱۴:۱۸ توضیح n؛ ۲۸:۲۱ توضیح b؛ ۱۹:۲۲-۲۰ توضیح j، i، h...). و برای اظهار نظر در این باره بایستی اطلاعات موجود در کتاب اعمال رسولان را بررسی کرد.

ارزش امروزی انجیل لوقا

بطوری که مشاهده می‌شود لوقا کسی است که مژده انجیل را تعبیر و تفسیر می‌کند و شاید برای انسان امروزی کشورهای غربی بیش از دیگران قابل درک و دسترسی باشد. ضمناً به سبب طرز تفکر و فرهنگ یونانی که

که در این کتاب اشاره به آن شده است (ر.ک ۲۷:۱۹ توضیح e) و مخصوصاً با توجه به این که لوقا این را از دورنمای زمان آخر جدا می‌کند در صورتی که متی و مرقس حدوث آن را در زمان آخر تعیین می‌نمایند. چنین به نظر می‌رسد که در سال ۷۰ میلادی لوقا ناظر محاصره و ویرانی اورشلیم به دست لژیونهای تیتوس بوده است (ر.ک ۱۹:۴۳-۴۴؛ ۲۰:۲۱، ۲۴).

بنابراین تاریخ نگارش انجیل مربوط به پس از این تاریخ است. منتقدان امروزی اکثراً تاریخ نگارش آن را در حدود سالهای ۸۰ الی ۹۰ میلادی می‌دانند ولی بسیار از آنان تاریخ مقدم تری تعیین می‌کنند.

گرچه این کتاب به تفوفیلس اهداء شده ولی چنین می‌نماید که از ورای شخصیت مذکور مخصوصاً به مسیحیانی خطاب می‌شود که فرهنگ یونانی دارند و در این مورد نشانه‌های بسیاری وجود دارد: مثلاً به زبان یونانی نوشته شده، درباره جغرافیای فلسطین توضیحاتی داده می‌شود (۱:۲۶؛ ۲:۴؛ ۴:۳۱؛ ۸:۲۶؛ ۲۳:۵۱؛ ۲۴:۱۳)، آداب و رسوم یهودیان تشریح گردیده (۱:۹؛ ۲:۲۳-۲۴، ۴۱-۴۲؛ ۲۲:۱، ۷)، توجهی به بحث درباره تورات نشده (در این انجیل مطالبی نظیر آنچه در مت ۵:۲۰-۳۸؛ ۱۵:۱-۲۰؛ ۲۳:۱۵-۲۰ آمده وجود ندارد)، نسبت به مشرکان عطف توجه شده و بر واقعیت جسمانی مسیح برخاسته از مرگ اصرار می‌شود (۲۴:۳۹-۴۳)، نکته‌ای که پذیرفتن آن برای یونانیان دشوار بود (اع ۱۷:۳۲؛ ۱-قرن ۱۵). همچنین بنظر می‌رسد که نویسنده انجیل شخصاً به دنیای یونانی‌گرایی تعلق داشته و

پیشگفتار انجیل لوقا

دارد، علاقه‌ای که به وضوح و روشنی مطالب ابراز می‌کند، توجهی که به توضیح و تشریح آنها دارد و به سبب حساسیت و هنر، خیلی نزدیک‌تر به مردم امروزی است. مخصوصاً لوقا می‌تواند به خواننده امروزی کمک کند تا به راز عیسی آشنا گردد. وی پسر خدا را به عنوان منجی بشر و مخصوصاً کوچک‌ان، گناهکاران و مشرکان، و همچنین به عنوان سرور و خداوند زندگی، با کلیه الزاماتش و با لصف و مرحمتش معرفی می‌کند.

انجیل لوقا

اهداء^a

همه چیز از آغاز^f، آن را به شرح پیوسته^g برای تو بنگارم ای والامقام^h تئوفیلِس،^۴ برای آن که به مطمئن بودن^۱ آموزشائی که دریافت داشته ای^۲ کاملاً پی ببری.

نوید تولّد یحیی تعمید دهنده^k به روزگار هیرودیس^۱ پادشاه یهودیه^m، کاهنی بود به نام زکریا از طبقهⁿ ابیا^۳ و

۱ از آنجا که بسیاری^b در صدق نوشتن روایتی برآمده اند از رویدادهائی که بین ما به تحقیق پیوسته است^c،^۲ برابر آنچه از همان آغاز، آنان که شاهدان عینی بوده و سپس خدمتگزاران سخن هستند^e آن را به ما منتقل نموده اند^d،^۳ پنداشتم که نیکو باشد پس از پیگیری دقیق

- a- لوقا بمانند نویسندگان یونانی معاصر خود کتابش را با مقدمه ای آغاز می کند. وی با یادآوری از پیشگامان خود، علاقه ای را که به اطلاعات و ترکیب و انشاء ادبی دارد ذکر می کند و کتاب خود را به شخص مهمی اهدا می نماید. از ورای این روشها قصد و نیت نویسنده تاریخ مقدس معلوم می شود، بدین معنی که قصد دارد از روی روایات، انجیل خود را بنویسد.
- b- در بین پیشگامانش که تعدادشان چندان زیاد نیست می توان مرقس را نام برد (کلمه «بسیاری» اغراق آمیز و معمول در مقدمه کتابها می باشد): ولی بررسی انجیل لوقا نشان می دهد که نویسنده از منابع دیگری هم استفاده کرده است که متن آنها را در دست نداریم (ر.ک مقدمه اناجیل نظیر).
- c- موضوع کتاب لوقا مجموعه وقایع زندگی و رسالت عیسی و عبارت از وقایعی است که «بوسیله خدا» انجام شده است چنان که از کاربرد فعل مجهول می توان استنباط کرد. بدین سبب این روایت، انجیل بشمار می آید.
- d- تمام مطالب این کتاب از روایات گرفته شده است.
- e- همچنین می توان ترجمه کرد: «آنان که از آغاز شاهدان عینی و خدمتگزاران سخن بودند» که البته صحت کمتری دارد. ضمناً منظور از «سخن» انجیل است که رسولان بشارت داده اند (اع ۳۱:۴، ۷:۶، ۱۱:۱).
- f- همچنین می توان ترجمه کرد: «پس از این که مدت درازی از نزدیک پیروی کردم» (هرگاه فعالیت رسالتی لوقا در کنار پولس را در نظر بگیریم) ولی چنین برمی آید که در اینجا لوقا از ابتدا و آغازی سخن می گوید که مسلماً در آن شرکت نداشته است.
- g- به طوری که در کتاب لوقا ملاحظه خواهیم کرد منظور از «پیوسته و دقیق بودن» رعایت تاریخ وقوع حوادث نیست بلکه ترتیب انشاء ادبی و جنبه آموزشی کتاب است.
- h- تحت اللفظی: «عالی». این کلمه در توصیف شخصیتی است که کما بیش سمت رسمی دارد (اع ۲۳:۲۶، ۲۴:۳، ۲۵:۲۶).
- i- لوقا بمانند تاریخ نویسان معاصر خود وقایع را مدگل و با تفسیر ارائه می کند.
- j- تئوفیلِس ممکن است فردی مسیحی باشد که آموزش مذهبی کلیسا را فراگرفته است. کسان دیگری تصور می کنند وی مشرکی است که لوقا ستایش و دفاع از ایمان مسیحیت را به او ارائه می نماید (این عبارت را می توان ترجمه کرد: «اطلاعاتی که دریافت کرده ای»).
- k- ظاهر شدن جبرئیل در ضمن اجرای فرایض مذهبی معبد، تولد و رسالت یحیی را اعلام می کند. لوقا برای بیان کلام خدا که به زکریا خطاب می شود اصطلاحات یونانی کتاب مقدس را با در نظر گرفتن چنین ظهورهایی (داور ۱-۶:۲۴)، اعلام تولدهای شگفت انگیز (یید ۱۶:۱۷، ۱۸:۱۷، ۱۳:۱۷) و الهامات پیامبرانه (ملا ۲:۶، ۳:۱، ۲۳-۲۴:۲۴، اش ۴۰:۳) بکار برده است.
- l- هیرودیس کبیر که چهار سال پیش از آغاز تاریخ میلادی درگذشت، ر.ک مت ۱:۲ توضیح n.
- m- کلمه «یهودیه» در اینجا و بطور کلی در زبان یونانی به مفهوم تمام مرز و بوم یهودیان است. لوقا آن را در ۴:۴۴-۶:۱۷؛ ۲۳:۵؛ ۱۰:۳۷ به همین معنی بکار برده ولی در ۳:۵؛ ۱۷:۵؛ ۹:۳۱ این کلمه را مثل یهودیان در مورد منطقه جنوبی فلسطین و در برابر جلیل بکار می برد.
- n- هشتمین طبقه از طبقات بیست و چهارگانه کاهنان یهود (۱-توا ۲۴:۱۰).

نیایش مشغول بودند.^{۱۱} آنگاه فرشته^w خداوند ایستاده به راست^v قربانگاه بخور^w، بر او ظاهر شد.^{۱۲} و با این دیدار، زکریا پریشان گردید و ترس او را فرا گرفت.^x ^{۱۳} اما فرشته به او گفت: «ای زکریا، ترسان مباش^y زیرا نیایش تو مستجاب گردیده^z و همسرت ایصابات برای تو پسری خواهد آورد که او را یحیی^a خواهی نامید.^{۱۴} و تو را شادی و سرور خواهد بود و بسیاری از تو^b گلد او شاد خواهند گردید.^{۱۵} زیرا در برابر خداوند بزرگ خواهد بود^c و نه شراب خواهد نوشید، نه آشامیدنی های مُسکِر^d و

همسری داشت از تبار هارون که نامش ایصابات بود.^e هر دو در برابر خدا عادل بودند و تمام فرمانها و دستورهای خداوند را بی کم و کاست رعایت می کردند.^{۱۶} اما فرزندی نداشتند زیرا ایصابات نازا بود^p و هر دو سالخورده بودند.^{۱۷} پس چون [زکریا] به نوبت طبقه خود^{۱۸}، وظایف کهناتی را در برابر خدا به انجام می رساند،^{۱۹} طبق رسم کهنات^s، بنابر قرعه برای وارد شدن به قدس خداوند و سوزاندن بخور در آنجا^t تعیین گردیده بود.^{۲۰} و در ساعت سوزاندن بخور، جمیع قوم^{۲۱} در بیرون به

o- آنان پیروان وفادار و نمونه شریعت بودند که قوانین و رسوم آئین نیایش را دقیقاً رعایت می کردند.

p- همانند مادران کودکان معجزه: اسحاق (پید۱۱:۳۰)، یعقوب و عیسو (پید۲۵:۲۱)، یوسف و بنیامین (پید۲۹:۳۱)، شمشون (داور۱۳:۲-۳)، سموئیل (۱-سمو۵:۵). این نازائی همواره موجب سرشکستگی بود (پید۳۰:۲۳-۱-سمو۱۰:۱۰؛ اش۱:۴) و اکثراً کیفر بشمار می آمد (لاو۲۰:۲۱-۲-سمو۲۳:۶).

q- بمانند ابراهیم و ساره (پید۱۸:۱۱).

r- هر طبقه از کاهنان به نوبت هر کدام یک هفته خدمات خود را در معبد انجام می دادند.

s- ویراستاران عهد جدید نخستین کلمات این آیه را یا به کلمات قبلی متصل می کنند (یعنی بر طبق رسم کهنات که نوبت خدمت طبقات تعیین می گردید) یا به آنچه بعداً می آید (یعنی طبق رسم کهنات که این امر بنا بر قرعه تعیین می شد).

t- این آئین مذهبی، صبح و عصر به هنگام قربانی انجام می شد و چون تعداد کاهنان زیاد بود انجام این وظیفه افتخار نادری بشمار می رفت.

u- کلمه یونانی laos که در اینجا بکار رفته نام مقدس قوم خدا می باشد و مخصوصاً لوقا آن را به طور مرتب بکار می برد (۲۱:۱، ۶۸، ۷۷:۲؛ ۱۰:۳۲، ۱۵:۳؛ ۱۸، ۲۱:۱۰۰...).

v- احتمالاً تعیین این محل، مقام و مرتبه والای فرشته را نشان می دهد، ر.ک حزق۱۰:۳؛ مز۱۱:۱.

w- قربانگاه طلائی که در ۱-یاد۶:۲۰-۲۱:۷؛ ۴۸:۷ ذکر شده است.

x- این نوع پریشانی و آشفتگی اکثراً در عهد عتیق به هنگام ظاهر شدن فرشتگان ذکر شده است (داور۶:۲۲؛ ۱۳:۲۰، ۲۲؛ طو۱۶:۱۲؛ دان۸:۱۷-۱۸؛ ۱۰:۷-۸، ۱۱، ۱۶). همچنین ترس انسان در برابر رازی که منشأ رفیع و والای آن را احساس می کند. لوقا این ترس را مجدداً در برابر الهام ها (۹:۲؛ ۳۴:۹)، معجزات (۱:۶۵؛ ۵:۲۶؛ ۷:۱۶؛ ۸:۲۵، ۳۵، ۳۷؛ ۲۴:۵، ۳۷؛ اع۴۳:۲) و در برابر دیگر مداخله های الهی نشان خواهد داد (اع۵:۵، ۱۱؛ ۱۷:۱۹). تحت اللفظی: «ترس بر او افتاد.»

y- کلامی اطمینان بخش که در هنگام ظاهر شدنهای الهی (پید۱۵:۱؛ ۲۴:۲۶؛ ۳:۴۶؛ ۲۳:۶) و فرشتگان (پید۲۱:۱۷؛ طو۱۲:۱۷؛ دان۱۰:۱۲، ۱۹) معمول است.

z- با وجود دنباله مطالب این آیه، زکریا در ضمن دعای خود پسری درخواست نمی کرد (ر.ک بی ایمانی او که در آیات ۱۸ و ۲۰ ذکر شده است). دعائی که کاهن به نام قوم می کرد قاعدتاً درباره نجات و رستگاری بود که بایستی مسیح موعود بیاورد.

a- این اعلام دارای همان کلمات و عبارات اعلام هائی است که در عهد عتیق آمده، مخصوصاً در پید۱۷:۱۹ (ر.ک پید۱۶:۱۱؛ داور۱۳:۳، ۵؛ اش۱۴:۷). نام یحیی که صحیح آن «یوحنا» است یعنی «خداوند لطف می کند». این کودک نخستین نشانه آمدن مسیح است.

b- منظور شادی است که از آمدن مسیح موعود حاصل خواهد شد و در ۱:۲۸، ۴۴، ۴۷؛ ۱۰:۲ نیز ذکر شده است.

c- به همین گونه الیاس در برابر خداوند بمانند خدمتگزاری می ایستاد (۱-یاد۱۷:۱؛ ۱۵:۱۸).

d- رسم نذیره ها (اعد۳:۴) که در مورد شمشون هم پیش از تولد برقرار شده بود (داور۴:۳، ۷، ۱۴) بیانگر رفتار پرهیزکارانه و ریاضت یحیی است (لو۳۳:۷).

به سخنان من که به هنگامش به تحقیق خواهد پیوست ایمان نیافریدی تا روزی که اینها فرا رسد قادر به حرف زدن نخواهی بود.^{۲۱} و قوم همچنان در انتظار زکریا مانده از تأخیرش در قدس شگفت زده می بودند.^{۲۲} وقتی بیرون آمد، نمی توانست با ایشان حرف بزند و دانستند که در قدس روپائی دیده است. به ایشان اشاراتی می کرد و لال ماند.^{۲۳} باری وقتی روزهای خدمتش به کمال رسید^{۲۴}، به خانه خود بازگشت. پس از آن روزها، همسرش ایصابات باردار گردید و مدت پنج ماه خود را پنهان می کرد؛^{۲۵} وی می گفت: «این است آنچه خداوند برای من به انجام رسانده، در روزهایی که نظر

از همان بطن مادرش سرشار از روح القدس خواهد بود،^{۲۶} و بسیاری از پسران اسرائیل را به خداوند، خدایشان باز خواهد گردانید.^{۲۷} و خودش در برابر او با روح و قدرت الیاس^h گام برخواهد داشت^g برای برگرداندن قلب پدران بسوی فرزندانⁱ و سرکشان را به خردمندی عادلان، تا برای خداوند قومی آماده^k فراهم آورد.^{۲۸} و زکریا به فرشته گفت: «این را چگونه خواهم شناخت؟^l زیرا من پیرم و همسرم سالخورده است.»^{۲۹} و فرشته در پاسخ به او گفت: «من جبرئیل^m هستم که پیش روی خدا می ایستمⁿ و فرستاده شده ام که با تو حرف بزنم و این نوید را به تو بدهم.^o و اینک تو خاموش خواهی ماند و چون

e- چند نفر از شخصیت هایی که در عهد عتیق از آنان نام برده شده از جمله شمشون، ارمیا و خدمتگزار خداوند پیش از تولد به خداوند نذر شده بودند (داور: ۱۳:۵؛ ۱۷:۱۶؛ ۱۷:۱۶؛ اش: ۱:۵؛ ۴۹:۵)، بدین معنی که خدا آنان را برای انجام رسالت برگزیده بود (ر. ک. غلا: ۱۵). آمدن روح القدس بر یحیی بعداً در ۴۱:۱-۴۴ ذکر خواهد شد.

f- یحیی رسالت دعوت مردم به توبه را از جد خود لاوی به ارث خواهد برد چنان که در ملا: ۶:۲ توصیف شده است.

g- بطوری که در ملا: ۱، ۲۴ اعلام شده است یحیی «پیشگام» خدا خواهد بود (ر. ک. لوقا: ۶۷ و ۲۷:۷ توضیح I).

h- برابر مت ۱۴:۱۱ و ۱۷:۱۲-۱۳ یحیی تعمیددهنده همان الیاس است که منتظر آمدن او در زمان آخر هستند (ملا: ۳:۲۳). تصور مرقس نیز به همین گونه است (مر: ۹:۱۳). در صورتی که لوقا از یکی دانستن یحیی و الیاس خودداری می کند و بیشتر عیسی را با الیاس مقایسه می نماید (۴:۲۶؛ ۷:۱۲؛ ۱۵:۹؛ ۴۲:۹؛ ۵۱، ۵۴، ۵۷، ۶۱-۶۲؛ ۲۲:۴۳-۴۵).

i- برابر ملا: ۲۴ و بنسی ۱۰:۴۸ این مأموریت الیاس می باشد.

j- این اصطلاح ترجمه تحت اللفظی است. لوقا همین کلمه را مجدداً در ۷۶:۱ و ۴:۳ بکار برده (همچنین در مر: ۳) تا مأموریت یحیی را توصیف نماید. این کلمه از وحی اش ۳:۴۰ درباره آمدن خداوند گرفته شده است.

k- کلمه «فراهم ساختن» غیر از کلمه قبلی است که آماده کردن ترجمه شده ولی به همان معنی است. این کلمه در ۲۷:۷ (با مت ۱۱:۱۰) و مر: ۲ نیز بکار برده شده و احتمالاً از الهامی اقتباس شده که در ملا: ۱ درباره آمدن فرشته خداوند است.

l- زکریا بر خلاف ابراهیم (ر. ک. پید: ۸) تردید دارد (ر. ک. آیه ۲۰) و نشانه ای می خواهد.

m- جبرئیل (به معنی قدرت خدا) در دان: ۸:۱۶-۱۷ و ۹:۲۱-۲۷ اعلام کننده نجات و رستگاری است.

n- همانند کارمندان عالی رتبه دربار پادشاهان ایران که فقط آنها می توانستند در حضور پادشاه بایستند، جبرئیل یکی از فرشتگان والائی است که می تواند به افتخار حضور خداوند نائل شود (طو: ۱۲:۱۵).

o- اعلام تولد یحیی، پیامی از سوی خدا درباره نجات بشمار می رود و از این رو نوید و مژده است. بر خلاف مرقس که همواره کلمه «انجیل» را بکار می برد (ر. ک. مر: ۱:۱ توضیح a) لوقا در نخستین کتاب خود فعلی را می آورد که از کلمه انجیل مشتق می شود (۲:۱۰؛ ۳:۱۸؛ ۴:۱۸؛ ۴۳).

p- خاموشی که به زکریا تحمیل شده کفر بی ایمانی اوست ولی در ضمن نشانه ای است که درخواست کرده بود تا ایمان بیاورد.

q- ترجمه دیگر: «تعجب می نمودند در مدتی که تأخیر می کرد.» برابر رسوم یهودیان، کاهن اعظم دعای خود را در قدس مدت زیادی ادامه نمی داد «تا بنی اسرائیل را مضطرب و پریشان نکند».

r- عبارتی از عهد عتیق که لوقا آن را در ۲:۶، ۲۱، ۲۲ بکار برده است (ر. ک. ۹:۵۱؛ اغ: ۲:۱۰؛ ۲۳:۹).

s- از این نکته استنباط می شود که مریم فقط بوسیله اظهارات فرشته از بارداری ایصابات مطلع خواهد شد (آیه ۳۶).

نموده شرمندگی مرا در بین مردم از میان بردارد.^t»

گفت: «شادی نما^z، ای سرشار از فیض^a! خداوند با توسل^b»^{۲۹} وی با این سخن به شدت پریشان گردید^c و از خود می پرسید معنای این درود چه می تواند باشد.^d ۳۰ و فرشته به او گفت: «ای مریم ترسان مباش، زیرا تو به نزد خدا فیض^{۱۳:۱} یافته ای. ۳۱ و اینک در رحم خود باردار خواهی شد و پسری خواهی آورد و او را عیسی^e خواهی نامید. ۳۲ او بزرگ^f خواهد

مژده تولد عیسی^u

^{۲۶} ماه ششم، از سوی خدا جبرئیل فرشته به شهری از جلیل به نام ناصره^v فرستاده شد^{۲۷} نزد باکره ای^w در عقد^x مردی یوسف نام از خاندان^y داود و نام آن باکره مریم بود. ۲۸ همین که به خانه او وارد شد

t- ترجمه تحت اللفظی: «سرزنش مرا بردارد.» این کلمات را راحیل به هنگام زاییدن یوسف گفته بود (پید ۳۰:۲۳).

u- روایت تولد عیسی همانند روایت تولد یحیی و کاملاً مشابه و به موازات آن است. واقعه تولد عیسی در نقطه گمنامی به نام ناصره روی می دهد. رسالت عیسی بدو^a همانند رسالت مسیح موعود است که در روایات آمده و با نبوت های اش^{۱۴:۷}؛ ۶:۹ و ۲- سمو ۷:۱۴، ۱۶ (آیات ۳۱-۳۳) ذکر گردیده و سپس به عنوان رسالت خود پسر خدا توصیف شده است (آیه ۳۵؛ ر. ک. روم ۴:۱). بارداری عذرائی نشانه این ارتباط پدر فرزندی منحصر به فرد و اسرارآمیز می باشد. در این روایت مرتباً برتری عیسی بر یحیی، با مقایسه روایت قبلی ذکر می شود و حتی اختلاف ایمان معقول و سنجیده مریم با نابآوری زکریا یادآوری می گردد.

v- ناصره که در عهد عتیق نامی از آن برده نشده روستای کوچک و بی اهمیتی است (ر. ک. یو ۴۶:۱) که لوقا آن را همانند روستاهای دیگر نظیر بیت لحم (۴:۲)، کفر ناحوم (۳۱:۴) و نائین (۱۱:۷) «شهر» می خواند.

w- کلمه یونانی parthenos را می توان به مفهوم «دختر جوان» درک نمود (ر. ک. مت ۱۳:۲۵-۱۳) و ضمناً معنی «باکره» را نیز دارد. در اینجا دنباله متن (آیه ۳۴) تصریح می کند که مریم باکره است و بنابراین در مورد ازدواج او ابهامی وجود ندارد (ر. ک. توضیح بعدی).

x- غالباً این کلمه را «نامزد» ترجمه می کنند ولی از نظر شرعی مریم با یوسف ازدواج کرده بود (ر. ک. همین کلمه در ۵:۲) ولی هنوز زندگی مشترک را آغاز نکرده بودند (ر. ک. ۳۴:۱ توضیح j) زیرا برابر رسوم یهودیان تنها مدتی پس از عقد، داماد همسر خود را به خانه می برد (ر. ک. مت ۱:۲۵-۱۳).

y- تحت اللفظی: خانه.

z- این نوع سلام و تحیت گفتن، در دنیای یونانی معمول نیست و شاید انعکاسی از اعلام درودی است که به اورشلیم خطاب گردیده و «دختر صیهون» خوانده شده است (صف ۱۴:۳؛ زک ۹:۹) و فرح و شادی حاصل از دریافت مژده را بیان می نماید (ر. ک. ۱۴:۱ توضیح l).

a- «سرشار از فیض» در متن اصلی یونانی فقط یک کلمه و مشتق از karis (فیض) اسم خاص مریم شده است. در کتاب مقدس کلمه فیض را فقط در بنسی ۱۸:۱۷ و افس ۶:۱ می توان یافت و با کلمه «لطف» که در ترجمه یونانی عهد عتیق بکار رفته از یک ریشه است. بدو^a در مورد لطف پادشاه (۱- سمو ۲۲:۱۶؛ ۲- سمو ۲۲:۱۶؛ ۱۶:۴؛ ۱- پاد ۱۱:۱۹؛ استر ۲:۱۷؛ ۵:۸؛ ۳:۷؛ ۵:۸...) و سپس در مورد عشق محبوب آمده است (ر. ک. غزل ۸:۱۰؛ استر ۲:۱۷؛ ۵:۸؛ ۳:۷؛ ۵:۸) (ر. ک. لو ۳۰:۱).

b- این کلمات غالباً در روایت هایی آمده که خدا کسی را برای رسالتی می خواند (خروج ۳:۱۲؛ داود ۶:۱۲؛ ارا ۸:۱۹؛ ۱۵:۲۰؛ ر. ک. پید ۲۶:۲۴؛ ۱۵:۲۸). در بعضی از نسخه ها قسمتی از کلمات تبرک و تقدیس آیه ۴۲ در اینجا افزوده شده است.

c- فعلی که در اینجا بکار رفته شدیدتر از فعلی است که در ۱۲:۱ در مورد زکریا آمده است زیرا سلام و تحیت فرشته به مریم تفهیم می کند که برای ایفای نقشی استثنائی و مخصوص خوانده شده است.

d- لوقا نمی گوید که مریم نظیر زکریا در ۱۲:۱ ترسیده است بلکه نشان می دهد که درباره پیام فرشته می اندیشد (ر. ک. ۳۴:۱؛ ۱۹:۲) و در پی آن است که به راز این الهام غیرمنتظره پی ببرد.

e- نظیر آیه ۱۳:۱ فرشته همان الهامات مربوط به تولد را که در عهد عتیق آمده تکرار می نماید. متنی که بیشتر با این عبارت شباهت دارد اش ۱۴:۷ است (ر. ک. مت ۲۳:۱). در اینجا توضیحی درباره نام عیسی (که تلفظ صحیح آن یسوع می باشد) داده نشده نظیر آنچه در مت ۱۲:۱ گفته شده است که یعنی «خدا نجات می دهد». در ۱۱:۲ گفته خواهد شد که عیسی نجات دهنده است (ر. ک. ۶:۳؛ ۷۱، ۷۷؛ ۲:۳۰؛ ۶:۳).

f- تفاوتی که در این مورد با یحیی تمیید دهنده وجود دارد (۱۵:۱) این است که عیسی بطور مطلق «بزرگ» است.

و قدرت باریتعالی تو را زیر سایه خود خواهد گرفت!^۱

و بدین سبب، آن وجود قدوسی^m که زاده خواهد شد پسر خداⁿ نامیده خواهد گردید.^{۳۶} و اینک ایصابات، خویشاوند تو نیز در سنّ پیری باردار پسری است و در ماه ششمش می باشد، وی را که نازا می نامیدند^{۳۷} زیرا برای خدا^o هیچ چیزی نامقدور نیست.»^{۳۸} مریم گفت: «اینک

بود و پسر باریتعالی^g خوانده خواهد شد و

خداوند، خدا تخت پدرش داود را به او خواهد داد،^{۳۳} و بر خاندان یعقوب^h تا به

ابد فرمانروائی خواهد کرد و

فرمانروائی اش را پایانی نخواهد بود.»

^{۳۴} مریم به فرشته گفتⁱ: «این چگونه

خواهد شد؟ زیرا من مردی را نداشته ام.»

^{۳۵} و فرشته در پاسخ به او گفت:

مت: ۲۰ «روح القدس بر تو خواهد آمد^k

g- بر خلاف ۳۵:۱ عنوان «پسر (خدا)» در اینجا صفت معمولی است که به پادشاه پسر داود اطلاق می شود (۲- سمو: ۷: ۱۴؛ مز: ۲: ۷؛ ۸۹: ۲۷). عنوان «باریتعالی» که یونانی گرایان برای خدا قائل می شدند و در ترجمه یونانی عهد عتیق بکار برده شده، در نوشته های عهدجدید به استثنای مر: ۷ و عبر: ۱ فقط توسط لوقا بکار برده شده است (۱: ۳۵، ۶: ۷۶، ۳۵: ۶؛ ۲۸: ۸؛ اع: ۷: ۴۸؛ ۱۶: ۱۷).

h- این نکته که درباره انتظار مسیح موعود است و اختصاص به قوم یهود دارد در ۳۲: ۲ جای خود را به نظریه جهان گرایی خواهد داد. i- مریم هم نظیر زکریا در آیه ۱۸: ۱ سؤالی می کند ولی در حالی که سؤال زکریا نشانه نابوری است (آیه ۲۰) فرشته سؤال مریم را ابراز ایمان می شمارد، ایمانی که می خواهد درک کند (آیات ۳۵-۳۶؛ ر. ک آیه ۴۵). طرح سؤال در این روایت برای آن است که الهام کامل تری درباره راز عیسی ارائه شود (آیه ۳۵).

j- این جمله ترجمه تحت اللفظی است و فعل «شناختن» به همان گونه که در کتاب مقدس آمده به مفهوم داشتن روابط زناشویی است (پید: ۱: ۴؛ ۱۷: ۴؛ ۲۵: ۸؛ ۱۹: ۲۴؛ ۱۶: ۱۶...). مریم که به عقد یوسف در آمده هنوز بکره است (آیه ۲۷) و فرشته به او اعلام می کند که مادر خواهد شد (آیه ۳۱) و مریم هم نظیر داود: ۱۳: ۵، ۸ درمی یابد که به زودی باید مادر شود ولی اعتراض می کند که روابط زناشویی با یوسف ندارد و بر اثر این سؤال فرشته کلام الهام را اظهار می نماید. گاهی تصور می کنند سؤال مریم بدین معنی است: «نمی خواهم مردی را بشناسم» و می پذیرند که می خواهد بکارت خود را حفظ کند ولی فعل که به صورت زمان حاضر بکار رفته به مفهوم بیان حالت و وضعیت است و خواست و اراده را نمی رساند.

k- در این آیه تشابه و در عین حال تناقضی با آیه ۱۷: ۱ وجود دارد. در آنجا یحیی روح و نیروی الیاس را دریافت می کند. روح القدس نظیر آنچه در عهد عتیق آمده، عمل خلاقه و جان بخش خدا را انجام می دهد (پید: ۱: ۲؛ مز: ۱۰۴: ۳۰) و مقام مسیح را اعطا می کند (اش: ۱۱: ۱-۶).

l- این اصطلاح در خروج ۳۵: ۴۰؛ اعد: ۹: ۱۸، ۲۲؛ ۳۴: ۱۰ نشانه حضور موثر خدا در میان قوم خود می باشد (ر. ک لو: ۳۴: ۹). لحن این گونه گفتار در کتاب مقدس از داستانهای توالد و تناسل خدایان مشرکان که سراسر عشق بازی است بسیار به دور است.

m- واژه «قدوس» که تعلق انحصاری به خدا را نشان می دهد یکی از کهن ترین اصطلاحات مربوط به الوهیت عیسی می باشد (اع: ۱۴: ۳؛ ۲۷: ۴؛ ۳۰: ۳۰؛ ر. ک لو: ۳۴: ۴).

n- ترجمه دیگر: «آن که زاده خواهد شد، قدوس و پسر خدا نامیده خواهد شد.» عنوان «پسر خدا» در نظر لوقا و همچنین در عهد عتیق (۲- سمو: ۷: ۱۴ توضیح q) مسیح موعود است (ر. ک لو: ۳۴: ۴۱، ۲۰: ۹؛ ۲۲) ولی لوقا این عنوان را بهترین اصطلاحی می داند که رابطه اسرارآمیز بین عیسی و خدا را نشان می دهد (استثنائاً در ۷۰: ۲۲؛ ۷۰: ۹؛ ۲۰: ۹ این عنوان از زبان آدمیان گفته شده است چنانکه در مت: ۱۴: ۳۳؛ ۱۶: ۱۶؛ ۲۷: ۴۰، ۴۳، ۵۴؛ مر: ۱۵: ۳۹ آمده است) ولی مخصوصاً از زبان پدر ذکر می شود (۲۲: ۳؛ ۳۵: ۹)، گاهی از زبان فرشته ای (نظیر این مورد) یا از زبان ارواح پلید بیان می گردد (۳: ۴؛ ۹، ۴۱؛ ۲۸: ۸) یا از زبان عیسی (۲۲: ۱۰؛ ر. ک ۱۳: ۲۰). جبرئیل در پایان پیام خود عنوان قبلی را که در آیه ۳۲ آمده و «پسر باریتعالی» بود بالاتر برده و عنوان «پسر خدا» بکار می برد که فرزندی خدا را برای عیسی کاملاً محرز و مشخص می سازد (ر. ک ۲۲: ۷۰ توضیح c).

o- تحت اللفظی: «از سوی خدا». این عبارت در پید ۱۴: ۱۸ تفسیر باردار شدن اعجازآمیز در مورد تولد اسحاق است.

کنیز خداوند^p؛ برابر گفتار تو بر من فرارسد!^q و فرشته او را ترک کرد.

دیدار مریم از الیصابات^r

^{۳۹} در آن روزها، مریم برخاسته شتابان به منطقه کوهستانی^s، به سوی شهری از یهودیه رفت. ^{۴۰} و به خانه زکریا وارد شده به الیصابات سلام کرد. ^{۴۱} باری همین که الیصابات سلام مریم را شنید، طفل در بطنش جنبید و الیصابات سرشار از روح القدس گردید؛ ^{۴۲} و فریادی بلند کشیده گفت: «تو در بین زنان مبارک هستی و مبارک است ثمره بطن تو!» ^{۴۳} و از کجا به من عطا شده که مادر خداوندم^t به سوی من آید؟ ^{۴۴} زیرا، ببین، همین که صدای سلام تو به گوشهای من رسید، بچه از شادی در بطن من جنبید. ^{۴۵} و خوشا بر آن کسی که به انجام آنچه از سوی خداوند

به او گفته شده ایمان آورد!^u» ^{۴۶} و مریم^v گفت^w:

«جان من کبریائی خداوند را می ستاید

^{۴۷} و روح من در خدا، نجات دهنده من شادی می کند،

^{۴۸} چون که بر فروتنی کنیز خود نظر افکنده، زیرا از این پس همه نسلها مرا خوشبخت خواهند نامید؛

^{۴۹} زیرا آن قادر برای من چیزهای بزرگی به انجام رسانده و نامش قدوس است. ^{۵۰} و رحمتش از نسلی به نسلی، ترسندگان او را در برمی گیرد.

^{۵۱} قدرت بازوی خود را گسترده^x و کسانی با قلب متکبر^y را پراکنده ساخته است.

^{۵۲} فرمانروایان را از تختهایشان سرنگون و فروتنان را بلند کرده است. ^{۵۳} گرسنگان را از نعمت سیر کرده

p- ر. ک روت ۹:۳؛ ۱- سمو ۴۱:۲۵، این عبارت بیش از آنکه نشانه فروتنی باشد در اینجا بیان ایمان (آیه ۴۵) و محبت است زیرا در کتاب مقدس «خدمتگزار خدا» عنوانی افتخارآمیز بشمار می آید.

q- تحت اللفظی: «بر طبق گفتار تو برای من روی دهد».

r- ملاقات دو مادر در حقیقت ملاقات دو کودک است که مادران در خدمت انجام آن مأموریت هستند. یحیی از همان بطن مادر روح القدس را دریافت می کند چنانکه در ۱۵:۱ اعلام شده و رسالت پیامبری خود را با جهیدن در برابر مسیح که حاضر و نهفته در بطن مریم است آغاز می نماید. در این موقع مادرش سخنگوی او است (آیه ۴۳). در مورد سرود مریم ر. ک آیه ۴۶ توضیح w.

s- ممکن است این عبارت بیانگر یکی از بخشهای یازده گانه یهودیه باشد.

t- عنوان «خداوند» یکی از نامهای مسیح می باشد (ر. ک ۱۱:۲ توضیح a).

u- ترجمه دیگر: «آن که ایمان آورده که آنچه به او گفته شده تحقق خواهد یافت.» برعکس زکریا (آیه ۲۰)، مریم ایمان آورد.

v- در بعضی از نسخه ها به جای مریم، «الیصابات» نوشته شده است. ممکن است در متن اصلی نام زنی که این مزمور را بیان می کند ذکر نشده باشد.

w- در این مزمور که به صورت شکرگزاری سنتی است لحن عهد عتیق بکار برده شده و برخی تصور می کنند این مزمور در آئین نیایش مسیحیان فلسطین بوجود آمده است، در این صورت لوقا آیه ۴۸ را افزوده تا آن را از زبان مریم نقل نماید (ر. ک آیات ۳۸، ۴۵). به هر حال این سرود به صورت کنونی حق شناسی مادر عیسی (آیات ۴۶-۵۰) و سپس شکرگزاری تمام قوم خدا (آیات ۵۱-۵۵) برای تحقق یافتن وعده های پیمان است. در تقسیم این متن به ابیات و آیات فرضیات مختلفی پیشنهاد شده است.

x- تحت اللفظی: «با بازوهایش نیرو کرده است» (ر. ک مز ۱۱۸:۱۵-۱۶)، منظور دخالت قدرتمندانه خدا به خاطر مردم ساده دل و حقیر است.

y- تحت اللفظی: «آنان که در اندیشه قلبشان متکبرند».

و با وی شادی کردند.^{۵۹} باری در روز هشتم^c، برای ختنه کودک آمدند و می‌خواستند او را به نام پدرش زکریا^e بنامند.^d ۶۰ مادرش به سخن درآمده گفت: «خیر، بلکه او یحیی نامیده خواهد شد.^f»^{۶۱} به وی گفتند: «هیچ یک از بستگان تو نیست که به این نام خوانده شود.»^{۶۲} و با اشاره‌هایی از پدرش می‌پرسیدند^g به چه نام می‌خواست نامیده شود.^h ۶۳ وی لوحه‌ای خواسته نوشت:ⁱ «نامش یحیی است.^j» و همه شگفت زده بودند^k. ۶۴ در همان لحظه دهانش و زبانش باز شد^l، و سخن گفته خدا را متبارک می‌خواند.^{۶۵} و همه^{۶۶}

و ثروتمندان را تهیدست باز فرستاده.^{۵۴} اسرائیل خدمتگزار خود را یاری داده، با یادآوری^z از رحمتش،^{۶۷} آن چنان که به پدران ما گفته بود به خاطر ابراهیم و تبار او تا به ابد.^{۶۸} مریم در حدود سه ماه با او ماند و سپس به خانه اش بازگشت.^a

تولد و ختنه یحیی تعمید دهنده^b
^{۵۷} و اما درباره الیصابات زمان به کمال رسید که می‌بایست بزاید و پسری به دنیا آورد.^{۵۸} و همسایگان و بستگانش شنیدند که خداوند رحمتش را نسبت به او افزوده

- z- در عهد عتیق اکثراً ذکر شده که خدا «به یاد می‌آورد» (پید۸:۱؛ ۱۵:۹؛ خروج۲:۲۴...) برای بیان این مطلب که او به وعده خود وفادار است و آن را انجام می‌دهد (ر.ک لو:۷۲).
- a- سه ماه توقف مریم تا تولد یحیی طول می‌کشید (ر.ک ۳۶:۱) و امکان دارد مریم در این واقعه حضور داشته است ولی لوقا عزیمت او را ذکر می‌کند تا روایت را به پایان برساند، همچنان که عجیب است پیش از موضوع تعمید یافتن عیسی زندانی شدن یحیی را روایت می‌کند (۲۰:۳). لوقا بدین وسیله صحنه‌ها را از یکدیگر تفکیک کرده و دوران یحیی را از دوران عیسی جدا می‌سازد (ر.ک ۸۰:۱ که در آن پیش از موضوع تولد عیسی به دوران جوانی یحیی خاتمه می‌دهد).
- b- روایتی که در ادامه می‌آید بر موضوع الهام شگفت‌انگیز نام یحیی متمرکز است و بیش از آن که درباره تولد کودک سخن گفته شود به موضوع ختنه کردن او پرداخته شده است. این واقعه در سرور و شادی عمومی و با سر و صدای زیاد انجام می‌گیرد.
- c- تاریخ شرعی ختنه کردن برابر پید۱۷:۱۲؛ لاو۱۲:۳ (ر.ک فی۵:۳).
- d- برابر عهد عتیق نام کودک به هنگام تولد داده می‌شود (پید۴:۱؛ ۳:۲۱؛ ۲۵:۲۵-۲۶...) ولی در اینجا رسوم یونانی‌گرائی و عادات جدیدتر یهودیان رعایت شده است.
- e- بندرت به کودک نام پدرش داده می‌شود و بیشتر نام پدر بزرگش را می‌دهند. نکته‌ای که در اینجا ذکر شده ممکن است به سبب سن زیاد زکریا باشد (ر.ک یو:۶ توضیح‌ض).
- f- آیات ۶۲-۶۳ نشان می‌دهد که این نام را از شوهرش نیاموخته و چنین می‌نماید که موافقت او و شوهرش درباره نام یحیی الهام و نشانه‌ای است.
- g- بنابراین زکریا ناشنوا هم شده است.
- h- بنا به مندرجات عهد عتیق نام کودک را گاهی مادرش می‌دهد (پید۲۹:۳۲-۳۵؛ ۶:۳۰؛ ۱۸:۳۵؛ ۲۴:۱۳؛ ۱-سمو:۲۰؛ ۲-سمو:۱۲؛ ۲۴:۱۲...) و گاهی پدر نام کودک را تعیین می‌کند (پید۱۶:۱۵؛ ۱۷:۱۹؛ ۱۸:۳۵؛ خروج۲:۲۲...). در اینجا پدر نامی را که مادر ذکر کرده تأیید می‌نماید (آیه ۶۰) ولی بدین سبب که نام از سوی فرشته خداوند آمده است (۱۳:۱). این مورد را با تعیین نام عیسی مقایسه نمائید ۱:۳۱؛ ۲:۲۱.
- i- تحت اللفظی: «در حالی که می‌گفت».
- j- زکریا دستور فرشته را اجرا کرده (۳۱:۱) و بدین گونه ایمان خود را ابراز می‌نماید.
- k- موافقت غیرمنتظره زکریا و الیصابات در مورد نام کودک که نامی غیرعادی است بعنوان دخالت خدا بشمار می‌آید. «شگفتی» عکس‌العمل عادی در برابر معجزه‌ها (۸:۲۵؛ ۹:۴۳؛ ۱۱:۱۴؛ ۱۰:۳ع) و سایر ظهورهای الهی می‌باشد (۲۴:۱۲، ۴۱:۷ع).
- l- تحت اللفظی: «دهانش باز شد همچنان که زبانش».

همسایگان را ترس فرا گرفت^m، و در تمام کوهستان یهودیه، در باره همه این چیزهاⁿ گفتگو می شد. ^{۶۶}و همه کسانی که این سخنان را شنیدند، به قلب^o خود سپرده می گفتند: «پس این کودک چه خواهد شد؟» و در واقع دست خدا با او می بود^p.

مزمو ر پیامبرانه زکریا^q

^{۶۷}و زکریا، پدرش، سر شار از روح القدس گشته چنین پیامبری کرده گفت:
^{۶۸}«مبارک باد خداوند^r، خدای اسرائیل^s، چون به دیدار^t قومش آمده و

m- ر. ک ۱۲:۱ توضیح X.

n- تحت اللفظی: این سخنان، در زبانهای سامی واژه «سخن» می تواند برای بیان یک واقعه که دربردارنده مفهوم و احساس خاصی باشد بکار رود. ر. ک ۱۵:۲، ۱۹، ۵۱؛ اع ۳۲:۵؛ ۳۷:۱۰؛ ر. ک همچنین اع ۲۲:۱۰ توضیح Z.
o- در کتاب مقدس، قلب جایگاه تمام زندگی درونی انسان یعنی جایگاه افکار، خاطرات، احساسات و تصمیمات وی بشمار می رود (ر. ک ۱۹:۲، ۳۵، ۵۱... و مخصوصاً ۱۴:۲۱).

p- این اصطلاح لوقا (ر. ک اع ۲۱:۱) که از عهد عتیق الهام گرفته هم بیانگر حمایت خدا از مؤمنین خود (مز ۱۳۹:۵) و هم عمل خدا در پیامبرانش است (۱-پاد ۱۸:۴۶؛ ۲-پاد ۱۵:۳؛ حزق ۱:۳؛ ۱۴:۳، ۲۲:۸؛ ...). در اینجا بدین معنی است که یحیی مورد لطف الهی قرار دارد. طبق برخی تفسیرها، آخرین عبارت این آیه بر کسانی که شاهد تولد معجزه آسای یحیی تعمید دهنده بودند مسلم گشته بود.

q- این مزمو ر هم نظیر مزمو ر مریم در ۱-۴۶:۵۵ است و هم تجزیه آن به آیه ها و بندهای جداگانه مشکل است. مزمو ر زکریا سپاسگزاری برای نجات مسیحائی است (آیات ۶۹، ۷۸-۷۹) و احتمالاً از جامعه مسیحیان فلسطین به لوقا رسیده است. لوقا همین توازی را در نبوتهای شمعون و حنا در مورد رسالت عیسی (۲-۲۹:۳۲، ۳۴-۳۵، ۳۸) و نکات مربوط به رسالت یحیی (۱-۷۶:۷۷) بکار برده است.

r- واژه «خداوند» در بعضی از نسخ قدیمی وجود ندارد.

s- اصطلاح سنتی برکت در عهد عتیق (پید ۹:۲۶؛ ۱۴:۲۰؛ ۲۴:۲۷؛ خروج ۱۰:۱۰؛ ۱-سمو ۲۵:۳۲؛ ۱-پاد ۱۵:۸؛ ۴۸:۱۵... ر. ک نتیجه گیری هایی که به مز ۴۱:۱۴؛ ۱۸:۷۲؛ ۸۹:۳۲؛ ۱۰۶:۴۸ افزوده شده است) و در عهد جدید (۲-قرن ۱:۳؛ افس ۱:۳؛ ۱-پطر ۱:۳).

t- در عهد عتیق غالباً از «دیدار» خدا یاد شده تا دخالت فیض بخش (پید ۲۱:۱؛ ۵۰:۲۴-۲۵؛ خروج ۱۶:۳؛ ار ۲۹:۱۰؛ مز ۶۵:۱۰؛ ۱۵:۸۰؛ ۱۰۶:۴) یا کیفر دهنده وی بیان شود (خروج ۳۲:۳۴؛ اش ۱۰:۱۲؛ حزق ۲۳:۲۱؛ ۳۴:۲۱-۱۱؛ مز ۵۹:۶؛ ۸۹:۳۳). لوقا تنها انجیل نگاری است که این تصویر را بکار می برد (۱۶:۷؛ ۷۸:۱؛ ۴۴:۱۹؛ ر. ک اع ۱۴:۱۵).

u- کلمه ای معمول و متداول در ترجمه یونانی عهد عتیق که در مورد نجات قوم خدا بکار برده می شود (مز ۱۱۱:۹؛ ۷:۸-۷؛ اش ۴:۶۳). لوقا چندین بار آن را بکار برده است (۲:۳۸؛ ر. ک ۲۸:۲۱؛ ۲۴:۲۱).

v- این کلمه کتاب مقدسی ممکن است اشاره ای به قیام عیسی مسیح باشد. ر. ک ۱۴:۷ توضیح v.

w- کلمه «شاخ» در عهد عتیق نشانه قدرت است (ر. ک ۱-سمو ۲:۱۰؛ مز ۸۹:۲۵؛ ۱۷:۱۳۲).

x- در اینجا منظور مسیحائی این مزمو ر کاملاً آشکار می شود.

y- این صفت که به ندرت در مورد پیامبران بکار رفته در اع ۳:۲۱ و ۲-پطر ۲:۳ نیز آمده است.

z- در این عبارت ترتیب قرار رفتن کلمات در نسخه های مختلف خطی متفاوت است.

a- در متن یونانی، این عبارت به صورت جمله ای متمم است که می توان آن را به «دیدار کرده» (آیه ۶۸) وابسته دانست یا این که به کلمه «نجات» (آیه ۷۱) مربوط کرد. ضمناً این عبارت ممکن است هدف و منظور عمل خدا را بیان کند (تا نشان دهد) یا اینکه به احتمال قوی تر نتیجه آن را بیان نماید (بدین گونه نشان داده است).

b- ر. ک آیه ۵۴ Z.

باز خریدش^u را انجام داده

^{۶۹}و برای ما در خاندان^v داود^x، خدمتگزار مز ۱۸:۳

خود، شاخ^w نجاتی قائم کرده است، مز ۱۷:۱۳۲

^{۷۰}همچنان که از دهان پیامبران قدیس^y

خود در دورانهای قدیم گفته بود^z،

^{۷۱}برای نجات ما از دست دشمنانمان مز ۱۰:۱۰۶

و از دست تمام کسانی که ما را منفور

می دارند،

^{۷۲}به خاطر رحمت به پدران ما

و یادآوری^b از پیمان مقدسش،

^{۷۳}سوگندی را که برای ابراهیم پدر ما یاد

کرده بود،

میک ۲۰:۷
خروج ۲۴:۴
لاو ۲۴:۳۶
مز ۴۵:۱۰۶
۵:۱۱۱
پید ۱۷:۷
۱۶:۲۲
مز ۱۰۵:۸-۱۰
میک ۲۰:۷

تا به ما عطا فرماید،
^{۷۴} که بدون ترس، از دست دشمنانمان
 خلاص گشته،
 او را عبادت کنیم
^{۷۵} با تقدس و عدالت^c یوشع ۱۴:۲۴

دیدار ما خواهد آمد^g
^{۷۹} تا کسانی را که در ظلمت و سایه مرگ مز ۱۰:۱۰۷
 نشسته اند درخشان سازدⁱ
 و گامهای ما را به سوی راه آرامش^j اش ۸:۵۹
 هدایت کند.»

در برابرش در تمام روزهای [عمر] خود.
^{۷۶} و تو، ای کودک، پیامبر باری تعالی
 نامیده خواهی شد، زیرا برای آماده
 کردن راههایش^d پیشاپیش خداوند گام
 برخواهی داشت،
^{۷۷} تا به قومش آمرزش گناهان نشان و نجات
 را خبر دهی^e،

دوران جوانی یحیی تعمید دهنده^k
^{۸۰} و اما کودک رشد می کرد و روحش
 قوی می شد^l؛ و در جاهای خلوت بود^m تا
 روزی که بر اسرئیل نمایان گردید.

تولد و ختنه عیسیⁿ
^۱ باری، در آن روزها، فرمانی از
 سوی قیصر اوگوستس^o صادر شد

^{۷۸} و به ترجم دلسوزانه خدای ما^f
 که به وسیله آن ستاره طالع^h از بالا به

c- در اینجا تقدس به معنی مقدس بودن و عدالت به معنی درستکاری و وفاداری است.

d- در اینجا لوقا مجدداً موارد پیشگویی را که در ۱۷:۱ ارائه کرده بود بیان می کند.

e- ر. ک نقش یحیی که در آیه ۳:۳ آمده است.

f- تحت اللفظی: بوسیله اندرون نیکوی خدای ما. این تصویر در عهد عتیق معمولی و متداول است (اش ۷:۵۴؛ ۷:۶۳، ۱۵؛
 ارا ۳۱:۲۰؛ زک ۱:۱۶؛ مز ۷۹:۸؛ ۷۷:۱۱۹؛ ۱۴۵:۹) ولی در ترجمه یونانی عهد عتیق این اصطلاح هرگز در مورد خدا بکار
 برده نشده است.

g- ترجمه دیگر: «به دیدار ما آمد» چون که در مقایسه با آیه ۶۸ و افعال زمان گذشته آیات ۶۸-۶۹ بهتر به نظر می رسد.

h- این کلمه هم به معنی طلوع ستاره و هم جوانه گیاه است: در عهد عتیق این کلمه در مورد اعلام جوانه ای از نسل داود بکار رفته
 است (ار ۲۳:۵؛ زک ۳:۸؛ ۶:۱۲) و فعل مربوط به آن برای اعلام طلوع ستاره مسیح موعود بکار می رود (اعد ۱۷:۲۴؛ ر. ک
 ملا ۲۰:۳۳). منظور و هدف این مزمور هر دو معنی کلمه می باشد ولی مخصوصاً معنی دوم در آن ایام مورد توجه یهودیان بود
 (ر. ک مت ۲:۲).

i- رجوع کنید به طرز بکار بردن این کلمات در اعلام آمدن مسیح که در اش ۹:۱ ذکر شده است.

j- در کتاب مقدس کلمه «شالوم» به معنی آرامش (ر. ک ۱-پاد ۵:۲۶ توضیح k) به معنی پری زندگانی است و کمال موهبت
 والای مسیح می باشد (اش ۹:۵-۶؛ میک ۵:۴). لوقا درباره این موضوع اصرار می نماید: ۱۴:۲، ۲۹؛ ۵۰:۷؛ ۴۸:۸؛
 ۵:۱۰؛ ۶:۱۱؛ ۲۱:۱۲؛ ۵۱:۱۴؛ ۳۲:۱۹؛ ۳۸:۱۹؛ ۴۲؛ ۳۶:۲۴.

k- در این توضیح همان کلمات و عباراتی بکار رفته که در روایت های کودکی اسحاق و اسماعیل (پید ۸:۲۱، ۲۰)، شمشون
 (داور ۱۳:۲۴-۲۵) و سموئیل (۱-سمو ۲:۲۱، ۲۶؛ ۱۹:۳) آمده است.

l- تحت اللفظی: در روح خود را تقویت می کرد. بعضی از این جمله استنباط کرده اند که تحت تاثیر روح القدس (ر. ک
 داور ۱۳:۲۵) ولی چون کلمه «روح» حرف تعریف ندارد که نشان می دهد منظور روح کودک می باشد نه روح خدا.

m- این نکته پیشاپیش فعالیت آینده یحیی را نشان می دهد (۲:۳، ۴؛ ۲۴:۷).

n- این صحنه نظیر همان است که در ۵۷:۱-۶۶ درباره یحیی تعمید دهنده ذکر شده است. در اینجا کمتر به جریان ختنه و
 نام گذاری کودک پرداخته شده و بیشتر موضوع تولد مطرح گردیده است. ضمناً برخلاف یحیی که در خانواده ای کهناتی و در
 رفاه و در میان بستگان و دوستان به دنیا می آید، واقعه تولد عیسی در ضمن مسافرت و در پناهگاهی کوچک رخ داده و فقط
 چند چوپان پذیرای او می باشند ولی فرشتگان راز مسیح خداوند و نجات بخش را اعلام کرده جلال و شکوهی را که به خدا و
 صلیحی را که برای مردمان می آورد ذکر می کنند.

o- قیصر اوگوستس از سال ۲۹ پیش از میلاد تا سال ۱۴ میلادی امپراطور روم بوده است.

تا همه سرزمین مسکون^p را سرشماری کنند.^۲ این نخستین سرشماری هنگامی انجام شد که کیرینیوس^q فرمانروای سوریه بود.^۳ و همه برای سرشماری می رفتند، هر کس به شهر خویش^r. یوسف نیز از شهر ناصره در جلیل به جانب یهودیه به سوی شهر داود که بیت لحم^s نام دارد فراز آمد، زیرا از خاندان و نسل داود بود^۵ تا با مریم که در عقد^t وی و باردار بود سرشماری شود.^{۵۷:۱} باری وقتی آنجا می بودند، روزهای زایمان وی سر رسید.^۷ و پسرش، نخست زاده^u خود را بزائید و او را در

قنذاق پیچیده و در آخوری خوابانید زیرا در مسافرخانه^w جائی برای آنان^v نبود.^۸ و در این ناحیه شبانانی^x بودند که در دشت زندگی می کردند و در پاسهای شب پاسبانی کرده از ربه هایشان مراقبت می نمودند.^۹ و فرشته خداوند بر ایشان ظاهر شد و شکوه خداوند^y آنان را در درخشش خود پوشاند و با ترسی عظیم^{۵۶:۱} ترسیدند.^{۱۰} و فرشته به ایشان گفت: «ترسان مباشید زیرا اینک نوید شادی بزرگی به شما می دهم که برای همه قوم خواهد بود: ^{۱۱} امروز برای شما در شهر داود

p- تحت اللفظی: زمین مسکون. البته آگوستس نمی توانسته غیر از امپراطوری روم را سرشماری کند. طبق مدارک مختلفی می دانیم که چندین ایالت امپراطوری را سرشماری کرده بود.

q- پوبلیوس سولپسیوس کیرینیوس کسی است که بر طبق مدارک تاریخی حکمران سوریه بوده و در سال ۶ میلادی یعنی ده سال پس از مرگ هیروдіس کبیر ناحیه فلسطین را سرشماری کرد (مرگ هیروдіس کبیر طبق مت ۱۹:۲: ر.ک لو: ۵:۱ بعد از تولد عیسی اتفاق افتاد). کیرینیوس از سال ۱۲ پیش از میلاد مأمور اجرای سیاست روم در خاور نزدیک بوده است. آیا عملیات مربوط به سرشماری فلسطین را پیش از مرگ هیروдіس کبیر آغاز کرده و لوقا سرشماری آینده را پیشاپیش اعلام می نماید؟ با اطلاعاتی که اکنون وجود دارد نمی توان در این باره قضاوت کرد.

r- اطلاعاتی که در بعضی مدارک وجود دارد نشان می دهد که مقامات دولتی روم همین روش را در سرشماری مصر اعمال کرده اند.

s- در عهد عتیق شهر داود همواره اورشلیم می باشد (۲- سمو: ۷، ۹: ۶، ۱۰: ۱۲، اش: ۲۲: ۹). انتساب این عنوان به بیت لحم ممکن است با توجه به یو: ۷: ۴۲ از تفسیر میک: ۵: ۱ ناشی شده باشد (ر.ک مت ۲: ۶: ۱- سمو: ۱۶: ۱).

t- کلمه یونانی که در این باره بکار رفته همان است که در ۱: ۲۷ آمده است (ر.ک توضیح x).

u- صفت «نخست زاده» احتمالاً برای آن است که مقررات تورات مندرج در خروج ۲: ۱۲، ۱۵ (ر.ک لو: ۲۳) در مورد عیسی بکار برده شود. شاید لوقا همان عنوان مسیح شناسی را در نظر داشته که در روم: ۸: ۲۹، کول: ۱، ۱۵: ۱۸، عبر: ۱ و مکا: ۵: ۱ آمده است.

v- در بعضی از نسخه های خطی کهن دو کلمه «برای آنان» وجود ندارد. در بعضی از نسخه ها نوشته شده است: برای او [کودک] یا برای او [مادرش].

w- این کلمه را معمولاً مسافرخانه ترجمه کرده اند ولی لوقا کلمه دیگری بکار می برد (۱۰: ۳۴). کلمه ای که در اینجا بوده در آیه ۱۱: ۲۲ به معنی تالار شام آخر می باشد. بطوری که از اوضاع و موقعیت برمی آید در اینجا یا نشیمن کاروانسرا است (که معمولاً اصطلاحی هم داشته) یا اطاق نشیمن خانه ای است (ر.ک مت ۲: ۱۱). در روایتی از قدیس ژوستین که مربوط به قرن دوم میلادی است غار ذکر شده است.

x- در آن دوران در میان بنی اسرائیل شبانان را به دیده خوبی نگاه نمی کردند زیرا از جامعه یهودیان مومن و مقید به شریعت جدا بودند و آنان را مردمانی بینوا و حقیر بشمار می آوردند.

y- معمولاً در کتاب مقدس شکوه خداوند عبارت از ظهور مشهود راز الهی است (ر.ک روم: ۳: ۲۳ توضیح v). لوقا این اصطلاح را به بازگشت عیسی در زمان آخر تخصیص داده (۹: ۲۶: ۲۷) ولی قبلاً در مورد عید گذر (۲۴: ۲۶) و حتی در واقعه تجلی مسیح بکار برده است (۹: ۳۲).

نجات دهنده ای^z متولد شده است که مسیح خداوند^a است.^{۱۲} و نشانه آن برای شما این خواهد بود که طفلی در قنذاق پیچیده و در آخوری خوابیده خواهید یافت.^{۱۳} و ناگهان با فرشته، انبوهی از لشکر آسمانی بود که خدا را ستایش کرده می گفتند:
 ۱- یاد ۱۹:۲۲؛ ۲- مز ۲:۱۴۸
 ۱۴ «شکوه خدای بر اوج [آسمانها]»^b
 و بر روی زمین آرامش^c بر انسانهایی که از آنان خوشنود است!^d
 ۱۵ باری وقتی فرشتگان ایشان را به سوی آسمان ترک کردند، شبانان به یکدیگر

می گفتند: «پس به بیت لحم برویم و آنچه را که انجام شده^e و خداوند به ما خبر داده است، ببینیم.»^{۱۶} و با شتاب آمده مریم و یوسف و طفل را در آخور خوابیده یافتند.^{۱۷} چون دیدند، آنچه را که درباره این کودک گفته شده بود خبر دادند.^{۱۸} و همه کسانی که آنان را شنیدند، از آنچه شبانان ۶۳:۱ می گفتند، شگفت زده شدند.^f اما مریم، همه این چیزها^g را نگاه داشته در قلب خود مرور می کرد.^h و شبانان بازگشتند با [سراپیدن] شکوه و ستایش خداⁱ برای همه

z- در ترجمه یونانی عهد عتیق اکثراً عنوان نجات دهنده در مورد خدا بکار برده شده است (تث ۳۲:۱۵؛ ۱- سمو ۱۰:۱۹؛ مز ۲۴:۵؛ ۱:۲۷، ۹:۶۲، ۷:۶۵، ۹:۷۹، ۹:۹۵... ر.ک لو: ۴۷:۱- تیمو ۱: توضیح a). گاهی نیز این عنوان به داوران اسرائیل داده می شود (داور ۳:۹، ۱۵:۱۲؛ نح ۲۷:۹). انجیل نگاران عنوان نجات دهنده را فقط در اینجا و در یو: ۲۴:۴ برای عیسی قائل شده اند (ولی می گویند که عیسی بیمارانی را نجات می بخشد: مر ۴:۳؛ ۵:۲۳، ۲۸:۳۴؛ ۵۶:۶؛ ۱۰:۵۲؛ ۱۵:۳۱ و //). در سایر نوشته های عهد جدید در اع: ۵:۳۱؛ ۲۳:۱۳؛ افس ۵:۲۳؛ فی ۳:۲۰؛ ۲- تیمو ۱:۱۰؛ تیط: ۴:۱۳؛ ۲- پطرا: ۱، ۱۱:۲۰؛ ۱۸:۳؛ ۱- یو: ۱۴:۴ عیسی را نجات دهنده خوانده اند. چنین به نظر می رسد که این عنوان مخصوصاً در جوامع یونانی گرا بکار برده می شد.

a- در تعدادی از نسخه های خطی کهن نوشته شده است: خداوند، مسیح با مسیح، خداوند. اصطلاح اخیر که در عهد عتیق و دنیای یهود متداول است در لو: ۲۶ نیز آمده است. ولی عنوان مسیح، خداوند قبلاً در ترجمه یونانی مرا: ۴:۲۰ و مزامیر سلیمان وجود داشته است. پولس اکثراً از «خداوند، عیسی مسیح» و «خداوند ما عیسی مسیح» سخن می گوید. لوقا با بکار بردن این عنوان که در اناجیل مختص به خود اوست نشان می دهد که عیسی مسیح موعود است و به سرشت و طبیعت الهی و سروری و پادشاهی او اشاره می نماید (ر.ک اع: ۳۶:۲).

b- فرشتگان خدا را تجلیل می کنند (مز ۱۴۸:۱) به مناسبت نجاتی که در عیسی می بخشد.

c- تولد عیسی تضمین آرامش مسیحائی بشمار می رود (اش ۵:۹-۶:۵۲؛ ۷:۵۷؛ ۱۹:۵۷؛ میک ۴:۵؛ ر.ک افس ۲:۱۴-۱۷)؛ ر.ک لو: ۷۹:۱ توضیح j.

d- تحت اللفظی: برای مردانی که [مورد] لطف [او] هستند. در تعدادی از نسخه های خطی کهن آمده است: بر زمین آرامش و بر مردمان خوشنودی. ولی معلوم است که این سرود به دو قسمت (آسمان و زمین) تقسیم می شود بدون آنکه زمین را در مقابل و مخالف مردمان بیاورد. این عبارت به صورت «مردانی که مورد لطف خدائی هستند» در نوشته های قمران وجود دارد و بیانگر ویژگی افراد مورد لطف مخصوص خداست. کاملاً روشن نیست لوقا چه مفهومی برای این کلمات قائل است. در نظر او یا منظور قوم برگزیده می باشد که در آیه ۱۰ ذکر شده یا منظور او دید جهان گرایی است و در این صورت تمام مردمان مورد خوشنودی می باشند چنانکه در ۶:۳ گفته شده است.

e- تحت اللفظی: ببینیم این کلامی را که رسیده است، ر.ک ۶۵:۱ توضیح n.

f- ترجمه دیگر: متعجب و تحسین کننده (در زبان یونانی برای این معنی یک واژه بکار می رود).

g- برخی ترجمه می کنند: «این سخنان». بهتر است برابری آن را با لو: ۶۵:۱ حفظ کنیم (ر.ک ۵۱:۲). در پید: ۳۷:۱۱ و دان: ۲۸:۷ عبارت مشابهی نشان می دهد کسی که الهام را دریافت نموده آن را برای آینده در خاطر نگه می دارد. در اینجا لوقا یادآوری می کند که مریم به این وقایع می اندیشد و معنی و مفهوم آنها فقط در مکاشفه رستاخیز مسیح روشن خواهد شد.

h- تحت اللفظی: آنها را در قلب خود تفسیر می کرد. فعلی که در زبان یونانی در این مورد بکار رفته و «مرور کردن» ترجمه شده به مفهوم «جستجو کردن معنی» و کلمه ای فنی است که در مورد تفسیر الهامات غیبی بکار می رفته است. در مورد کلمه قلب ر.ک ۱:۶۶ توضیح o.

i- لوقا اکثراً در پی تجلی و ظهورهای الهی و مخصوصاً پس از وقوع معجزه ها ذکر می کند که حاضران جلال و شکوه خدا را می سرایند (۲۵:۵، ۲۶:۱۶؛ ۱۳:۱۳؛ ۱۵:۱۷، ۱۸:۴۱) و او را ستایش می کنند (۴۳:۱۸؛ ۳۷:۱۹؛ ۸:۳۱، ۹).

کردن، یک جفت قمری یا دو جوجه کبوتر^P برابر آنچه در تورات خداوند گفته شده است.

^{۲۵} و اینک در اورشلیم انسانی شمعون نام بود و این انسان عادل و خدا ترس می بود و تسلی بنی اسرائیل^Q را انتظار می کشید و روح القدس بر وی می بود.^R ^{۲۶} و به وسیله روح القدس خبردار شده بود که پیش از آنکه مسیح خداوند^S را ببیند، مرگ را نخواهد دید.^{۲۷} او تحت تأثیر روح[القدس] به معبد در آمد و وقتی والدین^T عیسی، کودک را برای انجام رسم تورات که در باره وی مقرر شده بود ۲۲:۲ می آوردند^{۲۸} وی را در [میان] بازوان خود

چیزهایی که شنیده و دیده بودند، چنان که به آنها گفته شده بود.^{۲۱} و وقتی هشت روز برای ختنه کردن به کمال رسید^J وی را عیسی نام دادند، نامی که فرشته قبل از شکل گرفتن در رحم^K به وی داده بود.

تقدیم عیسی به معبد.

نبوت شمعون و حنا^A

^{۲۲} و وقتی روزهای پاک شدن آنان برابر تورات موسی به کمال رسید^M، وی را به اورشلیم بردند تا به حضور خداوند تقدیم کنند^N، چنانکه در تورات خداوند نوشته شده است: هر نرینه نخست زاده برای خداوند تقدیس شود^O، ^{۲۴} و جهت قربانی

j- تحت اللفظی: وقتی هشت روز برای ختنه کردن او به اتمام رسید.

k- تحت اللفظی: پیش از آن که در بطن نکوین یابد. (در مورد نام عیسی ر. ک یو: ۱:۶ توضیح i).

l- گفتار الهامی شمعون درباره عیسی نظیر گفتار الهامی زکریا در مورد پسرش می باشد (۱:۶۷-۶۹) ولی در ضمن روایتی ذکر شده که نشان می دهد والدین عیسی مومن و وفادار به تورات هستند. شمعون که با زکریا آخرین پیامبر عهد عتیق بشمار می رود ظهور نجات دهنده را تهنیت گفته و بعضی از خصوصیات جدید رسالت او را به والدینش فاش می کند.

m- تحت اللفظی: وقتی روزهای پاک شدن ایشان به اتمام رسید. در بعضی از نسخه های خطی کهن نوشته شده: پاک شدن او [یعنی کودک] یا پاک شدن او [یعنی مریم]. در حقیقت مقررات شرعی که در لاو ۱۲:۸-۸ ذکر شده فقط مربوط به تطهیر مادر می باشد (بنابراین صورت دوم متن مناسب است).

n- به حضور آوردن کودک به معبد بر طبق مقررات تورات ضروری نیست و لوقا با ذکر این نکته می خواهد نشان دهد که والدین با چه تقوی و ایمانی وظیفه ای را که خدا بر عهده شان گذاشته است به خوبی انجام می دهند (ضمناً به حضور آوردن یحیی تعمید دهنده به معبد را ذکر نمی کند).

o- تحت اللفظی: هر نرینه که بطن را می گشاید مقدس برای خداوند خوانده خواهد شد. این قانون شرعی (خروج ۱۳:۲، ۱۲، ۱۵) شامل باز خرید نخست زاده بود (خروج ۱۳:۱۳، ۲۰:۳۴) و با پرداختن مبلغ پنج شیکل در طی ماه اول پس از زایمان انجام می شد (اعداد ۱۵:۱۶-۱۵). لوقا درباره باز خرید عیسی چیزی نمی گوید ولی در آیه ۳۹ انعکاسی از این موضوع وجود دارد.

p- این تقدیمی مردمان بینوا برای تطهیر مادر می باشد (لاو ۱۲:۸).

q- از زمان اشعیا ۴۰:۱؛ ۵۱:۱۲ و ۶۱:۲ به بعد این کلمات به مفهوم نجات اسرائیل است.

r- طبق لحن و گفتار عهد عتیق (اعداد ۱۷:۱، ۲۵، ۲۹، ۲-پاد ۱۵:۲؛ اش ۱۱:۲؛ ۴۲:۱؛ ۶۱:۱؛ حزق ۵:۱) این عبارت بیانگر آن است که شمعون نبی بوده است.

s- عنوانی که در ترجمه یونانی عهد عتیق معمولاً در مورد مسیح موعود بکار می رود (۱-سمو ۲۴:۷، ۱۱:۲۶؛ ۹:۱۱، ۱۶، ۲۳؛ ۲-سمو ۱۴:۱۶، ...). این عنوان با مسیح، خداوند تفاوت دارد (ر. ک ۱۱:۲ توضیح a).

t- لوقا در مورد باردار شدن عذرائی کاملاً تأکید کرده اما با این همه تردیدی ندارد از والدین عیسی (ر. ک آیات ۴۱، ۴۳) و حتی از پدرش سخن گوید (آیات ۳۳، ۴۸). کسانی که در گذشته انجیل را رونویسی می کردند گاهی به جای کلمه والدین، مریم و یوسف گذاشته اند تا یادآوری شود که عیسی فقط یک پدر دارد که در آسمان است.

نشانه ای از تناقضها^b،^{۳۵} و تو نیز شمشیری
جانت^c را خواهد شکافت تا استدلالهای
بسیاری از قلبها آشکار گردد^d.

^{۳۶} و نبیه ای بود به نام حنا، دختر فنوئیل از
قبیله آشور که بسیار سالخورده بود. پس از
دوشیزگیش هفت سال با شوهرش بسر برده
بود^e،^{۳۷} بعد بیوه مانده بود و به سن هشتاد
و چهار سالگی رسیده از معبد دور نمی شد^f
و با روزه ها و نیایش ها شب و روز^g [خدا
را] عبادت می کرد.^{۳۸} و در همان ساعت
برانگیخته شده خدای را ستایش می کرد و به
همه کسانی که در انتظار بازخرید^h اورشليمⁱ
می بودند از کودک سخن می گفت.

پذیرفت و خدا را متبارک خوانده گفت^u؛
^{۳۹} اکنون ای خداوند، برابر گفتار خودت
می توانی با بنده خود در آرامش وداع
فرمائی^v،

^{۳۰} زیرا چشمانم نجات تو را دیده اند^w،
^{۳۱} که در برابر همه اقوام فراهم کرده ای،
^{۳۲} نوری که بر ملت^xها مکشوف خواهد شد
و شکوه قوم تو اسرائیل.
^{۳۳} و پدر و مادرش از آنچه درباره او گفته
می شد، شگفت زده^y بودند.^{۳۴} و شمعون
آنان را برکت داده به مادرش مریم گفت^z؛
«اینک این کودک باعث افتادن و
برخاستن بسیاری در اسرائیل^a خواهد بود و

اش ۴۰:۵

اش ۵۲:۱۰

اش ۴۲:۶

اش ۴۹:۶

اش ۴۵:۲۵

اش ۴۶:۱۳

u- گفتار الهامی آیات ۲۹-۳۲ با مزموری که زکریا درباره یحیی می سراید و در لوقا: ۶۷-۷۹ آمده تطبیق می کند ولی در این نبوت
بجای اینکه از مزامیر استفاده شود از دومین قسمت کتاب اشعیا گرفته شده و نجاتی را که در عیسی داده می شود اعلام می کند.

v- شمعون درمی یابد که وعده خدا به تحقق پیوسته (آیه ۲۶) و از این رو مرگ را با شادی می پذیرد.
w- ر.ک لوقا ۱:۶۹، ۷۱، ۷۷:۳:۶.

x- در اینجا نخستین بار است که در کتاب لوقا موضوع نجات غیر یهودیان اعلام می شود و این نکته فقط پس از کشف رازهای
رستاخیز به روشنی اعلام خواهد شد (لوقا: ۲۴:۴۷).

y- کلمه ای که در این مورد در اصل یونانی بکار رفته به مفهوم «اعجاب و تحسین» است. لوقا اصرار دارد نشان دهد که با وجود
اظهارات اولیه در ۱:۳۱-۳۵ و ۲:۱۱، ۱۴ والدین عیسی هنوز کاملاً به راز او پی نبرده اند.

z- این نبوت به مریم خطاب می شود شاید بدین سبب که یوسف پیش از تحقق یافتن آن در خواهد گذشت یا اینکه لوقا با روایتی
که یوحنا در ۱۹:۲۵ ذکر نموده آشنا بوده است.

a- ر.ک اش ۸:۱۴؛ ۲۸:۱۶؛ ۲۰:۱۷، ۱۸.

b- عیسی نشانه ای است. وی خود را تحمیل نمی کند بلکه بایستی بوسیله ایمان با آزادی پذیرفته شود. در حقیقت قسمت مهمی از
قوم اسرائیل او را نخواهند پذیرفت (اع ۲۸:۲۶-۲۸).

c- در اینجا نظیر ۱:۴۶ و در اکثر موارد کلمه جان به معنی شخص می باشد. این تهدید مبهم که احتمالاً عبارات آن از
حزق ۱۷:۱۴ گرفته شده جمله معترضه ای است و بایستی با توجه به اوضاع و احوال درک گردد. بدین معنی که اسرائیل در
مقابل عیسی به دو قسمت تجزیه می شود و قلب مریم نیز از وسط شکافته خواهد شد. مفسران دیگری این مطالب را به عنوان
اعلام رنج و مرگ عیسی تعبیر می نمایند (ر.ک یو ۱۹:۲۵).

d- عیسی اکثراً ناباوری شدید و طرز استدلال مومن ترین مخاطبان خود را بر ملا خواهد کرد (۵:۲۲؛ ۹:۴۷؛ ۳۸:۲۴)،
رسالت او منتهی به آن خواهد شد که اسرار دلها را مکشوف سازد (مر ۷:۸-۶؛ لوقا ۱۵:۱۶؛ ۱۵:۱۸؛ ۲۴:۱۵).

e- تحت اللفظی: که هفت سال از تاریخ دوشیزگی خود با شوهری زندگی کرده بود.

f- این وضع منتهای آرزوی هر فرد اسرائیلی کامل است (مر ۲۳:۶؛ ۸:۲۶؛ ۴:۲۷؛ ۵:۸۴، ۱۱).

g- ر.ک اع ۷:۲۶. لوقا مخصوصاً درباره استمرار در خدمت و نیایش تاکید می نماید (ر.ک لوقا ۷:۱۸؛ اع ۳۱:۲۰). در اینجا استمرار
در نیایش را به حنا نسبت می دهد با آن که برابر رسوم یهودیان زنان اجازه نداشتند در هنگام شب در محوطه معبد بمانند.

h- تحت اللفظی: باز خرید که بعضی آن را آزادی ترجمه می کنند. این کلمه همان است که در قانون باز خرید نخست زاده ها بکار
رفته است (خروج ۱۳:۱۳-۱۵؛ ۳۴:۲۰؛ اعد ۱۵-۱۶). در اینجا لوقا این باز خرید را با باز خرید عیسی که انجام شده
(آیه ۲۳) مقایسه نمی کند ولی ممکن است از روایتی فلسطینی الهام گرفته باشد که چنین مقایسه ای کرده است. در نظر لوقا
این کلمه به مفهوم نجات قوم خدا می باشد (ر.ک ۱:۶۸ توضیح u).

i- در بعضی از نسخ های خطی کهن آمده است: باز خرید در اورشليم یا باز خرید اسرائیل. به هر صورت منظور نجات قوم خداست.

همچنان در میان خویشان و آشنایان خود جستجو می کردند.^{۴۵} و چون وی را نیافتند، همچنان در جستجوی او به اورشلیم برگشتند.^{۴۶} باری پس از سه روز وی را در معبد یافتند که در میان استادان نشسته به آنان گوش می داد و از آنان سؤال می کرد.^{۴۷} و همه کسانی که [سخنان] او را می شنیدند از هوش و پاسخهای^{۴۸} وی شگفت زده می شدند.^{۴۸} و به دیدن او حیرت کردند و مادرش به وی گفت: «فرزندم چرا با ما چنین کردی؟ ببین! پدرت و من زجر کشیده در جستجوی تو هستیم.»^{۴۹} و او به آنان گفت: «چرا در جستجوی من بودید؟ مگر نمی دانستید که باید به کارهای پدرم برسیم؟»^{۵۰} و ایشان سخنی را که بدیشان گفته بود در نیافتند.^{۵۱} و همراه آنان فرود آمده به ناصره آمد و مطیع آنان می بود و مادرش با امانت همه^{۵۲} ۱۹:۲

^{۳۹} و وقتی آنچه برابر تورات خداوند بود به انجام رسید، به شهر خویش ناصره جلیل بازگشتند.

دوران جوانی عیسی^j

^{۴۰} و اما کودک رشد کرده توانا می گردید و سرشار از حکمت^k می شد و فیض خدا بر وی می بود.^۱

نخستین سخنان عیسی در معبد^m

^{۴۱} و هر سال والدینش برای جشن گذر به اورشلیم می رفتند.ⁿ ^{۴۲} و وقتی دوازده ساله^{۱۶:۶} شد به رسم عید به آنجا فراز آمدند. ^{۴۳} و همین که روزها به سر رسید، وقتی برمی گشتند، عیسای کودک بدون آنکه والدینش بدانند در اورشلیم ماند. ^{۴۴} ایشان به خیال این که وی همراه کاروان است یک روز راه را درنوردیدند و وی را

j- شرح مختصر آیه ۴۰ بسیار نزدیک و مشابه به آیه ۱:۸۰ درباره یحیی تعمید دهنده است و خیلی بهتر از مختص به عیسی را نشان می دهد.

k- حکمت به آن مفهوم والا که در نوشته های مقدس آمده به نظر لوقا مختص به عیسی است (۲:۵۲؛ ۱۱:۳۱؛ ۲۱:۱۵).

l- در مورد یحیی همچنان که درباره پیامبران گفته شده است دست خداوند بر روی او بود (۱:۶۶) در صورتی که کمال فیض خدا بر روی عیسی است، ر. ک ۱:۲۸ توضیح a.

m- وقایعی که در آیات ۴۱-۵۲ ذکر شده مشابهی در مورد یحیی تعمید دهنده ندارد و چنین به نظر می رسد که بدین منظور است که نخستین سخنان عیسی پیش از موعظه های یحییای پیشگام ارائه گردد: بدین معنی که عیسی از همان سن دوازده سالگی از خود به عنوان «پسر» ادراک و شناخت دارد.

n- بر طبق تورات سالی سه زیارت مقرر شده است (خروج ۲۳:۱۴-۱۷؛ ۳۴:۲۲-۳۳؛ تث ۱۶:۱۶). ممکن است لوقا در اینجا از ۱- سمو ۳:۱، ۷ الهام گرفته باشد (ر. ک آیه ۵۲ و توضیح u).

o- دوازده سالگی تقریباً سن بلوغ از نظر مذهبی و شرعی در آئین یهود می باشد.

p- معلمان تورات در میدان جلو معبد درس می دادند چنانکه عیسی نیز بعدها به همین گونه آموزش خواهد داد. آموزش ایشان اکثراً به صورت بحث و گفتگو درمی آمد.

q- از هوش و پاسخهای او ترجمه تحت اللفظی است و بعضی مترجمان ترجمه می کنند: از پاسخهای هوشمندانه او.

r- در انجیل لوقا نخستین کلام عیسی و همچنین آخرین کلام او (۲۳:۴۶؛ ر. ک ۲۴:۴۹) برای آن است که از پدرش نام ببرد. گاهی این عبارت را ترجمه می کنند: مگر نمی دانستید که باید در خانه پدرم باشم؟ و چنین استدلال می کنند که با نحوه کاربرد کلمات بیشتر تطبیق می نماید و در این وضعیت مناسب تر است (زیرا هنوز عیسی رسالت خود را آغاز نکرده است).

s- راز فرزندی عیسی فراتر از ادراک آدمیان است حتی برای کسانی که بیشتر سخن خدا را در می یابند، با وجود این صحنه هائی که قبلاً آمده نشان می دهد که مریم و یوسف چیزی از این راز را درک کرده اند.

این چیزها را در قلبش^t نگاه می داشت.
^{۵۲}و عیسی در برابر خدا و انسانها به
 حکمت و قامت و فیض رشد می کرد^u.

الهام انبیائی یحیی تعمید دهنده (متی ۳: ۱-۶؛ مرقس ۱: ۱-۶)

^۱در سال پانزدهم سلطنت تیبریوس
 قیصر^v، پنطیوس پیلطس

فرماندار یهودیه^w و هیرودیس تیتراک
 جلیل^x، فیلیپس برادر او تیتراک ایطوریه
 و تراخونیتیس^y و لیسانیاس^z تیتراک
 آبلیه بودند.^۲ تحت کهانت اعظم حنا و
 قیافا^a، سخن خدا به یحیی^b پسر زکریا در
 صحرا فرارسید.^۳ و وی به سراسر خطه
 اردن^c آمده توبه^e را برای بخشایش
 گناهان^f ندا می داد^d. آن چنان که در

- t- ر. ک ۱: ۶۶ توضیح ۱۹: ۲: o. توضیح h.
- u- در این نتیجه گیری همان موضوع ۲: ۴۰ بیان شده و چنین می نماید که از ۱- سمو ۲۶: ۲ الهام گرفته است (سموئیل در نزد خدا می ماند چنانکه عیسی نیز در ۲: ۴۳ به همین ترتیب رفتار می کند).
- v- لوقا با ذکر وقایع تاریخ مشرکان و تاریخ قوم یهود روایت رسالت یحیی و ضمناً رسالت عیسی را آغاز می نماید (ر. ک ۱: ۵؛ ۲: ۱-۲) و احتمالاً پانزدهمین سال سلطنت تیبریوس را به روش اهالی سوریه محاسبه می کند که از اول اکتبر سال ۲۷ تا ۳۰ سپتامبر سال ۲۸ میلادی است. کسان دیگری آن سال را از ۱۹ اوت سال ۲۸ میلادی و کسان دیگری از اول ژانویه سال ۲۸ میلادی محاسبه کرده اند. دنیسیوس کوچک (نویسنده مذهبی که در قرن ششم میلادی در حدود شمال دریای سیاه یا ارمنستان می زیسته) با توجه به این متن و مفاد آیه ۲۳ که برابر آن عیسی بیست و نه سال خود را تمام کرده بود، آغاز تاریخ میلادی را تعیین کرد و چنین به نظر می رسد که این برآورد چند سال کمتر از تاریخ واقعی باشد.
- w- پیلطس از سال ۲۶ تا ۳۶ میلادی تیتراک یهودیه بوده است (در مورد مفهوم یهودیه ر. ک ۱: ۵ توضیح m) و بر روی آثاری که در سال ۱۹۶۱ کشف شده نام او با عنوان حکمران بر روی سنگ کنده شده است.
- x- هیرودیس آنتیپاس (ر. ک ۷: ۹-۹: ۱۳؛ ۳۱-۳۲؛ ۲۳: ۷-۱۲) از سال ۴ پیش از میلاد تا سال ۳۹ میلادی بر جلیل و پره حکومت می کرد. او را تیتراک می نامند (۷: ۹؛ اع ۱۳: ۱) تا از پدرش پادشاه هیرودیس کبیر متمایز باشد (۵: ۱).
- y- فیلیپس از سال ۴ پیش از میلاد تا ۳۴ میلادی بر چند ناحیه در شمال شرقی دریاچه طبریه حکومت می کرد. در اینجا لوقا بعضی از مناطق تحت حکومت او مثل جولان، بتانیه و اورانیتید را ذکر نکرده و چنین می نماید که می خواهد فقط مناطقی را که مشرکان می زیستند نام ببرد و بدین وسیله نشان می دهد که اعلام نجات به همان اندازه که مربوط به یهودیان است شامل حال مشرکان نیز می شود.
- z- به احتمال قوی در اینجا نام این شاهزاده گمنام به این دلیل ذکر شده که در دوران لوقا منطقه حکمرانی او جزو مناطق تحت حکومت پادشاه یهودی هیرودیس اغریپاس دوم بوده و در حوزة تسلط او مشرکان می زیسته اند.
- a- ترجمه دیگر: در زمان کاهن اعظم حنا و قیافا. نام کاهن اعظم در پایان اسامی و در تضاد با نام قیصر مشرک بعنوان رئیس قوم خدا ذکر شده است. با اینکه در آن زمان فقط یک نفر، یعنی قیافا به عنوان کاهن اعظم وجود داشت و از سال ۱۸ تا ۳۶ میلادی در این مقام باقی بود ولی پدر زن او، حنا (یو ۱۸: ۱۳) که قبلاً کاهن اعظم بود و در سال ۱۵ خلع شده بود هنوز نفوذ زیادی داشت و بدین سبب نام او در کنار نام قیافا ذکر شده است (ر. ک یو ۱۸: ۱۳-۲۴؛ اع ۴: ۶).
- b- تحت اللفظی: بر روی یحیی. طرز دعوت یحیی با همان کلمات و عبارات از ۱: ۱ (ترجمه یونانی) بیان شده تا جنبه پیامبری او نشان داده شود.
- c- بنا به نوشته متی و مرقس، یحیی در صحرا ندا می داد (ر. ک مت ۳: ۱ توضیح e) در صورتی که به نوشته لوقا، یحیی صحرا را ترک کرد تا در ناحیه اردن موعظه می کند. منطقه ای که در آن ایام به سبب بناهایی که هیرودیس کبیر و آرکلائوس ایجاد کرده بودند نسبتاً مسکونی بود. به نظر لوقا این سرزمین حوزه مختص یحیی است چنانکه جلیل و یهودیه مختص عیسی می باشد (ر. ک تقسیم همین سرزمین بین لوط و ابراهیم در پید ۱۳: ۱۰-۱۳).
- d- این کلمه که به معنی اعلام کردن و جار زدن است نظیر آنچه در گذشته جارچیان انجام می دادند (ر. ک مت ۱: ۳ توضیح d) جزو واژه های معمول در زبان مبلغان و سخنرانان آغاز مسیحیت می باشد (۱- تس ۲: ۹؛ ...). لوقا این کلمه را در مورد نخستین باری که عیسی اعلام می کند (۴: ۱۸-۱۹) و در مورد گفتارهای معمولی او (۴: ۴۴؛ ۸: ۱) همچنین گفتارهای رسولان (۹: ۲؛ ۱۲: ۳؛ ۲۴: ۴۷؛ ۱۰: ۴۲) و گفتار پولس (اع ۲۰: ۹؛ ۱۳: ۱۹؛ ۲۵: ۲۰؛ ۲۸: ۳۱) و در مورد مبشران دیگر بکار می برد (لو ۸: ۳۹؛ ۵: ۸).

کتاب سخنان اشعیای پیامبر^g، نوشته شده است:

صدای آن کس که در صحرا فریاد برمی آورد^h:

راه خداوند را آماده سازید،

کوره راههای او را راست گردانید،

هر درّه ای پر خواهد شد^۵

و هر کوه و تپه ای پست خواهد گردیدⁱ

و گذرگاههای کج راست خواهند شد

و جاده های ناهموار، هموار خواهند شد.

و هر بشری^j نجات خدا را خواهد دید^k.

افعی زادگان چه کسی به شما گریز از ششم آینده^m را نشان داده است؟^۸ پس میوه های

شایسته توبه بیاوریدⁿ و شروع نکنید که در

بین خود بگوئید: ما ابراهیم را همچون پدر یو:۸-۳۳-۳۹

داریم. زیرا به شما می گویم که خدا قادر

است از همین سنگها فرزندان برای

ابراهیم قائم سازد. ^۹هم اکنون تیشه به ریشه

درختان نهاده شده است^o. پس هر درختی

که میوه نیکو نیاورد بریده شده در آتش

افکنده خواهد شد.»

ثمرات توبه

^{۱۰} و جماعت از او^p پرسیده می گفتند:

«پس ما چه باید بکنیم؟»^{۱۱} در پاسخ به

ایشان می گفت: «هر کس دو ردا دارد به

آن کسی بدهد که آن را ندارد و آن کس که

حزق:۱۸:۷؛
اش:۵۸:۷؛
اع:۳۲:۳۵؛
روم:۱۲:۸؛
افس:۴:۲۸

تهدید داوری

(متی:۳:۷-۱۰)

^۷ پس به جماعتی که برای تعمید گرفتن

به نزدش می آمدند^۱ می گفت: «ای

e- ر.ک مت ۲:۳ توضیح f.

f- ر.ک مر ۴:۱ توضیح h.

g- اش ۳:۴۰-۵. در مورد اینکه انجیل نظیر چگونه آیه اول را نقل کرده اند ر.ک مت ۳:۳ توضیح i.

h- تحت اللفظی: صدای آن که فریاد می زند. گاهی ترجمه می کنند: صدائی فریاد می زند. ترجمه دیگر: صدائی در بیابان فریاد می زند

i- در نظر اشعیا این تصویر به معنی آن است که خدا بزرگی و عظمت های زمینی را پست خواهد کرد (اش ۲:۱۴-۱۴؛ مز ۶۸:۱۶-۱۷). لوقا نیز همین مفهوم را برای این عبارت قائل شده است (ر.ک ۱:۵۲؛ ۱۱:۱۴؛ ۱۴:۱۸).

j- تحت اللفظی: هر جسمی. اصطلاحی در زبان عبری برای اینکه گفته شود هر مخلوقی (پید ۶:۱۲...). کلمه sarx در زبان یونانی که در زبان عبری «بشر» است.

k- لوقا این آیه را از ترجمه یونانی عهد عتیق گرفته و آن را خلاصه کرده است. لوقا با ادامه دادن کتاب اشعیا در مقایسه با نقل قول کوتاه تر متی و مرقس دارد می خواهد نشان دهد که عیسی نجات را برای «همه» آدمیان آورده است و همین موضوع را مجدداً در پایان اعمال رسولان ذکر خواهد کرد (۲۸:۲۸).

l- تهدیدهای آیات ۷-۹ در انجیل لوقا خطاب به همه مخاطبان یحیی است (در انجیلهای متی و مرقس این تهدیدها به فریسیان و صدوقیان خطاب می شود). همگی گناهکارند و همگی باید در برابر داوری که فرا می رسد توبه کنند.

m- ر.ک مت ۷:۳ توضیح m.

n- ر.ک مت ۸:۳ توضیح n. لوقا از ثمرات به صورت جمع سخن می گوید که معلوم است منظور اعمال واقعی و محسوسی است که در آیات ۱۰ الی ۱۴ ذکر خواهد کرد.

o- تحت اللفظی: تیشه بر ضد ریشه نهاده شده. یعنی تیشه به ریشه درختان رسیده است.

p- آیات ۱۰ تا ۱۴ قسمتی است که مختص به انجیل لوقا می باشد. جمعیت مردمان و کسانی که گناهکار بشمار می آیند در برابر تهدید داوری و محکومیت اظهار توبه کرده می پرسند: چه بایستی کرد؟ (ر.ک اع ۳۷:۲؛ ۳۰:۱۶؛ ۱۰:۲۲). یحیی به ایشان پیشنهاد می کند رفتار عدالت و برادرانه در پیش گیرند و حتی باجگیران و نظامیان را ملزم نمی کند شغل خود را ترک کنند با اینکه در آن دوران این مشاغل را بد می دانستند.

در پاسخ به همه ایشان گفت:^s «من شما را به آب تعمید می‌دهم اما او می‌آید، آن که از من تواناتر^t است و من لایق نیستم تا بند پای پوشهایش را باز کنم^u، وی شما را در روح القدس^v و آتش^w تعمید خواهد داد.^{۱۷} او چارشاخ در دستش دارد تا خرمنگاه خود را پاک کرده گندم را در انبار خود جمع کند اما کاه را در آتشی خاموش نشدنی خواهد سوزاند^x». ^{۱۸} همچنین با سخنان بسیار دیگری به قوم نوید می‌داد.

پایان رسالت یحیی تعمید دهنده

(متی ۱۴: ۳-۴؛ مرقس ۶: ۱۷-۱۸)

^{۱۹} با وجود این هیرودیس تیتارک که توسط وی به خاطر هیرودیا، زن برادرش^y و

خوراکی دارد همین را بکند.^{۱۲} هم چنین باجگیران^q برای این که تعمید یابند آمدند و به وی گفتند: «ای استاد ما چه باید بکنیم؟» ^{۱۳} و وی به ایشان گفت: «زیاده از آنچه بر شما مقرر است، نخواهید.» ^{۱۴} سربازان نیز از وی پرسیده می‌گفتند: «و ما چه باید بکنیم؟» و وی به ایشان گفت: «به کسی آزار مرسانید و به کسی اجحاف نکنید و به دستمزد خود قانع باشید.»

اعلام آن کس که می‌آید

(متی ۱۱: ۳-۱۲؛ مرقس ۱: ۷-۸)

^{۱۵} چون قوم در انتظار می‌بود و همه در دل‌های خود در باره یحیی می‌پرسیدند که آیا او مسیح^r نیست؟ ^{۱۶} یحیی به سخن درآمده

q- کلمه ای که اکثراً «باجگیران» ترجمه می‌کنند اشخاص مهمی هستند که در اس دریافت خراج و مالیات قرار دارند ولی آنچه در انجیلها ذکر شده زیردستان یهودی آنان هستند که در مراتب پائین قرار دارند. یهودیان به این افراد، به سبب همکاری با اشغالگران کافر و به سبب مطالبه بیش از حد مقرر، به نظر بد می‌نگریستند و در افکار عمومی آنان را جزو گناهکاران بشمار می‌آوردند (۵: ۳۰؛ ۷: ۳۴؛ ۱۵: ۱-۲؛ ۱۹: ۷).

r- کلمه یونانی کریستوس، تحت اللفظی به معنی کسی است که (بوسیله خدا) تدهین شده و مترادف کلمه عبری مشیاح است که در عربی مسیح می‌باشد. در اینجا منظور همان عنوانی است که یهودیان برای کسی قائل بودند که از نظر ملی و سیاسی انتظار آمدن او را داشتند (همچنین در ۲۲: ۶۷؛ ۲۳: ۲، ۳۵، ۳۹؛ و ۲۰: ۴۱). در کشورهای غربی، در نوشته های مسیحیت با توجه به مفهوم جدید آن Christ ترجمه می‌کنند (۲: ۱۱، ۲۶؛ ۴: ۴۱؛ ۹: ۲۰؛ ۲۴: ۲۶، ۴۶).
شاکردان و پیروان یحیی تا مدت درازی از خود می‌پرسیدند آیا استادشان همان مسیح موعود است (ر. ک اغ ۱۳: ۲۵؛ یو ۱۹: ۲۰؛ ۲۸: ۳).

s- این آیه و آیه بعدی نزدیک به مت ۱۱: ۳-۱۲ و مر ۷: ۱-۸ می‌باشند (ر. ک به توضیحات آیات مذکور).

t- لوقا بعداً نیز عنوان مسیحائی توانا را ذکر خواهد کرد (۱۱: ۲۲؛ ر. ک اش ۹: ۵؛ ۱۱: ۲).

u- این عمل را بردگان انجام می‌دادند و یک نفر یهودی نمی‌توانست خدمتگذار یهودی خود را وادار به چنین کاری بکند زیرا او هم جزو قوم برگزیده بود (ر. ک یو ۸: ۳۳).

v- در اینجا و در اغ ۱: ۵ و ۱۱: ۱۶ لوقا در برابر تعمید آب (یا تعمید با آب) که یحیی انجام می‌داد تعمید در روح القدس را می‌آورد که در روز پنجاهه افتتاح خواهد شد. از این عبارت چنین بر می‌آید که به نظر او «در روح القدس» را نباید «با روح القدس» ترجمه کرد زیرا روح القدس وسیله و ابزار نیست بلکه حضور فعال می‌باشد (ر. ک ۱: ۴).

w- در مورد معنی اولیه و اصلی این کلمه ر. ک مت ۱۱: ۳ توضیح t. به احتمال قوی لوقا در این سخن اعلام وقایع پنجاهه را در نظر دارد زیرا آمدن روح القدس را به صورت زبانه های آتش روایت خواهد کرد (اغ ۳: ۲-۴) و در نظر او این تصویر حتماً به معنی عمل تصفیه کننده روح القدس است.

x- پیامبران اکثراً داوری خدا را با تصاویر مختلف صحنه های برداشت محصول در فلسطین اعلام کرده اند (ر. ک ۱۰: ۲ توضیح Z): مثلاً با چارشاخ بوجاری کردن (ار ۱۵: ۷؛ ۲: ۵۱)، آتش زدن کاه (اش ۵: ۲۴؛ ۴۷: ۱۴؛ یول ۲: ۵؛ نج ۱: ۱۰). در مورد آتش خاموش نشدنی (ر. ک اش ۶۶: ۲۴؛ مر ۹: ۴۳، ۴۸). یحیی جنبه زمان آخر و داوری نهائی تصویر را نشان می‌دهد.

y- هیرودیا، نواده هیرودیس کبیر، شوهر خود را که یکی از افراد متعدد خانواده هیرودیس و عموی خویش بود ترک کرده به هیرودیس آنتیپاس پیوسته بود.

برای تمام شرارت‌هایی که مرتکب شده بود
سرزنش می‌شد^{۲۰} این یکی را نیز به همه
آنها اضافه کرد و یحیی را در زندان به بند
کشید^z.

روح القدس به صورت جسمانی، چون
کبوتری^d براو نازل شد و صدائی از آسمان
رسید: «تو هستی آن پسر من، آن محبوب و
از تو خوشنودم^e».

شجره نامه عیسی (متی ۱: ۱-۱۶)

^{۲۳} و عیسی^f در آغاز امر در حدود سی
سال داشت^g و آن چنان که خیال
می‌کردند^h، پسر یوسف بود، پسر هالی^{۲۴}
پسر متات، پسر لاوی، پسر ملکی، پسر

تعمید عیسی

(متی ۳: ۱۳-۱۷؛ مرقس ۱: ۹-۱۱)

^{۲۱} باری^a چون همه قوم تعمید یافته
بودند^b و عیسی هم که تعمید یافته، در
نیایش^c می‌بود آسمان گشوده شد. ^{۲۲} و

Z- لوقا در اینجا پایان رسالت یحیی را روایت می‌کند، حتی پیش از آن که تعمید یافتن عیسی را ذکر کرده باشد و بدین وسیله
می‌خواهد نشان دهد که رسالت یحیی و رسالت عیسی دو دوران متمایز در تاریخ نجات هستند (ر. ک ۱: ۵۶ توضیح a).

a- عیسی با دریافت تعمید یحیی در نهضت توبه قوم خود وارد می‌شود. در هنگام این واقعه عمومی، مکاشفه ای اسرارمیز دریافت
می‌کند که نقطه آغاز رسالت و گفتارهای او است چنانکه پیامبران نیز دعوت خود را دریافت می‌کردند. او پیامبری است که
روح القدس بر او است (ر. ک ۱۸: ۴)، او پسر خدا و مسیح موعودی است که در عهد عتیق اعلام گردیده است.

b- این عبارت را می‌توان چنین درک کرد: در مدتی که قوم تعمید یافته بود یا: پس از اینکه تمام قوم تعمید یافته بود. چنین به
نظر می‌رسد که لوقا می‌خواهد نشان دهد تعمید عیسی پایان تعمید یافتن قوم خدا است. همچنین لوقا صریح تر و واضح تر از
متی و مرقس یادآوری می‌کند که این تعمید آب فقط موقعیتی برای مکاشفه ای است که در پی آن می‌آید.

c- لوقا اکثراً از نیایش عیسی یاد خواهد کرد (۱۶: ۵؛ ۱۲: ۶؛ ۱۸: ۹؛ ۲۸-۲۹؛ ۱۰: ۲۱؛ ۱۱: ۱؛ ۲۲: ۳۲؛ ۴۰-۴۶؛ ۲۳: ۳۴؛ ۴۶). این نیایش محل ملاقات و دیدار او با پدر است (۱۰: ۲۱؛ ۲۲: ۴۲؛ ۲۳: ۳۴؛ ۴۶).

d- ر. ک مت ۱۶: ۳ توضیح Z. لوقا تصریح می‌کند که کبوتر فقط صورت ظاهری است که روح القدس به آن صورت مشهود شده است.
e- در بسیاری از نسخه های خطی در اینجا همان عبارتی آمده که مرقس بکار برده است (مر ۱: ۱۱). ولی گاهی ترجمه می‌کنند: «تو
پسر من هستی و من امروز ترا آورده ام» که در بعضی از نسخه های خطی قدیمی به این صورت آمده و مخصوصاً با فکر و اندیشه
لوقا تطبیق می‌نماید. لوقا مز ۷: ۲ را ذکر کرده که به معنی نائل شدن عیسی به مقام مسیحائی و آغاز رسالت او نزد قوم خداست.
همین نکته که این عبارت را پدر بیان کرده است الهامی به اعلی درجه درباره راز عیسی می‌باشد (ر. ک ۱: ۳۵ توضیح n).

f- چنین به نظر می‌رسد که بعضی از معاصران عیسی (یسوع به معنی خدا نجات می‌دهد) او را به عنوان پسر داود می‌شناختند
(مر ۱۰: ۴۷-۴۸؛ ۱۱: ۱۰ و //). رسولان در طی گفتارهای خود او را به همین عنوان اعلام کرده اند (اع ۲۹: ۳۲-۳۳؛
۲۳: ۱۳-۲۲)، همچنین در ضمن یک قانون ایمان که خیلی قدیمی است این عنوان ذکر شده است (روم ۳: ۱-۴). در
مت ۱: ۱-۱۷ و در صورت اسامی که لوقا ارائه می‌کند نشان داده می‌شود که عیسی از نسل داود می‌باشد که حقانیت مسیحائی
او را ثابت می‌کند. ولی با این که لوقا و متی تولد عیسی از باکره را روایت می‌کنند در هر دو مورد شجره نامه او از یوسف آغاز
می‌شود زیرا در عهد عتیق نسل و تبار هر کسی فقط با ذکر مردان تعیین می‌گردد. این دو شجره نامه با یگدیگر تفاوت داشته و
تا حدی ساختگی هستند چنانکه اکثر شجره نامه های آن دوران بدین گونه بودند. ولی در مورد پدران از ابراهیم تا داود و از
شالتیل و زروبابل تا بازگشت از تبعید و درباره یوسف پدر عیسی با یگدیگر تطبیق می‌کنند. متی تعداد نسلها را ۱۴×۳
(برابر ۴۲ نسل) از ابراهیم تا عیسی بحساب آورده و در بین آنان پادشاهان یهودیه را نام برده است در صورتی که لوقا ۱۱×۷
(برابر ۷۷ نسل) از عیسی تا آدم شمرده و از پادشاهان بجز داود نام نبرده است.

بر خلاف متی که شجره نامه عیسی را در آغاز کتاب خود ذکر می‌کند لوقا تبار بشری عیسی را پس از روایت فرزندی وی نسبت
به خدا می‌آورد (۱: ۳۵؛ ۲: ۲۲). لوقا علاقمند است شجره نامه عیسی را به جای ابراهیم تا آدم برساند و بدین وسیله ارتباط او
را با تمام بشریت یادآوری کند (ر. ک ۱۷: ۲۶، ۳۱). وی از هیچ پادشاهی در فاصله بین داود و شالتیل یاد نمی‌کند بلکه
نام پیامبران را می‌آورد و احتمالاً عکس العمل در مقابل نظریاتی بوده که به مسیح دنیوی و سیاسی معتقد بوده اند (ر. ک ۴: ۶).

g- لوقا تنها انجیل نگاری است که این مطلب را ذکر کرده و شاید اشاره ای به داود است که سلطنت خود را در سی سالگی آغاز
کرده بود (۲- سمو ۵: ۴).

h- این کلمات که در بعضی از نسخه های دست نوشته کهن در جاهای مختلف آمده است یادآوری می‌کنند که عیسی ثمره آبتن
شدن عذرائی است.

عیسای پیروزمند در برابر وسوسه
(متی ۴: ۱-۱۱؛ مرقس ۱: ۱۲-۱۳)

۴ عیسی^۱ سرشار از روح القدس از
اردن بازگشت و در صحرا تحت
هدایت روح می بود^k، مدت^۲ چهل روز
و به وسیله ابلیس تجربه می شد^۱.

و در این روزها هیچ نخورد و وقتی
[روزها] به سر رسید گرسنه شد. ^۳ ابلیس
به وی گفت: «اگر^m تو پسر خدا هستی، به
این سنگ بگو تا نان شود.» ^۴ و عیسی به
وی پاسخ داد: «نوشته شده است: آدمی
فقط با نان زندگی نخواهد کرد.» ^۵
ابلیس او را به بالا برگرفتⁿ و در یک
لحظه تمام مملکت های جهان را به او نشان
داد ^۶ و به وی گفت: «همه این ممالک و
شکوه آنها را به تو خواهم داد، زیرا به من
واگذار شده است و آن را به هر کس
بخواهم، می دهم.» ^۷ پس اگر تو، در برابر
من سجده کنی^p، همه آنها از آن تو خواهد
بود.» ^۸ و عیسی به وی پاسخ داد: «نوشته
شده است: تو خداوند خدای خود را سجده
خواهی کرد و تنها وی را پرستش خواهی

ینا، پسر یوسف، ^{۲۵} پسر متاتیا، پسر آموس،
پسر ناحوم، پسر حسلی، پسر نجای ^{۲۶} پسر
مات، پسر متاتیا، پسر شمعی، پسر
یوسک، پسر یودا، ^{۲۷} پسر یوحنا، پسر
ریسا، پسر زروبا بیل، پسر شالتئیل، پسر
نیری ^{۲۸} پسر ملکی، پسر ادی، پسر قوسام،
پسر ایلمودام، پسر غیر ^{۲۹} پسر یسوع، پسر
ایلعازر، پسر یوریم، پسر متات، پسر لاوی
^{۳۰} پسر شمعون، پسر یودا، پسر یوسف، پسر
یونام، پسر ایلیا قیم، ^{۳۱} پسر ملیا، پسر منا،
پسر متاتا، پسر ناتان، پسر داود ^{۳۲} پسر یسا،
پسر عوبید، پسر بوعز، پسر شلمون، پسر
نحشون، ^{۳۳} پسر عمیناداب، پسر آدمین،
پسر آرنیⁱ، پسر حصرون، پسر فارص، پسر
یهودا، ^{۳۴} پسر یعقوب، پسر اسحاق، پسر
ابراهیم، پسر تارح، پسر ناحور ^{۳۵} پسر
سروج، پسر رعو، پسر فالج، پسر عابر، پسر
شالچ، ^{۳۶} پسر قنیا، پسر ارفکشداد، پسر
سام، پسر نوح، پسر لامک ^{۳۷} پسر متوشالچ،
پسر خنوخ، پسر یارد، پسر مهلئیل، پسر
قنیا، ^{۳۸} پسر انوش، پسر شیث، پسر آدم،
پسر خدا.

۱-توا: ۱۷، ۱۹؛
عزرا ۳: ۲، ۵

۱-توا: ۱۱-۳۴-۱۵:۲

پید: ۱۰: ۲۶؛
۱-توا: ۱-۴

پید: ۱-۳۲؛
۱-توا: ۱-۴

- i- در مورد سه نام قبلی در نسخه های خطی مختلف تفاوت هایی وجود دارد (دو تا پنج نام ذکر شده و مخصوصاً نام آرام و یورام در
بین آنها منظور گردیده است). در اینجا از متنی که بیشتر پذیرفته شده پیروی می گردد.
- j- در مورد این روایت ر. ک مت ۴: ۱ توضیح C. لوقا که بلافاصله قبل از این قسمت نام آدم را ذکر نموده شاید می خواهد یادآوری
کند که مبارزه عیسی با ابلیس پاسخ به مبارزه ای است که در کتاب پیدایش ذکر شده است.
- k- همان طور که در انجیل متی و مرقس ذکر شده عیسی «به وسیله روح القدس» که در هنگام تعمید یافته است هدایت می شود.
لوقا در مورد ابتکار عمل عیسی تأکید و اصرار می نماید که روح القدس را به تمامی دریافت نموده تا رسالت خود را به انجام
رساند (ر. ک ۱۴: ۱۸) و قبل از هر چیز در مبارزه سرنوشت ساز اولیه با ابلیس مقابله نماید.
- l- لوقا متن مر ۱۳: ۱ (وسوسه در طول چهل روز) را با متن مت ۴: ۲ ذکر شده (سه وسوسه در پایان چهل روز) جمع کرده است.
- m- یعنی: حال که تو پسر خدا هستی، به این ترتیب ابلیس به همان گفتار الهی که به هنگام تعمید عیسی بیان شده استناد می کند
(۲۲: ۳).
- n- شاید منظور بالا بردن بر فراز زمین است چنان که در رؤیاهای مکاشفه ای یهودیان وجود دارد.
- o- بنا به انجیل لوقا ابلیس مدعی است قدرت سیاسی بر جهان دارد و پیشنهاد می کند که عیسی به همان گونه که معاصرانش
انتظار دارند مسیح دنیوی و سیاسی باشد؛ ولی قدرت شیطان مورد تهدید (۱۸: ۱۰) و مدت آن کوتاه است (۵۳: ۲۲)؛ و
عیسی اقتدار خود را فقط از جانب پدرش انتظار دارد (ر. ک ۲۲: ۱۰، ۲۹: ۲۲).
- p- ر. ک مت ۴: ۹ توضیح k.

آغاز کارهای عیسی در جلیل
(متی ۴:۱۲-۱۷؛ مرقس ۱:۱۴-۱۵)
۱۴ و عیسی با نیروی روح^u به جلیل بازگشت و در سراسر آن ناحیه شایعات درباره او پراکنده شد^{۱۵} و در کنیسه هایشان آموزش داده مورد تمجید همگان می بود.

نپذیرفتن گفتار عیسی در ناصره^v
(متی ۱۳:۵۴-۵۸؛ مرقس ۶:۱-۶)
۱۶ و به نازارا^w که در آنجا پرورش یافته بود، آمد و طبق عادتش روز سبت به کنیسه^x داخل شده برای قرائت برخاست. ۱۷ و کتاب اشعیا پیاپی به وی داده شد و طومار را باز کرد، جایی را یافت^y که نوشته شده بود:

نمود. «وی را به اورشلیم^q برده بر کنگره معبد^r قرار داد و به او می گوید: «اگر تو پسر خدا هستی، خود را از اینجا به پائین افکن، زیرا نوشته شده است: به خاطر تو به فرشتگانش فرمان خواهد داد تا تو را نگه دارند. ۱۱ و تو را بر روی دستهایشان خواهند برد مبادا پایت به سنگی بخورد. ۱۲ و عیسی به وی پاسخ می دهد: «گفته شده است: خداوند خدای خود را تجربه نخواهی کرد^s.» ۱۳ و این چنین، با به انجام رسیدن هر تجربه ای، ابلیس تا زمان مناسب^t از وی دور شد.

q- متی این وسوسه را به عنوان دومین وسوسه ابلیس ارائه می نماید و لوقا آن را سومین وسوسه ذکر می کند. در انجیل لوقا وسوسه ها در اورشلیم خاتمه می یابد و رنجهای عیسی، آخرین حمله ابلیس در آنجا خواهد بود (آیه ۱۳). و پیروزی او و شروع رسالت کلیسا نیز در اورشلیم خواهد بود (ر. ک ۲۴:۱، ۴۲:۱ع؛ ۱۲:۲؛ ۱۴:۲).

r- ر. ک مت ۴:۵ توضیح h.

s- ر. ک مت ۴:۶ توضیح i؛ ۷:۴ توضیح j.

t- ترجمه دیگر: «تا موقع معین». لوقا که پیروزیهای متعدد عیسی را بر دیوها در موارد شفا دادن و راندن ارواح ناپاک روایت خواهد کرد (۴۱:۴؛ ۱۸:۶؛ ۲۱:۷؛ ۲۸:۸؛ ۱۸:۱۰؛ ۱۸:۱۱-۱۴:۲۲...) پیش از فرا رسیدن رنجهای عیسی هیچ حمله دیگر شیطان را بر ضد او گزارش نمی کند (۳:۲۲، ۵۳). اما آمدن فرشته در اینجا ذکر نمی شود بلکه در آخرین حمله شیطان در باغ جتسمانی که موضوع خاص لوقا است (۲۲:۴۳). بدین سان نخستین پیروزی عیسی را پیشاپیش به عنوان مقدمه پیروزی قاطع رستاخیز ذکر می نماید.

u- تحت اللفظی: «در نیروی روح» ر. ک ۱:۴ توضیح k و ۱۸:۴ توضیح z.

v- لوقا نخستین موعظه عیسی را در کنیسه ذکر نموده نظیر آنچه در مورد مبشرین در کتاب اعمال رسولان کرده است (۲۰:۹؛ ۱۳:۵؛ ۱۳:۴۴...). وی در این صحنه قسمتهائی از رسالت عیسی را که بعدها انجام خواهد شد در یک جا جمع کرده است (مثلاً مطالب آیات ۲۲، ۲۴ در مت ۱۳:۵۵، ۵۷ و مر ۳:۴-۴ آمده است و برای درک آیه ۲۳ بایستی وقایعی که در آیات ۳۱-۴۱ روایت شده انجام شده باشد). این قسمت پیشاپیش اعلام می کند که بخشی از قوم اسرائیل عیسی را نمی پذیرند و گفتار و موعظه نجات به مشرکان اعلام می شود (ر. ک اع ۲۵-۲۸؛ ۲۸ توضیح s که نتیجه گیری اثر لوقا است).

w- ر. ک مت ۴:۱۳ توضیح q؛ مر ۱:۴۷ توضیح h؛ اع ۱۳:۴۶ توضیح w.

x- کنیسه در شهرهای فلسطین و در نقاط دیگر جهان که در آن دوران مهاجرنشینان یهودی وجود داشت محل اجتماع مذهبی یهودیان بشمار می آمد. در این کنیسه ها در روز سبت مراسم مذهبی بجا می آوردند و در این مراسم ابتدا قسمتهائی از تورات و کتابهای پیامبران خوانده می شد و در پی آن موعظه انجام می گردید. هر فرد بالغ یهودی می توانست در کنیسه به سخن پردازد ولی مقامات مسئول کنیسه این کار را معمولاً به کسانی محول می کردند که به نوشته های مقدس وارد بودند (ر. ک اع ۱۳:۱۵).

y- آیا همان قطعه از کتاب مقدس است که در آن روز سبت برای قرائت پیش بینی شده بود یا اینکه عیسی طومار را گشوده و تصادفاً آن را یافته بود؟ به هر صورت چنین می نماید که لوقا نشان می دهد که این قطعه بنا به تقدیر و مشیت الهی به او داده شده است بدین معنی که عیسی آن را جستجو و انتخاب نکرده بلکه آن را تصادفاً یافته است.

^{۱۸}روح خداوند بر من است، زیرا مرا مسح کرده است.^z
 مرا فرستاده تا بینوایان را نوید دهم^a،
 تا آزادی را به اسیران
 و بینائی را به کوران ندا دهم،
 ستمدیدگان را به آزادی بازگردانم
^{۱۹}و سال پذیرۀ خداوند^b را نوید دهم.
 اش ۵۸:۶
^{۲۰}و طومار را پیچیده آن را به خادم داد
 و نشست. و چشمان همه در کنیسه بر وی
 دوخته بود. ^{۲۱}و به ایشان شروع به گفتن
 کرد^c که: «امروز این نوشته به گوشهای
 شما^d به تحقق رسید.» ^{۲۲}و همه بر وی
 شهادت داده^e برای سخنان سرشار از
 فیضی^f که از دهانش خارج می شد تحسین
 می کردند و می گفتند: «آیا این همان پسر
 یوسف نیست؟» ^{۲۳}و او به ایشان گفت:
 «مسلماً این ضرب المثل را به من یادآوری
 خواهید کرد که ای پزشک خود را شفا ده،

هر آنچه به ما گفته اند در کفرناحوم^g انجام
 شده است همان را اینجا در موطن^h خود
 نیز انجام بده.» ^{۲۴}اما او گفت: «آمین به
 شما می گویم که هیچ پیامبری، در موطن
 خود پذیرفته نشده است.
^{۲۵}در حقیقت به شما می گویمⁱ: به روزگار
 الیاس بیوه زنان بسیاری در اسرائیل بودند،
 چون آسمان مدت سه سال و شش ماه^j بسته
 شد، چون قحطی بزرگی تمام سرزمین را
 فراگرفت^k و الیاس^{۲۶} به سوی هیچ یک از
 آنان فرستاده نشد، ولی به جانب بیوه زنی
 در شهر صرفة^{۲۷} سیدون،
^{۲۸}و در روزگار ایشع پیامبر در اسرائیل
 جذامیان بسیاری بودند و هیچ یک از آنان
 پاک نگشتند ولی نعمان سوری.
^{۲۹}و به شنیدن این سخنان، همه در
 کنیسه پر از خشم شدند^{۲۹} و برخاسته وی
 را به بیرون از شهر راندند و او را تا پرتگاه

z- متنی که نقل شده (اش ۶۱:۲-۱) مسلماً درباره تقدیس و مسح پیامبری است (ر. ک ۱-پاد ۱۹:۱۶). در اینجا عیسی به روح القدس اشاره می کند که در هنگام تعمید دریافت کرد و منبع و سرچشمه پیام و عمل نجات او می باشد.

a- این عبارت را می توان بدین گونه نیز ترجمه کرد: مرا مسح کرده است تا مژده را به بینوایان نوید دهم...
 b- تحت اللفظی: سالی پذیرا از خداوند. نقل قول از کتاب اشعیا پیش از جمله تهدیدآمیز پایانی قطع شده، در جایی که می گوید:
 یک روز انتقام برای خدای ما. منظور از سال پذیرا سال یوبیل است که برطبق تورات تعیین شده است (لاو ۲۵:۱۰-۱۳).
 c- ترجمه دیگر: شروع کرد با گفتن...

d- ترجمه دیگر: برای اینکه شما بشنوید. عیسی آمدن خود را به عنوان دوران فیض معرفی می کند چنانکه پیامبر اعلام کرده بود.
 لوقا در نوشته های خود اکثراً از امروز نجات یاد کرده است (۲:۱۱؛ ۳:۲۲؛ ۱۳:۳۲؛ ۱۹:۹؛ ۲۳:۴۳).

e- این جمله در نوشته های لوقا به مفهوم آن است که شنندگان نظر موافق دارند (اع ۱۰:۲۲؛ ۱۲:۲۲).

f- تحت اللفظی: سخنان فیض. یعنی پیامی که از فیض سرچشمه می گیرد و یا پیامی که فیض را اعلام می نماید (ر. ک اع ۱۴:۳؛ ۲۰:۳۲؛ ر. ک ۲۰:۲۴).

g- در تعداد زیادی از نسخه های خطی کاپرناحوم آمده که شاید تلفظ این کلمه به لهجه اهالی سوریه است.
 h- وطن عیسی ناصری (ر. ک آیه ۲۳) که در آنجا از عیسی به طرز شایسته ای پذیرا نشدند و پیش بینی می شد که ملت خودش او را طرد خواهد کرد و در مورد رأی عیسی ر. ک مت ۱۳:۵۷ توضیح e.

i- آیات ۲۵-۲۶ و آیه ۲۷ که به طرز مشابهی تکراری هستند دو قطعه متقابل را تشکیل می دهند (ر. ک ۱۳:۲-۳ و ۴-۵).
 j- در ۱-پاد ۱۸:۱ برای تاریخ الیاس مدت سه سال خشکسالی ذکر شده ولی در اینجا نظیر آنچه در یع ۱۷ آمده است مدت این آزمون شش ماه بیشتر طول کشیده است. در این افزایش مدت ممکن است از احادیث یهودیان الهام گرفته باشد که برطبق آنها در پی دان ۷:۲۵ و ۱۲:۷ برای آزمون پایان روزگار قائل بوده اند.

می گفتند: «این سخن چیست؟ با اقتدار و قدرت به ارواح ناپاک فرمان می دهد و آنان خارج می شوند!»^{۳۷} و در باره وی در سراسر آن ناحیه شایعات پراکنده می شد.

شفا دادن

(متی ۸: ۱۴-۱۷؛ مرقس ۱: ۲۹-۳۴)

^{۳۸} از کنیسه برخاسته به خانه شمعون^q وارد شد. مادر زن شمعون به تبی^r شدید مبتلا می بود و برایش از وی تقاضا کردند^{۳۹} و بر روی او خم شده، تب را نهیب داد و تب او را ترک کرد، در همان دم برخاسته به آنان خدمت می کرد.^{۴۰} غروب آفتاب همه کسانی که افرادی مبتلا به بیماریهای گوناگون داشتند، ایشان را نزد وی آوردند و او با نهادن دست ها بر هر یک از آنان، ایشان را شفا می داد.^{۴۱} از بسیاری^s نیز دیوها بیرون می شدند که فریادکنان می گفتند: «تو همانا پسر خدا هستی!» و آنان را نهیب زده نمی گذاشت حرف بزنند^t زیرا می دانستند که او مسیح^u است.

کوهی که شهرشان بر آن بنا شده بود^k بردند تا از آنجا او را پرتاب کنند^{۳۰} اما وی از میان ایشان گذشته به راه خود می رفت^۱.

عیسی در کفرناحوم.

اقتدار گفتار وی

(متی ۷: ۲۸-۲۹؛ مرقس ۱: ۲۱-۲۸)

^{۳۱} و به کفرناحوم، شهری از جلیل فرود آمد و در روز سبت آنان را آموزش می داد. ^{۳۲} و از آموزش وی شگفت زده بودند، زیرا سخن او با اقتدار می بود^m.^{۳۳} و در کنیسه مردی بود که روح دیوی ناپاک داشت وⁿ با صدایی بلند فریاد کرد: ^{۳۴} «آه! از ما چه می خواهی ای عیسای ناصری؟^o آیا برای هلاک ما آمده ای؟ من می دانم تو کیستی. قدّوس خدا^p.» ^{۳۵} و عیسی وی را نهیب داده گفت: «خاموش! و از وی بیرون شو.» و دیو او را در میان افکنده بدون آنکه به او گزند برساند از وی بیرون شد.^{۳۶} و حیرت همه را فراگرفت و در بین هم

k- این اطلاعات با وضع جغرافیایی ناصره تطبیق نمی کند. چنین می نماید که لوقا در این اطلاعات مبالغه نموده تا پیشاپیش قتل عیسی را به وسیله قوم اسرائیل اعلام نماید.

l- در این عبارت مبهم تصریح نشده است که این عمل معجزه آسا می باشد یا خیر. در نظر لوقا نکته اساسی آن است که نشان دهد عیسی به راه خود ادامه داده و این راه پایان نخواهد یافت مگر در اورشلیم (۳۳: ۱۳).

m- لوقا اقتدار سخن عیسی را در آموزشهایش (آیه ۳۲) و در راندن ارواح ناپاک (آیه ۳۶) نشان می دهد.

n- ر. ک مر ۳: ۱. h. مرقس از روح ناپاک سخن می گوید. لوقا گاهی این اصطلاح را بکار می برد (۳۶: ۴؛ ۱۸: ۶؛ ۲۹: ۸؛ ۴۲: ۹؛ ۲۴: ۱۱) و در اینجا آن را با کلمه دیو یک جا آورده که با آن آشناتر است (در ۲۳ مورد آن را بکار برده است).

o- ر. ک مر ۱: ۲۴ توضیح i و لو ۸: ۲۸.

p- ر. ک مر ۱: ۲۴ توضیح j و لو ۱: ۳۵.

q- در انجیل لوقا اولین بار نام شمعون در اینجا آمده است. وی از ۵: ۱-۱۱ بدنبال عیسی خواهد بود.

r- در انجیل لوقا عیسی در اینجا طوری به تب خطاب می کند چنان که گوئی قدرتی شیطانی است (ر. ک آیات ۳۵ و ۴۱).

s- تفاوتی که در اینجا با انجیل مرقس وجود دارد، لوقا دیو زدهگان را جزو بیمارانی می آورد (ر. ک آیه ۳۹؛ ۱۴: ۱۱؛ ۱۳: ۱۱؛ ۱۰: ۳۸؛ ۱۹: ۱۲).

t- ر. ک مر ۱: ۳۴ توضیح p.

u- مرقس گفته دیوها را در ۳: ۱۱ روایت کرده که می گویند تو پسر خدا هستی. لوقا عنوان پسر خدا را با عنوان مسیح یکی کرده (ر. ک اع ۹: ۲۰، ۲۲)؛ و در ۱: ۳۲، ۳۵؛ ۶۷: ۲۲، ۷۰ این دو عنوان را به ترتیب اهمیت یکی پس از دیگری آورده است.

عزیمت از کفرناحوم

(متی ۱: ۳۵-۳۹؛ مرقس ۴: ۲۳)

^{۴۲}روز که فرا رسید، بیرون شده و به صحرا رفت و جمعیت در جستجوی او می بودند و نزد او رسیدند و می خواستند وی را نگاه دارند تا از آنان دور نشود ^{۴۳}اما به آنان گفت: «باید نوید فرمانروائی خدا^۷ را به شهرهای دیگر نیز برسانم زیرا برای همین فرستاده شده ام^w». ^{۴۴}و در کنیسه های یهودیه^y ندا می داد^x.

صید معجزه آسا.

شمعون، یعقوب و یوحنا به دنبال

عیسی می روند^z

(متی ۴: ۱۸-۲۲؛ مرقس ۱: ۱۶-۲۰؛

یوحنا ۱: ۲۱-۱۱)

^۵چون جمعیت او را احاطه کرده و کلام خدا را گوش می دادند، هنگامی که وی در کرانه دریاچه^a جنیسارت ایستاده بود^۲ دو قایق در کرانه دریاچه ایستاده دید، ماهیگیران پیاده شده تورهای خود را می شستند. ^۳او به یکی از قایقها که متعلق به شمعون بود سوار شده از وی خواهش کرد اندکی از خشکی دور شود و نشسته از قایق جماعت را آموزش می داد^b. وقتی از سخن گفتن باز ایستاد به

v- اصطلاح فرمانروائی خدا که معمولاً عیسی ذکر می کند نخستین بار در انجیل لوقا در اینجا بکار برده شده است. این اصطلاح با نظریات مندرج در کتاب مقدس و افکار یهودیان ارتباط داشته و پادشاهی جاودانی خدا را بر دنیا بیان می کند (مز ۱: ۹۳-۲: ۹۵؛ ۳: ۹۹-۱: ۴۰۰) و یا تظاهر پیروزمندانه آن را در دوران نجات اعلام می نماید (اش ۷: ۵۲؛ مز ۱۰: ۹۶؛ ۱: ۹۷؛ ۶: ۹۸؛ ۱: ۹۷) عیسی معمولاً در نوید خود مفهوم اخیر را می پذیرد. کلمه یونانی BASILEIA که در متن اصلی بکار رفته و فرمانروائی ترجمه کرده ایم بایستی به مفهوم کشور پادشاهی درک شود، مخصوصاً در موارد مجازی که نجات به مانند جائی توصیف می شود که در آن وارد می شوند (۱۸: ۲۴-۲۵)، یا محلی که در آنجا اقامت می گزینند (۷: ۲۸)، یا در آنجا در ضیافت شرکت می نمایند (۱۳: ۲۸-۲۹؛ ۱۴: ۱۵؛ ۲۲: ۱۶، ۳۰) و همچنین موقعی که این اصطلاح در داستانهای تمثیلی بکار برده می شود. ولی در قسمتهائی که جنبه مجازی آن کمتر است و فرمانروائی خدا در دوران نجات متظاهر و شناخته شده است بایستی به مفهوم سلطنت و پادشاهی درک گردد (۱۰: ۹، ۱۱: ۲؛ ۲: ۱۷، ۲۰؛ ۱۱: ۱۹؛ ۱۱: ۲۱؛ ۳۱: ۲۲؛ ۵۱: ۲۳). در انجیل لوقا اکثراً نظیر این مورد فرمانروائی خدا موضوع گفتار عیسی (۸: ۱؛ ۹: ۱۱؛ ۱۶: ۱۶) و یا شاگردانش می باشد (۲۹، ۶۰؛ ر. ک اع ۳: توضیح g).

w- در انجیل لوقا عیسی توضیح می دهد به علت رسالتی که از خدا دریافت کرده است از کفرناحوم عزیمت می نماید (ر. ک ۴: ۱۸).

x- تحت اللفظی اعلام می کرد ر. ک ۳: ۳ توضیح d.

y- در تعداد زیادی از نسخه های خطی به جای یهودیه، جلیل نوشته شده که از نظر جغرافیائی صحیح است و در متن مشابه مر ۳۹: ۱ نیز جلیل آمده است. ولی کلمه یهودیه مورد تأیید می باشد و با زبان لوقا تطبیق می نماید. در این مورد ر. ک ۵: ۱

توضیح m.

z- در انجیل لوقا گرایش نخستین شاگردان عیسی در پی معجزه های کفرناحوم ذکر شده و در این مورد با انجیل های متی و مرقس تفاوت دارد. احتمالاً لوقا محل این روایت را تغییر داده (آیه ۴: ۳۸ مناسب تر می بود که پس از این روایت بیاید) تا پاسخ شاگردان را بهتر توجیه نماید. ضمناً فقط لوقا به این واقعه صید معجزه آسا را افزوده است (در یو ۱: ۲۱-۱۴) روایت یک صید معجزه آسا پس از رستخیز عیسی آمده است). این معجزه گفتار عیسی را در مت ۴: ۱۹ و مر ۱: ۱۷ تشریح می کند.

a- لوقا که به دنیای مدیترانه تعلق دارد هرگز به مانند متی و مرقس این دریاچه را به نام دریا نمی خواند.

b- صحنه مشابهی در مت ۱۳: ۲-۳ و مر ۴: ۱-۲ وجود دارد.

مباش، از این پس انسانها را صید خواهی کرد^f». ^{۱۱} و قایقها را به خشکی آوردند و همه چیز را رها کرده^g به دنبال او رفتند^h.

تطهير يك جذامی

(متی ۸: ۱-۱۴؛ مرقس ۱: ۴۰-۴۵)

^{۱۲} باری چون وی در یکی از شهرهاⁱ می بود، اینک مردی پُر از جذام^j با دیدن عیسی، به روی در افتاده و از وی تمنا کرده گفت: «خداوندا، اگر بخواهی می توانی مرا پاک گردانی»^{۱۳} و او را لمس کرده گفت: «می خواهم، پاک شو.» و همان دم جذام وی را ترک کرد. ^{۱۴} و به وی سفارش کرد چیزی به کسی نگوید: «اما برو و خود را به کاهن نشان بده و برای پاک شدن برابر آنچه موسی امر کرده است به جهت شهادت^k به آنان، تقدیم کن.» ^{۱۵} درباره او گفتگو بیش از پیش شایع می گشت^l و جمعیت های بسیاری برای شنیدن سخنان او

شمعون گفت: «به سوی آبهای عمیق جلو برو و تورهای خود را برای صید رها کنید.» ^۵ و شمعون در پاسخ گفت: «سرور، تمام شب را بدون آنکه چیزی بگیریم زحمت کشیده ایم اما برابر سخن تو تورها را رها خواهم کرد.» ^۶ و این کار را کرده، تعداد زیادی ماهی گرفتند که تورهایشان پاره می شد. ^۷ و آنها به شرکای خود در قایق دیگر اشاره کردند که به یاری ایشان بیایند و آمده هر دو قایق را به حدی پُر از ماهی کردند که فرو می رفتند. ^۸ شمعون پطرس^d با دیدن این به پاهای عیسی افتاده گفت: «خداوندا از من دور شو زیرا من مردی گناهکارم»^e ^۹ زیرا حیرت، او و همه کسانی را که با او می بودند فراگرفته بود به سبب این صید ماهی که کرده بودند، ^{۱۰} همچنین یعقوب و یوحنا، پسران زبدی را که شرکای شمعون بودند. و عیسی به شمعون گفت: «هراسان

c- کلمه یونانی epistates (سرور) که در این مورد بکار رفته عنوانی است که مختص انجیل لوقا است و به استثنای ۱۳:۱۷ همواره شاگردان با این عنوان به عیسی خطاب می کنند (۸: ۲۴، ۴۵؛ ۹: ۳۳، ۴۹). این عنوان نشانه ایمان عمیق تری است که شاگردان نسبت به اقتدار عیسی ابراز می کنند و از کلمه didaskalos که مصطلح تر است و در انجیل دیگر آمده و استاد ترجمه می شود وزن و اهمیت بیشتری دارد.

d- این تنها موردی است که لوقا پطرس را با این نام (شمعون پطرس) ذکر می کند در صورتی که در مت ۱۶: ۱۶ و معمولاً در انجیل یوحنا به این گونه نامیده می شود (مخصوصاً در ۲: ۲۱، ۳، ۷ و ۱۱).

e- کلمه گناهکار ترجمه تحت اللفظی است و با توجه به احوال ممکن است این کلمه مناسب نباشد. در مورد این کلمه توصیفی ر. ک مر ۱۵: ۲ m. پطرس در این معجزه نیروی خدائی عیسی (خداوند) را تشخیص داده و اعتراف می کند که لایق نیست با او بماند.

f- ر. ک مر ۱۷: ۱ توضیح c.

g- لوقا تنها انجیل نگاری است که در اینجا و در روایت های مربوط به ندای دعوت شاگردان یادآوری می کند که شاگردان بایستی همه چیز را رها کرده و به دنبال عیسی بروند (۵: ۲۸؛ ۱۸: ۲۲؛ ر. ک ۱۲: ۳۳؛ ۱۴: ۳۳).

h- ر. ک مت ۲۰: ۴ توضیح x.

i- بعضی ترجمه می کنند: یکی از این شهرها و منظور شهرهایی است که در ۴۳: ۴ ذکر گردیده است.

j- ر. ک مت ۸: ۲ توضیح l.

k- این شهادت هم درباره قدرت عیسی و هم اطاعت او از تورات است. احتمالاً این شهادت علاوه بر اینکه خطاب به کاهنی است که شفا یافتن جذامی را گواهی می کند (لاو ۱۴: ۲-۳) به مقامات یهود نیز خطاب می شود کسان دیگری تصور می کنند که این شهادت خطاب به تمام قوم می باشد.

l- تحت اللفظی: گفتار درباره او باز هم بیشتر منتشر می شد.

و شفا یافتن از ناتوانی های خود گرد می آمدند. ^{۱۶} اما وی خود در صحراکناره گرفت و نیایش می کرد^m.

درمان مفلوج، نشانهٔ بخشایشⁿ (متی ۹:۱-۸؛ مرقس ۲:۱-۱۲)

^{۱۷} باری در یکی از روزها که به آموزش مشغول می بود، فریسیان و عالمان شریعت از همه روستاهای جلیل و یهودیه و اورشلیم آمده^o نشسته بودند و قدرت خداوند^p در او می بود تا شفا دهد ^{۱۸} و اینک بر روی تختی^q مردی را آوردند که مفلوج می بود و می خواستند او را به داخل آورده و نزد او بگذارند ^{۱۹} و به سبب ازدحام جمعیت راهی برای وارد کردنش نیافته به پشت بام بالا رفتند و از میان سفالها^r وی را با بسترش به پائین داده در میان [در برابر] عیسی نهادند. ^{۲۰} وی با دیدن ایمان ایشان

گفت: «ای انسان^s گناهانت بخشیده شد.» ^{۲۱} و کاتبان و فریسیان به استدلال پرداخته گفتند: «این دیگر کیست که کفرهایی بر زبان می آورد؟ چه کسی می تواند گناهان را ببخشد، به جز خدا^t؟» ^{۲۲} عیسی با دانستن استدلال های ایشان به سخن پرداخته و به ایشان گفت: «در قلبهایتان به چه استدلال می کنید^u؟» ^{۲۳} کدام آسان تر است گفتن اینکه گناهانت بخشیده شد یا گفتن اینکه بر خیز و راه برو؟» ^{۲۴} پس برای آنکه بدانید که پسر انسان^v بر روی زمین اقتدار دارد که گناهان را ببخشد به مفلوج گفت: به تو می گویم قیام کن و بستر را برداشته به خانه خود برو.» ^{۲۵} و در همان لحظه، وی در برابرشان برخاسته، و آنچه را که بر روی آن خوابیده بود برداشته درحالی که خدای را تجلیل می کرد^w به خانه خود رفت. ^{۲۶} شگفتی همه

m- این یادآوری دربارهٔ نیایش عیسی با آنچه مرقس در ۳۵:۱ روایت کرده است تطبیق می نماید ولی در انجیل لوقا مشابه و نظیر آیه مذکور وجود ندارد. ضمناً لوقا نیایش را همچون یک عادت عیسی ارائه می نماید ر. ک لو: ۲۱:۳ توضیح c.

n- در اینجا یک رشته بحث و مجادله آغاز می گردد که تا آیه ۱۱:۶ ادامه خواهند یافت.

o- تعداد حاضران خیلی بیشتر از آن است که در روایتهای مشابه متی و مرقس ذکر گردیده و این نکته اهمیت اظهارات عیسی را نشان می دهد.

p- در اینجا کلمهٔ خداوند به مفهوم خدا است. لوقا برای نشان دادن معجزه های باری تعالی از قدرت یاد کرده (۳۵:۱) چنان که در مورد عیسی (۴:۳۶؛ ۶:۱۹؛ ۸:۴۶؛ ۱۰:۳۸)، در مورد رسولان (۱:۹؛ ۳:۱۲؛ ۴:۷؛ ۳۳) و یا شمعون ساحر (۸:۱۰) نیز از قدرت یاد می کند.

q- تحت اللفظی یک تختخواب لوقا در اینجا همان کلمه ای را که متی آورده بکار می برد ولی در آیات ۱۹ و ۲۴ مصغّر این کلمه را بکار برده تا نشان دهد که نوعی برانکار یا تخت مختصر می باشد. ضمناً به مانند متی از بکار بردن کلمه ای که مرقس در این مورد آورده و در زبان یونانی خیلی عامیانه است خودداری نموده است.

r- لوقا در اینجا خانه ای را توصیف می کند که به سبک یونان و رُم بام آن با سفال پوشیده می شود.

s- کلمه ای را که عیسی به مرد بیمار خطاب می کند و ای مرد ترجمه کرده ایم به صورت خطاب نمی توان ترجمه کرد. همین کلمه در ۱۴:۱۲ و ۵۸:۲۲، ۶۰ بکار برده شده است. در قسمتهای مشابه مت ۲:۹ و مر ۵:۲ عیسی به بیمار خطاب می کند: پسر (تحت اللفظی: کودک) ولی لوقا این عنوان را در گفتگوهای خودمانی برای خطاب بکار می برد (۲:۴۸؛ ۳۱:۱۵؛ ۱۶:۲۵).

در موارد دیگر دوست من خطاب می نماید (۵:۱۱؛ ۱۴:۱۰). بنابراین در متن بالا لوقا می خواهد تمایز و فاصله ای بین عیسی و مرد مفلوج قائل گردد.

t- نظریه کاتبان صحیح است ولی لازم بود بررسی کنند آیا ادعای عیسی پایه و اساسی ندارد.

u- همچنین می توان ترجمه کرد: چرا استدلال می کنید؟...

v- ر. ک مت ۸:۲۰ توضیح c.

w- ر. ک ۲:۲۰ توضیح i.

درآمده به ایشان گفت: «آنان که تندرست هستند به پزشک نیاز ندارند بلکه کسانی که ناخوش هستند^e.^{۳۲} من نیامده‌ام تا عادلان را بلکه گناهکاران را به توبه فراخوانم^f.»

را فرا گرفت و خدای را تجلیل می‌کردند و هراسان شده می‌گفتند: «امروز چیزهای بسیار عجیبی دیدیم!»

دعوت از لاوی و فراخواندن گناهکاران

(متی ۹:۹-۱۳؛ مرقس ۲:۱۳-۱۷)
^{۲۷} و بعد از آن، بیرون رفته، باجگیری^x به نام لاوی^y را دید که در باجگاه نشسته بود و به او گفت: «به دنبال من بیا»^{۲۸} و او همه چیز را رها کرده برخاسته به دنبال او روان شد.^z ^{۲۹} و لاوی از وی پذیرائی شایانی در خانه خویش کرد^a و جمعیت بسیاری از باجگیران و دیگر افراد^b با آنان بر سر سفره بودند.^{۳۰} و فریسیان و کاتبان^c برضد شاگردانش زمزمه کرده می‌گفتند: «چرا با باجگیران و گناهکاران می‌خوری و می‌آشامید^d؟»^{۳۱} و عیسی به سخن

سؤال در بارهٔ روزه
 (متی ۹:۱۴-۱۵؛ مرقس ۲:۱۸-۲۰)
^{۳۳} ایشان به او گفتند^g: «شاگردان یحیی^h اغلب روزه می‌گیرند و نیایش می‌کنند، همچنین شاگردان فریسیان اما شاگردان تو می‌خورند و می‌نوشند!»
^{۳۴} عیسی به ایشان گفت: «آیا می‌توانید ساقدوش‌هاⁱ را تا زمانی که داماد با آنان است به روزه گرفتن وادار کنید؟»
^{۳۵} روزهایی خواهد رسید... و وقتی داماد از آنان گرفته شد آنگاه در آن روزها روزه خواهند گرفت.^j»

- x- ر. ک ۱۲:۳ توضیح x.
 y- در عهد جدید از این شخص فقط در این صحنه در انجیلهای مرقس و لوقا نامبرده شده است. در انجیل متی ۹:۹ بجای او نام متی ذکر گردیده است (ر. ک مت ۹:۹ توضیح x).
 z- در انجیلهای متی و مرقس در این مورد گفته شده است دنبال او رفتند و تفاوتی که در اینجا وجود دارد لوقا تأکید می‌کند که لاوی به صورت رسولی دائمی درآمده و همه چیز را رها کرده بود (ر. ک ۱۱:۵ توضیح g).
 a- از محتوای مت ۹:۱۰ و شاید مر ۱۵:۲ ممکن است چنین استنباط کرد که منظور خانهٔ عیسی می‌باشد در صورتی بنا به انجیل لوقا عیسی هرگز خانه‌ای ندارد (ر. ک ۵۸:۹).
 b- متی و مرقس در مورد این افراد کلمهٔ گناهکاران را بکار برده‌اند چنان که فریسیان هم در آیه ۳۰ آنان را چنین می‌خوانند در صورتی که لوقا از بکار بردن این کلمه خودداری کرده است.
 c- در حقیقت بیشتر کاتبان جزو فرقه فریسیان بوده‌اند.
 d- ر. ک مت ۱۱:۹ توضیح a. در انجیل لوقا سرزنش متوجه به شاگردان است (و در این مورد با انجیلهای متی و مرقس تفاوت دارد) و احتمالاً به خاطر رعایت احترام استاد می‌باشد (ر. ک ۲:۶).
 e- عیسی گناهکاران را به صورت بیمارانی می‌نگرد که بایستی شفا داد و خود را همچون پزشکی بشمار می‌آورد (ر. ک ۲۳:۴).
 f- لوقا در اینجا کلمات فراخواندن به توبه را افزوده تا موضوعی را که خیلی به آن علاقمند است تصریح کرده باشد. در جاهای دیگر نیز در مورد اینکه عیسی به توبه دعوت می‌کند اصرار و تأکید نموده (۱۳:۱-۵؛ ۱۵:۱۶؛ ۳۰:۲۴؛ ۴۷) و موفقیت این دعوت را یادآوری می‌نماید (۷:۳۶-۵۰؛ ۱۹:۱-۱۰؛ ۲۳:۴۰-۴۳). این دعوت خطاب به همه است زیرا عادلان واقعی وجود ندارد (ر. ک به نکته متناقضی که در ۷:۱۵ ذکر شده است).
 g- در انجیل لوقا مخاطبان عیسی، نظیر صحنهٔ قبلی، باز هم فریسیان هستند و این نکته عجیب است زیرا در ضمن صحبت از شاگردان فریسیان یاد می‌کنند.
 h- ر. ک ۱:۱۱. بعداً لوقا از شاگردان یحیی تعمیددهنده سخن خواهد گفت (ر. ک ۷:۱۸-۱۹).
 i- ر. ک مر ۱۹:۲ توضیح f.
 j- ر. ک مت ۱۵:۹ توضیح e, f, g, h.

نو و کهنه

(متی ۹:۱۶-۱۷؛ مرقس ۲:۲۱-۲۲)

^{۳۶} و باز به آنان تمثیلی^k گفت: هیچ کس یک تکه پارچه از جامه نو را پاره نمی کند تا جامه کهنه ای را وصله کند زیرا البته کهنه پاره خواهد شد و وصله ای که از نو گرفته شده با کهنه جور در نخواهد آمد.^۱
^{۳۷} و هیچکس شراب تازه را در مشکهای کهنه نمی ریزد البته شراب تازه مشکها را خواهد درید و شراب به زمین ریخته و مشکها از بین خواهد رفت.^{۳۸} اما شراب تازه را باید در مشکهای نو ریخت^{۳۹} و هیچ کس^m پس از نوشیدن [شراب] کهنهⁿ از نو نمی خواهد. زیرا گفته اند: «آن که کهنه است خوب است^o».

خوشه چینی گندم در روز سبت

(متی ۱۲:۱-۸؛ مرقس ۲:۲۳-۲۸)

^۱ باری یک [روز] سبت^p چون از میان کشتزارها عبور می کرد، شاگردانش خوشه ها را کنده در دستهایشان به هم مالیده و می خوردند.^۲ برخی فریسیان گفتند: «چرا کاری می کنید که در سبت جایز نیست؟»^۳ و عیسی در پاسخ به آنان گفت: «مگر نخوانده اید^r که داود وقتی خود و همراهانش گرسنه شدند چه کرد؟»^۴ چگونه به خانه خدا وارد شد و نانهای تقدیمی را برداشته از آنها خورد و به همراهانش داد که خوردنش مجاز نبود مگر تنها برای کاهنان^s.^۵ به ایشان می گفت: «پسران خداوند سبت است^u».

k- با ذکر این مقدمه لوقا صحنه قبلی را از سه مثال بعدی جدا می کند. در این مثالها موضوع انتخاب بین کهن (که البته منظور شیوه های معمولی یهودیان است) و جدید (یعنی انجیل) می باشد.

l- لوقا تصویری را که متی و مرقس ترسیم کرده اند تشدید نموده و می گوید که حیف است برای وصله کردن جامه کهنه تکه ای از جامه نو برداشته شود.

m- این آیه که مختص به انجیل لوقا است در تعدادی از نسخه های خطی وجود ندارد ولی کاملاً مورد تأیید است.

n- در تعدادی از نسخه های خطی در اینجا کلمه «به زودی» اضافه شده است.

o- کلمه «خوب» ترجمه تحت اللفظی است ولی بطوری که از بعضی نسخه های خطی معلوم می شود منظور مقایسه است ولی در زبان آرامی این کلمه را «بهتر» ترجمه می کنند اما در بیان عیسی مقایسه وجود ندارد، چون در زمان عیسی، صفت تفضیلی وجود نداشته، از این رو در ترجمه تحت اللفظی از کلمه «خوب» استفاده شده است.

p- در بسیاری از نسخه های خطی این کلمه به صورتی است که ترجمه تحت اللفظی آن «یک سبت دوم اول» می شود و این طرز بیان کلمه با روش بیان معمولی یهودیان تطبیق می کند. لازم به یادآوری است در این فصل که برداشت محصول نزدیک می شود خوردن دانه های تازه محصول ممنوع است (لاو ۲۳:۱۴). با توجه به این نکته که با رسوم یهودیان و با وضعیت بالا تطبیق می کند مسلماً عبارت نسخه های مذکور خیلی قدیمی و احتمالاً متن اصلی می باشد و بعضی آن را «دومین سبت اولین ماه» ترجمه کرده اند (ر.ک آداب و رسوم کلیساهای قدیم در ارتباط با برداشت انگور در روز پانزدهم ماه اوت).

q- در اینجا هم نظیر آیه ۵:۳۰ لوقا می نویسد که فریسیان شاگردان عیسی را سرزنش می کردند و هرگاه عبارت آیه ۱ به طوری که در توضیح قبلی ذکر شده پذیرفته شود مفهوم این سرزنش به دستورات و رسوم قدیمی یهودیان مربوط می شود. در اینجا هم عیسی به فریسیان پاسخ می دهد (ر.ک یو ۱۴:۱۶ توضیح j).

r- ر.ک ۱- سمو ۲:۲۱-۷.

s- ر.ک قانونی که در لاو ۲۴:۵-۹ آمده است.

t- در یکی از نسخه های قدیمی این آیه پس از آیه ۱۰ آمده و واقعه کوچکی بدین شرح در اینجا گنجانیده شده است: «در همین روز وقتی دید کسی در روز سبت کار می کند به او گفت: ای مرد اگر می دانی چه می کنی تو خوشبختی ولی اگر نمی دانی، ملعون و متخلف از تورات هستی.»

u- ر.ک مر ۲:۲۸ توضیح a.

شفای مردی با دست مفلوج در

روز سبت

(متی ۹:۱۲-۱۴؛ مرقس ۳:۱-۶)

باری در سبت دیگری، به کنیسه وارد شده و آموزش می داد. و در آنجا مردی بود که دست راستش خشکیده بود.^۷ کاتبان و فریسیان مترصد بودند [تا ببینند] آیا در سبت شفا می دهد^۸ تا چیزی برای متهم کردن او بیابند^۹ اما او از اندیشه های^{۱۰} آنان آگاه بود. به آن مرد که دستش خشکیده بود گفت: «قیام کن و در این میان بایست» و وی قیام کرده بایستاد. عیسی به ایشان گفت: از شما آن را می پرسم: آیا در سبت نیکی کردن یا بدی کردن؟ نجات یک جان یا هلاکت آن جایز است^{۱۱}؟^{۱۲} و نگاهش را به روی همه آنان

گردانده به او گفت: «دستت را دراز کن» و وی همان کرد و دستش به حالت اول برگشت.^{۱۳} اما ایشان سرشار از جهالت بین خود صحبت می کردند تا چه می توانند بر سر عیسی بیاورند.^{۱۴}

گزینش دوازده رسول

(متی ۵:۱؛ ۱۰:۱-۴؛ مرقس ۳:۱۳-۱۹)

باری در آن روزها به سوی کوه بیرون شد تا نیایش کند و همه شب را به نیایش خدا می گذرانیید.^{۱۵} و وقتی روز فرارسید، شاگردانش را فراخوانده و از میان آنان دوازده تن برگزید، آنان را که رسول خواند:^{۱۶} شمعون، همان کسی که او را پطرس^{۱۷} نامید و اندریاس برادرش و یعقوب و یوحنا و فیلیپس و برتولما^{۱۸} و

v- ترجمه دیگر: فلج شده.

w- فریسیان متشرع عمل شفا دادن را حتی موقعی که به صورت معجزه انجام می شد یک عمل پزشکی می شمردند و بنابراین انجام آن را در روز سبت ممنوع می دانستند (ر. ک ۱۳:۱۴؛ ۱۴:۱-۲).

x- لوقا قبلاً فراست عیسی را در آیه ۵:۲۲ ذکر کرده چنانکه متی و مرقس نیز یاد کرده اند ولی در اینجا و هم چنین در ۹:۴۷ تنها لوقا این نکته را یادآوری می کند (ر. ک ۱۱:۱۷؛ ۲۰:۲۳).

y- ر. ک مر ۳:۴ توضیح e.

z- ترجمه دیگر: شفا یافت.

a- در اینجا متی و مرقس نیت جنایتکارانه فریسیان (و هیرودیان) را علیه عیسی ذکر می کنند در صورتی که لوقا قصد آنان را مشخص نمی کند. شاید بدین سبب که هنوز زمان این تهدید نرسیده و همچنین بدین سبب که هرگز فریسیان را در مرگ عیسی دخالت نمی دهد و مسئولیت این عمل را به کاهنان اعظم نسبت می دهد.

b- درباره نیایش عیسی در انجیل لوقا ر. ک ۳:۲۱ توضیح c. در اینجا نیایش عیسی نشانه اهمیت گزینش دوازده رسول می باشد.

c- لوقا یادآوری می کند که دوازده تن از بین شاگردان انتخاب شده اند (ر. ک اع ۲، ۲۴) و عنوان رسول یافته اند (ر. ک مت ۱۰:۲ توضیح w)؛ این عنوان کسانی است که عیسی می فرستد تا پیام نجات او را ببرند. لوقا این عنوان را شش بار در انجیل خود بکار برده (در اینجا؛ ۹:۱۰؛ ۱۱:۴۹؛ ۱۷:۵؛ ۲۲:۱۴؛ ۲۴:۱۰)، متی و یوحنا یک بار و مرقس دو بار این عنوان را ذکر کرده اند. لوقا برخلاف پولس این عنوان را فقط در مورد دوازده تن بکار می برد (به استثنای اع ۱۴، ۴).

d- بنا به نظریه ای که در کتاب مقدس وجود دارد هرگاه کسی نام جدیدی به کسی می دهد بر او قدرت و تسلط می یابد (۲-پاد ۲۳:۳۴؛ ۲۴:۱۷) چنانکه پدر به هنگام تولد پسرش بر او نام می گذارد. ضمناً با تأثیر این نام برای او سرنوشت جدیدی تعیین می کند مخصوصاً موقعی که خدا نام جدید را تعیین می نماید (پید ۱۷:۵، ۱۵:۳۲؛ ۲۹). تخصیص نام پطرس برای شمعون در انجیلها در مواقع مختلفی ذکر شده است مثلاً متی نسبتاً دیرتر در ۱۶:۱۸ این موضوع را ذکر می نماید و پس از آن که شمعون منصب مسیحائی عیسی را بیان و اقرار می کند، یو ۴۲:۱ این نکته را در نخستین برخورد شمعون با استاد ذکر کرده است و مر ۳:۱۶ و لوقا انتخاب این نام را در هنگام گزینش دوازده تن آورده اند، هر دو انجیل نگار مذکور این نکته را تایید کرده و تا آن تاریخ او را شمعون می نامند (لو ۴:۳۸؛ ۵:۱-۱۰ به استثنای ۸) و سپس پطرس می خوانند (ولی لوقا در ۲۲:۳۱ و ۲۴:۳۴ او را شمعون نامیده که حتماً این قسمت ها از منابع مخصوصی گرفته شده اند).

بیماریهای خود آمده بودند. و آنان که به وسیله ارواح ناپاک رنج می کشیدند شفا می یافتند^{۱۹} و همه جمعیت در صدد لمس کردن وی می بودند زیرا نیرویی از او ساطع می شد^k و همه را شفا می داد.

متی و توما و یعقوب [پسر]^e حلفی و شمعون مشهور به زیلوت^f و یهوذا [پسر]^g یعقوب^h و یهوذا ی اسخریوطیⁱ که یک خائن گردید.

عیسی و جمعیت مردم

(متی ۴: ۲۴-۲۵؛ مرقس ۳: ۷-۱۱)

^{۱۷} و با آنان فرود آمده، در جای مسطحی ایستاد و جمعیت بیشماری از شاگردانش و مردمان بسیاری از سراسر یهودیه^j و اورشلیم و کرانه صور و صیدون [در آنجا بودند]^{۱۸} که برای شنیدن [سخنان] وی و شفای

گفتار خطاب به شاگردان.

خوشبخت ها و بدبخت ها^a

(متی ۵: ۱-۱۲)

^{۲۰} و او چشمان خود را بر روی شاگردانش برگردانده می گفت:
«خوشا^m بر شما

e- یا برادر.

f- لوقا ترجمه کلمه ای آرامی را آورده و به یونانی zelot (یعنی غیور) ذکر کرده در صورتی که مت ۱۰: ۴ و مرقس ۱۸: ۳ واژه کنعانی ذکر کرده اند (ر. ک مت ۱۰: ۴ توضیح Z).

g- یا برادر.

h- این رسول با آن کسی که متی او را لَبَّ نامیده و مرقس وی را تَدی می خواند تطبیق می کند و نام او در اع ۱۳: ۱ و یو ۴: ۲۲ نیز ذکر شده است (ر. ک مت ۱۰: ۳ توضیح y) در زبان یونانی نام او با نام یهوذا یکی است و برای آن که از یهوذا تشخیص داده شود او را یهوذا پسر یعقوب می خوانند.

i- ر. ک مت ۱۰: ۴ توضیح a.

j- در اینجا کلمه یهودیه احتمالاً شامل تمام سرزمین فلسطین می شود (ر. ک ۵: ۱ توضیح m).

k- ر. ک ۱۷: ۵ توضیح p و ۴۶: ۸ توضیح q.

l- مجموعه آموزشهایی که در آیات ۲۰-۴۹ ذکر شده با گفتار عیسی بر روی کوه که در بابهای ۵-۷ انجیل متی آمده تطبیق می کند و در آنجا بیشتر مطالب انجیل لوقا را می توان یافت ولی در انجیل لوقا این آموزشها در رسالت عیسی در زمان بعدتری قرار گرفته است (اعمال او قبل از گفتارهای او می باشند: لو ۱۹: ۲۴؛ اع ۱: ۱۰؛ ۳۹: ۱۰)، به علاوه این آموزشها خیلی کوتاهتر هستند. حتماً لوقا از منبع روایاتی که در اختیار داشته مطالبی را که مطلقاً مربوط به یهودیان بوده و ارتباطی به خوانندگانش نداشته به کنار گذاشته است مثلاً مطالبی که در مت ۵: ۱۷-۳۸؛ ۶: ۱-۱۶؛ ۱۸-۱۶ آمده است. لوقا این آیات را بصورت گفتاری ارائه می کند که قبل از همه به شاگردان خطاب می شود تا طرز رفتار یک شاگرد کامل را تعیین نماید. در این مطالب پس از آنچه درباره خوشبختی ها و بدبختی ها آمده (آیات ۲۰-۲۶) دعوت محبت نسبت به دشمنان (آیات ۲۷-۳۵)، جوانمردی نسبت به دیگران (آیات ۳۶-۴۲)، واقعیت گرایی شاگردان حقیقی (آیات ۴۳-۴۹) ذکر شده است و در برابر موهبت نجات که اعلام های سعادت ابدی در بردارند کسی که پیرو واقعی عیسی است بایستی با محبت جوانمردانه و حقیقی پاسخ دهد.

m- این طرز گفتار که در طی آن سعادت ابدی اعلام می شود در روایت کتاب مقدس و روایات یهود معمول بوده و در موردی است که پیامبری از شادی آینده خبر می دهد (اش ۳۰: ۱۸؛ ۳۲: ۲۰؛ دان ۱۲: ۱۲...) یا در مورد سپاسگزاری بخاطر شادمانی زمان حاضر است (مز ۱: ۳۲-۲؛ ۲: ۳۳؛ ۵: ۸۴؛ ۱۳۶...) یا در پند و اندرزهای حکما و یا اعلام وعده پاداش می باشد (امث ۳: ۱۳؛ ۸: ۳۲؛ ۳۴؛ بنسی ۱: ۱۴-۲، ۲۰؛ ۸: ۲۵-۹؛ ۱: ۱؛ ۲: ۱۲؛ ۳۴: ۹...) منظور از این اعلام ها همواره شادمانی است که خدا عطا می کند. در انجیل ها تعداد زیادی از اعلام های سعادت که عیسی بیان نموده ذکر شده است. بعضی از آنها موهبتی را که عطا شده است تبریک می گویند (مت ۱۶: ۱۶؛ ۱۷: ۱۶) و تعداد زیادی از آنها وعده به کسانی است که پیام را می پذیرند (مت ۶: ۱۱؛ لو ۱۱: ۲۸؛ ۱۲: ۳۷، ۳۸، ۴۳؛ ۱۴: ۴؛ یو ۱۷: ۱۳؛ ۲۹: ۲۰).

گفتار حاضر با اعلام های سعادت ابدی در انجیل لوقا و همچنین در انجیل متی آغاز می شود ولی لوقا فقط چهار تایی آنها را ذکر

ای فقیرانⁿ زیرا ملکوت خدا از آن شماست.
^{۲۱}خوشا بر شما که اکنون گرسنه اید،
 زیرا سیر خواهید شد^o،
 خوشا بر شما که اکنون گریانید^p زیرا
 خندان خواهید شد.
^{۲۲}خوشا بر شما اگر به خاطر پسر انسان
 مردم به شما کینه ورزند و شما را طرد کنند
 و به شما ناسزا گفته نامتان را به بدی
 ببرند^q. ^{۲۳}آن روز شاد باشید و از شادی
 پایکوبی کنید چون که اجر شما در آسمان
 بزرگ است، زیرا پدران ایشان به این گونه
 با پیامبران رفتار می کردند^r.
^{۲۴}اما وای بر شما^s ای ثروتمندان، زیرا
 تسلای خود را یافته اید.
^{۲۵}وای بر شما که اکنون سیر هستید زیرا
 گرسنه خواهید شد.

می نماید که برابر آنها را در نه موردی که متی آورده است می توان یافت (مت ۵: ۱-۱۲). مواردی که متی و لوقا هر دو ذکر کرده اند ظاهراً مربوط به اوضاع حاضر و وضعیت های واقعی و محسوس است و مواردی که تنها متی آورده طرز عمل و رفتار بر طبق عدل و انصاف می باشد. ممکن است متی جنبه پند و اندرز این گفتارها را تشدید کرده و لوقا با توجه به علاقه ای که نسبت به بینوایان دارد بیشتر به جنبه اجتماعی این اعلام ها پرداخته باشد (ر. ک توضیح بعدی).

در انجیل لوقا در پی اعلام های مربوط به سعادت ازلی چهار اعلام در مورد جنبه مخالف آنها می آید که مرتباً برای خوشبختان این دنیا از بدبختی خبر می دهند. متی این موارد مخالف را ذکر نمی نماید و بسیاری تصور کرده اند که لوقا رأساً آنها را انتشار کرده است تا درس مربوط به سعادت های ابدی را تاکید نماید. ولی این فرضیه مسلم نیست زیرا قبلاً در کتاب مقدس موارد مشابهی آمده است که اعلام سعادت های ابدی همراه با اعلام بدبختی ها باشد (طو ۱۳: ۱۴؛ امث ۳۸: ۱۴؛ جا ۱۰: ۱۶-۱۷؛ اش ۳: ۱۰-۱۱؛ ار ۱۷: ۵-۸). ضمناً لحن خشن این تهدیدها با نرم خوئی روحیه لوقا تطبیق نمی نماید.

نظریه کلی اعلام های سعادت ابدی در انجیل لوقا عبارت از وعده نجات به کسانی است که اکنون بینوا و اندوهگین هستند و در این اعلام ها ملکوت خدا بمانند تغییر اوضاع کنونی نشان داده می شود (ر. ک لو ۵۱: ۳-۵؛ ۱۹: ۱۶-۲۶).

n- بطوری که در اعلام های سعادت ابدی بعدی و بدبختی های مخالف آنها نشان داده شده در اینجا بدو سخن درباره کسانی است که از نظر نعمت های این دنیا فقیر هستند (در صورتی که در انجیل متی درباره کسانی می باشد که قلیاً بینوا می باشند). عیسی اکثراً گفتارهای خود را برای آنان اظهار می کند (مر ۱۰: ۲۱؛ ۱۲: ۴۳ و //) و لوقا هم توجه مخصوصی به آنان دارد (۱۴: ۱۴، ۲۱؛ ۱۹: ۱۶-۲۶؛ ۸: ۱۹). وقتی که عیسی پیام خود را بدو به بینوایان خطاب می کند (۴: ۱۸؛ ۷: ۲۲) نظر به حقیران (۱۰: ۱۲) و فروتنان نیز دارد (۱۴: ۱۱؛ ۱۸: ۱۴) که خودش نیز در میان آنان به دنیا آمده است. این توجه و ترجیح که نسبت به بینوایان و حقیران ابراز شده است نشانه عطا و بخشندگی مطلق خدا است، دعوتی بر این که از لطف و عنایت او می توان همه چیز انتظار داشت چنین دعوت می کند نسبت به کسانی که بدبخت هستند رقت و ترحم داشته باشند و لوقا به این نکته حساسیت دارد.

o- این وعده انعکاسی از موضوع زمان آخر دارد. قبلاً در عهد عتیق سیر شدن گرسنگان اعلام می شد (اش ۱۰: ۴۹؛ ار ۳۱: ۱۲، ۲۵؛ حزق ۳۴: ۱۹؛ ۳۶: ۲۹) و گاهی نظیر این مورد اعلام خوشحالی را در پی اشکها اضافه می کرد (اش ۶: ۲۵-۹).

p- اشکها و خنده اصطلاحات محسوس و ملموس هستند و احتمالاً از آنچه متی در ۴: ۵ ذکر کرده قدیمی تر هستند و منظور اشخاص خوشبخت و بدبخت این دینا می باشند. در سرتاسر بقیه انجیل نشان داده می شود که کافی نیست آدمی بدبخت یا خوشبخت باشد تا خوشبختی یا بدبختی بدست آورد بلکه بایستی وضعیت خود را با توجه به نجات تشخیص دهد و بپذیرد.

q- این عبارت اصطلاحی از زبان سامی است که در مت ۵: ۱۱ وجود ندارد و در اصل بایستی به این مفهوم باشد: وقتی شما را بد نام کنند.

r- از دوران آنتیوخوس چهارم که در سال ۱۶۷ پیش از میلاد یهودیان را تعقیب و شکنجه می کرد (۲-مک ۶-۷) یهودیان اکثراً درباره رنجها و مصائبی که پیامبران متحمل شده و شهید می شدند اصرار کرده اند و عیسی هم اغلب از شهید شدن پیامبران یاد کرده است (لو ۴۷: ۱۱-۱۳؛ ۳۳-۳۴).

s- چهار اعلامی که بعداً ذکر شده و کاملاً به موازات و در مقابل اعلام سعادت های ابدی آمده برای آن است که وعده ها و همچنین وظایف و الزامات را بطور برجسته نمایان کنند. شروع این عبارات به صورت نفرین (بدبختی بر شما باد) نیست و محکومیت مسلم و تغییرناپذیری را نمی رسانند (شما بدبخت هستید) و تهدید هم نیستند بلکه شدیداً به توبه دعوت می کنند (ر. ک ۱۰: ۱۳؛ ۱۱: ۴۲-۵۲؛ ۱۷: ۱؛ ۲۳: ۲۱؛ ۲۲: ۲۲).

وای بر شما که اکنون خندانید زیرا ماتم گرفته و خواهید گریست. ^{اش ۱۳:۶۵-۱۴}
^{۲۶} وای بر شما اگر همه^t مردم از شما به نیکی سخن گویند زیرا پدران ایشان به این گونه با پیامبران دروغین رفتار می کردند.»

محبت به دشمنان (متی ۵: ۳۹-۴۷)

^{۲۷} «اما به شما که به من گوش می دهید^u می گویم: به دشمنان خود محبت کنید، به کسانی که به شما کینه می ورزند نیکی نمائید،^{۲۸} برای آنانی که شما را لعنت می کنند، برکت بخواهید، برای آنانی که به شما افترا می زنند دعا کنید.
^{۲۹} به هر کس که به گونه تو سیلی زند گونه دیگر را نیز عرضه کن و هر کس قبای تو را بگیرد، ردای خود را نیز از او دریغ مدار^v.^{۳۰} به هر کس که از تو طلب کند بده و از کسی که مال تو را بگیرد، آن را از او

روم ۱۲: ۱۴-۲۱

۱-قرن ۶: ۷

باز مخواه^{۳۱} و همان طوری که می خواهید مردم با شما رفتار کنند، به همان گونه با آنان رفتار کنید.^w
^{۳۲} اگر به کسانی محبت نمائید که به شما محبت می کنند، چه فیضی^x برای شما خواهد بود؟ زیرا حتی گناهکاران هم کسانی که ایشان را محبت نمایند، محبت می کنند.^{۳۳} و اگر به کسانی نیکی نمائید که به شما نیکی می کنند^y، چه فیضی برای شما خواهد بود؟ گناهکاران نیز چنین می کنند.^{۳۴} و اگر به کسانی وام دهید که از آنان امید باز پس گرفتن دارید، چه فیضی برای شما خواهد بود؟ گناهکاران نیز به گناهکاران به امید دریافت معادل آن وام می دهند.^{۳۵} بر عکس به دشمنانتان محبت نمائید و نیکی کنید و بدون هیچ امید به باز پس گرفتن، وام دهید. و اجر شما عظیم خواهد بود^z و شما پسران آن اعلی خواهید بود زیرا او نسبت به ناسپاسان و شریران مهربان است.»

بنسی ۱۰: ۴-۱۱

t- کلمه «همه» در چندین نسخه خطی وجود ندارد، همچنین در عبارت مشابهی که در آیه ۲۲ آمده است.

u- عیسی پس از آن که اشخاص متبعم این دنیا را در نظر داشته اکنون به شنوندگان خود خطاب می کند.

v- لوقا ترتیب منطقی تری از مت ۵: ۴۰ پیشنهاد می کند، وانگهی موضوعی که متی مطرح می کند درباره دادرسی است در صورتی که لوقا از تجاوز و تعدی سخن می گوید.

w- متی در آیه ۱۲: ۷ می گوید که این دستور بر طبق تورات و کتابهای پیامبران یعنی خلاصه اظهارات عهد عتیق است در صورتی که لوقا این عبارت را نیاورده است. به نظر او تورات و کتابهای پیامبران اصولاً پیشگوئی درباره عیسی است (۲۴: ۲۷، ۴۴).

x- بجای نظریه حقوقی اجر و پاداش که در انجیل متی آمده (مت ۵: ۴۶)، لوقا حق شناسی و رضایت خاطر (تحت اللفظی: فیض) را نظیر آیه ۹: ۱۷ ذکر کرده است. به نظر او این کلمه یادآور لطف و عنایت خدا است (ر. ک ۱: ۳۰؛ ۲: ۴۰؛ ۵۲). ضمناً بجای تحصیلداران مالیات و مشرکان که در مت ۵: ۴۶-۴۷ آمده لوقا گناهکاران را ذکر کرده است.

y- بجای موضوع سلام کردن شرقیان که متی در ۴۷: ۵ ذکر کرده لوقا این عبارت کلی و اخلاقی را می آورد.

z- ترجمه دیگر: بدون این که از چیزی نومید شوید. در بعضی از نسخه های خطی نوشته شده است: بدون این که کسی را نومید کنید یا از کسی نومید شوید.

سقاوت به هموع

(متی ۵:۴۸؛ ۷:۱-۱۲؛ ۱۵:۱۴؛

۱۰:۲۴-۲۵؛ ۷:۳-۵)

^{۳۶} «دلسوز باشید، همان گونه که پدر شما دلسوز است.^a و قضاوت نکنید^b و

درباره شما قضاوت نخواهد شد؛ محکوم

نکنید و محکوم نخواهید شد؛ ببخشید و

بخشیده خواهید شد.^{۳۸} بدهید و به شما

خواهند داد، پیمانۀ ای درست، انباشته،
مر۴:۲۴

تکان داده و لبریز در دامنانتان^d خواهند

ریخت.^c زیرا^e با پیمانۀ ای که پیمانۀ کنید

در عوض برای شما پیمانۀ خواهند کرد.»

^{۳۹} باز برای آنان مثالی زد: «آیا کوری

می تواند کوری را راهنمایی کند؟ آیا هر دو

به گودالی نخواهند افتاد^f؟^{۴۰} شاگرد برتر
یو۱۳:۱۶؛ ۲۰:۱۵

از استاد نیست. چون آموزش ببیند مانند

استادش خواهد شد.

^{۴۱} چرا به گاهی که در چشم برادرت است

نگاه می کنی؟ و تیرکی را که در چشم

خودت است ملاحظه نمی کنی؟^{۴۲} چگونه

می توانی به برادرت بگوئی: برادر، بگذار

کاه را که در چشم تو است درآورم، تو که

تیرکی که در چشم خودت هست نمی بینی.

ای ریاکار^g! اول تیرک را از چشم خود

بیرون بیاور آنگاه گاهی را که در چشم

برادرت هست به خوبی خواهی دید.»

شاگرد واقعی

(متی ۱۲:۳۳-۳۷؛ ۷:۱۶-۲۱)

^{۴۳} البته درخت خوبی وجود ندارد که میوه

فاسد آورد، نه بر عکس درخت فاسدی که

میوه خوب آورد.^{۴۴} زیرا هر درختی از میوه

خاص خود شناخته می شود، زیرا انجیر را از

روی خار بر نمی چینند، همچنین از بوته خار

انگور خوشه چینی نمی کنند.^{۴۵} مرد نیکو،

از گنجینه نیکوی قلب خویش آنچه نیکو

است بیرون می آورد و مرد بد از [گنجینه]

بد خویش آنچه بد است بیرون می آورد

a- این کلمه را می توان رحیم هم ترجمه کرد. مت در ۸:۵ می گوید کامل باشید که اصطلاحی در شرع یهود می باشد در صورتی که لوقا خدا را دلسوز یا رحیم توصیف می نماید و این اصطلاح معمول در روایات عهد عتیق است (خروج ۳۴:۶؛ تث ۳۱:۴؛ مز ۳۸:۷۸؛ ۸۶:۱۵...) و ممکن است عیسی همین کلمه را بکار برده باشد. ضمناً این کلمه مفهوم تمام این بخش (آیات ۳۶-۴۲) را می رساند.

b- ر.ک مت ۷:۱ توضیح v. در این عبارات افعالی که به صورت مجهول بکار برده شده اند داوری خدا را بیان می کنند.

c- خواهند ریخت ترجمه تحت اللفظی است. با این که این فعل به صورت جمع آمده و فاعل معینی ندارد بر طبق روش زبانهای سامی ممکن است عمل خدا را نشان دهد (ر.ک ۱۲:۲۰؛ ۱۶:۹).

d- در کشورهای شرقی برای جمع کردن حیوانات از دامن بلند ردای خود استفاده می کردند (ر.ک روت ۳:۱۵).

e- این کلمه در بسیاری از نسخه های خطی وجود ندارد.
f- مت در ۱۴:۱۵ این تصویر را در مورد فریسیانی بکار می برد که قوم خود را گمراه می کنند. لوقا آن را به شاگردان خطاب کرده و مخصوصاً مسئولان ایشان را به روشن بینی دعوت می نماید.

g- کلمه ریاکار ترجمه تحت اللفظی است، ر.ک مت ۲:۶ توضیح ۷:۲۳؛ ۳۸:۱۵. این کلمه که در انجیل لوقا فقط در ۵۶:۱۲ و ۱۵:۱۳ آمده در کتاب مقدس مفهوم وسیعتری از معنای معمولی آن دارد. گاهی به معنی سربوش گذاشتن و کتمان عمدی بکار می رود (مت ۱۸:۲۲) و گاهی نشان می دهد که بین رفتار ظاهری و افکار درونی تفاوت وجود دارد (مت ۷:۱۵؛ ۲۳:۲۵، ۲۷) یا چنان که در اینجا بکار برده شده به مفهوم نادرستی اعم از عمدی یا غیرعمدی می باشد. ضمناً اکثراً به معنی بی دین و هرزه است.

ایمان يك افسر رومی

(متی ۸:۵-۱۳؛ یوحنا ۴:۴۶-۵۴)

۷ پس از آنکه تمام سخنانش را به گوش قوم خوانده به پایان رسانید.^۱
 به کفرناحوم وارد شد.^۲ باری در آنجا یوزباشی^k برده‌ای داشت که حالش بد و مشرف به مرگ بود^۱ و برایش گرمی می بود.^۳ چون شنیده بود از عیسی حرف می زنند چند تن از مشایخ^m یهود را به سوی او فرستاد تا درخواست کنند بیاید و برده‌اش را نجات دهد.^۴ چون نزد عیسی آمدند با اصرار از او درخواست کرده می گفتند: او شایسته آن است که این را فراهم آوری^۵؛ زیرا ملت ما را دوست دارد و هم او است که کنیسه را برای ما بنا کرده است.ⁿ عیسی با آنان راه می رفت و هنوز دیگر از آن خانه زیاد دور نبود که آن یوزباشی دوستانی فرستاد تا به او بگویند: «خداوندا به خودت زحمت مده زیرا من

زیرا دهان از افزونی قلب سخن می گوید.^h
 چرا مرا خداوندا، خداوندا می نامید و آنچه را می گویم انجام نمی دهید؟

(متی ۷:۲۴-۲۷)

۴۷ هر کس نزد من آید و سخنان مرا بشنود و آنها را بکار بندد به شما نشان می دهم به چه کس می ماند.
 ۴۸ وی به مردی می ماند که خانه‌ای بنا می کند، [زمین را] کنده، گود کرده و پی‌ها را بر روی صخره نهاده است. طغیان آب فرا رسیده، سیل بر این خانه زده و ابداً نتوانسته آن را متزلزل کند زیرا خوب بنا شده بود.^۱
 ۴۹ اما آن کس که شنیده و بکار نبسته به مردی می ماند که خانه‌ای بدون پی‌ها بر خاک بنا کرده باشد. سیل بر آن زده و همان دم فرو ریخته و مصیبت این خانه عظیم بوده است!»

h- در آیه اخیر تمثیل درخت و میوه‌اش در مورد گفتار آدمی بکار برده شده چنانکه متی نیز در آیه ۱۲:۳۴ آورده است. ولی متی در ۱۶:۷-۲۰ همین تصویر را بکار برده تا بگوید که آدمی بر طبق اعمال خود قضاوت می شود و این موضوع بهتر با اوضاع و احوال تطبیق می نماید (ولی در مت ۲۳:۱۵ این درس فقط برای تشخیص پیامبران دروغین است).

i- لوقا همان منظره‌ای را که مربوط به فلسطین است و متی در ۲۴:۷-۲۵ ذکر کرده با دنیای یونانی منطبق می کند و سرزمینی را در نظر دارد که در آنجا برای پی ریزی ساختمان بایستی زمین را حفر نمود و در جایی که رودخانه‌ها دائمی هستند و فقط به هنگام طغیان و افزایش آب خانه‌ها را تهدید می کنند. منظور عیسی (و متی) سیل و سیلابهایی است که در روز رگبار شدید بر روی خانه می زنند.

j- تحت اللفظی: «وقتی که تمام سخنانش را به گوشهای مردم به تمامیت رسانید.» این گفتار بدو^a به شاگردان خطاب می شد (ر.ک ۲۰:۶ توضیح m). روایت شفا دادن که بعداً می آید کمتر درباره معجزه (آیه ۱۰) و بیشتر درباره ایمانی که موجب چنین شفا دادن شده تأکید می شود. لوقا نظیر متی این واقعه را به عنوان مقدمه ورود مشترکان به کلیسا می بیند ولی فقط لوقا درباره روابط نیکوئی که این مشرک با یهودیان داشته است اصرار می نماید (آیات ۳-۵) و فروتنی او را یادآوری می کند (آیات ۶-۷) و به خوبی می داند چقدر برای یک فرد یهودی دشوار است دعوت مشرکی را بپذیرد (اع ۱۰:۲۸؛ ۱۱:۳)،

k- افسر ارتش رومی که تقریباً بر یک صد نفر فرماندهی دارد. ضمناً او فرد مشرکی است (ر.ک آیه ۹).
 l- چون اربابش مشرک است این کلمه را در این مورد «برده» ترجمه می کنند در صورتی که در موارد دیگر «خدمتگزار» ترجمه می شود. در اینجا نظیر یو ۴:۴۹ بیمار در خطر مرگ است و در این مورد با روایت متی تفاوت دارد.

m- تحت اللفظی: قدیمی‌ها.

n- لوقا نشان می دهد که این فرد مشرک نسبت به یهودیگری احساسات مساعدی دارد، نظیر افسری به نام کرنلیوس که در اع ۱۰:۲ ذکر شده است،

رستاخیز جوانی اهل شهر ناین

^{۱۱} باری بعد، به سوی شهری به نام ناین^r رهسپار شد و شاگردانش و جمعیتی بیشمار با او راه می‌رفتند^{۱۲} وقتی به نزدیک دروازه شهر رسید در آنجا مرده ای را ۱-پاد:۱۷:۱۰ می‌بردند، پسری یکتا^s که مادرش بیوه می‌بود و جمعیت بسیاری از شهر به همراه آن زن می‌بودند. ^{۱۳} و با دیدن آن زن، خداوند^t بر او ترحم کرده به او گفت: «گریه مکن» ^{۱۴} و نزدیک شده، تابوت^u را لمس کرد و حاملان ایستادند و او گفت: «ای جوان به تو می‌گویم: قیام کن.» ^{۱۵} و مرده نیم خیز شد و شروع به حرف زدن کرد و [عیسی] او را به مادرش داد^w. ^{۱۶} ترس

لایق آن نیستم که به زیر بام [خانه] من وارد شوی.» ^۷ همچنین خود را شایسته آن ندیدم که نزد تو بیایم، اما سخنی بگو و باشد که برده ام شفا یابد^o زیرا من که فردی هستم زیر اقتدار دیگری، در زیر دست خود سربازانی دارم و به یکی می‌گویم برو! و می‌رود و به دیگری بیا! و می‌آید و به برده ام: این را بکن و می‌کند.» ^۹ با شنیدن آن، عیسی او را تحسین کرد و رو برگردانده به جمعیتی که به دنبال او می‌آمدند گفت: این را به شما می‌گویم: حتی در اسرائیل هم، چنین ایمانی نیافته ام^p. ^{۱۰} و کسانی که فرستاده شده بودند، در بازگشت به خانه، برده^q را سالم یافتند.

- o- در تعداد زیادی از نسخه‌ها، تحت تاثیر مت ۸:۸ در اینجا نوشته شده است: «شفا خواهد یافت.»
p- «ایمان» افسر رومی عبارت از این است که اقتدار عیسی را بدون قید و شرط می‌پذیرد (ر. ک مت ۸:۱۰ توضیح q). ضمناً عبارتی را که لوقا آورده در مقایسه با آنچه متی گفته است نسبت به اسرائیل شدت کمتری دارد.
q- در تعداد زیادی از نسخه‌های خطی بجای برده کلمه «بیمار» یا «برده بیمار» آمده است.
r- لوقا این روایت را که مختص به خود او است باید در اینجا وارد کند تا سخن عیسی را که در ۲۲:۷ می‌آید آماده نماید (برابر این آیه در مت ۵:۱۱؛ بوسیله آیات ۲۳:۹-۲۶ آماده شده است). بطوری که اغلب در انجیل لوقا دیده می‌شود روایتی که درباره عیسی است آثاری از تاریخ الیاس دارد (۱-پاد:۱۷:۱۰، ۱۲، ۱۷-۲۴).
s- فقط لوقا این نکته را که مشابه ۴۲:۸ و ۳۸:۹ می‌باشد ذکر کرده و شکی نیست که یادآوری معجزه الیاس می‌باشد (۱-پاد:۱۷:۱۲).

- t- لوقا در قسمتهائی از انجیل که به صورت نقل روایت است بیست بار این عنوان را برای عیسی قائل شده است البته غیر از مواردی که عنوان «خداوند» جنبه خطاب به عیسی دارد و مفهوم ضعیف تری دارد. لوقا بدین وسیله سلطنت اسرارآمیز عیسی را نشان می‌دهد. متی و مرقس هر کدام فقط یک بار عیسی را با عنوان «خداوند» می‌نامند (مت ۳:۲۱؛ مر ۳:۱۱).
u- بر طبق عادات و رسوم فلسطینیان جسد را مستقیماً بر روی تخت روان می‌گذاشتند ولی لوقا نظیر آیه ۱۹:۵ وضعیت را با اوضاع و احوال یونانیان و رومیان توصیف می‌کند.
v- این فعل که معنی اصلی آن «بلند کردن» و «بلند شدن» است چنانکه در آیه ۱۶ به این معنی بکار برده شده (ر. ک لو: ۶۹:۳؛ ۸:۳؛ ۲۳:۵؛ ۲۴:۸؛ ۸:۹؛ ۸:۹؛ ۲۶:۱۰) به معنی «بیدار کردن» نیز آمده است (ر. ک اع ۷:۱۲) ولی از موقعی که اعتقاد به رستاخیز مردگان بوجود آمده در مورد «برخاستن از میان مردگان» بکار می‌رود (ر. ک دان ۱۲:۲). لوقا نظیر دیگر نویسندگان عهد جدید این واژه را در مورد رستاخیز عمومی در زمان آخر بکار می‌برد (۳۷:۲۰ و شاید ۳۱:۱۱)، ولی همچنین در موارد زنده کردن مردگان که بوسیله عیسی انجام شده (۷:۲۲؛ ۸:۵۴) و در مورد رستاخیز خود استاد آورده است (۹:۲۲؛ ۲۴:۶، ۳۴). این واژه اکثراً در پیام کهن روز عید گذر بکار برده شده (اع ۳:۱۵؛ ۴:۱۰؛ ۵:۳۰؛ ۱۰:۴۰؛ ۱۳:۳۷؛ ۱-تسا: ۱۰:۱۰؛ ۱-قرن ۱۵:۴، ۱۲-۱۵...) و به موازات فعل دیگری است که به معنی بلند شدن است و در لو: ۵۵ آمده است (ر. ک آیه ۵۴؛ ۱۸:۳۳؛ ۷:۱۴)، (ر. ک آیه ۶) ۴۶ و در کتاب اعمال رسولان (ر. ک اع ۱۰:۴۰).
w- در اینجا نظیر آیه ۴۲:۹ لوقا معجزه الیاس را به یاد می‌آورد (۱-پاد:۱۷:۲۳).

دیگری باشیم؟»^{۲۱} در آن ساعت، بسیاری از مردمان را از بیماریها، از بلاها و از ارواح شریر شفا داد و به بسیاری از کوران بینائی عطا کرد.^{۲۲} و در پاسخ [به فرستادگان] گفت: «بروید به یحیی آنچه را دیده و شنیده اید نوید دهید: کوران بینائی را باز می یابند، لنگان راه می روند، جذامیان پاک می شوند و ناشنوایان می شنوند، مردگان قیام می کنند^f و به فقیران نوید داده می شود.^g»^{۲۳} و خوشا به آن کس که در باره من لغزش نخورد!^h

داوری عیسی درباره یحیی تعمید دهنده

(متی ۱۱: ۷-۱۱)

^{۲۴} چون فرستادگان یحیی رفتند، [عیسی] در باره یحیی آغاز به سخن کرده

همه را فرا گرفت و خدا را تجلیل کرده^x می گفتند: «در میان ما پیامبری بزرگ^y قیام کرده و خدا از قوم خود دیدار نموده است.^z»^{۱۷} و این سخن در باره او در سراسر یهودیه و همه منطقه^a پراکنده شد.

پرسش یحیی تعمید دهنده درباره عیسی (متی ۱۱: ۲-۶)

^{۱۸} و شاگردان یحیی به او از همه اینها خبر دادند و یحیی دو تن از شاگردانش را خوانده^{۱۹} آنان را فرستاد تا به خداوند^b بگویند: «آیا تو «آنی» که می آید^c، یا باید در انتظار دیگری باشیم^d؟»^{۲۰} این مردان نزد او آمده گفتند: «یحیی تعمید دهنده ما را فرستاده به تو بگوئیم: «آیا تو «آنی» که می آید، یا باید در انتظار

x- ر. ک ۲: ۲۰ توضیح t.

y- در عهد عتیق فقط در مورد دو پیامبر گفته شده است که از میان مردگان برخاسته اند: یکی الیاس (۱-پاد ۱۷: ۱۷-۲۴) و دیگری الیشع (۲-پاد ۴: ۱۸-۳۷؛ ۱۳: ۲۰-۲۱).

z- ر. ک ۱: ۶۸ توضیح t.

a- در نوشته های لوقا اکثر منظور از «یهودیه» تمام کشور یهودیان است و شامل جلیل می شود که نائین نیز جزو آن است (ر. ک ۵: ۱ توضیح m)، کلمه «منطقه» ممکن است سرزمین مشرکان باشد که در اطراف آن قرار دارد.

b- در تعدادی از نسخه های کهن در اینجا کلمه «عیسی» اضافه شده است ولی عنوان «خداوند» کاملاً تأیید شده و مختص به انجیل لوقا است (ر. ک آیه ۱۳ توضیح t).

c- این عبارت در انجیل ها برای تعیین مسیح موعود است (مر ۷: ۱۱؛ // ۹: ۱۱؛ مت ۲۳: ۳۹؛ لوق ۱۳: ۳۵؛ یوح ۱۴: ۶؛ ۱۱: ۲۷؛ ر. ک مر ۱۱: ۲۶).

d- «یحیی» که به وسیله هیرودیس زندانی شده (۲۰: ۳) متوجه می شود که عیسی غیر از آن مسیح موعودی است که داور و تصفیه کننده اسرائیل خواهد بود و او را انتظار می کشد (۱۶: ۳-۱۷) چنانکه معاصرانش نیز انتظار دارند. چنین بنظر می رسد پیامی که برای عیسی می فرستد کمتر جنبه سؤال داشته و بیشتر دعوت به مداخله کردن و وارد شدن در عمل است.

e- این آیه که در انجیل متی وجود ندارد (۳: ۱۱) و قبلاً معجزه هائی از این قبیل روایت کرده است بوسیله لوقا در اینجا وارد شده است تا اظهاراتی را که در آیه بعدی می آید پی ریزی و بنا نماید (ر. ک ۷: ۱۱ توضیح r).

f- عیسی معجزه ها و گفتارهای خود را با عباراتی ارائه می کند که اشعیا، دوران نجات را اعلام می کرد: اش ۲۶: ۱۹؛ ۲۹: ۱۸؛ ۳۵: ۵-۶؛ ۶۱: ۱. اینها نشانه های رسالت او به عنوان منجی می باشد.

g- لوقا قبلاً در ۴: ۸، در گفتار به بینوایان قسمتهای اساسی رسالت عیسی را نشان داده است که پیام سروش اشعیا را ۱: ۶۱ تحقق می بخشد.

h- عیسی می داند که برای معاصرانش و حتی برای یحیی دشوار است که او را به عنوان مسیح موعود بشناسند. اعلام سعادت ابدی که در اینجا آمده دعوت به ایمان بر مبنای نشانه هائی است که ارائه می نماید.

استقبال مردم از یحیی تعمید دهنده و عیسی (متی ۱۱:۱۶-۱۹)

^{۲۹} «و همهٔ مردم که گوش داده اند و حتی باجگیران با تعمید گرفتن از یحیی عدالت خدا را^{۳۰} شناختند اما فریسیان و عالمان شریعت^P، چون به وسیله او تعمید نیافتند، مشیت خدا را نسبت به خود نپذیرفتند.^Q»
^{۳۱} مردان این نسل را به چه کسی می توانم تشبیه کنم و به چه کسی می مانند؟
^{۳۲} ایشان به کودکانی می مانند که در میدان نشسته یکدیگر را صدا کرده می گویند:
برایتان نی زدیم و نرقصیدید!
نوحه سرائی کرایم^R و گریه نکردید!
^{۳۳} زیرا یحیی تعمید دهنده آمده که نه نان می خورد و نه شراب می آشامید و شما

به مردم گفت: «چرا به صحرا بیرون شده اید؟ برای این که یک شاخه نی را که باد تکان می دهد تماشا کنید؟ⁱ»^{۲۵} پس برای چه بیرون شده اید؟ برای دیدن مردی که جامه لطیف^J در بر کرده است؟ اینک آنان که لباس فاخر در بردارند و زندگی را خوش می گذرانند در کاخهای سلطنتی هستند^{۲۶} پس برای چه بیرون شده اید؟ برای دیدن یک پیامبر؟... آری، این را به شما می گویم و برتر از یک پیامبر^k.^{۲۷} وی آن کسی است که در باره اش نوشته شده است: اینک من نوید دهنده خود را پیش روی تو می فرستم تا راه خود را در برابر تو هموار سازد.^{۲۸} به شما می گویم: از بین کسانی که از زنان زاییده شده اند هیچ^m کس بزرگتر از یحیی نیست، با این همه کوچکترین در ملکوت خدا از وی بزرگتر است.ⁿ»

i- یحیی به سبب سختگیری دربارهٔ عدالت زندانی شده است (۳:۱۹-۲۰) بنابراین همچون «شاخه نی» نیست که بر اثر وزش باد خم شده و سر فرود آورد. ترجمهٔ دیگر این عبارت: برای تماشای چه چیزی به صحرا بیرون شده اید؟ برای یک شاخه نی که باد تکان می دهد؟

j- یحیی زاهدی ریاضت کش است (۱:۱۵، ۸۰؛ ۳۳:۷) و شخصیتی درباری نیست.

k- در آن دوران بعضی از محافل یهودیان در انتظار «پیامبر پیشگام روز خداوند» بودند (یو:۱؛ ۲۱:۶؛ ۱۴:۷؛ ۴۰:۷).

l- در ملا ۱:۳ خدا آمدن پیام آوری را اعلام می کند که راه «پیش او را» هموار می نماید (متنی که نزدیک به خروج ۲۰:۲۳ است). در اینجا عیسی این متن را نقل می کند تا پیشگام خودش را اعلام نماید (ر. ک ۱:۱۷).

m- در تعداد زیادی از نسخه های خطی در اینجا کلمه «پیامبر» افزوده شده ولی این کلمه در متن مشابه در انجیل مت ۱۱:۱۱ وجود ندارد.

n- ر. ک مت ۱۱:۱۱ توضیح b. در انجیل لوقا این مطالب که به صورت اثبات و متناقض آن اظهار شده است دوران یحیی و دوران عیسی را کاملاً از یکدیگر متمایز می سازد (ر. ک ۳:۲۰؛ توضیح Z: ۱۶؛ ۱۶: توضیح a).

o- تحت اللفظی: «عدالت خدا را شناخته» یا «خدا را به عدالت شناخته اند». یعنی اراده و مشیت خدا را شناخته و آن را انجام داده اند. به نظر لوقا همه قوم، حتی گناهکاران رسالت یحیی را پذیرفته بودند (۳:۱۰-۱۴، ۲۱) و این نظریه خوش بین تراز آن است که در ۳۱-۳۵ می آید.

p- لوقا اکثراً این کلمه را بکار برده (۱۰:۲۵؛ ۱۱:۴۵-۴۶، ۵۲؛ ۱۴:۳) در صورتی که متی فقط یک بار در ۳۵:۲۲ آورده است. در حقیقت کلمه ای که متشرعین ترجمه کرده ایم کاتبان هستند که در مسائل شرعی اظهار نظر می کردند (۱۱:۴۶-۵۲).

q- ترجمه دیگر: «مشیتی را که خدا برای ایشان داشت نپذیرفته اند» (دربارهٔ «مشیت خدا» ر. ک اع ۲۳:۲؛ توضیح k). بر طبق مت ۷:۳ بسیاری از فریسیان برای تعمید به نزد یحیی آمده بودند.

r- در چندین نسخه خطی در اینجا اضافه شده است: «برای شما» (ر. ک عبارت قبلی).

که در شهر گناهکار می بود^a و می دانست مت ۲۶:۷؛
مر ۱۴:۳؛
یو ۱۲:۳۰
که او در خانه فریسی بر سر سفره نشسته
است شیشه ای عطر^b آورد. ۳۸ و از پشت
گریان نزد پاهایش قرار گرفته^c، با
اشک هایش شروع به خیس کردن پاهای او
می نمود و با گیسوانش آنها را خشک کرده
پاهای او را غرق در بوسه می کرد و با عطر
تدهین می نمود^d.

فریسی که او را دعوت کرده بود به
دیدن این با خود گفت: «اگر او پیامبر^e
می بود، می دانست زنی که او را لمس

می گوئید: دیو دارد!^s ۳۴ پسر انسان آمده
است که می خورد و می آشامد و می گوئید:
اینک مردی شکم باره و شرابخواره^t،
دوست باجگیران و گناهکاران! ۳۵ اما
حکمت^u به وسیله تمام فرزندان خود^w به
عدالت شناخته شده است.^v

عیسی و زن گناهکار^x

یک فریسی از او خواهش می کرد تا با
وی غذا بخورد^y و به [خانه] فریسی وارد
شده بر سر سفره نشست^z. ۳۷ و اینک زنی

s- ترجمه دیگر: دیوانه شده است. این عبارت به صورت استعاره و مجازی بکار رفته نظیر یو ۷:۲۰ و ۱۰:۲۰ و منظور آن نیست
که «واقعاً دیو» دارد.

t- این عمل را که از روی کینه و عناد به عیسی تهمت می زدند نشان می دهد که معاصران عیسی وی را برخلاف یحیی زاهد و
مرتاض نمی شمردند (ر.ک تفاوتی که در ۸۰:۱ و ۴۰:۲ وجود دارد).

u- لوقا چندین بار روابط بین «حکمت» خدا و عیسی را ذکر کرده که پیام او را می آورد (۲:۴۰، ۵:۲، ۱۱:۳۱، ۲۱:۱۵). در
اینجا نظیر ۱۱:۴۹ وقتی که عیسی از حکمت خدا سخن می گوید نظیر اصطلاحی که بین یهودیان معمول است سخن از خدا و
مشیت او است.

v- تحت اللفظی: «توجیه شده است». ر.ک آیه ۲۹ توضیح O.

w- در مت ۹:۱۱ گفته شده است: «اعمال خود» و ممکن است از متن اصلی که به زبان سامی بوده به دو طرز مختلف ترجمه شده
باشد. به نظر لوقا سخن از فرزندان حکمت می باشد یعنی کسانی که عیسی را بوسیله ایمان پذیرفته و بدین وسیله به مشیت
خدا پاسخ می دهند (ر.ک آیه ۳۰) و واقعاً فرزندان خدا هستند (ر.ک یو ۱:۱۲).

x- تدهین عیسی در اینجا شبیه تدهین در بیت عنیا است که انجیلهای دیگر آن را بر وقایع رنجها و مصلوب شدن عیسی مربوط
کرده اند (مت ۲۶:۶-۱۳؛ مر ۱۴:۳-۹؛ یو ۱۲:۸-۱) ولی در اینجا تدهین مفهوم دیگری دارد بدین معنی که صحنه ای از توبه
و پخشایش است و احتمالاً به سبب آیه ۳۴:۷ آورده شده است. لوقا در اینجا موضوع مورد علاقه خود را که ترحم عیسی نسبت
به گناهکاران است ارائه می نماید (۱۵:۱۹-۱۰-۱۱:۲۳-۴۰-۴۳).

y- لوقا تنها انجیل نگاری است که نشان می دهد «فریسیان» تا اندازه ای با عیسی موافق هستند به طوری که او را به سفره خود
دعوت کرده (۱۱:۳۷؛ ۱۴:۱) و از تهدید هیروودیس آگاه می نمایند (۱۳:۳۱). شکی نیست که این نظریه از نظر مرقس و
مخصوصاً متی به واقعیت تاریخی نزدیکتر است. به نظر متی فریسیان پس از جدال و مباحثه در مورد کلیسای جدید همواره
دشمنان عیسی بشمار آمده اند. طرز قضاوت لوقا که با دیگران تفاوت دارد ممکن است تحت تاثیر پولس رسول بوده که به
سبب سابقه فریسی بودن به خود می بالیده است (فی ۵:۳؛ ر.ک اع ۲۳:۶؛ ۲۶:۵).

z- تحت اللفظی: «دراز کشید». برای صرف غذا در مهمانی بر روی تشک دراز می کشید (ر.ک ۱۱:۳۷؛ ۱۲:۳۷؛ ۱۳:۲۹؛
۱۴:۷-۱۰؛ ۱۷:۷؛ ۲۰:۴۶؛ ۲۲:۱۴؛ ۲۴:۳۰).

a- در خانه ای که مهمانی برای صرف غذا است می توان آزادانه وارد شد.

b- تحت اللفظی: ظرف آلباتر که در اینجا شیشه عطر ترجمه کرده ایم. ظرفی از جنس آلباتر [مرمر قم] بوده که در آن عطر نگه
می داشتند. ضمناً می توان گفت به علت آب و هوای این منطقه مصرف «عطر» زیاد بوده است.

c- عیسی بر روی تشکی در برابر سفر دراز کشیده (آیه ۳۶) و آن زن در پشت سر او است.

d- نکته عجیب در اینجا رفتار محبت آمیز زن نسبت به عیسی بلکه وضع اجتماعی و گناهکاری او است.

e- ترجمه دیگر: «یک پیامبر» (ر.ک ۲۶:۷ توضیح k).

می کند کیست و اینکه گناهکار است!^f
 ۴۰ و عیسی به سخن درآمده به او گفت:
 «ای شمعون می خواهم چیزی به تو بگویم.»
 و او گفت: «ای استاد بگو.»^{۴۱} «طلبکاری
 دو بدهکار داشت، یکی پانصد دینار^g و
 دیگری پنجاه دینار به او بدهکار بودند
 ۴۲ چون چیزی برای پس دادن نداشتند، هر
 دو را بخشید. حال کدام یک از آن دو او را
 بیشتر محبت خواهد نمود؟»^{۴۳} شمعون در
 پاسخ گفت: «به گمانم آن که به او بیشتر
 بخشید.» [عیسی] به او گفت: «به درستی
 داوری کردی.»

۴۴ و رو به جانب زن کرده، به شمعون
 گفت: «این زن را می بینی؟ من به خانه تو
 وارد شدم تو برای شستن پاهایم به من هیچ
 آب ندادی^h، بر عکس، وی پاهای مرا با
 اشکهایش خیس کرده و با گیسوانش آنها
 را خشک نمود. ۴۵ تو مرا هیچ بوسه ای
 ندادی، بر عکس، از وقتی که وارد شدمⁱ

او از بوسه زدن بر پاهایم باز نایستاده است.
 ۴۶ سرم را هیچ به روغن تدهین نکردی، بر
 عکس، او پاهایم را به عطر تدهین کرده
 است. ۴۷ به خاطر این، به تو می گویم،
 گناهان بسیارش بر او بخشیده شده زیرا
 بسیار محبت کرده است.^k اما آن کس که
 به او کم بخشیده شود، کم محبت می کند»
 ۴۸ به [زن] گفت: «گناهانت بخشیده شد.»

۴۹ و کسانی که با او برسر سفره می بودند
 بین خود شروع به گفتن کردند: «این کیست
 که حتی گناهان را می بخشد؟»^{۵۰} به زن ۵۰:۲۱
 گفت: «ایمانت تو را نجات داده است! در ۴۸:۸
 آرامش برو.^l»

همراهان عیسی

۱ باری بعد، شهرها و دهات را
 می پیمود و مژده فرمانروائی خدا
 را ندا داده اعلام می کرد و دوازده تن با وی
 می بودند.^m ۲ و همچنین چند تن از زنانⁿ

f- از نظر یک فرد فریسی این زن شرعاً گناهکار بوده و یک پیامبر واقعی بایستی از او دوری جوید.
 g- ترجمه دیگر: «پانصد سکه نقره». کلمه ای که دینار ترجمه شده پولی برابر مزد روزانه کارگر کشاورزی است (ر.ک. مت ۲۰:۲).
 h- ترجمه دیگر: «بر روی پاهایم آب نریختی.» شستن پاهای مهمان یکی از رسوم مهمان نوازی شرقی است (پید ۱۸:۴؛ ۱۹:۲...).

i- در بیشتر نسخه های خطی به همین ترتیب نوشته شده است: «از وقتی که وارد شدم» ولی در تعدادی از نسخه ها آمده است «از وقتی که وارد شده است» و برخی تصور می کنند که بیشتر با محتوای متن روایت تطبیق می نماید.
 j- در بعضی از نسخه های قدیمی «پاهایم را» حذف شده و بنابراین باید ترجمه کرد: «عطر بر آن افشاند» در این صورت نظیر یو ۱:۲ موضوع تدهین سر می باشد.

k- اکثراً این سخن عیسی را به همین ترتیب ترجمه می کنند ولی گاهی ترجمه می کنند: اگر به تو بگویم که گناهان بی شمار او بخشیده شده برای آن است که محبت بسیار کرده است. بنابراین گاهی نظیر ترجمه بالا بخشش گناهان را نتیجه محبت می دانند و گاهی با توجه به آیات ۴۱-۴۳ محبت را نتیجه و نشانه بخشیدن می شمارند (ر.ک ۸:۱۹-۹).
 l- این زن با آمدن بسوی عیسی علناً ایمان خود را نشان داده و از گناه روی گردان شده است و بدون اینکه برای عیسی زبانی ایجاد نماید پاک و طاهر گردیده است. ضمناً کلمه ای که در متن اصلی آمده و «به سلامت برو» ترجمه شده به معنی تحت اللفظی: صلح، آرامش و... می باشد ولی در کتاب مقدس به مفهوم تمامیت زندگی و نجات می باشد و صلح و آرامش روانی نیست: ر.ک ۷۹:۱ توضیح j.

m- عیسی رسالت خود را به همراه گروهی از شاگردان انجام می دهد چنانکه بعداً نیز مبشرین مسیحی به همین گونه رفتار می کنند (اع ۱۴:۱۱؛ ۲۶:۱۱؛ ۱۳:۲-۳...) ولی دوازده تن مسئولیت رسالت را پس از آیه ۹-۲ دریافت خواهند کرد.
 n- حضور «این زنان» در پیرامون عیسی که مت ۲۷:۵۵ و مر ۱۵:۴۱ تأیید کرده اند واقعه ای استثنائی در دنیای فلسطین است (ر.ک یو ۴:۲۷).

که از ارواح شریر و از ناتوانی‌ها شفا یافته بودند: مریم موسوم به مجدلیه^o که از او هفت دیو بیرون شده بود.^p و یونا زن خوزا مباشر^q هیروдіس و سوسن و بسیاری [زنان] دیگر که با اموالشان به ایشان کمک می‌کردند.^r

مر ۱۶:۹

آنها را خوردند. ^eمقداری دیگر بر سنگ^u افتاد و پس از روئیدن خشک شد زیرا رطوبت نداشت. ^vو مقداری دیگر در میان خارها افتاد و با آنها رشد کرده، خارها آنها را خفه کردند. ^hمقداری دیگر در خاک خوب افتاد، روئیده و صد برابر میوه داد.^v

با گفتن این بانگ برمی‌آورد: هر که برای تث ۳:۲۹ شنیدن گوش دارد بشنود.^w»

مثل بذر

(متی ۱۳:۱-۹؛ مرقس ۴:۱-۹)

⁴در حالی که جمعیتی بیشمار گرد می‌آمدند و از همه شهرها بسویش می‌آمدند، به مثل^t گفت^s: ⁵«بذر افشان برای افشاندن بذرش بیرون شد و چون بذر می‌افشاند مقداری از دانه‌ها در کنار راه افتاد و لگد مال شد و پرندگان آسمان همه

دلیل این مثل^x

(متی ۱۳:۱۰-۱۳؛ مرقس ۴:۱۰-۱۲)

⁹شاگردانش از او می‌پرسیدند این مثل چه معنایی دارد ¹⁰وی گفت: «شناختن رازهای ملکوت خدا^z به شما داده شده^l، اما برای دیگران، به مثل‌ها است تا با

o- مریم مجدلیه را مجدداً در پای صلیب (مت ۲۷:۵۶ //) همچنین در تدفین عیسی (مت ۲۷:۶۱ //) و در هنگامی که گور باز شده است (لو ۲۴:۱۰ //) خواهیم دید و بنا بنوشته یو ۱۱:۲۰-۱۸ در اینجا نخستین کسی است که مسیح پیاخته از مرگ را می‌بیند.

p- این نظریه که «چندین دیو» یک نفر را در تصرف داشته باشند مجدداً در ۲۷:۸، ۳۰ و ۲۶:۱۱ ذکر شده است و این نظریه مسلماً تجسم قدرت تسلط شیطان بوسیله یهودیان بوده است تا نفوذ و تسلط شیطان را بر کسی که در تصرف او است نشان دهد (مخصوصاً با ذکر رقم هفت که به معنی تمامیت است). لوقا در مورد مریم مجدلیه تصریح نمی‌کند که آیا بیماری داشته یا دیوزدگی. همچنین نمی‌گوید آیا همان زن گناهکاری است که در ۷:۳۶-۵۰ ذکر شده چنانکه گاهی چنین تصور کرده‌اند.

q- وظیفه مشخص این کارمند و اهمیت مقام او روشن نشده، نظیر نقش مناحم در نزد هیروдіس که در اع ۱۳:۱ ذکر شده است. اشخاص زیادی تصور کرده‌اند بین نام اطرافیان هیروдіس که لوقا ذکر می‌نماید و اطلاعاتی که درباره حکمران رومی و خانواده اش می‌دهد (لو ۳:۱۳؛ ۳۱:۱۳-۱۹؛ ۱۲:۱۴-۲۳؛ ۷:۱۵؛ اع ۴:۲۷؛ ۱۲) ارتباطی وجود دارد.

r- در نسخه‌های دیگری نوشته شده است: «به او کمک می‌کردند».

s- لوقا به موازات مت ۱۳:۱-۵۲ و مر ۴:۱-۳۴ گفتاری بصورت تمثیل دارد (ر. ک مر ۴:۲ توضیح h). شاید دو تمثیلی را که در ۱۳:۱۸-۲۱ آورده از این گفتار جدا کرده است. ولی مخصوصاً چنین بنظر می‌رسد که محور این گفتار درباره دو نکته متمم باشد: یکی این که راز عیسی در مدت رسالتش منحصر به شاگردان است (۸:۱۰) و این راز در گفتار عید گذر به همگان اعلام می‌شود (۸:۱۶-۱۷).

t- در مورد این تمثیل ر. ک مت ۱۳:۱۳ توضیح w.

u- در قسمت‌های مشابه در انجیل‌های متی و مرقس سخن از جاهای سنگلاخی است که در آنها خاک زیادی وجود ندارد و به این ترتیب منظره‌ای که توصیف می‌شود بیشتر شبیه مناطق فلسطین است.

v- لوقا از تمثیل‌هایی که متی و مرقس روایت کرده‌اند فقط حد اکثر بهره برداری محصول را ذکر کرده است.

w- ر. ک مر ۴:۹ توضیح l.

x- به مانند مرقس (ر. ک مر ۴:۱۱ توضیح p و q) لوقا در آیات ۹-۱۰ معنای کاربرد تمثیل‌ها را مشخص می‌کند، اما نسبت به قوم بنی اسرائیل سخت‌گیرتر از وی است (ر. ک آیه ۴ توضیح، آیه ۱۰ توضیح).

y- ر. ک مت ۱۳:۱۱ توضیح b.

z- ر. ک مت ۱۳:۱۱ توضیح c.

دیدن، نبینند و با شنیدن نفهمند.^a»

سخن را شنیده، آن را حفظ کرده و با پایداری^g می‌آورند.»

توضیح دربارهٔ مثل بذر

(متی ۱۳: ۱۸-۲۳؛ مرقس ۴: ۱۳-۲۰)

^{۱۱} «اینک معنی مثل^b: بذر، سخن خدا است. ^{۱۲} آنهایی که در کنار راه هستند آنانی می‌باشند که شنیده‌اند، بعد ابلیس می‌آید و سخن را از قلبشان می‌رباید مبادا ایمان آورده^c نجات یابند. ^{۱۳} آنانی که بر سنگ هستند کسانی هستند که سخن را با شادی می‌پذیرند چون آن را شنیده‌اند، اما ریشه ندارند: تا زمانی ایمان می‌آورند و در زمان تجربه^d، منحرف می‌شوند. ^{۱۴} آنچه در خارها افتاده، آنانی هستند که شنیده‌اند و در راه به وسیله نگرانیها و ثروت و لذت‌های زندگی خفه شده و به بار نمی‌رسند. ^{۱۵} آنچه در خاک خوب است آنانی هستند که با قلبی نیکو و شریف^f

نور برای همگان. نتیجهٔ گفتارها (مرقس ۴: ۲۱-۲۵)

^{۱۶} «هیچ کس چون چراغی^h را روشن کرد
مت ۵: ۱۵؛ ۳۳: ۱۱
با ظرفی نمی‌پوشاند یا زیر تختخوابی
نمی‌گذارد بلکه آن را بر چراغدان می‌نهد
تا کسانی که وارد می‌شوند نور را ببینند.
^{۱۷} زیرا هیچ چیز پنهانی نیست که آشکار
مت ۱۰: ۲۶؛ ۲: ۱۲
نگردد و هیچ راز پوشیده‌ای نیست که
نباید شناخته شده و به روشنائی درآید.
^{۱۸} پس مراقب باشید که چگونه می‌شنوید!
زیرا آن که دارد به وی داده خواهد شد و آن
که ندارد حتی آنچه را می‌پندارد^j دارد، از
وی گرفته خواهد شد.^k»

- a- لوقا به مانند مرقس عین مطالب سخت و خشن اش ۱۰: ۶ را نقل نمی‌کند ولی در اع ۲۶-۲۷ آن را بطور روشن و کامل ذکر خواهد کرد، هنگامی که امتناع تودهٔ قوم اسرائیل مسلم و قطعی می‌شود.
- b- تحت اللفظی: «تمثیل این است». عیسی اکنون به سئوالی که شاگردان در آیه ۹ کرده بودند پاسخ می‌دهد (ر. ک مر ۴: ۱۴).
- c- فقط لوقا تصریح می‌کند که بایستی سخن خدا را در «ایمان» پذیرا شد (ر. ک آیه ۱۳). در اینجا نظیر پولس می‌افزاید که این ایمان دسترسی به «نجات» را مقدور می‌سازد.
- d- متی و مرقس از بدبختی و فلاکت در پایان روزگار (ر. ک مت ۲۴: ۲۱، ۲۹؛ مر ۱۳: ۱۹، ۲۴) و از تعقیب و شکنجه مسیحیان سخن می‌گویند در صورتی که منظور لوقا زندگانی روزمره مسیحیان است (ر. ک ۲۳: ۹).
- e- ترجمه دیگر: و زیر بار نگرانی‌های زندگی می‌روند؛ خفه شده‌اند و به رشد نمی‌رسند...
- f- تحت اللفظی: «زیبا و خوب». در زبان یونانی هنگامی که این دو صفت با هم آورده شود به مفهوم انسان شریف می‌باشد.
- g- این کلمه به معنی مقاومت در برابر خطراتی است که سخن را تهدید می‌کنند و کلمه‌ای مختص به لوقا است که در اینجا و در ۱۹: ۲۱ بکار برده شده است. ضمناً در نوشته‌های پولس زیاد بکار می‌رود: ۱- تسلا ۳: ۱؛ ۲- قرن ۶: ۴؛ ۳: ۱۲؛ ۱۲: ۲؛ ۷: ۵؛ ۳: ۴؛ ۸: ۲۵؛ ۱۵: ۴-۵؛ کول ۱: ۱۱.
- h- بطوری که از آیه ۱۷ استنباط می‌شود لوقا تاریکی و گمنامی کنونی عیسی را در برابر درخشندگی آینده گفتار رسولان قرار می‌دهد (ر. ک مر ۲۱: ۴ توضیح u) و بدین طریق آنچه را در آیه ۱۰ گفته شده است تکمیل می‌کند.
- i- لوقا بر خلاف مر ۲۴: ۴ «روش و هنجار» کسی را که «گوش می‌دهد» قضاوت می‌نماید و در انجیل لوقا این قسمت نتیجه‌گیری گفتار با تمثیل‌ها است.
- j- لوقا با افزودن این کلمه عجیب بودن این قضاوت را تخفیف می‌دهد ولی در عبارت مشابهی که در ۲۶: ۱۹ آمده این کلمه را نیاورده است (ر. ک مر ۲۵: ۴؛ مت ۱۳: ۲؛ ۲۹: ۲۵).
- k- ر. ک مت ۱۳: ۱۲ توضیح d.

خانواده راستین عیسی^۱

(متی ۱۲:۴۶-۵۰؛ مرقس ۳:۳۱-۳۵)

^{۱۹} مادرش و برادرانش^m نزد او آمدند ولی به سبب جمعیت نمی توانستند به وی نزدیک شوند.^{۲۰} به او خبر دادند: «مادرت و برادرانت در بیرون ایستاده می خواهند تو را ببینند.ⁿ»^{۲۱} در پاسخ به ایشان گفت: «مادرم و برادرانم آنانی هستند که سخن خدا را شنیده و به کار می بندند.^o»

عیسی طوفان را فرو می نشاند

(متی ۸:۱۸، ۲۳-۲۷؛

مرقس ۴:۳۵-۴۱)

^{۲۲} باری در یکی از آن روزها او با شاگردانش سوار قایقی شدند و به ایشان گفت: «به آن ساحل دریاچه برویم.^p» و به پیش رفتند.

^{۲۳} در حالی که قایق را می راندند، او خوابید. و تندبادی^q بر دریاچه فرود آمد و ایشان را آب فرا گرفته و در خطر بودند.^{۲۴} به نزدش آمدند و او را برخیزانده گفتند: «ای سرور، ای سرور^r هلاک می شویم.» او قیام کرده به باد و تلاطم امواج نهیب زد^s و آنها فروکش کردند و آرامش برقرار شد.^{۲۵} به ایشان گفت: «ایمانتان کجاست^t؟» ایشان را ترس فرا گرفته با شگفتی^u به هم می گفتند: «پس این کیست که حتی به بادها و آب^v فرمان می دهد و آنها از او اطاعت می کنند؟»^{۶:۱۷}

شفای دیوانه در سرزمین مشرکان

(متی ۸:۲۸-۳۴؛ مرقس ۵:۱-۲۰)

^{۲۶} و به سرزمین جدریان^w که در مقابل جلیل است به ساحل رسیدند.^{۲۷} چون از قایق پیاده می شد مردی از شهر^x که چندین

l- متی و مرقس این قسمت را پیش از گفتار با تمثیل ها ذکر کرده اند. لوقا محل آن را تغییر داده تا به گفتار تمثیل ها ملحق نماید.

m- ر. ک مت ۴۶:۱۲ توضیح r.

n- لوقا برخلاف مر ۲۱:۳ نمی گوید که بستگان عیسی می آیند تا او را در اختیار بگیرند.

o- ر. ک مت ۵:۱۲ توضیح t. لوقا در ادامه گفتار قبلی تصریح می کند که بایستی به سخن در ایمان «گوش فرا داد» و آن را «به کار بست» (ر. ک آیه ۱۵). لوقا مجدداً این نکته را در مورد مادر عیسی ذکر خواهد کرد. (ر. ک ۲۱:۱۱ توضیح i).

p- عیسی می خواهد به سرزمین مشرکان که در طرف دیگر دریاچه قرار دارد برود (در مورد این کلمه ر. ک ۵:۵ توضیح a).

q- ر. ک مر ۳۷:۴ توضیح g.

r- ر. ک ۵:۵ توضیح c. کلمه یونانی epistas که در اینجا آمده به معنی کسی است که نسبت به دیگران سمت ریاست و برتری دارد و با کلمه دیگر یونانی didaskalos که بمعنی معلم و آموزگار است تفاوت دارد. گاهی هر دو کلمه را به فارسی استاد ترجمه می کنند در صورتی که کلمه سرور در اینجا مناسب تر است.

s- مت ۲۶:۸ توضیح i.

t- در اینجا لحن سرزنشی که عیسی نسبت به شاگردان می کند ملایم تر از آن است که در مر ۴۰:۴ آمده است، بدین معنی که شاگردان ایمان دارند ولی نمی دانند چگونه بکار برند.

u- لوقا «ترسیدن» شاگردان را مثل مر ۴۱:۴ ذکر کرده و «تعجب و شگفتی» آنان را نظیر مت ۲۷:۸ و این واکنش ها را در پایان روایت چندین معجزه یادآوری می نماید (ر. ک ۱۲:۱ توضیح x و ۶۳:۱ توضیح k).

v- ترجمه دیگر: «امواج».

w- در تعدادی از نسخه ها خطی در اینجا در آیه ۳۷ کلمه «جدریان» یا «جرجسیان» نوشته شده که به نظر می آید به ترتیب انجیل متی و انجیل مرقس می باشد. به هر صورت منظور منطقه مشرکان است که در ساحلی شرقی دریاچه قرار دارد.

x- ر. ک آیات ۳۴ و ۳۹. منظور از شهر در این منطقه محلی غیر از ده کوچکی نیست.

شوند و به آنها اجازه داد.^{۳۳} دیوها از آن مرد خارج شده و به خوکه‌ها داخل شدند و گله از بالای پرتگاه به درون دریاچه پریده غرق گردید.

^{۳۴}خوک چرانان که آنچه را انجام شده بود دیدند فرار کردند و آن را به شهر و دهات اعلام کردند.^{۳۵} مردم بیرون شدند تا آنچه را انجام شده بود ببینند و به نزد عیسی آمدند و آن مرد را که دیوها از وی خارج شده بود، لباس در بر کرده و معقول به پای عیسی نشسته^g یافتند و ترسیدند.^{۳۶} آنانی که آن را دیده بودند به ایشان نوید دادند چگونه آن مردی که دیوانه بود نجات یافته بود.^h

^{۳۷}و همه جمعیت ناحیه جدریان از عیسی خواستند از ایشان دور شود زیرا ترسی شدید آنان را فرا گرفته بود. او سوار قایق شده از آنجا بازگشت.

^{۳۸}مردی که دیوها از او خارج شده بودند، از وی می‌خواست با او باشد. اما او را روانه کرده گفت:^{۳۹} «به خانه خود برگرد

دیو^y داشت به دیدار او آمد و او از مدتی دراز لباس نپوشیده و در خانه ای نمی‌ماند مگر در قبرها^z.^{۳۸} به دیدن عیسی فریادها برآورد و در برابرش افتاده با صدای بلند گفت: «ای عیسی، پسر خدای متعال از من چه می‌خواهی؟^a از تو خواهش می‌کنم^b مرا عذاب نده!»^{۳۹} زیرا او به روح ناپاک دستور می‌داد از این مرد خارج شود. چون که بارها او را تسخیر کرده و برای نگهداشتن او را با غل و زنجیر می‌بستند و او بندها را شکسته به وسیله دیو به طرف صحرا^c رانده می‌شد.^{۳۰} عیسی از او پرسید: «نامت چیست؟^d» گفت: «لژیون» زیرا دیوها زیادی در او داخل شده بودند.^{۳۱} و از او درخواست می‌کردند تا به آنها دستور ندهد به هاویه^e بروند.

^{۳۲}باری در آنجا گله‌های زیاد خوک^f می‌بود که در کوهستان می‌چربیدند و [دیوها] از او درخواست کردند تا به آنها اجازه داده شود در این [خوکه‌ها] داخل

y- ر. ک ۲:۸ توضیح p. تحت اللفظی: دیوها.

z- ر. ک مر ۲:۵ توضیح m.

a- ر. ک ۳۴:۴ و مر ۲۴:۱ توضیح i.

b- در انجیل لوقا دیوها از عیسی خواهش می‌کنند در صورتی که در مر ۷:۵ سعی می‌کنند با قدرت نام خدا او را دور کنند.

c- «بیابان» در عهد عتیق و در بین اقوام سامی مسکن دیوزدگان است (لاو ۱۰:۱۶؛ اش ۲۱:۱۳؛ ۳۴:۱۲، ۱۴؛ طو ۳:۸؛ بار ۳۵:۴). انجیل گاهی این تجسم را بکار می‌برد (ر. ک لو ۱:۴؛ ۲۴:۱۱).

d- ر. ک مر ۹:۵ توضیح p.

e- در انجیل لوقا دیوها می‌ترسند به دنیای دوزخ فرستاده شوند در صورتی که بنا به انجیل مرقس از این که از سرزمین رانده شوند واهمه دارند. ر. ک مکا ۹:۱۱ توضیح o: ۱، ۲۰، ۳. کلمه هاویه ترجمه واژه یونانی است که به معنی مغاک و پرتگاهی عمیق است که ژرفای آن انتهائی ندارد.

f- ر. ک مر ۱۱:۵ توضیح r.

g- بنظر لوقا این طرز رفتار شاگرد در برابر استاد است. ر. ک ۳۹:۱۰ و اع ۲۲:۳.

h- لوقا در پایان عبارت «نجات یافته بود» را آورده است که هم به معنی شفا یافتن و هم حفظ تمامیت جسم می‌باشد (۹:۶؛ ۴۸:۸، ۵۰؛ ۱۹:۱۷؛ ۱۸:۴۲؛ ۳۵:۲۳، ۳۷، ۳۹). ضمناً این کلمه به معنی احیای مجدد روح نیز آمده است (۷:۵۰؛ ۸:۱۲؛ ۱۹:۱۰) و در اینجا نجات یافتن هر دو معنی مذکور را در بر دارد.

و همه آنچه را خدا برای تو کرده است تعریف کن.» او رفت و آنچه را عیسی برایش انجام داده بود، در تمام شهر^۱ اعلام می کرد.

شفای يك زن

و زنده کردن دختر یائیروس

(متی ۹: ۱۸-۲۶؛ مرقس ۵: ۲۱-۴۳)

^{۴۰} چون عیسی برمی گشت جمعیت او را پذیرفتند زیرا همه در انتظار او بودند.
^{۴۱} و اینک مردی به نام یائیروس که رئیس کنیسه^۱ می بود آمد و به پاهای عیسی افتاده از او درخواست می کرد به خانه او وارد شود.^{۴۲} زیرا یگانه دخترش^k که تقریباً دوازده سال داشت در حال مرگ بود. چون [عیسی] به آنجا می رفت جمعیت بر او فشار می آورد.

^{۴۳} اینک زنی بود که دوازده سال خونریزی داشت^m و هیچ کس نتوانسته بود او را شفا دهد،^{۴۴} از پشت سرⁿ نزدیک شده لبه^o ردایش را لمس کرد و همان دم

اعد ۳۸: ۳۹-۱۲: ۲

خونریزش بند آمد.^{۴۵} و عیسی گفت: «چه کسی مرا لمس کرد؟» چون همه انکار می کردند، پطرس^p گفت: «ای سرور جمعیتی که ازدحام کرده به تو فشار می آورد.»^{۴۶} اما عیسی گفت: «کسی مرا لمس کرده است زیرا دانستم که نیروئی از من خارج شده است.^q»^{۴۷} زن که دید پنهان نمانده است، لرزان پیش آمد و نزد وی افتاده در برابر همه مردم نوید داد که به چه علت او را لمس کرده و چگونه در همان دم شفا یافت.^{۴۸} به او گفت: «دخترم، ایمانت تو را نجات داده است، در آرامش برو!»^r

^{۴۹} هنوز عیسی سخن می گفت که کسی از خانه رئیس کنیسه آمده گفت: «هم اکنون دخترت مرد، دیگر به استاد زحمت مده.»^{۵۰} عیسی که شنیده بود به او پاسخ داد: «مترس. فقط ایمان بیاور^s و او نجات خواهد یافت.»^{۵۱} چون به آن خانه آمد نگذاشت هیچ کس با او وارد شود مگر

i- لوقا در اینجا «شهر» ذکر کرده (ر. ک آیات ۲۷، ۳۴) در صورتی که مر ۵: ۲۰ دیکاپولس نوشته است (منظور شهرهای دهگانه مهاجرنشین یونانی). در هر دو مورد منظور اعلام نجات به مشرکان است ولی اظهارات لوقا پوشیده تر و ملایم تر است و به نظر او اعلام به مشرکان فقط در عید گذر آغاز خواهد شد.

j- ر. ک مر ۵: ۲۲ توضیح Z.

k- ر. ک ۱۲: ۷ توضیح S.

l- در بعضی از ترجمه ها برای روشنی مطلب در اینجا جمله «در آنجا زنی بود» را که در متن یونانی وجود ندارد می افزایند. در مورد طرز رفتار زن ر. ک مر ۵: ۲۸ توضیح b.

m- در بعضی از نسخه های خطی در اینجا اضافه شده است: «تمام دارائی خود را به پزشکان خرج کرده بود.»

n- این زن به علت پیمایش شرعاً ناپاک است و ناپاکی او مسری می باشد (لاو ۱۵: ۱۸-۲۷) و نیابستی به میان جمعیت مردم بیاید و مخصوصاً به پیامبر نزدیک شود، بدین سبب مخفیانه عمل کرده است.

o- ر. ک مت ۹: ۲۰ توضیح k.

p- فقط لوقا در اینجا نام «پطرس» را ذکر می کند. در بسیاری از نسخه های خطی اضافه شده است: «و همراهانش».

q- لوقا قبلاً این عمل قدرت خدا را در عیسی ذکر کرده است (۱۷: ۵؛ ۱۹: ۶) و در اینجا این قدرت را چون نیروئی ارائه می کند که می توان مستقل از اراده عیسی عمل کند ولی عیسی بدان واقف است.

r- ر. ک مت ۹: ۲۲ و لو ۵۰: ۷ توضیح l.

s- در انجیل لوقا فعلی که در این مورد بکار رفته نشان می دهد که عیسی می گوید: «ایمان داشته باشد» در صورتی که در مر ۳۶: ۱ از یائیروس می خواهد به ایمان خود ادامه دهد.

و شفا بخشند^۳ و به آنان گفت: «برای راه هیچ چیز بر ندارید، نه چوبدست، نه خورجین، نه نان و نه پول و هر کدام دو ردا نداشته باشید.^۴ و در هر خانه که وارد می شوید در آنجا بمانید و از آنجا خارج خواهید شد^۵ و آنان که شما را پذیرا نشوند در خروج از آن شهر، گرد پاهایتان را به شهادت علیه آنان بتکانید^a.^۶ ایشان رفته از روستائی به روستای دیگر می گذشتند و نوید می دادند و در همه جا شفا می دادند.

تشویش هیروдіس به سبب شهرت عیسی

(متی ۱۴:۱-۲؛ مرقس ۶:۱۴-۱۶)

^۷هیروдіس تیتراک^b، آنچه را انجام می شد، شنیده و متحیر می بود^c زیرا برخی می گفتند: «این یحیی است که از میان مردگان قیام کرد است.»^۸ برخی دیگر: «این الیاس است که ظهور کرده است^d!» دیگران: «این یکی از پیامبران پیشین است که رستاخیز کرده است.»^۹ اما هیروдіس

تث:۲:۱۲ پطرس و یوحنا و یعقوب^t و پدر و مادر کودک^{۵۲} همه گریه می کردند و به خاطر دختر به سینه خود می زدند. او گفت: «گریه نکنید، او نمرده بلکه خوابیده است^u». و آنان که می دانستند آن دختر مرده است او را ریشخند می کردند. اما^{۵۴} وی دست دختر را گرفته او را صدا کرده گفت: «ای کودک قیام کن^v». و^{۵۵} و روحش باز آمد^w و همان لحظه برخاست و او دستور داد تا به وی خوراک دهند. و^{۵۶} والدینش شگفت زده شدند و به آنان دستور داد از آنچه انجام شده به هیچ کس چیزی نگویند^x.

رسالت دوازده تن

(متی ۱۰:۱-۹، ۱۱-۱۴؛

مرقس ۶:۶-۱۳)

^۱دوازده تن را فرا خوانده به ایشان نیرو و اقتدار بر همه دیوها و بیماریها داد^۲ تا آنان را شفا دهند. و آنان را فرستاد^z تا فرمانروائی خدا را اعلام کنند

۹

t- «این سه شاگرد» شاهد تجلی عیسی خواهند بود (متی ۲۸:۹). مت ۳۷:۲۶ و مر ۳۳:۱۴ ذکر می کنند که در جتسیمانی نزد عیسی بوده اند. این سه نفر مخصوصاً در اعمال و راز استاد خود سهیم هستند. لوقا برخلاف مرقس نام یوحنا را در اینجا و در ۲۸:۹ و اع ۱۳:۱ پیش از نام یعقوب می آورد و این امر به سبب مقام مخصوصی است که برای یوحنا در اعمال رسولان قائل است. u- کودک کاملاً مرده است (آیه ۵۳) ولی از نظر عیسی مرگ قطعی نیست زیرا خدا می تواند مردگان را «بیدار کند» و بدین گونه مرگ را فقط به صورت «خوابی» در آورد (یو ۱۱:۱۱؛ ر. ک. اع ۷:۶۰؛ ۱۳:۳۶؛ ۱-تسا ۴:۱۳-۱۵؛ ۱-قرن ۱۵:۱۸-۲۰). ضمناً شاید در اینجا عیسی می خواهد جنبه نمایشی واقعه را تخفیف دهد.

v- ر. ک. ۱۴:۷ توضیح v.

w- ر. ک. معجزه الیاس در ۱-پاد ۱۷:۲۱-۲۲.

x- ر. ک. مر ۴۳:۵. توضیح لوقا در پایان این روایت ترکیب عبارات مرقس را تغییر داده تا نتیجه رسمی تری ارائه دهد.

y- ر. ک. مت ۱:۱۰ توضیح v.

z- ر. ک. ۱۳:۶ توضیح c و مت ۵:۱۰ توضیح b.

a- ر. ک. مت ۱۴:۱۰ توضیح h و اجرای این دستور در اع ۱۳:۵۱.

b- ر. ک. لو ۱:۳ توضیح x.

c- در مت ۲:۱۴ و مر ۱۶:۶ گفته شده که هیروдіس معتقد بود یحیی تعمید دهنده به صورت عیسی از میان مردگان برخاسته است؛ ولی به نظر لوقا این پادشاه که نظریات و عقاید یونانی گرائی داشت دیر باورتر از آن بوده که امکان چنین چیزی را بپذیرد.

d- چنانکه در ملا ۲۳:۳ اعلام شده است (ر. ک. مت ۱۰:۱۷؛ مر ۱۱:۹).

گفت: «من دستور دادم سر یحیی را بریدند. پس این چه کسی است که در باره اش چنین چیزهایی می شنوم؟» و در جستجوی دیدن او می بود.^e

عیسی جمعیت زیادی را خوراک می دهد

(متی ۱۴:۱۳-۲۱؛ مرقس ۶:۳۰-۴۴)

^{۱۰} و رسولان در بازگشت خود^f آنچه را انجام داده بودند برای او تعریف کردند و او ایشان را با خود برداشته در مکانی خلوت به جانب شهری به نام بیت صیدا^g کناره گرفت.^{۱۱} چون جمعیت فهمیدند به دنبال او رفتند و ایشان را به خوبی پذیرفته از فرمانروائی خدا سخن گفته کسانی را که نیاز داشتند شفا می بخشید.^h

^{۱۲} چون روز رو به پایان می بود آن دوازده پیش آمده به او گفتند: «جمعیت را روانه کن تا به روستاهای اطراف و دهکده ها بروند و در آنجا مسکنⁱ و خوراکی بیابند

e- در اینجا لوقا زمینه ۸:۲۳ را آماده می کند.

f- ر.ک مرقس ۶:۳۵.

g- لوقا محل این واقعه را نزدیک شهر بیت صیدا تعیین می کند و در مرقس ۴۵:۶ شاگردان پس از تکثیر نانها به طرف این شهر می روند.

h- در اینجا عیسی نظیر مرقس ۳۴:۶ «آموزش می دهد» و همانند متی ۱۴:۱۴ و ۳۰:۱۵ «شفا می بخشد».

i- موضوع مسکن دادن مردم در انجیلهای متی و مرقس ذکر نشده و با رسوم و عادات فلسطینیان تطبیق نمی کند. حتماً لوقا به عنوان فرد یونانی این نکته را وارد کرده است.

j- تحت اللفظی: «بگوئید بر بسترهای پنجاه نفری دراز بکشند.» ر.ک ۳۶:۷ توضیح Z.

k- ر.ک مرقس ۴۰:۶ توضیح W.

l- عیسی بنا به رسم یهودیان غذا را با دعای برکت آغاز می کند. رفتار و سخنانش با همان کلمات آئین سپاسگزاری بیان شده است. ضمناً در اینجا سخن از «برکت دادن» نانها است و در ۱۹:۲۲ سپاسگزاری است.

m- ر.ک متی ۲۰:۱۴ توضیح W.

n- عیسی که با شاگردانش تنها است آنان را وادار می کند دربارهٔ رسالت او اظهار نظر نمایند. بطرس به نام همهٔ شاگردان او را به عنوان مسیح می شناسد. بلافاصله عیسی با اعلام مرگ آیندهٔ خود موضوع مبهم مسیحائی دنیوی را منتفی می کند. در انجیل لوقا و همچنین انجیل یوحنا (یو:۶۷-۷۱) اعلام این موضوع مهم در پی معجزهٔ تکثیر نانها می آید در صورتی که متی و مرقس در بین این دو واقعه سفری طولانی در سرزمین مشرکان (متی ۱۴:۲۲؛ ۱۶:۱۲؛ مرقس ۸:۴۵؛ ۲۶:۸) را روایت کرده اند.

o- ر.ک ۲۱:۳ توضیح C.

p- بنا بر متی ۱۳:۱۶ و مرقس ۲۷:۸ این صحنه در منطقه قیصریه فیلیپس روی می دهد. یو:۶:۵۹ محل آن را در کفر ناحوم ذکر کرده است. ضمناً فقط لوقا یادآوری کرده است که عیسی با شاگردانش تنها بوده است.

زیرا اینجا در صحرا هستیم.»^{۱۳} بدیشان گفت: «خودتان چیزی به ایشان بدهید تا بخورند.» گفتند: «ما بیش از پنج قرص نان و دو ماهی چیزی نداریم. مگر شاید خودمان رفته برای تمام این مردم خوراکی بخریم.»^{۱۴} زیرا آنان در حدود پنج هزار مرد بودند.

او به شاگردانش گفت: «آنان را در گروههای تقریباً پنجاه نفری^k بنشانید.»^{۱۵} و ایشان چنین کردند و همه را نشانند.^{۱۶} پنج قرص نان و دو ماهی را گرفته، به سوی آسمان نگرسته، [دعای] برکت خواند و آنها را پاره کرد^l و به شاگردان می داد تا با آنها از جمعیت پذیرائی کنند.^{۱۷} و ایشان خوردند و همه سیر شدند و ۲۹:۷۸ مزه پاره هائی را که باقی مانده بود جمع کردند. دوازده سبد بود.^m

ایمان بطرس.

عیسی از مرگ خود خبر می دهدⁿ

(متی ۱۶:۱۳-۲۱؛ مرقس ۸:۲۷-۳۱)

^{۱۸} چون تنها^p به نیایش^o مشغول می بود و

می خواهد به دنبال من بیاید باید خود را
انکار کند و هر روز^{۲۳} صلیب^x را برداشته ۲۷:۱۴
به دنبال من بیاید. ^{۲۴} زیرا کسی که
می خواهد جان خود را نجات دهد^z آن را از
دست خواهد داد، اما آن کسی که جان خود
را به خاطر من از دست بدهد آن را نجات
خواهد داد. ^{۲۵} در واقع چه فایده دارد برای
انسانی که سراسر جهان را به دست آورده
اما خود را هلاک ساخته یا به خود زیان
رسانده است؟ ^a زیرا آن کس که از من و
سخنان من شرمگین باشد، پسر انسان هم ۹:۱۲
چون در شکوه خویش^b و [شکوه] پدر و
فرشتگان مقدس درآید، از آن کس
شرمگین خواهد بود. ^{۲۷} به راستی به شما
می گویم: حتی در همین جا کسانی حضور
دارند که پیش از دیدن فرمانروائی خدا^d،
مرگ را نخواهند چشید^c.

شاگردان همراه او می بودند از ایشان
پرسیده گفت: «به گفته جماعت من
کیستم؟» ^{۱۹} در پاسخ گفتند^۹: «یحیی
تعمید دهنده، بعضی دیگر الیاس، بعضی
دیگر یکی از پیامبران پیشین که رستخیز کرده است.»
^{۲۰} بدیشان گفت: «اما برای شما من
کیستم؟» بطرس در پاسخ گفت: «مسیح
خدا^f!» ^{۲۱} اما ایشان را نهیب زده دستور
داد که آن را به کسی نگویند. ^{۲۲} و گفت^۵
که پسر انسان باید زیاد رنج بکشد و از
سوی مشایخ و کاهنان اعظم و کاتبان^۱ طرد
شده کشته شود و در روز سوم قیام کند^{۱۱}.

عیسی را چگونه باید پیروی کرد^۷
(متی ۱۶: ۲۴-۲۸؛ مرقس ۸: ۳۴-۹: ۱)
^{۲۳} او به همه^w می گفت: «اگر کسی

- q- ترجمه دیگر: بعضی ها پاسخ دادند: «یحیی تعمید دهنده»، بعضی دیگر: «الیاس» بعضی دیگر: «می گویند که تو...».
- r- لوقا این عنوان را در ۳۵: ۳۳ تکرار خواهد کرد. قبلاً نشان داده است که فرشتگان عیسی را به عنوان مسیح اعلام کرده اند (۱: ۳۳-۳۲: ۱۱) چنانکه شمعون (۲: ۲۶، ۳۰) و دیوها (۴: ۴۱) اعلام کرده بودند ولی بطرس نخستین شاگردی است که این عنوان را به عیسی می دهد. (در مورد معنی کلمه «مسیح» ر. ک ۱۵: ۳ توضیح r).
- s- لوقا توصیه عیسی به شاگردان که درباره مقام مسیحائی او سکوت کنند و موضوع اعلام مرگ آینده او را به یگدیگر مربوط می کند و فقط پس از آن که از میان مردگان برخاسته تن علناً عیسی را مسیح اعلام خواهند کرد (اع ۲: ۳۶).
- t- این سه نوع شخصیت مقاماتی هستند که سانهدرین (دادگاه عالی یهود) را تشکیل می دهند.
- u- ر. ک مت ۱۶: ۲۱ توضیح r. لوقا دخالت بطرس را برای اینکه عیسی را از مرگ منصرف نماید روایت نمی کند (مت ۱۶: ۲۲-۲۳ و مر ۸: ۳۲-۳۳) ولی در ۹: ۴۵ و ۱۸: ۳۴ اصرار خواهد کرد که شاگردان عیسی مفهوم این اعلام را درک نکرده اند.
- v- این سخنان مختلف عیسی را در جاهای دیگر انجیل می توان باز یافت (مت ۱۰: ۳۸-۳۹، ۳۳؛ لوقا ۱۴: ۲۷؛ ۳۳: ۱۷؛ ۹: ۱۲).
- w- با ذکر این مقدمه لوقا نشان می دهد که این سخنان فقط به دوازده تن شاگردان عیسی خطاب نمی شود (ر. ک مر ۸: ۳۴).
- x- ر. ک مر ۸: ۳۴ توضیح q.
- y- دو کلمه ای که لوقا در اینجا آورده (ر. ک ۱۱: ۳) نشان می دهد که این قانون در زندگی فرد مسیحی دائمی می باشد.
- z- ر. ک ۱۹: ۱۲ توضیح q. تحت اللفظی: جان خود را به هلاکت خواهد رسانید. یا [جان خود را بر باد خواهد داد].
- a- اصطلاح «به خود زیان رسانیده» برابر عبارتی است که متی و مرقس نوشته اند و می توان ترجمه کرد (از جان خود) بهای آن را پرداخته است. به نظر لوقا این عبارت خیلی ضعیف بوده و آن را بدین صورت آورده است.
- b- در مت ۱۶: ۲۷ و مر ۸: ۳۸ فقط سخن درباره شکوه پدر است. لوقا شکوه شخصی پسر را می افزاید که عیسی در تجلی خود (۹: ۳۲) و در اعلام شکوه عید گذر خود (۲۴: ۲۶) پدیدار خواهد ساخت.
- c- «مرگ را نخواهند چشید» ترجمه تحت اللفظی و اصطلاحی یهودی است، گاهی ترجمه می کنند: «نخواهند مرد.»
- d- بنظر لوقا «دیدن ملکوت خدا» بلاشک شناختن خداوندی عیسی برخاسته از مرگ در عید گذر است (۲۲: ۶۹؛ اع ۲: ۳۶) و تجلی مسیح اعلام آن می باشد ر. ک مر ۹: ۱ توضیح v.

تجلی پسر خدا^e

(متی ۱۷: ۱-۸؛ مرقس ۹: ۲-۸)

^{۲۸} باری، تقریباً هشت روز پس از این سخنان، پطرس و یوحنا و یعقوب را با خود برداشته به کوه^f بالا رفت تا نیایش کنند.^g
^{۲۹} باری چون نیایش می کرد نمای چهره اش دگرگون شد^h و لباس او به سفیدی درخشانی درآمد^{۳۰} و اینک دو نفر با او سخن می گفتند: موسی و الیاسⁱ بودند که در شکوه^j پدیدار شده، از گذر^k وی که در اورشلیم به تحقق خواهد رسید سخن می گفتند.^{۳۲} پطرس و آنان که با او بودند به شدت خواب آلود بودند، بیدار شده^l

شکوه او و آن دو نفر را که با او بودند، دیدند.^{۳۳} باری، چون آنان از او دور می شدند^m، پطرس به عیسی گفت: «ای سرور، خوب است که در اینجا هستیمⁿ پس سه خیمه درست کنیم^o، یکی برای تو، یکی برای موسی، یکی برای الیاس.» نمی دانست چه می گفت.
^{۳۴} در حالی که این را می گفت، ابری فرا رسید و آنان را زیر سایه خود گرفت^p. و چون وارد ابر می شدند ترسیدند.^{۳۵} صدائی از ابر رسید که می گفت: «این است پسر من، آن برگزیده^q؛ به او گوش ۲۲:۳ فرا دهید^r!»^{۳۶} و چون صدا در رسید،

e- ر.ک مت ۱:۱۷ توضیح a. لوقا درباره گفتگوی عیسی و دو پیامبری که در عهد عتیق مشخصات او را داشته اند تأکید و اصرار می کند: ایشان درباره واقعه عید گذر که در اورشلیم تحقق می پذیرد گفتگو می کنند. در اینجا این واقعه با «شکوهندی» عیسی اعلام می شود که فقط لوقا در آیه ۳۲ از آن نام برده است (ر.ک ۲۶:۲۴).

f- ر.ک مت ۱:۱۷ توضیح b.

g- ر.ک ۲۱:۳ توضیح c.

h- لوقا از بکار بردن کلمه یونانی که می توان «تغییر شکل یا تغییر هئیت» ترجمه کرد (مت ۲:۱۷؛ مر ۲:۹) و در انجیلهای متی و مرقس بکار رفته و لحن مشرکان را دارد اجتناب می کند و بیشتر از «شکوه» عیسی سخن خواهد گفت (آیه ۳۲).

i- ر.ک مت ۳:۱۷ توضیح d.

j- «موسی و الیاس» شکوهمند هستند زیرا در عمل خدا سهیم بوده اند (خروج ۳۴:۲۹-۳۵؛ ۲-قرن ۷:۳-۱۱) و بطرز اسرار آمیزی بسوی او بازگشته اند (تث ۳۴:۵-۶؛ ۲-پاد ۱۱:۱۲). ضمناً به تمام کسانی که در دنیای آینده پذیرفته می شوند «شکوه» عطا خواهد شد (۱-تسا ۲:۱۲؛ ۲-تسا ۲:۱۴؛ ۱-قرن ۷:۲؛ ۴۳:۱۵؛ ۲-قرن ۱۸:۳؛ ۱۷:۴؛ فی ۳:۲۱؛ روم ۵:۲؛ ۸:۱۸؛ ۲۱؛ کول ۱:۲۷؛ ۴:۳). در اینجا عیسی پیش از رستاخیز خود شکوهمند است (آیه ۳۲؛ ر.ک ۹:۲ توضیح y).

k- تحت اللفظی: «خروج». عیسی بایستی خروج جدید را با مرگ، رستاخیز و صعود خود تحقق بخشد که بدین وسیله طرفدارانش با او به خدا دسترسی خواهند یافت. این راز در اورشلیم به تحقق می پیوندد که مرکز تاریخ نجات است.

l- همچنین می توان ترجمه کرد: «بیدار ماندند».

m- لوقا صریحاً پدیدار شدن موسی و الیاس را از سخن خدا متمایز می کند و در این مورد صریح تر از متی و مرقس است. پیامبران گواهی کرده اند که عیسی وعده های عهد عتیق را به تمامیت می رساند. خدا اعلام خواهد کرد که عیسی پسر او است.

n- این عبارت مبهم است: آیا وضعیت برای پطرس «خوب» است زیرا اکنون شادمان است یا اینکه وضع برای شخصیت های مرموزی که پطرس می خواهد به آنان خدمت کند خوب است؟ به هر صورت پطرس موقعیت را به خوبی درک نمی کند و آرزومند است این وضع ادامه یابد.

o- ر.ک مت ۴:۱۷ توضیح f.

p- کلمه یونانی که «در زیر سایه خود گرفت» ترجمه کرده ایم نظیر لو ۳۵:۱ نشانه آمدن خدا است به همان گونه که در دوران خروج از مصر بر قوم اسرائیل ظاهر می شد (خروج ۴۰:۳۵؛ اعد ۹:۱۸، ۲۱؛ ۳۴:۱۰).

q- لوقا باز هم در ۳۵:۲۳ این عنوان را به عیسی خواهد داد، عنوانی که از اش ۷:۴۹ می آید و در روایت های مکاشفه ای یهودیان وجود دارد.

r- ر.ک مت ۵:۱۷ توضیح h.

در هم شکست و به شدت تکانش داد اما عیسی روح ناپاک را نهیب زده کودک را شفا داد و او را به پدرش داد.^x ۴۳ و همه از بزرگی خدا در شگفت بودند.^y

عیسی تنها شد و ایشان سکوت را حفظ کرده از آنچه در آن روزها^s دیده بودند به کسی هیچ نگفتند.^t

تث ۱۵:۱۸

شفای کودک دیو زده

(متی ۱۷:۱۴-۱۸؛ مرقس ۹:۱۴-۲۷)

^{۳۷} باری، روز بعد چون از کوه پائین می آمدند جمعیتی بسیار به پیشوازش آمد. ^{۳۸} و اینک مردی از میان جمعیت فریاد برآورد: «ای استاد از تو خواهش می کنم نگاهی بر پسرم بیفکنی زیرا یگانه^u من است. ^{۳۹} و ناگاه روحی او را می گیرد و ناگهان فریاد می کشد^v و او را به شدت تکان داده کف بر لبانش می آورد و او را در هم شکسته به زحمت بسیار از او دور می شود. ^{۴۰} و از شاگردانت خواهش کرده ام او را برانند و نتوانستند.» ^{۴۱} عیسی در پاسخ گفت: «ای نسل بی ایمان و منحرف تا به کی نزد شما خواهم بود^w و شما را تحمّل خواهم کرد؟ پسرت را اینجا بیاور.» ^{۴۲} وی هنوز نزدیک نشده بود که دیو او را

دومین اعلام رنج و مرگ عیسی

(متی ۱۷:۲۲-۲۳؛ مرقس ۹:۳۰-۳۲)

چون همه از آنچه وی انجام می داد در شگفت می بودند به شاگردانش گفت: ^{۴۴} «سخنانی را که اینک می گویم، به گوش بسپارید^z؛ پسر انسان نزدیک است به دستهای آدمیان تسلیم شود^a.» ^{۴۵} اما ایشان این سخن را درک نمی کردند و برایشان پوشیده بود تا ^{۳۴:۱۸} معنی آن را نفهمند^b و می ترسیدند در باره این سخن از او سؤال کنند.

چه کسی بزرگترین است؟

(متی ۱۸:۱-۵؛ مرقس ۹:۳۳-۳۷)

^{۴۶} و بین آنان استدلالی در گرفت^c؛ چه کسی می توانست در بین ایشان بزرگترین باشد؟ ^{۴۷} عیسی از استدلال قلبشان آگاه بود^d. کودکی را گرفته نزد خویش قرار داد.

s- لوقا بنا بر عادت خود دوران رسالت عیسی را بر زمین از دوران پس از عید گذر که رسولان راز او را ندا می دهند متمایز می سازد.
t- لوقا گفتگوی شاگردان را با عیسی درباره یکی بودن یحیی تعمید دهنده و الیاس گزارش نمی کند (مت ۱۷:۹-۱۳؛ مرق ۹:۹-۱۳) بنظر او الیاس بیشتر نظیر عیسی است (ر. ک ۱۷:۱ توضیح h).

u- ر. ک ۱۲:۷ توضیح s.

v- در بسیاری از نسخه های خطی این فریاد کشیدن حذف شده و شکی نیست بدین سبب که مربوط به روح پاک است.
w- ر. ک مت ۱۷:۱۷ توضیح m.

x- ر. ک ۱۵:۷ توضیح w.

y- لوقا به روش روایت های معجزه ها نتیجه گیری کرده و به پایان می رساند (ر. ک ۶۳:۱ توضیح k).

z- تحت اللفظی: «این سخنان را در گوشه ای بگذارید زیرا...» (ر. ک لو: ۴۴؛ ۲۱: ۴؛ اع ۲۲: ۱۱). بسیاری از مفسران چنین درک می کنند: «آنچه به شما گفته ام بخاطر بسپارید زیرا...» گاهی آن را ترجمه می کنند: «خوب گوش کنید آنچه را به شما خواهم گفت.»

a- لوقا برخلاف متی و مرقس در اینجا اعلام رستاخیز عیسی را ذکر نمی کند و احتمالاً برای این ست که نشان دهد عدم ادراک شاگردان (آیه ۴۵) مربوط به رنجهای عیسی است.

b- این جمله را می توان ترجمه کرد: «به طوری که نمی توانستند معنی آن را دریابند.»

c- همچنین می توان ترجمه کرد: «مباحثه ای بین آنان در گرفت» ولی آیه ۴۵ نشان می دهد که مباحثه ای درونی است. گاهی ترجمه می کنند: «سؤالی به خاطرشان رسید.»

d- تحت اللفظی: «سؤال قلبشان» (ر. ک ۸:۶ توضیح x).

عزیمت عیسی به اورشلیم. عدم استقبال در سامره^۱

^۱باری چون روزهائی که وی می بایست ۲-۳ پاد: ۱۰:۲
[از این دنیا] برگرفته شود^۲، به کمال
می رسید، مصمم راه اورشلیم را پیش
گرفت. ^۳و پیام آورانی پیش از خود^۱
فرستاد و به راه افتاده به یکی از روستاهای
سامریان وارد شدند تا برایش [همه چیز]
را آماده سازند. ^۴و او را پذیرا نشدند
زیرا به سوی اورشلیم می رفت.ⁿ
^۵شاگردان، یعقوب و یوحنا که این را
دیدند گفتند: «خداوند آیا می خواهی که
ما به آتش فرمان دهیم تا از آسمان فرود
آمده آنان را نابود کند؟»^۵ عیسی روی
برگردانده ایشان را ملامت کرد. ^۶و به
سوی روستای دیگری به راه افتادند.

^۸و به ایشان گفت: «هر کس این کودک^e
را به خاطر نام من بپذیرد، مرا پذیرفته و هر
کس مرا بپذیرد، آن کس را که مرا فرستاده
است می پذیرد زیرا آن کس که از همه شما
کوچکتر است، او بزرگ است.»

هر که بر ضد شما نیست با شماست (مرقس ۹: ۳۸-۴۱)

^۹یوحنا در پاسخ گفت: «ای سرور کسی
را دیدیم که دیوها را به نام تو^f می راند و
می خواستیم او را مانع شویم^g زیرا با ما [از
تو] پیروی نمی کند.»^{۱۰} عیسی به او
گفت: «ممانعت نکنید، زیرا هر کس بر
ضد شما نیست، با شماست.^h»

e-ر. ک مت ۳:۱۸ توضیح u.

f- لوقا در کتاب اعمال رسولان ۱۸:۱۶ و ۱۳:۱۹ خواهد گفت که چگونه پولس «به نام عیسی دیوها را رانده است.»

g- در تعداد زیادی از نسخه های خطی نوشته شده است: «او را از این کار مانع شده ایم.»

h- این قضاوت خوش بینانه (ر. ک مر ۹:۴۰) با نظریه ای که عیسی ضمن بحث و مجادله آیه ۲۳:۱۱ ابراز می نماید مبیانت دارد
(ر. ک مت ۳۰:۱۲).

i- در اینجا لوقا بخش طولانی روایت فراز آمدن عیسی را به اورشلیم آغاز می کند (۵۱:۹-۲۸:۱۹) و طرح متی و مرقس را ترک
کرده مجدداً در آیه ۱۵:۱۸ به آن طرح خواهد پیوست (مت ۱۳:۱۹؛ مر ۱۳:۱۰). لوقا در این بخش مطالبی را ارائه می کند که
مختص به خود اوست، مطالب بسیار دیگری که با انجیل متی مشترک است و چند مطلب که در انجیل مرقس وجود دارد. در
این بخش دو نکته مورد توجه و شایان اهمیت است: وقایع عید گذر که در اورشلیم تحقق خواهد یافت در پیش است و توجه و
اهتمام عیسی بر این است که شاگردانش را برای انجام رسالت پس از عزیمت خود آماده نماید.

j- تحت اللفظی: «چون روزهای برگرفتن او تحقق می یافت.» منظور از کلمه برگرفتن ممکن است مرگ و صعود به آسمان باشد
(ر. ک ۳۱:۹ توضیح k).

k- تحت اللفظی: «چهره خود را سخت کرد...» (ر. ک اش ۵۰:۷) ترکیب عبارات این آیه که لحنی رسمی دارد نشانه اهمیت
عزیمت عیسی به سوی شهری است که در آنجا راز عید گذر به تحقق خواهد پیوست.

l- تحت اللفظی: «پیش رویش». این اصطلاح که اشاره به کتاب اشعیا در آیه قبلی را به یاد می آورد مجدداً در آیه ۵۳ و در ۱۰:۱۰
خواهد آمد. این لحن کلام که مخصوص به کتاب مقدس است مفهوم مسافرت مقدس عیسی را تعیین می کند.

m- تحت اللفظی: «برای آماده کردن برای او». یهودیان از داشتن روابط با «سامریان» اجتناب می کردند به سبب اصل و نسب
سامریان که از اقوام مختلف بوده و به سبب اختلاف دینی و عقاید مذهبی از آنان نفرت داشتند (بنسی ۵:۲۵-۲۶؛ یو ۹:۴).
عیسی این کشمکش ها را لغو می کرد (ر. ک ۳۳:۱۰-۳۷:۱۷؛ ۱۶:۱۹). حتماً لوقا این نکته را به عنوان مقدمه رسالت
فیلیپس در سامره می داند (اع ۸:۵-۲۵؛ ر. ک یو ۴:۴۲-۴۳).

n- تحت اللفظی: «در حالی که راه می پیمود چهره اش بود...» (همین لحن رسمی در روش نگارش).

o- الیاس دشمنانش را بدین گونه کیفر داده بود (۲-۱۰:۱۲) چنانکه در تعدادی از نسخه های خطی این نکته در اینجا
افزوده شده است.

p- در تعدادی از نسخه های خطی اضافه شده است: و به ایشان گفت: «شما نمی دانید چه روحیه ای دارید (زیرا) پسر انسان
نیامده است تا (آدمیان) جانهای خود را از دست بدهند بلکه تا آنان را نجات بخشد» (ر. ک لوقا ۱۰:۱۰).

برای پیروی از عیسی باید همه چیز
را ترک کرد^۹

(متی ۸: ۱۹-۲۲)

^{۵۷} و در حالی که راه می پیمودند، کسی
در راه به او گفت: «به هر جا که بروی به
دنبال تو خواهم آمد» ^{۵۸} و عیسی به او
گفت: «روباهان لانه و پرندگان آسمان
آشیانه دارند اما پسرانسان جائی ندارد تا
سرش را بگذارد»^۶

^{۵۹} وی به یکی دیگر گفت: «به دنبال من
بیا»^{۶۰} آن کس گفت: «اجازه بده اول رفته
پدرم را به خاک بسپارم.» به او گفت:
«بگذار مردگان، مردگان خود را به خاک
بسپارند، اما تو برو فرمانروائی خدا را
نوید بده.»

^{۶۱} باز یکی دیگر گفت^۱: «خداوندا به
دنبال تو خواهم آمد اما اول به من اجازه ده
با افراد خانه خود وداع کنم.» ^{۶۲} عیسی به
او گفت: «هر که دست بر گاو آهن نهد و به
پشت سر نگاه کند شایسته ملکوت خدا
نیست»^۷

مأموریت هفتاد و دو شاگرد
(متی ۹: ۳۷-۳۸؛ ۱۰: ۷-۱۶؛

مرقس ۶: ۸-۱۱؛ لوقا ۹: ۳-۵)

^۱ پس از آن، خداوند، هفتاد و دو
تن^{۱۰} دیگر را تعیین کرده آنان را دو
به دو جلوتر از خود^x به هر شهر و هر جائی
که خودش می بایست برود، فرستاد^۲.
ایشان می گفت: «محصول فراوان است اما یوحنا: ۳۸

q- در بین مذاکراتی که عیسی در اینجا انجام می دهد دو گفتگوی اولی در انجیل متی آمده است. گفتگوی سوم مختص به انجیل
لوقا است. لوقا با آوردن این گفتگوها در آستانه عزیمت عیسی و قبل از اعزام هفتاد و دو تن به رسالت برای هر سه گفتگو
مفهوم خاصی قائل می شود.

r- لوقا بر خلاف متی و مرقس هرگز عیسی را در خانه ای نشان نمی دهد که خانه خود او یا خانه یکی از طرفدارانش باشد (ر. ک
۵: ۲۹ توضیح a).

s- در این مورد در مت ۸: ۲۱-۲۲ بدو شاگرد خود را معرفی می نماید. در انجیل لوقا عیسی آغاز به سخن کرده و او را می خواند
چنانکه در مر ۱۷: ۱ نیز به همین گونه است. عیسی او را می فرستد تا فرمانروائی خدا را ندا دهد.

t- ر. ک مت ۸: ۲۲ توضیح d.

u- این دو آیه مختص به انجیل لوقا است و فرا خواندن الشیخ به وسیله الیاس را به یاد می آورد (۱- پاد ۱۹: ۱۹-۲۱). ولی الزام
عیسی سخت تر از الیاس است زیرا الیاس اجازه می داد شاگردش برود و از کسان خود وداع کند.

v- به آنجا وارد شود (بنابراین «ملکوت» خدا ترجمه می شود) مگر اینکه نظیر آیه ۶۰ منظور اعلام «فرمانروائی خدا» باشد
(ر. ک ۴: ۴۳: ۷ توضیح).

w- در تعدادی از نسخه های خطی نوشته شده است: «هفتاد تن» (همچنین در آیه ۱۷) و بدون شک منظور از این ارقام در هر دو
مورد تعداد ملت های مشرک است که یهودیان در باب ۱۰ کتاب خروج دارند، ضمناً در متن عبری هفتاد و در ترجمه یونانی هفتاد
و دو ملت تعیین شده و لوقا برابر متن اخیر ذکر کرده است. لوقا به خوبی می داند که رسالت در بین مشرکان فقط پس از وقایع
عید گذر و عید پنطیکاست آغاز خواهد شد (۲۴: ۴۷: ۸: ۱) ولی علاقمند است در اینجا تجسم آن را پیشاپیش ارائه نماید.

x- تحت اللفظی: «در جلو صورتش» ر. ک ۵۲: ۹ توضیح ۱.

y- این رسالت را فقط لوقا روایت می کند ولی ممکن است اطلاعات مربوطه را از روایت معینی گرفته باشد. بیشتر سخنان عیسی
که در اینجا ذکر شده به صورت مشروح تر در گفتار به دوازده تن در لو ۹: ۲-۵ آمده است و در انجیل متی ضمن گفتار به
دوازده تن (۹: ۳۷-۳۸؛ ۱۰: ۷-۱۶، ۴۰) وجود دارد، همچنین در مطالبی که بر ضد شهرهای کنار دریایچه گفته شده است
(۱۱: ۲۱-۲۴). لوقا در روایت این رسالت دو منظور دارد: می خواهد نشان دهد که انجام رسالت منحصر به دوازده تن نیست
و ضمناً رسالت فلسطین تجسم قبلی از رسالت بسوی مشرکان می باشد (ر. ک توضیح w در بالا). البته این دو نکته بر اثر
تجربه ای که بعدها لوقا در رسالت انجیل حاصل نموده به او تلقین شده است.

شما را پذیرا می شوند، آنچه را پیش شما می گذارند بخورید،^۹ و مریضان آن را شفا دهید و به مردم بگوئید: «فرمانروائی خدا خیلی به شما نزدیک است».^{۱۰} اما در هر شهری که وارد شده اید و شما را پذیرا نمی شوند، به هنگام خروج در میدانهایش بگوئید: «حتی غباری را که از شهر شما به پاهای ما چسبیده است می زداییم که برای شما [بماند]».^h با این همه بدانید که فرمانروائی خدا خیلی نزدیک است.»

(متی ۱۱:۲۴، ۲۱-۲۳)

^{۱۲} «به شما می گویمⁱ برای سدوم در آن روز، قابل تحمل تر خواهد بود تا برای این شهر.^{۱۳} وای بر تو ای خورزین! وای بر تو

کارگران اندک، پس از خداوند محصول خواهش کنید کارگرانی برای محصول خود^z بفرستند.^۳ بروید! اینک شما را چون بره هایی به میان گرگان می فرستم.^۴ با خودتان نقدینه، خورجین و پاپوش برن دارید و به هیچ کس در راه سلام نکنید.^a
^۵ «در هر خانه ای^b که وارد می شوید اول بگوئید: «آرامش^c بر این خانه باد!»^۶ و اگر پسر آرامشی^d در آنجا باشد، آرامش شما بر او قرار خواهد گرفت وگرنه مسلماً به خود شما باز خواهد گشت.^۷ در همان خانه بمانید، از آنچه دارند بخورید و بنوشید زیرا کارگر مستحق اجرت خود می باشد.^e از خانه ای به خانه ای نگذريد.^f
^۸ «و به هر شهری که وارد می شوید و

z- پیامبران عهد عتیق اکثراً تصویر محصول را در مورد «داوری» خدا بکار برده اند (یول ۴:۱۳) چنانکه تصویر جدا کردن غله از کاه (اش ۴۱:۱۵؛ ارا ۵۱:۳۳)، غله پاک کنی (عا ۹:۹؛ اش ۳۳:۱۱؛ ارا ۱۳:۲۴؛ ۵۱:۲) را در همین مورد آورده اند و در نظر آنان عالی ترین عمل خدا بوده است. یحیی تعمید دهنده این عمل را وظیفه کسی اعلام می کند که خیلی نیرومند تر است (۱۶:۳-۱۷). در اینجا عیسی شاگردان خود را بوسیله نیایش و گفتار در این عمل که جنبه داوری واپسین دارد سهیم می کند ولی عمل او واقعی و کنونی است (ر.ک مت ۹:۳۷ توضیح u).

a- «سلام و تعارف» در کشورهای شرقی پایان ناپذیر است در صورتی که رسانیدن پیام فوریت دارد (ر.ک ۲- پی ۲۹:۴).

b- تفاوتی که با مت ۱۱:۱۰-۱۴ وجود دارد، در اینجا لوقا طرز رفتار رسولان را «در هر خانه» (آیات ۵-۷) و «هر شهر» به طور مجزی تعیین می نماید (آیات ۸-۱۱).

c- لوقا برخلاف متی طرز درود گفتن معمولی در عهد عتیق را ذکر می نماید (۱- سمو ۲۵:۶...) که عبارت از آروزی موفقیت و سلامتی و دعای خیر و برکت است. در اینجا منظور «صلح» مسیحائی است که انجیل می آورد (ر.ک ۱:۷۹ توضیح i) و این دعا برای کسی که آن را دریافت می کند موثر است (به همین دلیل در آیه ۶ ذکر شده است).

d- تحت اللفظی: «یک پسر صلح» (که اصطلاحی معمولی در زبانهای سامی است) و به معنی کسی است که صلح خدا را می پذیرد و به قلمرو او تعلق دارد.

e- پولس بعداً این مقررات را به عنوان قانون رسالت ذکر خواهد کرد ضمن این که شخصاً استفاده از آن را نخواهد پذیرفت (۱- قرن ۱۴:۹-۱۸؛ ۲- قرن ۱۱:۷-۱۱؛ ۱- تیمو ۵:۱۸). ر.ک مت ۱۰:۱۰ توضیح e.

f- شکی نیست منظور عیسی آن است که رسولان در جستجوی مهمان نوازی راحت تری نباشند و تمام کوشش خود را در راه مأموریت رسالت مصروف سازند.

g- تحت اللفظی: «تا به شما نزدیک شده». در اینجا اولین باری است که در انجیل لوقا موضوع «نزدیک شدن» ملکوت خدا ذکر می شود. ر.ک مت ۲:۳ توضیح h.

h- ر.ک ۵:۹.

i- بطوری که از محتوای مطالب این متن بر می آید آیات ۱۲-۱۵ به صورت ناله و زاری عیسی بر آینده هر شهری است که پیام رسولانش را نپذیرد. نخستین آیه به همان معنی که در مت ۱۵:۱۰ آمده بکار رفته است. در حقیقت چنین بنظر می رسد که پیام اصلی عیسی در مت ۱۱:۲۱-۲۴ بهتر حفظ شده است زیرا ترکیب عبارات بیشتر با سایر موارد تطبیق می کند. در این پیام شهرهای ساحل شمالی دریاچه جلیل سرزنش می شوند که نشانه های عیسی را نپذیرفته اند.

ایشان گفت: «من شیطان را نگاه کردم که چون آذرخشیⁿ از آسمان سقوط می کرد! اینک به شما اقتدار داده ام تا مارها و کژدمها و همه نیروی دشمن^o را به زیر پاها لگدمال کنید و هیچ چیز به شما گزند نمی رسد. نخواهد رسانید^p.^{۲۰} با این همه شادی نکنید که ارواح^q به اطاعت شما در آمده اند بلکه شادی کنید که نامهای شما در آسمانها^r نوشته شده است.»

الهام به کودکان: راز پدر و پسر^s (متی ۱۱:۲۵-۲۷)

^{۲۱} در همان ساعت در^t روح القدس به وجد آمده گفت: «ترا ستایش می کنم، ای پدر، خداوند آسمان و زمین، زیرا این را از حکیمان و عاقلان پنهان داشته و به بچه ها^u

ای بیت صیدا! زیرا [اعمال] مقتدرانه ای که در نزد شما شده بود اگر در صورت و صیدون انجام می شد از مدتها پیش در پلاس و بر خاکستر نشسته توبه کرده بودند^k.^{۱۴} پس به هنگام داوری برای صورت و صیدون قابل تحمل تر خواهد بود تا برای شما.^{۱۵} و تو ای کفر ناحوم آیا به آسمان بالا برده می شوی؟ به هادس پایین خواهی رفت!

^{۱۶} «هر کس به شما گوش دهد، به من گوش می دهد و هر کس شما را طرد کند، مرا طرد می کند، اما هر کس مرا طرد کند کسی را طرد می کند که مرا فرستاده است.^{۱۷} هفتاد و دو تن با شادمانی بازگشته گفتند: «خداوند، حتی دیوها به نام تو به اطاعت ما در می آیند^m!»^{۱۸} عیسی به

- j- مفهوم این سخنان نفرین بر این شهرها نیست بلکه ناله و زاری به حال آنان و به صورت آخرین یادآوری است (ر. ک ۲۴:۶ توضیح s). در مورد «خورزین و بیت صیدا» ر. ک مت ۲۱:۱۱ توضیح h.
- k- ر. ک مت ۲۱:۱۱ توضیح i. عیسی تصدیق می کند که معجزه هایش موجب توبه شهرهای مذکور نشده است (ر. ک ۳۱:۱۶). ترجمه تحت اللفظی کلمه ای که معجزه ها ترجمه شده است نیروها می باشد.
- l- با بیان این رای گفتار عیسی به پایان می رسد (ر. ک مت ۴۰:۱۰) در حالی که عظمت و وظیفه رسولان را در شرکت در رسالت عیسی نشان می دهد. این موضوع به صورتهای مختلفی در انجیلها بیان شده است: مثلاً به صورت مثبت در مت ۴۰:۱۰؛ ۵:۱۸ و متن های مشابه و در یو ۱۳:۲۰ ذکر شده و به صورت منفی در متن بالا و در یو ۵:۲۳ آمده است (به علت عبارات و مطالبی که جنبه بحث و مشاجره دارد).
- m- ر. ک ۴۹:۹ توضیح f.
- n- کمتر احتمال می رود که عیسی درباره روایی که دیده است سخن گفته باشد زیرا هرگز چنین تجربه ای را اظهار نکرده است بلکه بیشتر عبارت و اصطلاحی مجازی (نظیر ۱۵:۱۰) و اشاره به موفقیت شاگردان بر روی شیطان بوسیله راندن ارواح ناپاک بوده و به مفهوم آن است که ملکوت خدا فرا رسیده است (ر. ک ۲۰:۱۱).
- o- شیطان (ر. ک مت ۳۹:۱۳).
- p- همچنین می توان ترجمه کرد: «نمی تواند به شما در هیچ مورد آسیب برساند.»
- q- در تعدادی از نسخه های خطی در اینجا نظیر آیه ۱۷ کلمه «دیوها» آمده است ولی در مقابل مطالبی که در آیه ۲۱ خواهد آمد بایستی «ارواح» ذکر شود.
- r- «کتابهای آسمان» که در آنها نام مقدسان نوشته شده باشد تصویری معمولی در نوشته های مکاشفه ای است. (دان ۱۲:۱؛ مکا ۵:۳؛ ۵:۱۳؛ ۸:۱۷؛ ۸:۲۰؛ ۱۲:۱۵؛ ۲۷:۲۱).
- s- در اینجا لوقا آیات ۲۱-۲۲ و ۲۳-۲۴ را گرد آورده که صریح ترین گفتار عیسی درباره روابط او با «پدر» می باشد. ضمناً نشان می دهد به کسانی که این بیانات اظهار شده است لطف شکوهمند و بی پایانی عطا گردیده است.
- t- تحت اللفظی: «به وسیله روح القدس» یا «در روح القدس» (صورت اخیر در بعضی از نسخه های خطی آمده است). لوقا که درباره عمل روح القدس در عیسی اصرار کرده است (۱:۳۵؛ ۱:۴؛ ۱۴:۱۸) در اینجا دخالت روح القدس را در شادمانی عیسی و در نیایش به پدر یاد می کند.
- u- ر. ک مت ۱:۲۵ توضیح j.

آنچه را شما می شنوید و آن را نشنیده اید!

محبت راه به سوی زندگی جاودان^a

(متی ۲۲: ۳۴-۴۰؛ مرقس ۱۲: ۲۸-۳۱)

^{۲۵} و اینک عالم شریعتی^b بر خاسته و برای اینکه او را آزمایش کند^c به او گفت: «ای استاد چه باید بکنم تا زندگانی جاودانی را به میراث داشته باشم؟»^d به او گفت: «در تورات چه نوشته شده است؟ تو چگونه می خوانی؟»^e او در پاسخ گفت: «خداوند خدای خود را با تمام قلب خود، با تمام جان خود و با تمام توان خود و با تمام ادراک خود^f دوست خواهی داشت

مکشوف کرده ای. آری ای پدر، زیرا خوشنودی تو چنین بوده است.^۷ ۷۲۲ همه چیز از سوی پدرم به من سپرده شده است و هیچکس نمی داند پسر کیست مگر پدر، و نه پدر کیست مگر پسر، و به کسی که پسر می خواهد آن را مکشوف سازد^x.

(متی ۱۳: ۱۶-۱۷)

^{۲۳} و عیسی رو به شاگردان کرده و در کناری به ایشان گفت: «خوشا به چشمانی که می نگرند آنچه را شما می نگرید!»^{۲۴} زیرا به شما می گویم که بسیاری از پیامبران و پادشاهان^z خواسته اند آنچه را شما می نگرید، ببینند و آن را ندیده اند و بشنوند

v- از محتوای این متن بر می آید که عیسی تصدیق می کند پیامی را که هفتاد و دو تن برده و مورد پذیرش قرار گرفته است نتیجه لطف والای پدر است و همچنان که درباره سعادتهای ازلی گفته بود اعلام می کند «لطف» مخصوص خدا بیش از آن که برای بزرگان این جهان باشد برای افراد کوچک و حقیر است.

w- در تعدادی از نسخه های خطی جمله ای که به عنوان مقدمه آیه ۲۳ است در اینجا آورده شده است: «و رو بسوی شاگردان کرده به ایشان گفت...». این تغییر جزئی نکته ای فرعی است ولی تغییر موضوع نیایش عیسی را که در آیه ۲۱ آمده به پیام الهامی که در آیه ۲۲ وجود دارد به خوبی نشان می دهد.

x- این پیام که در پایان رسالت شاگردان آمده است نقطه اصلی پیام انجیل را نشان می دهد که عبارت از پدیدار گردیدن پدر در پسر می باشد (عبارتی که در اینجا به کار برده شده: «شناختن او که کیست» مختص لوقا است و طرز بیان یونانیان برای تعیین موضوعی است که بایستی شناخته شود. طرز بیان و عبارتی که متی در این مورد بکار برده بیشتر جنبه سامی دارد).

y- اعلام سعادت ازلی مشابهی که در مت ۱۶: ۱۳ آمده فقط مربوط به شاگردان است که شاهد اظهارات عیسی می باشند (خوشا به چشمان شما!) در صورتی که لوقا تعداد شاهدان را افزوده است. این تهنیت که در پایان آیات ۲۱-۲۴ آورده شده لطف و مرحمتی را که به ایمانداران عطا شده است نشان می دهد زیرا از تحقق یافتن وعده های عهد عتیق بهره مند می شوند.

z- در مت ۱۳: ۱۷ سخن از «عادلان» است.

a- متی و مرقس زمان وقوع این واقعه را در آخرین روزهای زندگی عیسی در اورشلیم تعیین می کنند در صورتی که لوقا آن را در ابتدای مسافرت عیسی و در آغاز تعلیمات به شاگردان قرار می دهد. لوقا با ذکر تمثیل سامری نیکو که بلافاصله در پی آن می آورد این درس را تکمیل می کند. تمثیل سامری نیکو نشان می دهد که شاگرد عیسی چگونه بایستی همنوع همه مردمان باشد.

b- ر. ک ۷: ۳۰ توضیح p.

c- بنابراین آنچه در مر ۱۲: ۳۴ آمده عیسی می داند که این کاتب از ملکوت خدا بدور نیست. بر طبق مت ۲۲: ۳۵ متشرع مذکور دامی برای گیر انداختن عیسی می گسترده. همچنین در اینجا با اینکه عیسی او را مخاطبی موافق و مساعد تشخیص داده است می خواهد عیسی را به آزمایش بگذارد (آیات ۲۷-۲۸، ۳۷).

d- در مت ۲۲: ۳۶ و مر ۱۲: ۲۸ به روش یهودیان موضوع سؤال درباره نخستین یا بزرگترین فرمان است. لوقا ترجیح می دهد سؤال را بطرز دیگری مطرح کند که برای خوانندگان بهتر مفهوم باشد (ر. ک ۱۸: ۱۸).

e- در انجیل لوقا عیسی بوسیله طرح سؤال پاسخ می دهد (ر. ک ۲۰: ۳) و بدین وسیله مخاطب خود را مجبور می کند نظریه و موقعیت خود را مشخص نماید.

f- این عبارت نقل قول از تث ۵: ۶ است ولی در عبارت مذکور اصطلاح با تمام اندیشه خود در متن عبری کتاب تتنیه وجود ندارد و

و همسایه ات را چون خودت^g.» به او گفت: ^{۲۸} «درست پاسخ دادی، همین کار را بکن و زندگانی خواهی کرد.»

چه کسی ممنوع من است؟ مثل سامری نیکو

^{۲۹} اما او که می خواست خود را عادل نشان دهد^h به عیسی گفت: «و همسایه من کیستⁱ؟» ^{۳۰} عیسی به سخن ادامه داده^j گفت: «انسانی از اورشلیم به اریحا^k پایین می رفت و به میان راهزنان افتاد که پس از لخت کردن و زخم زدن او را نیمه مرده رها کرده رفتند. ^{۳۱} از قضا کاهنی از این راه پایین می آمد و او را دیده از طرف دیگر گذشت^l. ^{۳۲} همچنین یک لاوی به این محل رسیده و با دیدن او، از طرف دیگر

گذشت. ^{۳۳} اما یک مرد سامری^m که در سفر بود به نزدیک او رسیدⁿ و با دیدنش بر او ترحم کرد. ^{۳۴} و پیش آمده، زخمهایش را بسته بر آن روغن و شراب^o ریخت، بعد او را بر مرکب خود سوار کرده به مسافرخانه ای برد و از او مراقبت کرد. ^{۳۵} و فردای آن روز دو دینار درآورده آنها را به مسافرخانه دار داده گفت: «از او مراقبت کن و هر چه بیشتر از این خرج کنی، خودم به هنگام بازگشت به تو پس خواهم داد.» ^{۳۶} به نظر تو کدامیک از این سه نفر خود را همسایه انسان افتاده به میان راهزنان نشان داده است؟» ^{۳۷} گفت: «آن کس که بر وی رحمت کرده است^p.» عیسی به او گفت: «برو و تو هم به همین گونه بکن^q.»

فقط در یکی از نسخه های خطی ترجمه یونانی آمده است. در ترجمه یونانی عهد عتیق معمولاً این کلمه برای ترجمه «قلب» به کار برده می شود و لوقا بر طبق زبان دوران خود آن را به مفهوم «فکر و اندیشه» درک می نماید.

g- نقل قول از لاو ۱۹:۱۸. برابر این متن فرد متشرع به سوالی که عیسی طرح کرده پاسخ می دهد در صورتی که برابر مت ۲۲:۳۷ و مر ۱۲:۲۹ عیسی پاسخ سوال را می گوید. شکی نیست که کاهنان آن دوران قادر بودند هر دو متن را یکی پس از دیگری بیان کنند ولی معلوم نیست که برای متن دومی همان اهمیت متن اولی را قائل می شدند.

h- در اینجا لوقا می خواهد سوال خود را توجیه کند یا بهتر بگوئیم اهمیت و جدی بودن بررسی و تحقیق خود را نشان دهد.

i- به نظر یک فرد یهودی در آن دوران اصولاً این سوال مطرح نیست زیرا به استثنای افراد خارجی هر یک از افراد قوم او «همنوع» او بشمار می آید (خروج ۱۶:۲۰-۱۷:۱۷، ۲۱:۱۴، ۱۸، ۳۵؛ لاو ۹:۱۱، ۱۳، ۱۵-۱۸). چنین به نظر می رسد که

لوقا این سوال را طرح نموده تا نظریه معمولی و مرسوم را بوسیله عیسی تعمیم دهد.

j- در اینجا عیسی نظیر ۷:۴۰-۴۳؛ ۱۴:۱۶-۲۴؛ ۱۵:۳-۳۲ با ذکر داستانی تمثیلی پاسخ می دهد. این تمثیل برای مقایسه نیست بلکه نمونه ای است که نشان می دهد چه رفتاری باید کرد و چه نبایستی کرد (ر.ک ۱۲:۱۶-۲۱؛ ۱۴:۲۸-۳۲؛ ۱۶:۱-۸؛ ۱۸:۹-۱۴)؛ به این ترتیب یهودی متشرع وادار خواهد شد از نظریه و فکر کوتاه خود فراتر رود.

k- راهی که تقریباً ۲۵ کیلومتر است و از صحرای یهودیه می گذرد و در آن دوران محل عبور و فعالیت راهزنان بوده است. چون اورشلیم در محل مرتفعی است بدین سبب به اورشلیم بالا می روند و از آنجا پائین می آیند.

l- ضرورتی ندارد حدس بزنیم به چه دلیل کاهن چنین رفتار کرده یا لاوی که پس از او آمده است. ذکر این دو مورد برای آن است که ارزش مرد سامری بهتر نشان داده شود.

m- برابر آنچه در داستانهای تمثیلی معمول است در اینجا سه شخص وجود دارد (ر.ک مخصوصاً در لو ۱۴:۱۸-۲۰؛ ۱۹:۱۶-۲۴؛ ۲۰:۱۰-۱۲). در مورد سامریان ر.ک ۵۲:۹ توضیح m.

n- با توجه به وضعیت منظور شخصی یهودی است.

o- در آن روزگار پزشکان برای معالجه جراحات «روغن» به کار می بردند تا درد را تسکین دهند (اش ۱:۶) و از «شراب» برای ضد عفونی کردن زخمها استفاده می کردند.

p- تحت اللفظی: که با او خوبی کرده است (اصطلاحی از ترجمه یونانی عهد عتیق؛ ر.ک ۱:۷۲). یهودی معلم شریعت از کلمه

در خانه مرتا و مریم^۲

کرده است: از او باز گرفته نخواهد شد.»

آموزش‌هایی درباره نیایش.
نیایش شاگردان^۷
(متی ۹:۶-۱۳)

۱۱ باری چون او در جائی نیایش^۷ می‌کرد وقتی تمام کرد یکی از شاگردانش^x به او گفت: «خداوندا به ما بیاموز نیایش کنیم، همان گونه که یحیی آن را به شاگردان خود آموخته است.»^۲ به آنان گفت: «وقتی نیایش می‌کنید بگوئید:»

^{۳۸} چون راه می‌پیمودند به روستائی وارد شد و زنی به نام مرتا او را در خانه خویش پذیرفت. ^{۳۹} و وی خواهری داشت به نام مریم که به پاهای خداوند^s نشسته به سخن او گوش می‌داد. ^{۴۰} مرتا که به انواع خدمات مشغول بود به سخن در آمده گفت: «خداوندا، آیا برای تو اهمیتی ندارد که خواهرم مرا در خدمت تنها گذاشته است؟ پس به او بگو مرا کمک نماید.» ^{۴۱} اما خداوند در پاسخ به او گفت: «مرتتا، مرتتا، تو برای خیلی چیزها نگران و پرهیاهو هستی ^{۴۲} با این همه تنها یک چیز لازم است ^{۳۱:۱۲} و مریم قسمت خوب^u را انتخاب

«سامری» استفاده نمی‌کند، بلکه همان پاسخی را می‌دهد که عیسی به وسیله مثل تلقین کرده است: بدین معنی هم‌نوع کسی است که با محبت به دیگران نزدیک می‌شود حتی اگر خارجی، بیگانه یا کافر باشند. دیگر نباید مثل این معلم شریعت پرسید: «هم‌نوع من چه کسی است؟» بلکه باید سؤال کرد: «چگونه می‌توانم هم‌نوع هر انسانی باشم؟» بدین گونه نظریات کهنه انحصارگرایانه‌ای که محدود به قوم اسرائیل بود و شریعت‌گرایی و تعصب افراطی مجتهدان یهود در برابر انجیل محو می‌شود. q- فعل «کردن» که دوبار در این آیه آمده و همچنین در سؤال اول (آیه ۲۵) و نخستین پاسخ عیسی (آیه ۲۸) بکار رفته نشان می‌دهد که محبت شاگردان بایستی جنبه واقعی و واقع بینانه داشته باشد.

r- محور این واقعه سخنی است که در پایان آن ذکر می‌شود. این دو خواهر احتمالاً همان کسانی هستند که در انجیل یوحنا از آنان یاد شده است یو ۱:۱۱-۴۰ و ۱:۱۲-۳ زیرا به همان گونه توصیف شده‌اند: «مرتتا» در حال خدمت (یو ۱:۱۱:۲۰ و ۲:۱۲) و «مریم» به پاهای عیسی نشسته و گوش می‌دهد (۳:۱۲:۳۲).

s- ر.ک ۳۵:۸ توضیح g.

t- در تعدادی از نسخه‌های خطی این عبارت حذف شده و در نسخه‌های دیگری به جای آن آمده است: «چیز کمی لازم است» (منظور غذا است و چنین به نظر می‌رسد که این تفسیر جنبه زهد و ریاضت دارد): در نسخه‌های زیادی هر دو عبارت ذکر شده و بدین صورت در آمده است: «چیز کمی و حتی یک چیز لازم است» (که البته تلفیق دو عبارت مذکور می‌باشد). در بیشتر نسخه‌های خطی به ترتیبی است که در این ترجمه ذکر شده و دارای این مزیت است که از این واقعه نتیجه‌گیری عمیقی به عمل آمده و گفته می‌شود که سخن عیسی ماورای هر گرفتاری دنیوی است (ر.ک ۳۱:۱۲ و در کتاب دیگر لوقا متن مشابه ۲:۶:۲). اکثراً در تفسیر عمیق‌تری چنین درک می‌کنند که منظور برتری سیر تأمل بر عمل می‌باشد ولی در حقیقت در اینجا سخن از سیر و تأمل نبوده بلکه «گوش دادن» به کلامی که دعوت به سوی ایمان و تعهد است.

u- ر.ک ۳۹:۵ توضیح q.

v- همچنان که در مت ۵:۶-۱۵ آمده است لوقا نیز چندین نکته را که عیسی به شاگردان درباره طرز نیایش آموزش داده یک جا در آیات ۱-۱۳ جمع کرده است که عبارتند از: نمونه دعای ایشان، مثلی که به آنان می‌آموزد در استغاثه خود پافشاری کنند و بالاخره توصیه می‌نماید که با کمال اطمینان رو به پدر آورند.

w- ر.ک ۲۱:۳ توضیح c.

x- لوقا به این درخواست شاگردان در ۳:۵ اشاره می‌کند (ر.ک توضیح g و h).

y- درباره این نیایش ر.ک مت ۹:۶ توضیح b. جمله‌ها و عباراتی که لوقا بکار برده کوتاه‌تر از انجیل متی است و تفاوت‌هایی با هم دارند (ر.ک توضیحات بعدی).

بگوید: ای دوست من، سه نان به من قرض
 بده، زیرا یکی از دوستانم از سفر نزد من
 آمده و چیزی ندارم پیش او بگذارم^۷ و آن
 دیگری از اندرون پاسخ داده بگوید: مزاحم
 نشو، اکنون در بسته است و من و کودکانه
 در بستر هستیم، نمی توانم برای دادن [نان]
 به تو بلند شوم...^۸ لاین را به شما
 می گویم، حتی اگر برای دادن آن برنخیزد به
 علت اینکه دوست او است، ولی به علت
 بی شرمی او بخواهد خاست و هر آنچه نیاز
 دارد به او خواهد داد^k»

ای پدر^z
 تقدیس شود نام تو^a!
 فرمانروائی تو فرا رسد^b!
 نان روزانه ما را هرروز به ما بده^c
 و گناهان^e ما را ببخش^d
 زیرا ما نیز هر کس را که به ما مدیون
 است^f می بخشیم،
 و ما را در وسوسه میاور^g»

مثل دوستی که تقاضا را می پذیرد
 ۵ و به ایشان گفت^h: «اگر یکی از شما
 دوستی داردⁱ که نیمه شب نزد او آمده به او

z- طرز خطاب اولیه در اینجا ساده تر از خطاب در انجیل متی است. این نحوه خطاب در انجیل لوقا در آغاز نیایش های عیسی
 آمده است، لوقا ۲۲:۴۲:۲۳:۳۴، ۴۶ (ر. ک ۲۱:۱۰).

a- در مورد این تقاضا ر. ک مت ۹:۶ توضیح c.

b- در مورد این تقاضا ر. ک مت ۱۰:۶ توضیح d. در بعضی از نسخه های خطی انجیل لوقا نوشته شده است: «فرمانروائی خود را
 بر ما فرارسان.» در نسخه های دیگری که جدیدتر هستند بجای این درخواست یا درخواست اولی آمده است: «روح القدس
 خود را بر ما بیاور تا ما را پاک گرداند.» ممکن است این عبارت بعدها و تحت تاثیر آئین نیایش تعمید به متن انجیل لوقا
 افزوده شده باشد.

c- درباره این درخواست ر. ک مت ۱۱:۶ توضیح g. تفاوتی که وجود دارد در انجیل متی نان امروز خواسته می شود در صورتی که
 لوقا نان را برای هر روز درخواست می کند زیرا نظیر مورد ۲۳:۹ زندگانی فرد مسیحی را در سراسر عمر در نظر می گیرد (ر. ک
 ۲۳:۹ توضیح y) و این طرز تفکر بیش از آنکه جنبه فلسطینی داشته باشد یونانی است (ر. ک مت ۲۴:۶).

d- در مورد این تقاضا ر. ک مت ۱۲:۶ توضیح h.

e- لوقا تصویر وام را که متی در مورد مشابه بکار برده است ترجمه و تفسیر می کند ولی آن را در قسمت دوم درخواست ذکر
 می نماید. به همین گونه تصویر بدهکاری و وام را در آیه ۲:۱۳ و ۴:۱۳ بکار خواهد برد.

f- تحت اللفظی: «هر انسانی را که به ما بدهکار است.» بنابر انجیل متی این بخشش برادرانه فقط مربوط به لحظه قبل از نیایش
 است ولی لوقا بخشش را به طول عمر فرد مسیحی بسط می دهد (ر. ک توضیح آیه قبلی).

g- درباره این تقاضا ر. ک مت ۱۳:۶ توضیح i. لوقا قسمت دوم این تقاضا را که متی روایت کرده است ذکر نمی نماید ولی او هم
 تجربه را به شیطان نسبت می دهد (۴:۲، ۱۳:۸، ۱۲:۸-۱۳؛ ر. ک ۳۱:۲۲).

h- اوضاع و شرایط و مطالب این مثل و طرز استفاده لوقا از آن در آیات ۹-۱۳ نشان می دهد که موضوع دعوتی برای دعا کردن و
 نیایش است. خود مثل که در آیات ۵-۸ آمده نکات مشترکی با مثل ۱۸-۵ دارد و لوقا برای آن مثل هم معنی مشابهی قائل
 می شود (۱:۱۸) و متحمل است که در اصل این دو مثل به صورت زوج بوده اند نظیر ۵:۳۶-۳۸؛ ۱۳:۱۸-۲۱؛ ۲۱:۱۴-۲۸-۳۲؛
 ۱۵:۴-۱۰؛ ر. ک ۱۳:۵-۱۳.

i- تحت اللفظی: «کدام یک از بین شما دوستی خواهد داشت.» در تعداد زیادی از مثل هائی که لوقا روایت می کند شروع عبارت
 به صورت استفهامی است (۴:۲۸، ۳۱؛ ۴:۱۵؛ ۷:۱۷؛ ر. ک ۱۱:۱۱؛ ۱۲:۲۵-۲۶؛ ۱۴:۵). این روش در تأیید طرز
 آموزش عیسی است (ر. ک ۲۶:۱۰ توضیح e).

j- در تعدادی از نسخه های خطی در آغاز اضافه شده است: «و هرگاه این شخص به کوبیدن در ادامه دهد.»

k- این دوست به سبب دوستی با درخواست او موافقت نمی کند بلکه چون می خواهد از دست او راحت شود چنانکه قاضی
 بی عدالت هم در ۴:۱۸-۵ به همین طریق رفتار می نماید. طرز رفتار این دو نفر رفتار خدا را به طور برجسته نمایان می کند
 زیرا به سبب آنکه عادل و پدر است نیایش را اجابت می نماید.

هر که درخواست کند، دریافت می کند
(متی ۷:۷-۱۱)

^۹ «و من به شما می گویم: ^lدرخواست کنید و به شما داده خواهد شد ^m، جستجو کنید و خواهید یافت، بکوبید و بر شما گشوده خواهد شد. ^{۱۰} زیرا هر کس درخواست کند، دریافت می کند و هر کس جستجو کند، می یابد و هر کسی که بکوبد گشوده می شود. ^{۱۱} کدام پدر از میان شما اگر پسرش از او یک ماهی بخواهد ⁿ به جای ماهی به او ماری خواهد داد ^{۱۲} یا باز اگر تخم مرغی بخواهد، به او عقربی ^o خواهد داد؟ ^{۱۳} پس اگر شما با اینکه بد ^p هستید می دانید چیزهای خوبی به فرزندان خود بدهید پدر آسمانی ^q چقدر بیشتر روح القدس ^r را به کسانی خواهد داد که از وی بخواهند! ^s»

عیسی عامل بعزلبول؟
(متی ۹:۳۲-۳۴؛ ۱۲:۲۲-۳۰؛
مرقس ۳:۲۲-۲۷)

^{۱۴} و او دیوی را می راند و این [دیو] لال بود. ^t باری چون دیو بیرون شد لال به سخن درآمد و جماعت متعجب شدند. ^{۱۵} برخی از میان آنان گفتند: «او بوسیله بعزلبول ^u، رئیس دیوها، دیوها را می راند.» ^{۱۶} دیگران برای آنکه او را آزمایش کنند از او نشانه ای از آسمان ^v درخواست مت ۱۶:۱؛ مر ۱۱:۸ می کردند.

^{۱۷} اما او با آگاهی از افکارشان به ایشان گفت: «هر مملکتی که بر ضد خود تجزیه شود، ویران شده و خانه بر روی خانه می افتد. ^w اگر شیطان نیز بر ضد خود تجزیه شده است چگونه مملکت او برپا خواهد ماند؟ ... چون شما می گوئید که من

^l- لوقا با این عبارت (ر. ک ۹:۱۶) سخنان بعدی را به مثلی که قبلاً ذکر شده ارتباط داده و آن را به صورت کاربرد مثل نشان می دهد.

^m- در زبان عیسی، فعلی که به صورت مجهول بکار برده شده روشی برای نشان دادن عمل خدا است بدون اینکه نام خدا ذکر شود.

ⁿ- در تعداد زیادی از نسخه های خطی در اینجا اضافه شده است: «نان بخواهد و به او سنگی خواهد داد.» احتمالاً این عبارت از روی مت ۹:۷ است.

^o- عقرب که در برابر تخم مرغ آمده مختص به انجیل لوقا است که به جای «نان در برابر سنگ» در مت ۹:۷ ذکر گردیده است. ممکن است متن لوقا از موضوع مارها و عقرب ها که در ۱۹:۱۰ ذکر شده الهام گرفته باشد و بدین صورت تضادی که لوقا آورده است از متی شدیدتر است.

^p- صفت بد که در اینجا بکار برده شده در برابر چیزهای خوبی است که پدران زمینی می دهند و احسان و نیکوئی پدر آسمانی است و نیابستی آن را به عنوان قضاوت اخلاقی درباره فساد آدمیان گرفت.

^q- تحت اللفظی: «پدر که در آسمان است.» در تعدادی از نسخه های خطی نوشته شده: «پدر از آسمان خواهد داد.»

^r- در مت ۱۱:۷ سخن از چیزهای خوب است. لوقا روح القدس را ذکر کرده که به نظر او والاترین عطیه است و اکثراً در کتاب خود، اعمال رسولان عطا می شود.

^s- همچنین می توان ترجمه کرد: «به کسانی که به او نیایش می کنند.»

^t- در اینجا لال بودن به دیو نسبت داده شده چنانکه در ۱۶، ۱۱:۱۳، ۱۶ نیز چنین است (ر. ک ۳۹:۴ توضیح ^f) در صورتی که در مت ۱۲:۲۲ (و مت ۹:۳۲) شخص دیو زده بیمار است.

^u- ر. ک مت ۲۴:۱۲ توضیح ^c.

^v- ذکر کلمه آسمان برای یهودیان آن دوران روشی بود تا بدین وسیله نام خدا را که ناگفتنی است بر زبان نیاورند و در عین حال به او اشاره نمایند (دان ۲۳:۴-۱- مک ۱۸:۳... همین روش در ۷:۱۵، ۱۸، ۲۱، ۴:۲۰ بکار برده شده است. این آیه در انجیل لوقا مطالب مربوط به ۲۹-۳۶ را آماده می کند (ر. ک آیه ۲۹ توضیح ^k).

^w- به نظر لوقا بناها ویران می شوند در صورتی که در متن مشابه انجیل متی ۲۵:۱۲ می توان کلمه خانه را به مفهوم خاندان درک نمود.

خطرات سقوط مجدد

(متی ۱۲: ۴۳-۴۵)

^{۲۴} «چون روح ناپاک از انسان بیرون شود^e جاهای بایر^f را در جستجوی راحتی درمی نوردد و چون نمی یابد می گوید به خانه خود که از آنجا بیرون آمده ام باز خواهم گشت^{۲۵} و وقتی می آید آنجا را شسته و روفته می یابد. ^{۲۶} آنگاه رفته هفت^g روح شریرتر از خود را برداشته به آنجا وارد می شوند و در آنجا خانه می کنند و وضع واپسین این انسان بدتر از اولش می شود.»

خوشبختی حقیقی

^{۲۷} باری چون این را می گفت، زنی از میان جمعیت صدا بلند کرده به او گفت: «خوشا به آن بطنی که تو را حمل کرده است و پستان هائی که تو مکیده ای^h!»

دیوها را به وسیله بعزبول می رانم. ^{۱۹} اما اگر من به وسیله بعزبول دیوها را می رانم، پسران شما^x به وسیله چه کسی آنها را می رانند^y؟ بدین سبب ایشان داور شما خواهند بود ^{۲۰} برعکس اگر من با انگشت خدا^z دیوها را می رانم، پس فرمانروائی خدا بر شما فرارسیده است^a. ^{۲۱} وقتی که [مرد] توانا، سراپا مسلح، کاخ خود را حراست می کند، اموالش در امنیت است ^{۲۲} اما چون یکی تواناتر^b از او فرارسد و او را مغلوب کند، اسلحه او را که به آن اعتماد می کرد می گیرد و اموال غارت شده اش را تقسیم می کند. ^{۲۳} هر که با من نیست^c، برضد من است و هر که با من جمع نمی کند، می پراکند^d.»

x- ترجمه دیگر: «شاگردان شما» و «پسران شما». در انجیل متی منظور، شاگردان فریسیان است و حال آنکه منظور لوقا یهودیان به طور کلی می باشد.

y- ر. ک مت ۱۲: ۲۷ توضیح e. لوقا از یهودیانی یاد می کند که در افسس ارواح ناپاک را می رانند، ر. ک اع ۱۹: ۱۳.

z- این اصطلاح که مختص به لوقا است اشاره به خروج ۱۵: ۸ است که در آنجا بدو معجزه های موسی مورد بحث و جدال بوده و سپس ساحران فرعون آنها را به عنوان عمل انگشت خدا پذیرفتند. در اینجا عیسی بعنوان موسی جدید است که دیوها را بوسیله قدرت خود می داند (در مت ۱۲: ۲۸ گفته شده که آنها را بوسیله روح خدا می راند).

a- ر. ک مت ۱۲: ۲۸ توضیح g.

b- فقط لوقا در اینجا از کسی سخن می گوید که تواناتر است و این کلمه ای است که یحیی تعمید دهنده در توصیف مسیح بکار می برد: لو ۱۶: ۳.

c- این رأی محکومیت که در مت ۱۲: ۳۰ نیز آمده خیلی شدیدتر از آن است که در ۵۰: ۹ و مشابه آن در مر ۹: ۴۰ ذکر گردیده است. شدت این عبارت با اوضاع و شرایط بحث و مجادله ای که متی و لوقا ذکر کرده اند تطبیق می نماید.

d- ر. ک مت ۱۲: ۳۰ توضیح i.

e- عیسی با اقتباس از تصورات یهودیان آن دوران درباره شیطان، حالت رنج آور کسی را تشریح می کند که بعد از آزاد شدن از شیطان، دوباره تحت سلطه او قرار می گیرد ولی عیسی چون کاملاً یقین دارد که بر نیروی شریر پیروز خواهد شد این وضعیت را مقدّر و حتمی نمی داند (ر. ک ۱۰: ۱۸؛ ۱۱: ۲۰). با این حال کسانی را که به او گرویده اند از خطری که تهدید می نماید آگاه می کند. در مت ۱۲: ۴۳-۴۵ این آیات در مورد نسل شریر به کار برده شده است (ر. ک مت ۱۲: ۴۵ توضیح q).

f- ر. ک ۸: ۲۹ توضیح c.

g- ر. ک ۸: ۲ توضیح p.

h- این جمله تحت اللفظی اصطلاحی یهودی است (ر. ک ۱۰: ۲۳ و مت ۱۳: ۱۶ یا لو ۲۳: ۲۹).

^{۲۸} اما او گفت: «بیشتر خوشا به آنان که سخن خدا را می شنوند و آن را بکار می بندند!»ⁱ

نشانه پسر انسان (متی ۱۲: ۳۸-۴۲)

^{۲۹} چون جمعیت ها ازدحام می کردند سخن گفتن آغاز کرد: «این نسل، نسلی شریر ۱-قرن: ۲۲ است، در پی نشانه ای است و نشانه ای به او داده نخواهد شد^k مگر نشانه یونس زیرا همان گونه که یونس برای اهالی

نینوا نشانه ای گردید، به همین گونه پسر انسان نیز برای این نسل همان خواهد بود!^۱
^{۳۱} بلکه جنوب، به هنگام داوری^m با مردان ۱-پاد: ۱۰-۱۰۰ این نسل قیام خواهد کرد و ایشان را محکوم خواهد نمود زیرا او از اقصی نقاط زمین آمد تا حکمت سلیمانⁿ را بشنود و در اینجا کسی هست که برتر از سلیمان است!^{۳۲} مردان نینوا، به هنگام داوری با این نسل قیام خواهند کرد و ایشان را محکوم خواهند نمود، زیرا آنان به ندای یونس^o توبه ۱۰-۱: ۳ کردند و در اینجا کسی هست که برتر از یونس است!^p

i- این سخن که مختص به انجیل لوقا است تکرار ۸: ۲۱ می باشد. عیسی در مقابل بارداری جسمانی مادرش، عظمت ایمان را یادآوری می کند. منظور او کلیه ایماندارانی است که در آیات ۱۴-۲۳ آنان را در برابر دشمنانش ذکر می کند. در اینجا لوقا از مریم انتقاد نمی کند چون قبلاً او را ایمانداری اعلام کرده (۱: ۴۵) که در دل خود درباره آمدن عیسی تفکر و تأمل می کند (۲: ۱۹).

j- شنوندگان عیسی از او نشانه ای خارق العاده درخواست کرده اند (آیه ۱۶) زیرا به نظر آنان نشان ها باید نظیر وقایع شگفت انگیز در سفر خروج یا نشانه های الیاس باشد. عیسی اجرای چنین شگفتی هایی که مردم را مجبور کند ایمان بیاورند را نمی پذیرد زیرا والاترین نشان ها شخصیت او (آیه ۳۰) و گفتارهای او است (آیه ۳۲). در برابر معاصران خود که از پذیرفتن او خودداری می کنند از مشرکان دوران گذشته یاد می کند که سخن سلیمان و یونس را پذیرفتند.

k- پس از اینکه عیسی معجزه های خود را به عنوان نشان ارائه می نماید (۷: ۲۲؛ ۱۱: ۲۰) عجیب است که گفته می شود این نسل فقط یک نشان خواهد داشت (و یا اینکه حتی هیچ نشان ای نخواهد داشت مر: ۸: ۱۲). ولی تنها اینها فقط یک نشان بشمار می آیند که عبارت از شخصیت خود عیسی و اعمال او است.

l- در آیه ۳۲ توضیح داده خواهد شد که یونس با گفتار خود یعنی اعلام داوری واپسین و دعوت به توبه، نشانه ای برای مردم نینوا بوده است (یون: ۳: ۲-۵). در مورد پسر انسان نیز موضوع نشانه باید به همین گونه درک و استنباط شود. احتمالاً مفهوم اصلی این سخنان چنین بوده است. ولی لوقا که این مطالب را پس از رستاخیز عیسی می نویسد برخاستن عیسی از میان مردگان را برترین نشانه عیسی می بیند (ر. ک فعلی که به صورت زمان آینده بکار رفته است: نشانه ای خواهد بود). متی (۴: ۱۲) حتی از این هم فراتر رفته و توضیح می دهد که یونس با گذراندن سه روز در بطن موجود دریائی، پیش نمودی از سه روز ماندن پسر انسان در «بطن» زمین بوده است.

m- در انجیل متی این آیه پس از آیه بعدی آمده و شکی نیست که جای اصلی آن می باشد زیرا در اینجا مثال ملکه سبا ذکر شده در صورتی که در آیات دیگر سخن از نشان یونس است. متحمل است لوقا جای دو آیه آخری این قسمت را تغییر داده تا در پی گفتارها این قسمت را با توبه پایان دهد.

n- در کتاب مقدس این پادشاه به داشتن حکمت و فرزاندگی شناخته شده است (۱-پاد: ۳: ۵؛ ۹: ۱۴) ولی حکمت عیسی برتر از حکمت او است و لوقا مخصوصاً این حکمت را یادآوری کرده است (۲: ۴۰، ۵۲؛ ۱۵: ۲۱) و در ورود عیسی به عنوان مسیح به اورشلیم تقدیس و تبرک سلیمان را به عنوان پادشاه یادآوری می کند (۱۹: ۳۵-۳۸).

o- ر. ک ۳: ۳ توضیح d و در اینجا آیه ۳۰ توضیح l.

p- یحیی تعمید دهنده با نقشی که در اعلام زمان آخر داشته بیش از پیامبر بوده است (۷: ۲۶-۲۷) و عیسی باز هم بیشتر و برتر از او بوده است.

نور ایمان

(متی ۵:۱۵؛ مرقس ۴:۲۱؛

لوقا ۸:۱۶)

روشن خواهد بود همانگونه که چراغ تو را
با تابش خود روشن می کند.^x»حمله به فریسیان و عالمان شریعت^y
(متی ۲۳:۴، ۶-۷، ۱۳، ۲۵-۲۷،
۲۹-۳۱، ۳۴-۳۶)^{۳۷}چون سخن می گفت یک فریسی او را
برای ناهار نزد خود دعوت کرد.^z داخل
شده بر سر سفره نشست.^{۳۸} فریسی با دیدن
اینکه پیش از ناهار [دستهای] خود را
نشسته^a تعجب کرد.^{۳۹}اما خداوند به او گفت: «اینک شما
فریسیان این گونه هستید! بیرون بشقاب و
پیااله را پاک می کنید در حالی که درونتان پر
از حرص و شـرارت است.^b ۴۰ ای
بی شعوران! آن کس که بیرون را درست^{۳۳}«هیچ کس پس از روشن کردن
چراغی^۹، آن را در پستو^f یا زیر ظرف پیمانه
نمی گذارد، بلکه بر روی چراغدان، تا آنان
که وارد می شوند روشنایی را بنگرند.^g»

(متی ۶:۲۲-۲۳)

^{۳۴}چراغ بدن چشم تو^۱ است. وقتی چشم
تو سالم^۲ است، آنگاه سرپای بدن تو
روشن است اما وقتی که شریر است بدن تو
نیز تاریک است.^{۳۵} پس ببین تا
روشنایی که در تو است، تاریکی نباشد!^w
^{۳۶}پس اگر تمام بدن تو روشن است بدون
آنکه جائی تاریک داشته باشد، سرپایتq- در این متن که لوقا عیسی را به عنوان نشانه ای ارائه کرده و آیات ۳۳-۳۶ دعوت می کنند برای اینکه این نشانه را تشخیص
دهند بهتر نگریسته و روشن تر ببیند یعنی ایمان آورند.r- در بعضی از نسخه های خطی عبارت «یا زیر ظرف پیمانه» وجود ندارد و تصور می کنند افزودن این عبارت با توجه به مت
۵:۱۵ یا مر ۴:۲۱ بوده است. در انجیل لوقا این آیه تکرار آیه ۸:۱۶ و مقدمه آیه بعدی است که با کلمه چراغ به یکدیگر
می پیوندند.

s- گاهی ترجمه می کنند: تابش، ولی در نسخه های خطی کهن کلمه روشنایی آمده است (مت ۶:۲۲-۲۳).

t- چشم آدمی به چراغی تشبیه شده است زیرا بوسیله چشم می بینند ولی چشم ممکن است روشن بین بوده و یا تار و غیر شفاف
باشد.

u- ر. ک مت ۶:۲۲ توضیح m.

v- در بسیاری از نسخه ها خطی کهن آیات ۳۵-۳۶ یا یکی از دو آیه مذکور وجود ندارد.

w- در اینجا درسی به صورت تصویر داده می شود، بدین معنی که چشم نیابستی تاریک باشد تا بتوان دید. لوقا پس از آیات
۲۹-۳۲ به تاریکی های بی ایمانی می اندیشد که مانع شده اند این نسل نجات خود را در عیسی ببیند.x- ترجمه این آیه تحت اللفظی است و دشواری درک و تعبیر آن در تکرار مطلبی بدیهی است ولی اگر توجه شود که کلمه روشن
در زبانهای سامی به دو معنی است و در اینجا به شکل جناس بکار برده شده چنین درک خواهد شد: هرگاه بدن تو کاملاً به
روشنی گشاده باشد (یا به روشنی تعلق داشته باشد) سرتاسر بدن تو غرق در روشنی خواهد بود چنان که ...y- بیشتر مطالبی که به صورت سرزنش در این قسمت ذکر شده در باب ۲۳ انجیل متی آمده ولی آن را علیه کاتبان و فریسیان
آورده است. لوقا حمله بر ضد فریسیان (آیات ۳۹-۴۴) را از حمله علیه معلمان شریعت (آیات ۴۶-۵۲) تفکیک کرده است.

z- ر. ک ۷:۳۶ توضیح y.

a- در نوشته ها و مدارک یهودیان آن دوران برای آئین های طهارت و تطهیر اهمیت زیادی قائل بوده اند (مر ۷:۳-۴). عیسی این
رسوم را نپذیرفت (مت ۲۰:۱۵) و شاگردانش نیز رعایت نمی کردند (مت ۲۳:۱۵؛ مر ۷:۲-۵).b- در نظر لوقا عیسی دین ظاهری و تشریفاتی فریسیان را مخالف و در مقابل دین باطنی قلب قرار می دهد که مهمترین انتظار خدا
می باشد (۱۶:۱۵؛ ر. ک مت ۱۰:۱۵-۲۰؛ مر ۱۰:۲۳). در مورد کلمه قلب ر. ک لوقا ۶:۴۵؛ ۱۰:۲۷؛ ۱۲:۳۴؛ ۲۱:۳۴؛
۲۴:۲۵.

کرده آیا درون را هم درست نکرده؟^c
 آنچه دارید^e بهتر است به صدقه بدهید^d
 و آنگاه همه چیز برایتان پاک است.
 اما ای فریسیان، وای بر شما زیرا که
 ۱۲:۱۸ عشریه نعناع و سداب^f و همه سبزی ها را
 می دهید اما از عدالت و محبت^g خدا غافل
 هستید! این را می بایست انجام دهید و آن
 را ترک نکنید^h. اما ای فریسیان، وای
 بر شما زیرا در کنیسه ها نخستین جایگاه را
 و در میدانهای عمومی سلام کردن ها را
 دوست دارید! وای بر شما زیرا چون
 قبرهای نامعلوم هستید که مردم ندانسته بر
 آنها راه می روند!ⁱ

^{۴۵} یکی از عالمان شریعت^j به سخن
 درآمده به او گفت: «ای استاد با این حرفها
 به ما نیز توهین می کنی.»^{۴۶} او گفت: «ای
 عالمان شریعت، وای بر شما نیز زیرا
 بارهای سخت برای بردن بر دوش مردمان
 می گذارید و خودتان با یکی از انگشتانتان
 این بارها را لمس نمی کنید!^k وای بر
 شما زیرا قبرهای پیامبران را بنا می کنید^l
 که پدران شما هستند که آنان را کشته اند!
^{۴۸} پس، شما شاهد هستید و پدرانتان را
 تأیید می کنید: ایشان آنان را کشتند و شما
 بنا می کنید^m. و بدین سبب حکمت
 خداⁿ گفته است: برایشان پیامبران و

- c- این آیه که مختص به انجیل لوقا است توضیح می دهد به چه دلیل خدا از دین ظاهری و شریعت گرائی آن راضی نخواهد بود.
 d- این موضوع مخصوصاً مورد علاقه لوقا است و تنها او در اینجا موضوع را ارائه کرده است چنانکه در ۳۳:۱۲؛ ۹:۱۶؛ ۸:۱۹؛ ۳۶:۹؛ ۱۰:۲، ۴، ۳۱؛ ۲۹:۱۱؛ ۱۷:۲۴ نیز ذکر نموده است (در مقایسه با متی و مرقس در لوقا ۳۰:۶؛ ۱۸:۲۲؛ ۲۱:۱-۴).
 بنابراین ممکن است که آیه مشابه مت ۲۶:۲۳ را تغییر داده باشد.
 e- گاهی این جمله را ترجمه می کنند: آنچه در درون است به صدقه بدهید.
 f- گیاهی از نوع علف های خودروی صحرائی است. کاهنان یهود برابر مقررات تث ۲۲-۲۳ برای کلیه سبزی ها و گیاهان مزروع پرداخت عشریه مقرر می کردند ولی در مورد پرداخت عشریه گیاهان صحرائی بحث و مجادله داشتند. بسیاری از کاهنان سداب را از این عشریه معاف می دانستند و فقط لوقا آن را در اینجا ذکر می نماید.
 g- در مت ۲۳:۲۳ سخن از رحمت است و لوقا از محبت سخن می گوید.
 h- جمله آخری این آیه در تعدادی از نسخه های خطی کهن وجود ندارد، احتمالاً بدین سبب که برای رسوم شرعی مذکور باز ارزش قائل می شود.
 i- متی در آیه ۲۷:۲۳ زیبایی ظاهری مقبره ها را در مقابل ناپاکی داخل آنها آورده است. لوقا اصرار می کند که این ناپاکی باطنی را مردم نمی شناسند و هدف او نشان دادن کتمان ناپاکی فریسیان می باشد؛ ولی خدا قلب آنان را می شناسد (۱۵:۱۶).
 j- ر.ک ۷:۳۰ توضیح p. معلمین شریعت و فریسیان ضمن اینکه مجزاً هستند در اینجا با یکدیگر شراکت و هماهنگی دارند. عیسی معلمین شریعت را به عنوان متفکران و رهبران مذهبی یهودیت مورد حمله قرار داده و بدین وسیله اختلاف آن با فریسیان را مشخص می سازد.
 k- ر.ک مت ۴:۲۳ توضیح b.
 l- بررسی های باستان شناسی جدید واقعیت این موضوع را تأیید کرده اند، بدین معنی که از زمان سلطنت هیروودیس کبیر در فلسطین مقبره های عظیم و باشکوهی برای پیامبران ساخته شده است.
 m- رهبران یهود در دوران عیسی نشان می دهند که نظیر پدران خود قادر به شناختن پیامبران نیستند (ر.ک ۷:۳۰؛ ۱۳:۳۳؛ ۱-۲۰).
 n- به طوری که در مت ۲۳:۳۴ ذکر شده، عیسی شخصاً فرستادن پیامبران را اعلام می کند در صورتی که در انجیل لوقا حکمت خدا یعنی خود خدا آن را اعلام می نماید و امکان دارد که این عبارت که لحن بیان یهودی دارد عبارتی کهن و قدیمی باشد (ر.ک ۷:۳۵ توضیح u) و ممکن است از کتابی یهودی به نام یوبیل ۱۲:۱ نقل شده باشد.

وی به حرف زدن دربارهٔ بسیاری از نکات کردند.^{۵۴} و توطئه کردند تا [سخنی] از دهان وی را غفلتاً بگیرند.

شهادت علنی به پسر انسان (متی ۱۰: ۲۶-۳۳، ۱۹-۲۰)

۱۲ در این بین ده ها هزار نفر جمعیت گرد آمده بودند به طوری که یکدیگر را لگدمال می کردند. شروع کرد نخست به شاگردانش^w بگوید^x: «از ۱۷:۸ خمیر مایه یعنی از ریاکاری^y فریسیان بر حذر باشید.^۲ هیچ پوشیده ای نیست که آشکار نشود و هیچ سری نیست که شناخته نگردد.^۳ برای همین است که هر آنچه در

رسولان^o خواهم فرستاد و بعضی از آنان را کشته یا شکنجه خواهند کرد^p. تا از این نسل، حساب خون همهٔ پیامبران که از پی فکنی جهان ریخته شده است خواسته شود^q. از خون هابیل گرفته تا خون زکریا که میان قربانگاه و خانه^r [خدا] از بین رفت. آری به شما می گویم که از این نسل^s حساب اینها پس گرفته خواهد شد.^{۵۲} ای عالمان شریعت وای بر شما، زیرا کلید دانش^u را برداشته اید! خودتان داخل نشده اید و کسانی را که می خواستند وارد شوند، مانع شده اید.»^{۵۳} و وقتی از آنجا خارج شد، کاتبان^v و فریسیان شروع به ضدیت با او و واداشتن

o- در مت ۲۳:۲۳ سخن از حکیمان و کاتبان است و لوقا از رسولان سخن می گوید و بدیهی است که منظور او پیام آوران انجیل می باشد که اکثراً نام می برد (ر.ک ۱۳:۶ توضیح c).

p- ر.ک ۲۳:۶ توضیح q.

q- ترجمه تحت اللفظی: که (به وسیلهٔ خدا) خون بازخواسته شود. از بین نویسندگان عهد جدید لوقا تنها کسی است که این عبارت از ترجمه یونانی کتاب مقدس را می آورد (پید ۵:۹؛ ۴۲:۲۲-۲- سمو۴:۱۱؛ مز ۹:۱۳؛ حزق ۳۳:۶، ۸)، عبارتی که اعلام محکومیت آدم کشی است.

r- قتل هابیل و قتل زکریا نخستین و آخرین جنایاتی هستند که در کتاب مقدس عبری روایت شده است (پید ۴:۸-۱۰؛ ۲-توا ۲۴:۲۰-۲۲) و مظهر جنایاتی بشمار می روند که در تاریخ مقدس وجود دارد، البته بدون اینکه شهادی جدیدتر نظیر شهیدان دوران مکابیان به حساب آید که در ترجمه یونانی عهد عتیق ذکر گردیده است. ضمناً این طرز برداشت مربوط به یهودیان فلسطینی است.

s- بر طبق نظریه ای که در کتاب مقدس ذکر شده وارثان خانواده با در گذشتگان وابستگی مشترک دارند و بنابراین باید کیفر تمام خطاهای گذشته را تحمل کرده در آنها شریک شناخته شوند (آیات ۴۸-۴۹).

t- در تعدادی از نسخه های خطی کهن آمده است: پنهان کرده اند.

u- در مت ۱۳:۲۳ کاتبان و فریسیان ملامت می شوند زیرا در مقابل آدمیانی که می خواهند به ملکوت وارد شوند آن را با قفل بسته اند. لوقا معلمین شریعت را سرزنش می کند که کلید دانش را برداشته و به خود منحصر کرده اند. به نظر لوقا کلید دانش راه دسترسی به ملکوت است.

v- در تعداد زیادی از نسخه های خطی کلمهٔ معلمین شریعت هم با کاتبان یا به جای آن ذکر شده است.

w- در اینجا لوقا چندین قسمت از سخنان عیسی را ارائه می نماید که در انجیل متی بطور پراکنده در جاهای مختلف آمده است. هدف از کلیه این سخنان آن است که شاگردان چگونه دربارهٔ استاد خود شهادت دهند.

x- گاهی ترجمه می کنند: شروع کرد به شاگردانش بگوید: نخست از... ولی لوقا چندین بار مطالب خود را با کلمهٔ «نخست» آغاز می کند (۹:۶۱؛ ۱۰:۵؛ ۱۷:۲۵).

y- ر.ک ۴۲:۶ توضیح g. کلمهٔ ریاکاری ترجمه تحت اللفظی است و بعضی این کلمه را «نادرستی» ترجمه می کنند. بسیاری از مفسران با توجه به این که رأی محکومیت دربارهٔ فریسیان است این قسمت را به قسمت قبلی متصل می کنند ولی در ابتدای این آیه صحنه جدیدی ارائه شده و قسمت بعدی اخطار و دعوتی است بر اینکه در سخن گفتن راستی و صراحت داشته و توجهی به نظریه و عقیده مردمان نکنند. در مورد خمیرمایه فریسیان ر.ک مت ۱۶:۶ توضیح g.

تاریکی گفته‌اید، در روشنائی کامل، شنیده خواهد شد^z و آنچه در گوشه پستویی به گوش کسی گفته‌اید، بر بامها^a ندا داده خواهد شد. ^۴ به شما ای دوستان من می‌گویم: مترسید از آنان که جسم را می‌کشند و بیش از آن کاری نمی‌توانند بکنند. ^۵ حال به شما نشان می‌دهم از که باید ترسید. از آن کس بترسید که پس از کشتن قدرت دارد به جهنم بیندازد^b آری به شما می‌گویم از او بترسید. ^۶ آیا پنج گنجشک به دو فلس فروخته نمی‌شود؟^c و حتی یکی از آنها در برابر خدا فراموش نمی‌شود! ^۷ بلکه حتی تمام موهای سر شما شمرده شده است. ترسی نداشته باشید: ارزش شما بیش از انبوه گنجشکان است.

^۸ این را به شما می‌گویم: هر کس در برابر انسانها مرا اقرار کند^d، پسر انسان نیز در برابر فرشتگان خدا او را اقرار خواهد کرد^e. ^۹ اما آن کسی که مرا در برابر انسانها ^{۲۶:۹} انکار کند در برابر فرشتگان خدا انکار خواهد شد. ^{۱۰} و هر کس سخنی بر ضد پسر انسان بگوید، بر او بخشیده خواهد شد، اما آن کسی که بر ضد روح القدس کفر بگوید بر او بخشیده نخواهد شد^f. ^{۱۱} چون شما را در برابر کنیسه‌ها، قضات و مقتدران^g حاضر کنند، نگران نباشید ^{۱۴:۲۱} چگونه^h و چه پاسخ دهید و یا چه بگوئیدⁱ، ^{۱۲} زیرا روح القدس در همان ساعت به شما خواهد آموخت چه باید گفت.

z- در مت ۲۷:۱۰ سخن امروزی عیسی را که در خفا گفته می‌شود در مقابل موعظه شاگردان که بعداً در ملاعام خواهد بود می‌آورد. لوقا در اینجا فقط درباره شاگردان سخن می‌گوید و گفتار ایشان را که در گذشته بدون طنطنه* و انعکاس بوده در مقابل نا و اعلام عمومی آینده می‌آورد و بدینسان روحیه ملاحظه کاری و توداری که پیش از عید پنجاهه داشته‌اند از گفتارها و سخنان بعدی متمایز می‌کند.

a- در مشرق زمین رسم چنین است که پشت بام جای معمولی برای گفتگو و مبادله و اشاعه اخبار است.

b- فقط خدا چنین قدرتی دارد. لوقا اصرار دارد که بایستی از او ترسید. و اکثراً در این باره تاکید کرده است (۱:۵۰؛ ۲:۱۸؛ ۴:۲۳؛ ۴۰:۱۰؛ ۴۱:۲۰؛ ۴۲:۲۲؛ ۴۳:۳۵).

c- کلمه دوفلس را گاهی «دوشاهی» یا «دو غاز» می‌توان ترجمه کرد. ر. ک مت ۲۹:۱۰. در مت ۲۹:۱۰ گفته شده است: دو گنجشک بیک فلس ولی لوقا قیمت آنها را پائین تر آورده است تا این تصویر را تشدید کند چنانکه در ۳۶:۵ و ۱۲:۱۱ نیز بهمین گونه رفتار کرده است.

d- یا مرا اقرار خواهد کرد. ر. ک مت ۳۲:۱۰.

e- موضوع داوری واپسین است که به وسیله خدا در حضور فرشتگانش انجام می‌شود (۲۶:۹) ولی بر طبق روش فلسطینیان از خدا بطور ضمنی یاد شده (ر. ک ۱۰:۱۵) در صورتی که در مت ۳۲:۱۰ صریحاً ذکر گردیده است. در اینجا پسر انسان بعنوان داور ظاهر نمی‌شود بلکه بر خلاف مت ۳۱:۲۵-۴۶ همچون شاهی بنفع طرفداران و پیروان خود می‌باشد.

f- ر. ک مت ۳۲:۱۲ توضیح. ناسزاهائی که علیه پسر انسان گفته می‌شود قابل بخشایش است و کفر گوئی بر ضد روح القدس بخشیده نخواهد شد. لوقا که این دو مورد را از یکدیگر تفکیک و مجزی می‌کند دوران رسالت عیسی را بر روی زمین (حتی مرگ او قابل بخشش است ۳۴:۲۳؛ ۳:۱۷؛ ۲۷:۳) در مقابل دوران رسالت رسولان می‌آورد که بوسیله روح القدس الهام می‌یابند و آخرین مهلت برای توبه و گرایش اسرائیل است (۲۸:۲؛ ۳:۱۹؛ ۴۶:۱۳؛ ۶:۱۸؛ ۲۸:۲۵-۲۸). مت ۳۲:۱۲ و مر ۲۲:۲۹-۳۰ این سخن را در اوضاع و شرایط دیگری روایت کرده‌اند که به آن مفهوم دیگری می‌دهد.

g- منظور لوقا مقامات قضائی، اداری یا سیاسی مشرکان است.

h- در بسیاری از نسخه‌های خطی این جمله بصورتی است که در بالا ذکر شده ولی در نسخه‌های دیگر آمده است: نگران نباشید چگونه پاسخ خواهید داد.

i- در مت ۲۰:۱۰ و مر ۱۱:۱۳ روح القدس از زبان شاگردان سخن خواهد گفت. لوقا نقش فعال تری برای گواهان عیسی قائل شده و می‌گوید روح القدس به ایشان خواهد آموخت (ر. ک مر ۸:۱۵ در کنار عبارت و اصطلاح یهودی که در غلا ۶:۴ آمده است). در ۱۵:۲۱ این وعده را بصورت دیگری ارائه نموده و انجام آن را در اع ۴:۸؛ ۵:۳۲؛ ۷:۵۵ نشان می‌دهد.

ثروتهای دنیوی^j

^{۱۳} کسی از میان جمعیت به او گفت: «ای استاد به برادرم بگو ارثیه را با من تقسیم کند.^k» ^{۱۴} به او گفت: «ای مرد! چه کسی مرا داور و مقسم بر شما قرار داده است^m؟» ^{۱۵} به ایشان گفت: «مواظب باشید! از هرگونه حرص بر حذر باشید. زیرا آدمی هر چند در فراوانی بسر برد، زندگانش به اموالش بستگی ندارد.ⁿ»

مثل ثروتمند بی شعور

^{۱۶} برایشان این تمثیل را گفت^o: «مردی ثروتمند بود که زمین هایش محصول زیاد داده بود. ^{۱۷} و از خود می پرسید^p: چه

خواهم کرد؟ زیرا نمی دانم محصول خویش را در کجا جمع کنم^{۱۸} و گفت: چنین خواهم کرد: انبارهای بزرگتری بنا خواهم کرد و تمام گندم و دارائی خود را در آنجا جمع خواهم کرد. ^{۱۹} و به جان خود^q خواهم گفت: ای جان من دارایی بسیار برای سالهای بسیار جا^{۲۰} داری بیاسای، بخور، بیاشام، شادی کن. اما خدا به او گفت: «ای بی شعور همین امشب جان را خواهند طلبید^r. و آنچه را آماده کرده ای برای که خواهد بود؟ ^{۲۱} چنین است حال آن که برای خود گنج می اندوزد به جای آن که در نظر خدا^t خویش را غنی سازد^u.»

j- در آیات ۱۳ الی ۳۴ آموزشهای مختلف عیسی در یکجا جمع شده است که در برابر ثروت دنیوی چه رفتاری باید اتخاذ شود: مثلاً اخطار کلی در مورد درخواست مخصوصی که شده است (آیات ۱۳-۱۵) تمثیل ثروتمند نابخرد (آیات ۱۶-۲۱)، اخطار به شاگردان که درباره خوراک و پوشاک نگران نباشند (آیات ۲۲-۳۲)، توصیه و اندرز درباره صدقه دادن (آیات ۳۳-۳۴).

k- معمولاً خیلی به آسانی از کاهنان درخواست می کردند چنین حکمیت هائی انجام داده و رأی دهد.

l- این عبارت ترجمه تحت اللفظی است ر.ک ۲۰:۵ s.

m- در اینجا از عیسی درخواست می کنند وظیفه ای دنیوی انجام دهد و نمی پذیرد و بدینگونه خود را از موسی متمایز می کند که خود را به عنوان رئیس و قاضی تعیین کرده بود (خروج ۲:۱۴؛ ر.ک اع ۲۷:۳۵-۳۵).

n- ترجمه تحت اللفظی: زندگی او نتیجه اموال او نمی باشد. با این بیان کلی این قسمت به پایان رسیده و تشریح می شود به چه سبب عیسی به مسائل پولی نمی پردازد زیرا منبع و سرچشمه زندگی نیست.

o- این مثال (ر.ک ۳۰:۱۰ توضیح) بطور برجسته نشان داده و نتیجه گیری می کند (آیه ۲۱) که ثروت واقعی چیست به همین گونه در ۳۳:۱۲؛ ۱۸:۲۲؛ ر.ک ۹:۱۶ دعوت می شود برای خود گنجینه ای در آسمان ببندوزند.

p- در تمثیل هائی که لوقا روایت می کند غالباً اشخاص اندیشه خود را با سخن گفتن با خود بیان می کنند (۱۵:۱۷-۱۹؛ ۱۶:۳؛ ۱۸:۴؛ ۲۰:۱۳) همین روش را در مت ۳۸:۲۱ و ۲۸:۲۴ (لو ۱۲:۴۵) می توان یافت.

q- ترجمه این جمله ها تحت اللفظی است. کلمه ای که در اینجا جان ترجمه شده چنانکه غالباً در عهدعتیق نیز آمده به معنی تمامی وجود فرد زنده یا شخص می باشد. بنابراین باید آن را زندگی ترجمه کرد (۹:۶؛ ۹:۲۴؛ ۱۲:۲۰، ۲۲، ۲۳؛ ۱۴:۲۶؛ ۱۷:۳۳؛ ۲۱:۱۹) و یا نظیر این مورد می توان ضمیری به جای آن آورد: و بخود خواهم گفت تو دارائی بسیار... .

r- تحت اللفظی: از تو باز می خواهند. فاعل این فعل که بصورت نامعین و جمع آمده خدا است (ر.ک ۳۸:۶c)؛ خداوند بوسله مرگ به ثروتمند این دنیا یادآوری می کند.

s- این آیه در بعضی از نسخه های خطی وجود ندارد.

t- گاهی ترجمه می کنند به جای آنکه به نزد خدا خویشتن... (ر.ک آیه ۵۱۶).

u- در بعضی از نسخه های خطی در اینجا افزوده شده است: با گفتن این فدیاد می کشید: آن که گوشهائی برای شنیدن دارد بشنود (ر.ک ۸:۸؛ ۱۴:۳۵).

با لطف خدا زندگی کردن (متی ۲۵:۶-۳۳)

^{۲۲} و به شاگردانش گفت: بدین سبب به شما می‌گویم: «برای زندگی [خود] نگران نباشید^{۲۷} که چه خواهید خورد و نه برای تن [خود] که چه خواهید پوشید.^{۲۳} زیرا زندگی بیش از خوراک است و تن بیش از پوشاک.^{۲۴} کلاغها را ملاحظه کنید: نه می‌کارند و نه می‌دروند. نه مخزنی دارند و نه انباری و خدا به آنان خوراک می‌رساند. شما چقدر بیشتر از پرندگان ارزش دارید! ^{۲۵} چه کسی از میان شما با ناراحتی‌ها می‌تواند یک ذراع به سنّ خود بیفزاید.^{۲۶} پس اگر حتی کوچکترین فراتر از قدرت تو است چرا برای بقیه چیزها نگرانید؟^{۲۷} سوسن‌ها را ملاحظه کنید. نه می‌ریسند و نه می‌بافند^{۲۸} باری به شما می‌گویم، حتی سلیمان با تمام شکوهش به مانند یکی از اینها پوشیده نشده بود.^{۲۸} پس اگر در

دشت گیاهی را که امروز هست و فردا به تنور^{۲۹} افکنده خواهد شد خدا این چنین لباس می‌پوشاند، برای شما چقدر بیشتر خواهد کرد ای مردمان کم‌ایمان! ^{۲۹} و شما در پی آن نباشید چه خواهید خورد و چه خواهید نوشید، و نگران نباشید.^{۳۰} زیرا همه اینها را ملت‌های جهان جستجو می‌کنند، اما پدر شما می‌داند که به اینها نیاز دارید.^{۳۱} به جای آن بهتر است ملکوت او را بجویید و این برای شما افزوده خواهد شد.^{۳۲} ای رمة^a کوچک مترس زیرا خوشنودی پدر شما بوده است که ملکوت را به شما عطا کند.^b

مت ۱۸:۷

گنج پایدار (متی ۱۹:۶-۲۱)

^{۳۳} اموال خود را بفروشید و به صدقه بدهید^c برای خود نقدینه‌هایی درست کنید که کهنه نمی‌شوند، گنجی تمام ناشدنی در

v- ر. ک مت ۲۵:۶ توضیح.

w- ترجمه تحت‌اللفظی: یک ذراع به وجود خود بیفزاید. کلمه‌ای که در بالا سن ترجمه شده است هم بمعنی قد می‌باشد (چنانکه در ۵۲:۲ و ۳:۱۹ بکار برده شده) و هم بمعنی سنّ است. البته معنی اولی در اینجا مورد ندارد زیرا افزودن یک ذراع (تقریباً ۵۰ سانتیمتر) به قد مقدار کمی نیست (آیه ۲۶).

x- این آیه مختص به لوقا است و همای‌بی‌علاقگی بدنی را که در ۱۰:۱۶ و ۱۷:۱۹ ذکر شده است نشان می‌دهد.

y- در تعداد خیلی زیادی از نسخه‌های خطی نوشته شده است: سوسن‌ها را ملاحظه کنید چگونه نمو می‌کنند نه زحمت می‌کشند و نه می‌ریسند. ولی این عبارت احتمالاً از مت ۲۸:۶ گرفته شده و عبارت تعدادی از نسخه‌های خطی کهن که در اینجا ذکر شده است ترجیح دارد.

z- کلمه تنور ترجمه تحت‌اللفظی است و گاهی آتش ترجمه می‌کنند.

a- این تصویر که مربوط به زندگی روستائی و چوپانی است در عهد عتیق بکار برده شده و منظور از رمة گوسفندان قوم خدا می‌باشد (پید ۱۵:۴۸؛ هو ۴:۱۳؛ میک ۴:۱۳-۱۲:۲؛ ۷:۶-۴؛ صف ۳:۱۹؛ ۳۱:۱۰؛ ۵۰:۱۹؛ مخصوصاً حزق ۳۴؛ اش ۴۰:۱۱؛ ۴۹:۹-۱۰؛ ۵۱:۲۳؛ ۷:۹۵). عیسی این تصویر را در مورد اسرائیل (مت ۲۳:۳۶؛ مر ۶:۳۴)، در مورد یهودیان گناهکار (مت ۲۳:۱۵؛ ۲۴:۱۵؛ ۲۷:۱۰-۱۶؛ ۲۷:۱۵-۱۷؛ اع ۲۸:۲۰-۲۹؛ ۱-پط ۲:۳-۲).

b- این نتیجه‌گیری مختص به لوقا است و این سؤال را پیش می‌آورد که اعطای ملکوت آیا هم اکنون حاضر است و یا اینکه وعده اعطای آن مسلم می‌باشد.

c- توصیه و اندرز را که لوقا در آغاز خطاری می‌آورد تقریباً با کلمات دیگری در مت ۱۹:۶-۲۱ آمده است (ر. ک آیه ۱۶ توضیح). در مورد اصرار و تأکید لوقا درباره صدقه دادن ر. ک ۴۱:۱۱ توضیح.

نمی گذاشت به خانه اش نقب بزنند.^g
^{۴۰} شما هم آماده باشید زیرا در ساعتی که ^{مر ۳۵:۱۳}
 فکر نمی کنید پسران شما خواهد آمد. «
^{۴۱} پطرس گفت: «خداوند! آیا این
 تمثیل را برای ما می گوئی یا برای همه ^h؟»
^{۴۲} و خداوند گفت: «کدام مباشرⁱ وفادار
 هوشیار است که خداوند بر خدمتگزاران
 خود خواهد گماشت تا در موقع معین سهم
 گندم را بدهد ^{۴۳} خوشا به این برده که
 خداوندش در بازگشت او را در این کار
 خواهد یافت. ^{۴۴} به راستی به شما می گویم
 که وی را بر تمام اموالش خواهد گماشت،
^{۴۵} اما اگر این برده در دل خود بگوید: ^j
 خداوند من در آمدن تاخیر می کند و شروع
 به زدن غلامان و کنیزان کرده و به خوردن و
 نوشیدن و بد مستی بپردازد. ^{۴۶} خداوند
 این برده، به روزی که انتظار ندارد و به
 ساعتی که نمی داند خواهد آمد و او را بر
 کنار کرده ^k و سهم او را با بی ایمانان^l
 خواهد گذاشت.

آسمانها، که در آنجا نه دزد نزدیک
 می شود، نه موریانه خراب می کند. ^{۳۴} زیرا
 در جایی که گنج شما است قلب شما نیز در
 آنجا خواهد بود.

تمثیل هایی درباره مراقبت^d (متی ۲۴:۴۳-۵۱)

^{۳۵} کمرهایتان بسته و چراغهایتان روشن
 باشد ^e و همچون مردانی باشید که در
 انتظار خداوندشان در بازگشت از عروسی^f
 هستند تا همین که آمده و در خواهد کوبید،
 همان دم بر او بکشایند. ^{۳۷} خوشا به این
 بردگان که خداوندشان در بازگشت آنان را
 بیدار خواهد یافت. آمین به شما می گویم
 که وی کمر بسته ایشان را بر سر سفره
 نشاند و به خدمت ایشان خواهد پرداخت. ^{۲۷:۲۲}
^{۳۸} اگر به پاس دوّم یا سوّم بیاید و چنین
 بیاید ایشان چه خوشبخت خواهند بود.
^{۳۹} این را خوب بدانید: اگر صاحب خانه
 می دانست در چه ساعتی دزد خواهد آمد،
 ۱-تسا: ۲

- d- لوقا در آیات ۳۵-۴۸ یک رشته تمثیل گرد آورده است و در طی آنها بشاگردان توصیه می شود در انتظار بازگشت خداوند مراقب و هوشیار باشند.
- e- این عبارت ترجمه تحت اللفظی است و گاهی ترجمه می کنند: در لباس کار بمانید و چراغهای خود را روشن نگاه دارید. همچنانکه در آیه ۳۷ و در ۸:۱۷ ذکر شده است بایستی آماده کار باشند و باین منظور دامن ردای خود را بلند کرده و به کمر ببندند. یهودیان نیز در برگزاری عید گذر لباس مسافرت می پوشند (خروج ۱۱:۱۲) و آمدن مسیح موعود را انتظار می کشند. [در ادبیات فارسی مصداق دارد: بیدار باشید و کمرهای خود را ببندید].
- f- چنین بنظر می رسد که ذکر این نکته فقط برای آنست که نشان داده شود که بازگشت او در ساعتی نامعین و دیر وقت است و اشاره ای به تصویر جشن عروسی نیست.
- g- ترجمه تحت اللفظی: خانه اش را سوراخ کند. در خانه های فلسطین دزد به آسانی می توانست دیوارها را که نازک بودند سوراخ کند (ایوب ۱۶:۲۴). (نقب بزنند).
- h- این سؤال فقط در انجیل لوقا آمده است و لوقا با طرح این سؤال از اندرزهایی که بتمام شاگردان خطاب شده (آیات ۳۵-۴۰) به دستورات و توصیه هایی می پردازد که مربوط به کسانی است که بعنوان مباشر مسئول برادران خود هستند (آیات ۴۲-۴۸).
- i- از بین انجیل نگاران فقط لوقا این کلمه را بکار برده است (ر. ک ۱:۱۶، ۴، ۸) که نشان می دهد شخصیتی مهم می باشد (ر. ک ۱-قرن ۴: ۱-۲).
- j- ر. ک ۱۷:۱۲ p.
- k- ترجمه تحت اللفظی: او را به دو تکه خواهد کرد. ر. ک مت ۵۱:۲۴ g.
- l- کلمه بی ایمانان ترجمه تحت اللفظی است. گاهی ترجمه می کنند بی وفایان. متی می گوید رباکاران.

(متی ۱۰:۳۴-۳۶)

۵۱ آیا می‌پندارید که آمده‌ام تا بر زمین آرامش را دهم؟ خیر! به شما می‌گویم، بلکه تفرقه^۲ را، ۵۲ زیرا از این پس در خانواده پنج نفری، تفرقه خواهد بود سه نفر علیه دو نفر و دو نفر علیه سه نفر. ۵۳ پدر علیه پسر و پسر علیه پدر، مادر علیه دختر و دختر علیه مادر، مادر شوهر علیه عروس خود و عروس علیه مادر شوهر، تفرقه خواهند داشت.^۵

تصمیم‌گیری.

تشخیص نشانه‌های این دوران^۴

(متی ۱۶:۲-۳)

۵۴ باز به جمعیت می‌گفت: «وقتی می‌بینید ابری از باختر بلند می‌شود همان دم می‌گوئید که باران می‌آید و چنین

۴۷ این برده که با دانستن اراده خداوندش هیچ چیز را آماده نکرده یا به اراده خود کرده است چندین ضربه خواهد خورد. ۴۸ اما آنکه بدون دانستن به سبب رفتارش سزاوار ضربه‌هایی باشد، ضربه‌های کمی خواهد خورد. به هر کس زیاد داده شده باشد از او زیاد خواسته خواهد شد و بهر کس زیاد سپرده شده باشد بیشتر درخواست خواهند کرد.^m

چرا عیسی آمده استⁿ

۴۹ من آمده‌ام تا آتشی بر روی زمین بیندازم و چقدر می‌خواستم که هم‌اکنون ۳۸:۱۰ فروخته باشد! ۵۰ باید به تعمیدی، تعمید یابم^p و تا آنکه همه چیز به پایان رسد چقدر در فشار هستم!^q

m- آیات ۴۷-۴۸ فقط در انجیل لوقا آمده و مخصوصاً قسمت دوم آیه ۴۸ مسئولیت رسای کلیسا را یادآوری و تایید نموده و بعنوان پایان و نتیجه‌گیری آیات ۴۱-۴۸ می‌باشد.

n- در این قسمت لوقا چندین گفتار از عیسی را جمع کرده که دربارهٔ رسالت خود بیان نموده است. بدینگونه قسمت بعدی را (۵۴:۱۲ - ۹:۱۳) آماده می‌کند که دربارهٔ فوریت اتخاذ تصمیم و انتخاب راه خود در برابر او است.

o- همچنین می‌توان ترجمه کرد: چه چیزی میل دارم اگر هم اکنون فروخته شده است. ولی با توجه به آیه ۵۰ به خوبی برمی‌آید واقعه‌ای است که بعداً رخ خواهد داد. آتشی که عیسی در اینجا ذکر می‌کند آتشی است که در مناظر پایان روزگار به همراه داوری خدا است (اش ۶۶:۱۵-۱۶؛ حزق ۳۸:۲۲؛ ۳۹:۶؛ ملا ۳:۱۹؛ یهودیه ۱۶:۱۷). محتملاً لوقا به تعمید روح القدس و آتش که در روز پنجاه گشایش یافته است می‌اندیشد (ر. ک ۷۱۶:۳؛ اع ۳:۲، ۱۹).

p- در مر ۳۸:۱۰ تعمید عیسی به موازات جام دردناکی که سر می‌کشد ذکر شده تا شهادت او را یادآوری نماید. در اینجا تعمید به موازات آتش و در عبارتی که مربوط به داوری است ذکر می‌شود. ذکر آب با آتش بعنوان وسایل داوری و کیفر مجدداً در ۲۶:۱۷-۲۹ خواهد آمد (ر. ک ۲-بطر ۵:۲؛ ۶-۳:۷). عیسی در مقابل داوری و محکومیتی که به آدمیان خواهد رسید از داوری که بخودش فرا می‌رسد یاد می‌کند.

q- اکثراً این جمله را ترجمه می‌کنند: چقدر نگران هستم؟ ولی در اینجا با توجه به آنچه در آیه ۴۹ آمده بر می‌آید که عیسی بیش از آنکه اضطراب و نگرانی داشته باشد عجله دارد مأموریت نجات بخشی خود را به انجام رساند.

r- متی در ۳۴:۱۰ واژه محسوس و مادی شمشیر را آورده که حتماً کلمه ابتدائی و اصلی است. لوقا اکثراً صلح را بعنوان والاترین عطیه مسیحائی تعیین می‌کند (ر. ک ۷۹:۱ توضیح). در اینجا که عیسی آن را بطور عجیبی نفی می‌کند اعلام می‌نماید که این صلح، صلحی جسمانی و سهل الوصول نیست که پیامبران دروغی تصور می‌کردند (ار ۱۴:۸؛ حزق ۱۳:۱۰، ۱۶).

s- تفرقه خانواده‌ها در احادیث پیامبران یکی از آثار مصائب پایان روزگار می‌باشد (میک ۶:۷؛ حجی ۲:۲۲؛ ملا ۲۴:۳). عیسی مجدداً در این باره سخن خواهد گفت لو ۱۶:۲۱ و قسمتهای مشابه در سایر انجیلها.

t- از ۵۴:۱۲ الی ۹:۱۳ لوقا یک سلسله از آموزشهای عیسی را روایت می‌کند که درباره لزوم و فوریت گرایش است و دعوت می‌شود نشانه‌های دوران حاضر را تشخیص دهند (آیات ۵۷-۵۹)، تفسیر وقایع جاری که دعوت به گرایش می‌کنند (۵۱-۱۳) و یک تمثیل درباره آخرین مهلتی که داده شده تا شمه‌ها را ببار آورند (۹-۶:۱۳).

می شود.^{۵۵} و وقتی باد جنوب می وزد می گوئید که گرم و سوزان خواهد شد و چنین می شود.^{۵۶} ای ریاکاران^u شما می توانید صورت زمین و آسمان را تشخیص دهید و پس این دوران^v را چگونه تشخیص نمی دهید؟

پیش از داوری امور خود را سامان دهید (متی ۵: ۲۵-۲۶)

^{۵۷} و چرا خودتان داوری نمی کنید که چه چیزی عدالت است^w؟^{۵۸} مثلاً وقتی با مدّعی خود نزد ریسی می روی در راه کوشش کن با او تمام باشی مبدا وی تو را نزد قاضی کشانده و قاضی تو را به داروغه تسلیم کند و داروغه تو را به زندان افکند^{۵۹} به تو می گویم. از آنجا بیرون نخواهی آمد تا آخرین پیشیز را پس داده باشی.

تعییل در توبه^x

^{۱۳} در همین موقع مردانی سر رسیدند که در باره اهالی جلیل خبر آوردند که پیلاطس خون آنان را با خون

قربانیان به هم آمیخته بود^y. عیسی به سخن درآمده بدیشان گفت: «آیا گمان می کنید که این جلیلیان از [دیگر] اهالی جلیل گناهکارتر بودند و بدین سبب متحمل چنین سرنوشتی شدند؟^۳ به شما می گویم نخیر، اما اگر شما توبه نکنید، همگی به همین گونه هلاک خواهید شد.^۴ یا این هیچده تن که برج سلوام بر رویشان افتاده و آنان را کشته است گمان می کنید که وام ایشان از وام همه ساکنان اورشلیم بیشتر بوده است^z؟^۵ به شما می گویم نخیر، اما اگر نمی خواهید توبه کنید، همگی این چنین هلاک خواهید شد.

مثل درخت انجیر بی ثمر^a

^۶ و این تمثیل را می گفت: «کسی درخت انجیری در تاکستان خود کاشته بود. و آمد در آن میوه جستجو کند و نیافت.^۷ به کارگر تاکستان گفت: اینک سه سال است که می آیم میوه ای در این درخت انجیر جستجو کنم و میوه ای نمی یابم. آن را قطع کن چرا زمین را غافل می گذارد.^۸ وی در

u- ریاکاران ترجمه تحت اللفظی است. گاهی ترجمه می کنند ای ارواح فاسد: ر. ک ۴۲: ۶ g.

v- این دوران را که دوران عیسی است به آسانی می توان شناخت زیرا نشانه های آن واضح و روشن است (۲۲: ۷؛ ۲۰: ۱۱). این نظریه با آنچه در ۲۹: ۱۱ ذکر شده است تفاوت دارد.

w- در انجیل متی این مثل برای ارائه رحمت و احسان برادرانه است. در اینجا اصرار می شود که پیش از فرا رسیدن داوری با یگدیگر آشتی نمایند. این نکته که از نظر زمان آخر تفاوت جزئی دارد احتمالاً منظور و هدف اصلی این مثل بوده است.

x- در مورد دو واقعه دردناکی که جدیداً رخ داده است عیسی نتیجه گیری کرده و دو اظهار مشابه می نماید. بر طبق نظریه ای که در آن زمان رایج بوده سزا و پاداش در این دنیا داده می شود و لذا شنوندگان تصوّر می کردند این وقایع کیفر خدائی بر گناهکاران نازل شده است و چون خودشان از این کیفر معاف شده اند از درستی و عدالت خود اطمینان حاصل کرده اند. ولی عیسی این نظریه را که زیاده بر حد ساده است رد می کند (ر. ک یو ۹: ۲-۳)؛ و نشان می دهد که این مصیبت ها اعلام خطری برای همگان است بدین معنی که همه گناهکارند و همه بایستی توبه کنند.

y- بر طبق گزارشهای تاریخی پیلاطس چندین بار در اورشلیم مرتکب اقداماتی شده که منجر به خونریزی گردیده است،

z- ترجمه تحت اللفظی: پدهکار بوده اند. گاهی ترجمه می کنند مجرم تر بوده اند. ر. ک مت ۱۲: ۶؛ لوقا ۴: ۱۱ f.

a- در این تمثیل مجدداً موضوع تهدید به درختی که ثمر نمی دهد ذکر شده است (۳: ۸-۹؛ ر. ک ۴۳: ۶-۴۴)، ولی در اینجا اعلام آخرین مهلت اضافه شده است. در این مطالب و عبارات دعوت به توبه و گرویدن و فوریت آن روشن و آشکار است.

پاسخ او می‌گوید: ای خداوند امسال هم این را بگذار، تا دورادورش را بکنم و کود بدهم^۹ شاید در آینده^b میوه خواهد داد... والا^c، البته آن را قطع خواهی کرد.

شفای زن علیل در روز سبت^d

^{۱۰} در یک روز سبت در کنیسه ای آموزش می‌داد. ^{۱۱} و آنگاه زنی که از هیجده سال پیش تاکنون روحی داشت که او را ناتوان می‌کرد^e و وی کاملاً خمیده شده و مطلقاً نمی‌توانست راست بایستد^f. ^{۱۲} با دیدن وی عیسی به او خطاب کرده و گفت: «ای زن اینک از ناتوانی خود رها شدی.» ^{۱۳} و دستهایش را بر روی زن نهاد و در همان لحظه آن زن راست بایستاد^g و خدا را تجلیل می‌کرد^h.

^{۱۴} رئیس کنیسه، از اینکه عیسی در روز سبتⁱ شفا داده است، برآشفته به سخن درآمده به جمعیت می‌گفت: «مدت شش

روز باید کار کرد پس در این روزها جهت شفا یافتن بیائید و نه در روز سبت!»^{۱۵} خداوند در پاسخ به او گفت: «ای ریاکاران! مگر به روز سبت هر یک از شما گاو یا خرس را از آخور باز نمی‌کند؟ تا برای آب دادن ببرد^k» ^{۱۶} و این دختر ابراهیم را که شیطان مدت هیجده سال ^{۱۷} ۹:۱۹ است در بند کرده است، نباید در روز سبت^۱ از این بند رها می‌شد! ^{۱۷} و چون این سخن را می‌گفت همه رقیبانش شرمگین شدند در حالی که همه مردم از کارهای برجسته ای که از او سر می‌زد شادمان بودند.

مثل‌های دانه خردل و خمیرمایه^m

(متی ۱۳: ۳۱-۳۳؛ مرقس ۴: ۳۰-۳۲)

^{۱۸} پس می‌گفت: «ملکوت خداⁿ به چه شبیه است و آن را به چه می‌توانم تشبیه کنم؟ ^{۱۹} شبیه دانه خردلی است که مردی

b- بعضی بجای کلمه آینده ترجمه می‌کنند سال آتی (که در آن سالی که در بند قبلی آمده است یادآوری می‌شود).

c- در بعضی از نسخه‌های خطی چنین نوشته شده است: میوه؟ و گرنه در آینده...

d- این بحث و جدال در مورد شفا دادن‌ها که عیسی در روز سبت انجام می‌دهد از همان نوع نوشته‌هایی است که در ۶: ۱۱-۱۴ و ۱۴: ۱-۶ آمده است.

e- تحت اللفظی: تحت تسلط یک روح ناتوانی. این بیماری به عمل شیطانی نسبت داده شده است (ر. ک بند ۱۶ و ۱۴: ۱۱).

f- می‌توان ترجمه کرد: نمی‌توانست کاملاً راست بایستد.

g- ترجمه تحت اللفظی: راست ایستاده بود.

h- ر. ک ۲: ۲۰.

i- ر. ک ۷: ۶.

j- گاهی ترجمه می‌کنند ای ارواح فاسد (ر. ک ۴۲: ۶). در تعداد زیادی از نسخه‌های خطی این کلمه به صورت مفرد آمده است: ای ریاکار! که با وضعیت روایت بهتر تطبیق می‌کند.

k- عیسی رفتار معمولی دهقانان و عقل سلیم آنان را ذکر کرده و نتیجه می‌گیرد که به دلیل بالاتر اتخاذ چنین روشی صحیح است.

l- ر. ک مر ۳: ۲۴. در نظر عیسی روز سبت روز خداوند و اما عالی‌ترین روز برای نجات می‌باشد.

m- در اینجا دو تمثیل آمده (ر. ک ۱۱: ۵۵) که متی آنها را زودتر ارائه می‌کند (نظیر مرقس که فقط تمثیل اولی را روایت می‌نماید) در انجیل لوقا نخستین بخش فراز آمدن عیسی به اورشلیم به این دو تمثیل بپایان می‌رسد و در طی آنها اندیشه را به موضوع ملکوت خدا متوجه می‌کند. لوقا با ذکر این تمثیل‌ها می‌گوید ملکوت خدا بطور غیر قابل برگشتی توسعه می‌یابد و قدرت دارد افراد را تغییر دهد چنانکه در تجربه مأموران رسالت ملاحظه می‌شود.

n- این دو تمثیل تنها مواردی است که لوقا در آنها از ملکوت خدا به طور صریح یاد می‌کند.

کوشش خواهند کرد وارد شوند و موفق نخواهند شد.^۱

(متی ۱۰:۲۵-۱۲)

^{۲۵}همین که صاحب خانه، قیام کرده در را ببندد شما که در بیرون مانده اید به در کوبیده خواهید گفت: «خداوندا برای ما بگشای.» او به شما پاسخ خواهد داد: «نمی دانم از کجا هستید.»

(متی ۲۲:۷-۲۳)

^{۲۶}آنگاه شروع به گفتن خواهید کرد: «ما در برابر تو خورده و نوشیده ایم و تو در میادین ما تعلیم داده ای^u»^{۲۷} و او به شما خواهد گفت^v: «نمی دانم^w از کجا هستید: از من دور شوید، همه شما، ای عملۀ ۹:۱۹ ظلم^x!»

گرفته و در باغ خود می افکند، رشد کرده و درختی شود^o، و پرندگان آسمان در شاخه هایش پناه می گیرند^p.^{۲۰} و باز گفت: «ملکوت خدا را به چه می توانم تشبیه کنم؟^{۲۱} شبیه خمیر مایه ای است که زنی برگرفته و در سه پیمانه آرد پنهان می کند، تا اینکه همه تخمیر شود^q».

آیا اسرائیل وارد ملکوت می شود؟

^{۲۲}و از شهرها و روستاها عبور کرده درحالی که آموزش می داد و به سوی اورشلیم راه می پیمود^r.

(متی ۱۳:۷-۱۴)

^{۲۳}کسی به او گفت: «خداوندا آیا نجات یافتگان اندک خواهند بود؟» وی بدیشان گفت: ^{۲۴}«کوشش کنید از در تنگ وارد شوید^s زیرا به شما می گویم، بسیاری

o- در تعداد نسبتاً زیادی از نسخه های خطی درخت بزرگی نوشته شده است ولی این توصیف در مورد بوتۀ خردل تطبیق نمی کند. ضمناً لوقا سخنی درباره اختلاف درخت و دانه آن نگفته است در صورتی که در مت ۳۲:۱۳ و مر ۳۰:۴-۳۱ این نکته یادآوری شده است.

p- این تصویر را که دان ۹:۴، ۱۸ (و حزق ۱۷:۲۳ و ۳۱:۶) در مورد قدرت پادشاهان بزرگ بکار می برند ممکن است در نظر لوقا توسعه و انتشار انجیل در بین ملّت های جهان باشد.

q- در مورد این تمثیل که تقریباً عین انجیل متی است ر.ک مت ۳۳:۱۳.

r- چنین به نظر می رسد که یادآوری جدید فراز آمدن عیسی به سوی اورشلیم (بند ۲۲) آغاز بخش جدیدی از مسافرت می باشد (۱۳:۲۲-۱۰:۱۷). در بندهای ۲۲-۳۰ سخنان مختلف عیسی درباره ورود بملکوت جمع آوری شده است (متی این سخنان را بشکل دیگر و در اوضاع و احوال دیگری ارائه می کند). لوقا آنها را بر ضد یهودیانی که عیسی ایمان نمی آورند بکار می برد.

s- عیسی می خواهد در اینجا توضیحاتی درباره نتایج داوری نهائی بدهد چنانکه در جای دیگر درباره تاریخ داوری نمی دهد (۴۰:۱۲، ۴۶:۱-۷). بلکه فقط از شنوندگان دعوت می کند برای رسیدن به ملکوت کوشش نمایند (ر.ک ۱۶:۱۶).

t- در تعدادی از نسخ خطی این عبارت را به قسمت اول بند بعدی متصل می کنند و فقط بین آنها علامت فاصله (،) می گذارند.

u- کسانی که در اینجا سخن می گویند یهودیانی هستند که شاهد رسالت عیسی بوده اند (در متن های مشابه مت ۲۲:۷-۲۳ پیامبران و مسیحیانی هستند که بنام عیسی نبوت می کنند).

v- در تعدادی از نسخه های خطی نوشته شده است: خواهد گفت: به شما می گویم... در اینجا کسی که سخن می گوید داور واپسین روزگار است در صورتی که در مت ۲۳:۷ عیسی بعنوان متکلم سخن می گوید.

w- در تعداد زیادی از نسخه های خطی نوشته شده است: شما، نمی دانم... چنانکه در بند ۲۵ نیز به همین صورت است.

x- داور یهودیانی را که بدکار هستند بعنوان وابستگان خود نمی شناسد: بدین معنی که تعلق به ملّت خدا کافی نیست که از سلالۀ ابراهیم باشند (ر.ک ۳:۸؛ یو ۳۳:۴۱) بلکه بایستی عیسی را که داور می شناسد پذیرا گردند (بند ۲۵-۲۷).

(متی ۸: ۱۲، ۱۱)

^{۲۸} در آنجا گریه و فشار دندانها خواهد بود چون ابراهیم، اسحاق، یعقوب و همه پیامبران در ملکوت خدا و خود را بیرون رانده ببینید ^{۲۹} و از خاور و باختر، از شمال و از جنوب آمده ^{۳۰} در ملکوت خدا بر سر سفره خواهند نشست.

این روباه ^d بگوئید: اینک من دیوها را می رانم و امروز و فردا شفا دادن ها به انجام می رسانم و سوّمین روز ^e برای من تمام خواهم شد ^f. ^{۳۱} اما امروز و فردا و روز بعد باید راه خود را دنبال کنم زیرا مناسب نیست که پیامبری بیرون از اورشلیم هلاک گردد ^g.

(متی ۱۹: ۳۰؛ ۲۰: ۱۶؛ مرقس ۱۰: ۳۱)

^{۳۰} و آنگاه بعضی از آخرین ها اوّلین و بعضی از اوّلین ها آخرین خواهند بود ^a.

مرثیه برای اورشلیم
(متی ۲۳: ۳۷-۳۹)

^{۳۴} ای اورشلیم، ای اورشلیم، تو که پیامبران را می کشی و کسانی را که بسوی تو فرستاده شده اند سنگسار می کنی بارها خواستم فرزندان را به شیوه ای که مرغی جوجه هایش را به زیر بالهایش گردآوری می کند گرد آورم و شما نخواسته اید ^h! ^{۳۵} اینک خانه تان به شما وا گذاشته شده

عیسی رو در رو با مرگ ^b

^{۳۱} در همان ساعت، تنی چند از فریسیان ^c به پیش آمده به او گفتند: «دور شو واز اینجا برو زیرا هیروдіس می خواهد ترا بکشد.» ^{۳۲} و بدیشان گفت: «بروید به

y- عیسی در اینجا ملکوت را بروش یهودیان بعنوان ضیافت مسیحائی ارائه می کند (اش ۶: ۲۵؛ لوقا ۱۴: ۱۵، ۱۶-۲۴؛ ۲۲: ۱۶، ۱۸، ۳۰) که در آنجا برگزیدگان در اطراف پیامبران و پیامبران عظام جمع شده اند (ر. ک ۲۲: ۱۶). کسانی که به دعوت عیسی پاسخ نداده باشند از آن طرد خواهند شد. ولی متی این تهدید را بکلیه یهودیان خطاب می نماید (ر. ک مت ۲۳: ۱۲) در صورتی منظور لوقا فقط شنوندگان بی ایمان عیسی می باشد.

z- منظور مشرکانی هستند که در ملکوت پذیرفته خواهند شد (ر. ک اش ۲: ۲-۵؛ ۶: ۲۵-۸؛ ۶۰: ۶۶-۱۸-۲۱).
a- ر. ک مت ۱۹: ۳۰. این رأی قاطع در مت ۱۹: ۳۰ و مر ۱۰: ۳۱ و مخصوصاً مت ۱۶: ۲۰ قدری خفیف تر است (بسیاری از...).

b- لوقا در مطالب قبلی (بندهای ۲۳-۳۰) بی ایمانی اسرائیل را در دوران عیسی یادآوری کرده و با توجه به این موضوع در اینجا دو گفتار عیسی را درباره مرگ خود می آورد؛ یکی بندهای ۳۱-۳۳ که مختص به خود لوقا است و دیگری بندهای ۳۴-۳۵ که متی آن در تاریخ دیرتری روایت نموده است.

c- ظاهراً این فریسیان موافق عیسی هستند (ر. ک ۷: ۳۶ y). بهر صورت بعضی از مفسران اقدام آنان را خصومت آمیز می دانند.

d- هیروдіس در نظر عیسی همانند شیر خطرناک نبوده و روباهی بیش نیست. (کاهنان یهودی معمولاً برای نشان دادن شخص خطرناکی تصویر شیر بکار می بردند).

e- یعنی در مدت کوتاهی (اصطلاح معمول در زبان آرامی).

f- ترجمه تحت اللفظی: من به پایان هستم. که عبارتی مبهم است و ممکن است بمفهوم مادی و مطلق کلمات باشد (یعنی رسالت من پایان یافته است) یا اینکه اعلام نتیجه حاصل تعبیر شود (یعنی به هدف خود رسیده ام) نظیر آنچه در ۳۵: ۲۲ و همچنین در یو ۷: ۳۰ و ۸: ۲۰ ذکر شده است: تا زمانی که ساعت او نرسیده باشد دشمنان عیسی نمی توانند بر او دست یابند.

g- عیسی مرگ خود را در اورشلیم اعلام کرده و آن را با مرگ پیامبرانی که اسرائیل کشته است مقایسه می نماید (ر. ک ۶: ۲۳-۲۲).

h- برابر این سخنان که متی آنها را در ضمن گفتار عیسی در اورشلیم آورده است چنین بر می آید که عیسی قبل از «هفته مقدس» رسالت خود را در اورشلیم انجام داده است. این موضوع ظاهراً خیلی نزدیک بحقیقت است (ر. ک یو) ضمناً نشان می دهد که انجیل های نظیر و مخصوصاً ترکیب (شرح) مسافرت به اورشلیم در انجیل سوم بعداً طرح ریزی شده است (ر. ک مقدمه).

گاوش به چاه بیفتد، همان روز سبت^۹ فوراً او را بیرون نخواهد کشید؟»^۶ و نتوانستند به آن پاسخ دهند.

است^۱. به شما می‌گویم: دیگر مرا نخواهید دید تا [روزی] فرارسد که بگوئید: مبارک باد آنکه بنام خدا می‌آید!^k»

انتخاب پایین‌ترین جایگاه

^۷ و تمثیلی^r برای مهمانان می‌گفت چون مشاهده می‌کرد که چگونه نخستین نشیمنگاه‌ها^۵ را برمی‌گزینند، به ایشان می‌گفت: ^۸ «وقتی به وسیله کسی به عروسی دعوت شدی، به نخستین جایگاه نشین مبدا که شایسته تر از تو هم دعوت شده باشد. ^۹ و کسی که شما را، تو و او را دعوت امت ۶:۲۵-۷ کرده است آمده، به تو بگوید: جایت را به او بده، و آنگاه تو سراپا شرمگین گشته و رفته آخرین جایگاه را اشغال خواهی کرد.

شفای يك مستسقى در روز سبت^۱

۱۴ ^۱ باری چون در روز سبتی برای صرف غذا^m به خانه یکی از رؤسای فریسیان آمده بود، ایشان در کمین او بودند. ^۲ و آنگاه مردی مبتلا به استسقاء در برابر او بود. ^۳ و عیسی به سخن درآمده به متشرعانⁿ و فریسیان گفت: «آیا در روز سبت^۴ شفا دادن مجاز است یا خیر؟» ^۴ و ایشان خاموش ماندند و وی به بیمار پرداخته او را شفا داده و روانه کرد. ^۵ و به آنان گفت: «کدام یک از شما اگر پسر^p یا

i- ر. ک. ار ۷:۱۲. خدا معبد خود را ترک نموده و آن را دستخوش ویرانی خواهد کرد (ر. ک. ۶:۲۱) تا بر قوم خود کیفر نازل سازد و این تهدید معمولی پیامبران می‌باشد (میک ۱۲:۳؛ اری ۱:۷-۱۵؛ حزق ۸-۱۱).

j- در چندین نسخه خطی نظیر مت ۳۹:۲۳ نوشته شده است: تا اینکه بگوئید...

k- در اینجا لوقا اعلام می‌کند شنوندگان به عیسی با تحسین و هلهله مسیحائی که در مز ۱۱۸:۲۶ آمده (ر. ک. لوقا ۳۸:۱۹). درود خواهند گفت بنابراین چنین بنظر می‌رسد که پذیرفته است اسرائیل در پایان روزگار خواهد گروید (ر. ک. ۲۴:۲۱ و روم ۱۱:۲۵-۲۷).

l- لوقا در طی روایت یک صرف غذا چندین نکته را ارائه می‌کند (۱۴:۱-۲۴) و تمام این مطالب خطاب به فریسیان است که بنظر لوقا نماینده واقعی افکار و نظریات اسرائیل هستند. اولین قسمت شفا دادن در روز سبت است که نظیر ۶:۶-۱۱ و ۱۳:۱۰-۱۷ است.

m- ر. ک. ۷:۳۶ y.

n- ر. ک. ۷:۳۰ p.

o- ر. ک. ۷:۶ و ۱۳:۱۶ l.

p- در چندین نسخه خطی به جای این کلمه خر نوشته شده و یا به آن اضافه گردیده است که احتمالاً تحت تاثیر متن بند ۱۵:۱۳ می‌باشد.

q- لوقا در اینجا هما گفتار عیسی را ارائه می‌کند که متی در ۱۱:۱۲ آورده است (ر. ک. یادداشت مربوط u) ولی معلوم می‌شود که درباره عادات و رسوم فلسطینیان اطلاعات کمتری دارد مثلاً متی نوشته است اگر در سوراخی بیفتد در صورتی که لوقا از چاهی سخن می‌گوید که در کشورهای که می‌شناخته وجود دارد؛ مخصوصاً ذکر می‌کند که پسر یا گاوی در آن افتاده باشد که از نظر متشرعان و کسانی که شرع یهود را مو به مو رعایت می‌کردند دو مورد کاملاً مختلف است. بنابراین استدلال او از آنچه متی گفته است ضعیف تر است.

r- در اینجا کلمه تمثیل نظیر مر ۱۷:۷ بمعنائی است که در کتاب مقدس بکار می‌رود و بمفهوم اندرز حکیمانه است. در نظر اول در بندهای ۸-۱۱ عیسی درسی درباره طرز رفتار اجتماعی می‌دهد بمانند آنچه در مت ۶:۲۵-۷ ذکر شده است ولی اندرز او در بند ۱۱ با درس تواضع و فروتنی پایان می‌یابد، درسی که با اشتغال خاطر دنیای یهود درباره رعایت سلسله مراتب اختلاف دارد (ر. ک. مدارک قمران).

s- ترجمه تحت اللفظی: رختخواب‌ها (بسترها) (ر. ک. ۷:۲۳۶)، عیسی بهمین گونه در ۴۶:۲۰ کاتبان را سرزنش خواهد کرد.

را دعوت کن^{۱۴} و خوشبخت خواهی بود که چیزی ندارند به تو پس بدهند^w زیرا در روز رستائیز آن به تو پس داده خواهد شد^x.

مثل مهمانانی که به جای آنان بینوایان می آیند^y (متی ۲۲: ۱-۱۰)

^{۱۵} با این سخنان، یکی از مهمانان به او گفت: خوشا به آنکس که غذایش^z را در ملکوت خدا صرف خواهد کرد!^a به او گفت: «مردی مهمانی شام بزرگی می داد که بسیاری از مردان را بدان دعوت کرد.^{۱۷} و در ساعت شام برده اش را فرستاد تا به مهمانان بگوید: بیایید^b زیرا اکنون آماده است^c.

^{۱۸} اما همه به اتفاق آرا^d شروع به عذر خواستن کردند. نخستین به وی گفت: من کشتزاری خریده ام و باید رفته آن را ببینم،

^{۱۰} اما وقتی دعوت شده ای، برو در آخرین جایگاه بنشین بطوری که آن کس که تو را دعوت کرده است آمده به تو بگوید: ای دوست من بالاتر بفرماید آنگاه برای تو در برابر همه کسانی که با تو بر سر سفره هستند افتخار خواهد بود.^{۱۱} زیرا هر کس بالا می رود، پائین آورده خواهد شد و هر کس پائین بیاید. بالا برده خواهد شد^f».

دعوت از بینوایان

^{۱۲} و باز به آن کسی که از او دعوت کرده بود^u می گفت: «وقتی ناهار یا شامی می دهی، نه دوستان، نه برادرانت، نه بستگانت، نه همسایگان ثروتمند خود را دعوت مکن مبادا ایشان هم به نوبه خود تو را دعوت کنند و همانند آن را به تو پس بدهند.^{۱۳} اما وقتی پذیرائی می کنی، فقیران، ناقص العضوها، لنگان، نابینایان^v

t- این سخن حکمت آمیز که از حرق ۲۱: ۳۱ الهام یافته اعتماد متکبران به فریسیان را محکوم می کند (ر. ک ۱۶: ۱۵) و همین نکته مجدداً در ۱۴: ۱۸ خواهد آمد.

u- اوضاع و احوال صرف غذا مهمانی و دعوت را بیاد می آورد. عیسی با استفاده از این فرصت دعوت می کند که نسبت به بینوایان گذشت و بخشندگی داشته و در پی منافع شخصی خود نباشند.

v- نصیحتی که عیسی می کند بر خلاف تمام رسوم و عادات معمولی است. کلیه مردمان بدبختی را که در اینجا کرده است افراد بیچاره و بینوا هستند (ر. ک ۶: ۲۰ توضیح).

w- عیسی برای کسانی که در پی منافع خود نیستند وعده ای می دهد (ر. ک ۳۲: ۶-۳۴).

x- تعدادی از مفسران با تکیه به این متن و بند ۳۵: ۲۰ تصور کرده اند که لوقا رستائیز گناهکاران را نمی پذیرفته است (این نظریه در بعضی از محافل یهودیان آن دوران وجود داشته است). ولی لوقا در اع ۱۵: ۲۴ از رستائیز عادلان و گناهکاران سخن می گوید. بیانات او را در اینجا و در بند ۳۵: ۲۰ می توان چنین توضیح داد که فقط عادلان به زندگی واقعی می رسند.

y- این تمثیل در انجیل متی پس از ورود عیسی به اورشلیم ذکر شده و بصورت دیگری می باشد. لوقا این تمثیل را بعنوان اعلام دعوت ملت جدید که از بینوایان یهودی و مشرک تشکیل می شود ذکر می نماید.

z- ترجمه تحت اللفظی: که نان خواهد خورد.

a- این جمله که نظیر مکا ۹: ۱۹ نوید سعادت ازلی است امید به شرکت در ضیافت مسیحائی را بیان می نماید (در مورد ضیافت مسیحائی ر. ک ۱۳: ۲۸).

b- در تعدادی از نسخه های خطی نوشته شده است: همه چیز آماده است (ر. ک مت ۲۲: ۴).

c- بر طبق رسوم شرقیان به مهمانان از مدتها پیش خبر داده شده است و در آخرین لحظه میزبان خدمتگزاری را بدنبال ایشان می فرستد (ر. ک استر ۸: ۵ و ۱۴: ۶) تا آنان را به مجلس ضیافت هدایت نماید.

d- مدعوین بسیاریند (بند ۱۶) اما تمثیل بر اثر قاعده معمول بیش از سه تن را نشان نمی دهد (ر. ک ۱۰: ۳۳ توضیح) سومین فرد حتی عذرخواهی هم نمی کند.

ایثار به خاطر پیروی از عیسی

^{۲۵} جمعیت‌های بسیاری^۱ با او راه

می‌پیمودند و رو برگردانده به ایشان گفت:

^{۲۶} «اگر کسی به سوی من آید و پدر و مادر

و زن^۱ و فرزندان و برادران و خواهران و

حتی جان خود را منفور ندارد^k نمی‌تواند

شاگرد من باشد ^{۲۷} هر کس صلیبش را بر ندارد ۲۹:۱۸

و به دنبال من نیاید نمی‌تواند شاگرد من باشد.

^{۲۸} «زیرا^m کدام یک از بین شما اگر

بخواهد برجی بنا کند بدو^a نمی‌نشیند

هزینه آن را حساب کند که آیا برای اتمام

آن دارد؟ ^{۲۹} مبادا اگر پی‌ها را بریزد و

نتواند تمام کند همه کسانی که نگاه

می‌کنند او را تمسخر کرده و بگویند:

^{۳۰} «این مردی است که آغاز به بنا کرده و

نتوانسته است آن را تمام کند»!

^{۳۱} یا کدام پادشاهی است که برای رفتن

به جنگ پادشاهی دیگر بدو^a نمی‌نشیند تا

خواهشمندم مرا ببخشی^{۱۹} و دیگری گفت

من پنج جفت گاو خریده‌ام و می‌روم تا آنها

را امتحان کنم، خواهشمندم مرا ببخشی.

^{۲۰} و دیگری گفت که من تازه زن گرفته‌ام و

برای همین نمی‌توانم بیایم.^{۲۱} و در

بازگشت خود، برده این را به خداوندش

گفت آنگاه ارباب خانه خشمگین به برده‌اش

گفت: «سریعاً به میدانها و کوچه‌های شهر

برو و فقیران و ناقص‌العضوها و کوران و

لنگان^f را به اینجا وارد کن.^{۲۲} و بعد برده

گفت: «خداوندا آن چه را که فرمان

داده‌ای انجام شده ولی هنوز هم جا هست.

^{۲۳} و ارباب به برده گفت: «به سر راهها و

کنار دیوارها^g بیرون برو و برای آنکه خانه

من پر شود مجبور کن^h اشخاص وارد شوند

^{۲۴} زیرا به شما می‌گویم، هیچ یک از این

آدم‌ها که دعوت شده بودند از شام من

نخواهند چشیدⁱ.

e- لوقا شاید کنایه‌ای از واقعه در ۲۶:۱۴ دارد.

f- فهرست این بدبختان همان است که در ۱۳:۱۴ هست در شهر گردآوری شده‌اند و لوقا در آنان به چشم درماندگان بی‌اسرائیل می‌نگرد (ر.ک ۲۰:۶ توضیح).

g- ترجمه تحت‌اللفظی: حصارها. در این مورد با مت ۹:۲۲-۱۰ تفاوتی وجود دارد بدین معنی که بجای مهمانانی که نیامده‌اند لوقا یک دسته دیگر از جایگزینان را پیش آورده و آنان را از بیرون شهر وارد می‌کند و محتمل است که مشرکان را در نظر دارد.

h- منظور از مجبور کردن شدت عمل نیست بلکه دعوتی معجل و فوری است (ر.ک ۲۹:۲۴؛ ۱۶:۱۵). در بعضی از تفسیرهایی که بعدها شده است خواسته‌اند با توجه به این متن گرایشهای اجباری را شرعی جلوه دهند ولی این داستان تمثیلی تفسیر مذکور را توجیه نمی‌کند و مخصوصاً که با روح انجیل مغایرت دارد.

i- ر.ک ۲۸:۱۳-۲۹.

j- این قسمت به جمعیت مردمان خطاب می‌شود یعنی تمام پیروان عیسی که حضور داشته و یا بعداً پیرو عیسی خواهند شد. در این قسمت آموزشهای مختلفی درباره شرایط شاگرد بودن جمع شده است و موضوع اصلی این آموزشها بر محور از خود گذشتگی می‌باشد (بندهای ۲۵-۲۶، ۳۳).

k- ترجمه تحت‌اللفظی: بدون انزجار داشتن. فعلی که در اینجا بکار رفته نظیر لحن عهد عتیق که در آن صفت تفضیلی وجود ندارد بمعنی کمتر دوست داشتن است (ر.ک پید ۳۱:۲۹، ۳۳؛ تث ۱۵:۲۱-۱۶؛ اش ۱۵:۶۰؛ ملا ۳:۱ و لو ۱۳:۱۶)؛ چنانکه در انجیل متی ۳۷:۱۰ نیز چنین درک شده است. از سوی دیگر لوقا در ۲۰:۱۸ فرمانهای دهگانه را مورد وظایف نسبت به والدین یادآوری خواهد کرد (خروج ۱۲:۲۰؛ تث ۱۶:۵).

l- برخلاف مت ۳۷:۱۰ در اینجا لوقا محبت نسبت به زوجه را یادآوری می‌نماید که آنهم بایستی پس از محبت مسیح باشد (ر.ک بند ۲۹:۱۸؛ ۲۰).

m- دو تمثیلی که در بندهای ۲۸-۳۰ و ۳۱-۳۲ (ر.ک ۱۱:۵۵) آمده مختص به انجیل لوقا است. چنین بنظر می‌رسد که در اصل نمونه و سرمشق بوده تا نشان دهد بیش از هر اقدام مهم بایستی تفکر نمایند و شکی نیست که منظور تعهد به پیروی از عیسی می‌باشد. لوقا بند ۳۳ را بعنوان نتیجه‌گیری افزوده و آن بصورت دعوت به از خود گذشتگی در آورده است.

عیسی و گناهکاران^r

۱۵^۱ باجگیران و گناهکاران^s همگی^t نزد او می آمدند تا از او بشنوند.
 ۲ و فریسیان و کاتبان زمزمه کرده می گفتند:
 «او گناهکاران را می پذیرد و با ایشان غذا می خورد!»^u ۳ به ایشان این مثل را گفت:

مثل بره باز یافته^v

(متی ۱۸: ۱۲-۱۴)

۴ «کدام یک از بین شما که اگر صد بره داشته باشد و یکی را گم کند، آن نود و نه حرق^{۱۶:۳۴} را در صحرا^w نمی گذارد و از پی آن یکی که گم شده است نمی رود تا آن را بیابد؟
 ۵ و چون آن را یافت شادمان بر روی دوشهایش می نهد^۶ و در بازگشت به خانه خود، دوستان و نزدیکان را دعوت کرده به

بررسی کند آیا قدرت دارد که با ده هزار مرد به مقابله آن کسی برود که در برابرش با بیست هزار می آید؟^{۳۲} وگرنه البته در وقتی که آن دیگری هنوز دور است سفیری می فرستد شرایط صلح را بپرسد.
 ۳۳ پس هم چنین، اگر هر کس از بین شما از همه اموالش چشم پوشی نکند نمی تواند شاگرد من باشدⁿ.

مثل نمک بی مزه

(متی ۵: ۱۳؛ مرقس ۹: ۵۰)

۳۴ «نمک چیز خوبی است^o، اما اگر نمک، خود بی مزه شود چه چاشنی به آن خواهند زد؟^{۳۵} دیگر نه برای خاک و نه برای کود مناسب است. آن را بیرون می افکنند^p. هر کس جهت شنیدن گوشها دارد، بشنود^q».

n- در این بند نتیجه ای که در بندهای ۲۶ و ۲۷ گرفته شده مجدداً ذکر گردیده و از دو تمثیل قبلی بطرز جدیدی استفاده می کند و آنها را بصورت دعوت به صرف نظر کردن از تمام اموال خود ارائه می نماید. آموزشی که مورد علاقه لوقا می باشد (۱۳: ۱۲-۱۳؛ ۳۴-۱۶؛ ۱۳-۱۱؛ ۱۸: ۲۴-۳۰؛ ر. ک ۱۱: ۵ توضیح).

o- ر. ک مت ۱۱۳: ۵ و مر ۴۹: ۹ توضیح.

p- لوقا مفهومی را که برای تصویر نمک قائل می شود روشن نیست. بهر صورت آن را بصورت خطاری به شاگردان ارائه می کند که بی خاصیت نشوند و نسبت به خود و مخصوصاً به پیام انجیل وفادار باشند.

q- لوقا با تکرار خطاری که در ۸: ۸ آمده است اهمیت دعوت عیسی را یادآوری و تأکید می نماید.

r- این فصل با توجه به مقدمه و سه تمثیل درباره شادی از باز یافتن آنچه گم شده است یک نوشته ادبی منحصر به فرد و محکمی به شمار می آید (ر. ک به نتیجه بندهای ۶، ۹، ۲۴ و ۳۲). در این تمثیل ها ترتیب توالی تدریجی روشن و صریح است بدین معنی که یک بره از ضد بره، سپس یک سکه از ده سکه و بالاخره یک فرزند از دو فرزند گم شده است. عیسی در مقابل عادلانی که خشمگین هستند چون وی گناهکاران را می پذیرد از مسرت خدا سخن می گوید که فرزندان گم شده اش را باز می یابد و از فریسیان دعوت می کند در این شادی شرکت کنند (مخصوصاً در صحنه آخری بندهای ۲۵-۳۲). دو تمثیل اولی که کاملاً مشابه هستند نشان می دهد که پدر گناهکار را جستجو می کند و در تمثیل سومی گناهکاری را که بسوی او بر می گردد می پذیرد.

s- نظیر ۵: ۳۰ و ۷: ۳۴ نام باجگیران با گناهکاران عمومی که فریسیان محکوم می کردند ذکر شده است،

t- در بعضی از نسخه های خطی در اینجا کلمه همگی اضافه شده است ولی در نسخه های قدیمی وجود ندارد.

u- ر. ک ۲۹: ۵-۳۰.

v- تصویر چوپان (شبان) و گله او موضوعی عادی در نوشته های عهد عتیق است تا روابط خدا را با قوم خود نشان دهد (ر. ک ۱۲: ۳۲a). تصویر باز یافتن بره ای که گمشده است تشبیه معمولی نجات می باشد (میک ۴: ۶-۷؛ ۲۳: ۱-۴؛ حرق ۱۱: ۱۶-۱۳). تمثیل مشابهی نظیر این تمثیل در انجیل متی آمده است ولی متی آن را در مورد مسئولیت روسای کلیسا نسبت به افراد حقیر جمعیت خود به کار برده است، در صورتی که لوقا در ضمن تمثیل نشان می دهد که خدا در جستجوی گناهکار است و این نکته بدون شک نزدیکتر به معنی اولیه این تمثیل می باشد.

w- صحرا چراگاه معمولی گله ها در فلسطین است و با کوهستانی که در مت ۱۸: ۱۲ آمده است تطبیق می کند.

خدا^b تنها برای یک گناهکار که توبه می کند شادی بوجود می آید»

مثل پسر بازیافته^c

^{۱۱} باز گفت: «مردی دو پسر داشت.

^{۱۲} پسر کوچکتر به پدر گفت: ای پدر، سهم

مرا از دارایی که به من می رسد^d بده. وی

دارائی خود را بین ایشان تقسیم کرد.^{۱۳} و

چند روز بعد، پسر کوچکتر همه چیز را

جمع کرده به سوی سرزمینی دور دست

عزیمت نمود و در آنجا با زندگی در فسق^e

دارائیش را پراکنده کرد.^{۱۴} وقتی همه را

خرج کرده بود قحطی سختی در آن سرزمین

روی داد و محرومیت شروع شد.^{۱۵} وی به

یکی از شهروندان آن سرزمین متوسل شد،

که او را برای نگاهداری خوک ها^f به

ایشان می گوید: با من شادی کنید^x زیرا
بره ام را که گم شده بود یافته ام!^y به شما
می گویم: این چنین در آسمان^۱ تنها برای
یک گناهکار که توبه می کند شادی بیشتری
خواهد بود تا برای نود و نه عادل که نیازی
به توبه ندارند.^z

مثل سکه بازیافته

^a و یا کدام زنی اگر ده درهم^a دارد و یک
درهم گم کند، چراغی روشن نمی نماید، و
خانه را جاروب نمی کند و با دقت
نمی گردد تا آن را بیابد؟^۱ و وقتی آن را
یافت، زنان دوست و همسایه خود را دعوت
کرده و بگوید: با من شادی کنید زیرا
درهمی را که گم کرده بودم یافته ام!^{۱۰} به
شما می گویم «این چنین در برابر فرشتگان

x- دعوت به شرکت در شادی که در بندهای ۹، ۲۳-۲۴ و ۳۲ آمده است بنظر لوقا نکته ای اساسی است و پاسخ نهائی عیسی را به زمزمه های فریسیان آماده می کند (بندهای ۷، ۱۰؛ ر. ک بند ۳۲).

y- برای خدا. ر. ک ۷۱۶:۱۱.

z- اگر منظور لوقا عادلان واقعی باشد این اظهارات عجیب و بی سابقه است زیرا شادمانی خدا را در برابر گرایش گناهکار و توجه او را به این امر بیان می کند. ولی اوضاعی که لوقا برای این تمثیل قائل شده و انتقاداتی که از عدالت فریسیانی می کند (۵:۳۲؛ ۱۶:۱۵؛ ۱۸:۱۹؛ ر. ک ۲۰:۲۰) نشان می دهند که منظور او در اینجا عادلان دروغی است که بایستی لزوم توبه و گرایش را دریابند.

a- گاهی ترجمه می کنند: ده سکه تفره. این پول یونانی برابر دینار رومی است (ر. ک ۷:۴۱ توضیح) و برای زنی خانه دارد که فقط ده سکه دارد گم کردن یکی از آنها اهمیت دارد.

b- گاهی ترجمه می کنند: در نزد فرشتگان خدا و منظور شادمانی خدا است (ر. ک ۸:۱۲) که فرشتگان در آن سهم هستند.

c- این داستان تمثیلی مشهور مختص به لوقا است (و شباهت خیلی کمی با تمثیل مت ۲۸:۲۱-۳۲ دارد) و شامل دو قسمت است که بوسیله شخصیت مرکزی پدر و رفتار کریمانه او کاملاً بیگدیگر پیوند دارند، همچنین بوسیله یک دعوت نهائی (بندهای ۲۴، ۳۲) که در شادی او شریک شوند (بدین سبب از عنوان «فرزند ولخرج» که معمولاً به این تمثیل داده می شود احتراز می گردد) قسمت دوم تمثیل که روایت را پایان می رساند و به مسئله اولیه این تمثیل پاسخ می دهد (بندهای ۱-۲) درس اساسی را که باید از این تمثیل فرا گرفت آشکار می کند: بدین معنی که از فریسیان دعوت می نماید در شادی خدا شریک شوند و در پذیرش گناهکارانی که به او روی می آورند قلبی به بزرگی قلب او داشته باشند.

d- این درخواست بی سابقه نیست (ر. ک بنسی ۳۳:۲۰-۲۴) ولی بنظر مورخان قانونی و شرعی بودن این تقاضا قابل بحث و تردید است. پسر جوان بعداً اقرار خواهد کرد که علیه پدر خود مرتکب گناه شده است (بندهای ۱۸، ۲۱) ولی در آنها نوع گناه او مشخص نگردیده است.

e- عبارت لوقا بخوبی مشخص نیست گاهی تحت تاثیر بند ۳۰ آن را فسق ترجمه می کنند ولی آیا در آن بند اظهارات برادر بزرگتر اغراق آمیز نیست.

f- بنظر یک فرد یهودی نگاهداری خوکها منتهای پستی و بی آبرویی است زیرا خوک را حیوان نجسی می دانند (تث ۱۴:۸).

زیباترین ردهاⁿ را آورده و به او ببوشانید و انگشتی به انگشتش و پاپوشهایی به پاهایش بکنید.^o ۲۳ و گوسالهٔ پرواری را آورده، ذبح کنید، بخوریم و جشن بگیریم. ۲۴ زیرا پسر من که مرده بود به زندگانی باز آمده، گمشده بود، بازیافته شده است^p و آغاز به جشن کردند.

۲۵ پسر بزرگش^q در کشتزارها بود. و وقتی در بازگشت به خانه نزدیک شد صدای موسیقی و رقص شنید^r و یکی از خدمتگزاران را صدا کرده پرسید چه خبر است. ۲۷ وی به او گفت: «برادرت آمده و پدرت گوسالهٔ پرواری را ذبح کرده زیرا او را سلامت بازیافته است.»^s ۲۸ وی به خشم در آمد و از داخل شدن امتناع ورزید. پدرش خارج شده از او خواهش کرد [که داخل شود] ۲۹ اما در پاسخ به پدر گفت: اینک سالهاست بدون آنکه از یکی از

کشتزارهایش فرستاد. ۱۶ و آرزویش این بود که شکمش^g را با خرنوبی^h که به خوکان می دادند پر کند و کسی از آنها به وی نمی دادⁱ به خود باز آمده گفت: چقدر مزدبگیران پدرم نان به وفور دارند و من در اینجا از گرسنگی هلاک می شوم!^j ۱۸ می خواهم برخاسته بسوی پدرم بروم و به او بگویم: «ای پدر علیه آسمان^k و تو گناه کرده ام، ۱۹ دیگر سزاوار نیستم که پسر تو نامیده شوم. با من چون یکی از مزدبگیران خود رفتار کن^l برخاسته و بسوی پدرش آمد. «در موقعی که هنوز خیلی دور بود، پدرش وی را دیده و بر او ترحم کرد، دویده او را در آغوش گرفته^m و غرق در بوسه کرد. ۲۱ پسر به او گفت: «ای پدر علیه آسمان و نسبت به تو گناه کرده ام، دیگر سزاوار نیستم که پسر تو نامیده شومⁿ ۲۲ اما پدر به بردگان خود گفت: زود

g- در بسیاری از نسخه های خطی بجای: شکمش را پر کند نوشته شده است: خود را سیر کند و مسلماً برای آنست که خشونت این عبارت را تخفیف دهند.

h- میوه درختی است که در اطراف مدیترانه می روید و برای خوراک دامها به کار می رود. این میوه را بزبان عربی خرنوب یا خرنوب می گویند و در زبانهای اروپائی کاروب یا کارب تلفظ می کنند.

i- ر. ک ۱۷:۱۲ p.

j- در اینجا عیسی نمی خواهد احساسات پاک این بدبخت را بیان نماید و موضوع تمثیل توبه و گرایش فرزند نیست بلکه بر محبت پدری متمرکز است.

k- خدا. ر. ک ۱۶:۱۱ v.

l- دویدن و شتاب در مورد یک فرد شرقی رفتاری استثنائی است ولی این عمل و تمام مطالب این بند و دنباله تمثیل محبت پدر را نشان می دهد. بوسه های او نشانه عفو و گذشت است (۲- سمو ۳۳:۱۴).

m- در تعداد زیادی از نسخه های خطی در اینجا اضافه شده است: با من چون یکی از مزد بگیران خود رفتار کن. چنانکه در بند ۱۹ هم این جمله آمده است ولی متنی که کوتاهتر است بیشتر مورد تأیید می باشد زیرا عجله پدر را نشان می دهد و اینکه طرز پذیرفتن او مانع از آن شده پسرش بمنتهی درجه تحقیر گردد.

n- ترجمه تحت اللفظی: اولین ردها.

o- انگشتی نشانه اقتدار می باشد (پید ۴۱:۴۲؛ استر ۳:۱۰؛ ۲:۸)؛ پاپوشها جزو لباس افراد آزاد می باشد و از این حیث با بردگان تفاوت دارد.

p- این نکته که در بندهای ۶ و ۹ ذکر شده و در اینجا تکرار می شود نشانه پایان صحنه اول داستان تمثیلی است.

q- رفتار این شخص که گفتگوی او با پدرش دومین صحنه تمثیل را تشکیل می دهد کاملاً با رفتار فریسیانی که در بند ۲ ذکر شده است تطبیق می کند.

داشت و به او خبر دادند که اموالش را پرت و پلا می‌کند.^۲ و او را فراخوانده به او گفت: «دربارهٔ تو چه می‌شنوم؟ حساب مباشرت خود را پس بده زیرا دیگر نمی‌توانی مباشر باشی.»^۳ مباشر به خود گفت:^۴ «چه کنم، زیرا خداوند مباشرت را از من برمی‌گیرد. آیا بیل بزنم؟ توانش را ندارم، گدائی کنم؟ خجالت می‌کشم...^۴ می‌دانم چه خواهم کرد تا وقتی از مباشرت برکنار شوم کسانی مرا در خانهٔ خود بپذیرند.^۵» و یکایک بدهکاران خداوندش را به نزد خود فراخوانده به او^۶ گفت: «چقدر به خداوند من بدهکاری؟»^۶ او گفت: «صد رطل^b روغن.» به او گفت: «رسیدت را بگیر، بنشین و زود بنویس پنجاه.»^۷ بعد به یکی دیگر گفت:

دستورهای تو سرپیچی کنم به تو خدمت کرده‌ام^۲ و تو هرگز حتی به من بزغاله‌ای نداده‌ای تا با دوستانم جشن گیرم.^{۳۰} و وقتی این پسرت^۵ می‌آید، پس از آنکه دارائی تو را با روسپیان بلعیده است، به خاطر او گوسالهٔ پرواری را ذبح می‌کنی!^{۳۱} به او گفت: تو ای فرزند تو همیشه با من هستی^۴ و آنچه از آن من است از آن تو است.^{۳۲} اما بایستی جشن گرفته و شادی می‌کردیم^۵ زیرا برادرت^۷ که اینجا است، مرده بود و زندگانی را از سر گرفته، گمشده بود و باز یافته شده است.^۷

مباشر هوشیار^x

^۱همچنین به شاگردان می‌گفت: ۱۶ «مرد ثروتمندی بود که مباشری^y

r- این اظهارات مسلماً صحیح است زیرا نظیر همان اعتمادی است که فریسیان بخود داشتند چون تمام مقررات قانون تورات را انجام می‌دادند (ر. ک ۹:۱۸).

s- او را بعنوان برادر خود نمی‌شناسد و دربارهٔ او با تحقیر سخن می‌گوید (ر. ک ۹:۱۸، ۱۱).

t- شادی و مسرت اصلی همین است و دعوتی است بر این که نبایستی فقط جنبه‌های حقوقی و قضائی مورد توجه قرار گیرد بلکه قلب خود را برای قبول محبت بگشایند.

u- در تعداد زیادی از نسخه‌های خطی آمده است: بایستی تو جشن گرفته و تو...

v- پدر طرز نامیدن تحقیرآمیزی را که در بند ۳۰ آمده است تصحیح می‌کند: یعنی پسری که آمده است همواره برادر پسر بزرگتر است.

w- این پایان و نتیجه‌گیری صحنه دوم داستان تمثیلی که بوسیله بندهای ۹:۶ و ۲۴ آمده شده است پاسخ عیسی به زمزمه‌های فریسیان می‌باشد. وقتی که می‌بینند گناهکاران به نزد عیسی می‌آیند بایستی در شادی خدا که فرزندانش را باز می‌یابد شرکت نمایند.

x- برای توضیح این تمثیل غالباً اشکالاتی بوجود می‌آید زیرا مثل این است که شخص متقلبی بعنوان نمونه و سرمشق ارائه شده است. ولی باید دانست که در تمثیل‌های دیگر عیسی تردیدی نکرده است داوری خدا را به داوری قاضی بی‌عدالتی تشبیه کند (۱۸:۱-۸)، یا اینکه بشاگردانش توصیه کند مثل مار زیرک و هوشیار باشند (مت ۱۰:۱۶). بدیهی است که اطرافیان را نه به ظلم و نه به شرارت توصیه نمی‌کند. ضمناً در این تمثیل توجه داشته است مباشر را نادرست توصیف نماید (بند ۸). بنابراین اگر بعنوان نمونه و سرمشق معرفی شده (ر. ک ۱۰:۳۰) فقط بوسیله زیرکی او است.

در دنباله تمثیل بصورت کنونی که در متن آمده، یک رشته احکام و دستورات دربارهٔ بکار بردن پول ذکر شده است (بندهای ۹-۱۳). گاهی نمی‌توانند دقیقاً تعیین کنند که تمثیل در کجا پایان یافته و توضیح و تفسیر آن از کجا شروع می‌شود. با اینهمه در انجیل لوقا می‌توان این نقطه را بین بندهای ۸ و ۹ قرار دارد زیرا در بند ۹ عیسی بعنوان متکلم وحده بسخن پرداخته و از مسئله زیرکی بموضوع پول تغییر یافته است. به این ترتیب بند ۸ نتیجه‌گیری و پایان تمثیل است و از شاگردان دعوت می‌شود در خدمت ملکوت بهمان اندازه زیرک باشند که افراد متقلب این دنیا در معاملات نادرست زیرکی به کار می‌برند.

y- این کلمه یونانی را که در اینجا مباشر ترجمه شده است گاهی کارپرداز، ناظر یا مدیر ترجمه می‌کنند (ر. ک ۱۲:۴۲ i).

z- ر. ک ۱۲:۱۷ p.

a- گاهی ترجمه می‌کنند: برای این که وقتی از مدیریت معزول شوم مردمانی باشند که در خانه‌های خود بپذیرند.

b- کلمه یونانی که در اینجا رطل ترجمه می‌شود واحد سنجش مایعات بوده و امروزه آن بین ۲۱ الی ۴۵ لیتر پیشنهاد می‌کند.

تفکر درباره پول فریبنده و ثروت واقعی^j

^۹ و من به شما می‌گویم: «برای خودتان به وسیله مامونای^k نادرستی دوستانی پیدا کنید، تا اگر از بین بروید^l اینان شما را در خیمه‌های جاودانیⁿ پذیرا شوند^m».

^{۱۰} آن‌که در مورد کم‌امین^o است در مورد زیاد نیز امین است و هر کس در مورد کم نادرست^p است در مورد زیاد نیز نادرست

«تو چقدر بدهکاری؟» او گفت: «صد کیل^c گندم.» به او گفت: «رسیدت را بگیر و بنویس هشتاد.»^a و خداوند^d مباشر نا درست^e را از اینکه زیرکانه^f عمل کرده بود تحسین نمود. زیرا پسران این دوران^g، از پسران نورⁱ نسبت به نسل^h خود هوشیارتر هستند.

c- این کلمه که کیل ترجمه شده است برابر ده واحد قبلی یعنی ۲۱۰ الی ۴۵۰ لیتر می‌باشد.

d- شکی نیست که منظور لوقا از کلمه خداوند، ارباب مباشر می‌باشد زیرا عیسی در بند ۹ بصورت متکلم دخالت کرده بسخن می‌پردازد ولی تعریفی که ارباب از این مرد دزد می‌کند شگفت‌انگیز است زیرا به حیف و میل اموال خود توجهی ندارد. احتمال دارد در تمثیل اولیه منظور از کلمه خداوند عیسی بوده که از تمثیل نتیجه‌گیری می‌نماید.

e- ترجمه تحت اللفظی: مباشر بی‌عدالتی. که البته کلمه اخیر در توصیف مباشر است و او را به بی‌عدالتی منسوب می‌کند ولی با توجه به اوضاع و احوال متن، این کلمه را باید نادرستی ترجمه کرد زیرا بندهای ۱۰-۱۲ او را مخالف درستی و امانت و آنچه مورد اعتماد و واقعی است معرفی خواهند کرد.

f- این کلمه در نوشته‌های عهد عتیق در مورد هر نوع کاروانی و مهارت بکار رفته، اعم از اینکه در درستکاری یا در نادرستی باشد (ر.ک پید۳:۱).

g- ترجمه تحت اللفظی: پسران این دنیا. گروهی از مردم که بجز دنیای کنونی نمی‌شناسند و فقط برای این دنیا کار می‌کنند.

h- گاهی ترجمه می‌کنند: نسبت به هموعان خود. این اصطلاح که مختص بزبان عبری است در متون قمران بکار برده شده و به معنی طبقه خود می‌باشد.

i- گاهی ترجمه می‌کنند: آنان که به نور تعلق دارند. گروهی که نور خدا را دریافت می‌کنند. در قمران این افراد اعضای جمعیت هستند و در مقابل پسران ظلمت که رقیبان ایشان می‌باشند بکار رفته است.

j- احکام و آرائی که در بندهای ۹-۱۳ آمده مطالبی مجزّی از یکدیگر هستند که در اینجا جمع شده تا تمثیل قبلی را بعنوان درسی درباره جنبه‌های مختلف پول تفسیر کنند. این مطالب مجزّی با یک رشته کلمات سامی که بصورت جناس آمده بیکدیگر پیوسته اند مثلاً کلمه پول (مَموناً: بندهای ۹، ۱۱، ۱۳) و آنچه مورد اعتماد و امین است (بندهای ۱۰، ۱۱، ۱۲) و واقعی است (بند ۱۱) و کلمات اخیر از ریشه کلمه عبری (آمان) مشتق شده‌اند. همچنین این بندها با کلمات متضادی که در مقابل یکدیگر آمده بهم پیوسته اند مثلاً نادرستی با امانت و حقیق که در بندهای ۱۰-۱۲ آمده است. در آغاز این بخش عیسی مجدداً بسخن در آمده تا تمثیل را تفسیر نماید.

k- کلمه مامونا (که در بندهای ۱۱ و ۱۳ نیز بکار برده شده) ممکن است در اصل از سپرده‌ای که به امانت گذاشته شود آمده باشد و در اینجا بمعنی پول است و بصورت قدرتی که دنیا را اسیر کرده نشان داده شده است.

l- در تعدادی از نسخه‌های خطی نوشته شده است: تا اگر شما از بین بروید.

m- این فعل را که بصورت جمع آمده ممکن است فعل مفردی استنباط کرد که فاعل آن خدا است ولی از ذکر نام او احتراز می‌شود (ر.ک ۳۸:۶e).

n- خیمه‌های جاودانی ترجمه تحت اللفظی است و گاهی آن را مسکن‌های جاودانی ترجمه می‌کنند. اصطلاح خیمه‌های جاودانی که بمفهوم جایگاه نجات است نه در عهد عتیق، نه در ادبیات یهود و نه در عهد جدید وجود ندارد و ممکن است از تصویر جشن خیمه‌های یهودیان الهام شده باشد که در آن دوران نجات پیشاپیش مجسم می‌شود (ر.ک ۱۴:۱۶-۲۱). تمام بند ۹ به نمونه بند ۴ بنا شده و دعوتی است که برای خود گنجی در آسمان بیندوزند (ر.ک ۱۲:۱۶o) و این امر بوسیله صدقه دادن میسر می‌شود (موضوعی که مورد توجه و علاقه لوقا است، ر.ک ۴۱:۱۱d).

o- یا: وفادار.

p- یا: بی‌عدالت. ر.ک بند ۸e.

تورات و ملکوت

^{۱۴} فریسیان^t که دوستدار پول هستند^u، همه^v اینها را می شنیدند و او را مسخره می کردند. ^{۱۵} و به ایشان گفت: «شما از کسانی هستید که خود را در برابر مردم عادل می شمارند^w. اما خدا قلبهای شما را می شناسد^x، زیرا آنچه در نظر^y مردم والاست در برابر خدا قبیح^z است.

۱۱:۱۴
۱۴:۱۸

(متی ۱۱:۱۳، ۱۲)

^{۱۶} تورات و پیامبران تا یحیی^a می رسند، از آن پس ملکوت خدا نوید داده شده است و هر کس [برای ورود به آن]^b بر آن زور می آورد.

است ^{۱۱} پس اگر خود را در مامونای نا درست امین نشان نداده اید چه کسی ثروت واقعی را به شما خواهد سپرد؟ ^{۱۲} و اگر درباره ثروت کس دیگری خود را امین نشان نداده اید، چه کسی مال خودتان را به شما خواهد داد؟^q

(متی ۲۴:۶)

^{۱۳} هیچ خدمتگزاری نمی تواند دو خداوند را خدمت کند، زیرا یا یکی را منفور داشته و دیگری را محبت خواهد کرد یا به یکی علاقمند شده و دیگری را خوار خواهد شمرد. شما نمی توانید هم به خدا و هم به مامونا خدمت کنید^s.»

q- در چندین نسخه کهن نوشته شده است: مال خودمان را... که البته منظور نعمت ملکوت است (و احتمالاً در نسخه های خطی مذکور بمفهوم نعمت کلیسا می باشد). بنابراین در بندهای ۱۰-۱۲ پول وسیله آزمایش شاگردان و پیروان است.
s- در اینجا کلمه خدمت کردن بمعنی عبادت و پرستش می باشد چنانکه معمولاً در کتاب مقدس به این معنی آمده است. در برابر خدا، پول خدائی دروغی می باشد و بر طبق مفاد این بند خطر پول جدی تر از آن است که در بندهای قبلی ذکر شده است زیرا می توان آن را بصورت بتی بپرستند.

t- احکام مختلفی که در بندهای ۱۴-۱۸ ذکر شده منظور و هدف مشترکی دارند بدین معنی که در این احکام وضع عیسی در برابر آئین یهود و قانون تورات تعیین می شود؛ همچنین نتیجه تمثیل بعدی آماده می شود (بند ۳۱). ضمناً در اینجا فریسیان نماینده افکار و نظریات یهود ظاهر می شوند.

u- عیسی در ۴۷:۲۰ سرزنش مشابهی به کاتبان خطاب خواهد کرد. ضمناً صحیح نیست که این سرزنش خطاب به تمام فریسیان محسوب گردد (ر.ک ۷:۳۶). در بندهای ۱۴-۱۵ موضوع بندهای ۹-۱۳ که درباره پول است تغییر یافته و به احکامی که بعداً می آید پرداخته می شود.

v- این کلمه در تعداد زیادی از نسخه های خطی وجود ندارد.

w- ر.ک ۹:۱۸ و متشرعی که در ۲۹:۱۰ ذکر شده، همچنین بند ۱۰:۷۲.

x- موضوعی از کتاب مقدس (۱- سمو ۱۷:۱۶؛ مت ۱۲:۲۴) که لوقا در اع ۲۴:۱۵؛ ۸:۱۵ بکار برده است،

y- یا: در بین.

z- این عبارت نظریه ای از کتاب مقدس است: ر.ک مت ۵:۱۶،

a- تفاوتی که در این مورد با مت ۱۲:۱۱ وجود دارد، به نظر لوقا یحیی تعمید دهنده جزو دوران عهد عتیق است و آن دوران به پایان رسیده است.

b- این عبارت را می توان ترجمه کرد: که به آنجا بزور وارد می شوند: یا: و هر کسی نیروی خود را بکار می برد تا به آنجا وارد شود. تفسیر این عبارت مورد بحث می باشد (ر.ک مت ۱۱:۱۲). در اینجا با توجه به تمایلات لوقا که به تقوی و تقدس تشویق می نماید و با توجه به متنی که در ۲۴:۱۳ آورده می توان چنین درک کرد که به کوشش معنوی و روحانی دعوت می نماید.

(متی ۵:۱۸)

^{۱۷} آسان تر است که آسمان و زمین بگذرد تا اینکه خط کوچکی^c از تورات بیافتد.

[متی ۵:۳۲؛ ۹:۱۹؛ مرقس ۱۰:۱۱-۱۲]

^{۱۸} «هر کس زنش را طلاق دهد و با زن دیگری ازدواج کند مرتکب زنا می شود و آن کس که با زنی که شوهرش طلاق داده ازدواج کند، مرتکب زنا می گردد^d».

مثل مرد ثروتمند و الیعازر^e

^{۱۹} مرد ثروتمندی^f بود که پارچه ارغوان و کتان ظریف^g می پوشید و هر روز جشنی

با شکوه برپا می کرد^{۲۰} فقری به نام الیعازر^h به نزدیک در خانه او دراز کشیده بود که سراپا پوشیده از زخم بود^{۲۱} و خیلی می خواست از آنچهⁱ از سفره^j مرد ثروتمند می افتد خود را سیر کند. علاوه بر آن سگان هم آمده و زخمهایش^k را می لیسیدند. ^{۲۲} باری آن، فقیر^l مرد و به وسیله فرشتگان به آغوش^k ابراهیم برده شد. ثروتمند نیز بمرد و به خاک سپرده شد. ^{۲۳} و در وادی مردگان^l، هنگامی که گرفتار شکنجه ها بود چشمها را بلند کرده از دور ابراهیم و الیعازر را در آغوش او می بیند. ^{۲۴} و فریاد برآورده گفت: «ای ابراهیم پدر،

c- ترجمه تحت اللفظی: فقط یک خط (از حرفی). این رأی که رأی قبلی را تکمیل می کند در تأیید دائمی بودن قانون (تورات) می باشد. منظور لوقا ارزش پیامبری این قانون است (ر. ک ۲۴:۲۷، ۴۴). و بدین ترتیب نتیجه تمثیل بعدی را آماده می کند.
d- ممنوع بودن طلاق که قبلاً طبق احادیث یهود مجاز بوده یکی از موارد جدائی قاطع عیسی از قانون موسی می باشد (ر. ک مت ۳۱:۵ g).

e- این تمثیل نظیر تمثیل ۱۱:۱۵-۳۲ از دو قسمت تشکیل می شود: در بندهای ۱۹-۲۵ از موضوعی الهام گرفته شده است که در مصر قدیم و در یهود دیگری می شناختند و عبارت از تغییر وضعیتی است که گذشتن از این دنیا به دنیای آینده بوجود می آورد، همان نکته ای که در گفتار راجع به سعادت های ابدی (سرمدی) در ۲۰:۶، ۲۴ ذکر شده است. بندهای ۲۷-۳۱ مهمترین درسی است که از این تمثیل گرفته می شود و تشریح می کند نشانه ای را که در نوشته های مقدس آدمی را به طریق مسلّم و قاطع به توبه و گرایش رهبری می نماید. درسی که از این تمثیل گرفته می شود روشن است: موضوع توبه و گرایش فوریت دارد و به این منظور بایستی از آنچه موسی و پیامبران گفته اند تبعیت کرد.

f- در تعدادی از نسخه های خطی نام او را تعیین کرده و نوس نوشته اند.

g- گاهی ترجمه می کنند: لباس زیر لطیف.

h- این مورد تنها موردی است که برای شخصی در تمثیل نامی تعیین شده است: ضمناً نام الیعازر از نظر معنی لغوی بمفهوم خدا یاری می کند می باشد و نام کاملاً مناسبی برای مردی بینوا است. چون در این روایت موضوع دوباره زنده شدن او مطرح است (بندهای ۲۷-۳۱) بسیاری از مفسران تصور کرده اند که بین این تمثیل و واقعه ای که در فصل یازدهم انجیل یوحنا ذکر شده ارتباطی وجود دارد ولی در آنجا الیعازری که ذکر شده بینوا نیست.

i- در تعداد نسبتاً زیادی از نسخه های خطی اضافه شده است: تکه هایی (ر. ک مت ۲۷:۱۵).

j- در کتاب مقدس سگها به عنوان حیواناتی نفرت انگیز و شریر بشمار آمده اند (مز ۱۷:۲۲، ۲۱؛ امث ۱۱:۲۶؛ ر. ک مت ۷:۶).

k- کلمه آغوش ترجمه تحت اللفظی است و به معنی آنست که در ضیافتی که ابراهیم میزبان آن است به جایگاه والائی برده شده است (در مورد این ضیافت ر. ک ۲۸:۱۳ توضیح). این اصطلاح مجدداً در بند یو ۲۳:۱۳ در مورد واپسین شام عیسی بکار برده شده است.

l- تصویر وادی مردگان بر طبق آنچه بعضی از محافل یهود مجسم می کردند می باشد بدین معنی که مردگان پیش از داوری (ر. ک بند ۲۸) به طبقات مختلفی تقسیم شده و برای وصول به سعادت ابدی یا کیفر جاودانی تعیین می گردیند (ر. ک ۲۳:۳۳ توضیح). لوقا تنها انجیل نگاری است که وضعیت افراد را در دنیای دیگر بدینگونه ارائه می نماید. ولی با بکار بردن این تصاویر که در دوران او مرسوم بوده در پی آن نیست که درباره دنیای دیگر اطلاعاتی به خوانندگان خود ندهد بلکه تنها هدف او نشان دادن راه نجات به ایشان می باشد.

^{۳۱} به او گفت: «اگر به موسی و پیامبران گوش نمی‌دهند، حتی اگر کسی از میان مردگان رستاخیز کند، قانع نخواهند شد.^P»

اخطار به شاگردان^۹

(متی ۱۸: ۶-۷؛ مرقس ۹: ۴۲)

۱۷ ^۱ به شاگردانش گفت: «مجال است^r که لغزش‌ها فرانسد^s، اما وای بر آن کسی که به وسیله او فرارزند،^۲ برای او بهتر است که سنگ آسیابی به گردنش آویخته و به دریا افکنده شود تا این که موجب لغزش یکی از این کوچکان گردد.^۳ مواظب خودتان باشید!

اگر برادرت گناهی کند^t او را نهیب بزن و اگر توبه کرد او را ببخش.^۴ و اگر در روز^u هفت بار علیه تو گناه کند و هفت بار به سوی تو بازگردد و بگوید: توبه کردم، تو او را خواهی بخشید.»

^۵ و رسولان^v به خداوند گفتند: «به

بر من رحم کن و الیعازر را بفرست تا سر انگشتش را به آب تر کرده زبان مرا خنک سازد، زیرا در این شعله رنج می‌کشم». اما ابراهیم گفت: ^{۲۵} «ای فرزند به یاد بیاور که تو نعمت‌هایت را در زندگانی خود دریافت کرده‌ای به همین گونه الیعازر رنج‌ها را، اکنون وی اینجا تسلی^m یافته است اما تو در رنج هستی.ⁿ ^{۲۶} دیگر اینکه بین ما و شما ورطه بزرگی قرار گرفته تا کسی که بخواهد از اینجا به سوی شما بگذرد نتواند و از آنجا به طرف ما نگذرد.^{۲۷} گفت: «ای پدر، پس از تو خواهش دارم [الیعازر] را به خانه پدرم بفرستی،^{۲۸} زیرا پنج برادر دارم، تا به آنان شهادت بدهد آنان نیز به این جایگاه شکنجه نیایند.» ^{۲۹} و ابراهیم در پاسخ می‌گوید: «آنان موسی و پیامبران را دارند، به آنان گوش کنند.» ^{۳۰} اما او گفت: «نه ای ابراهیم پدر، اگر کسی از نزد مردگان به سوی ایشان برود توبه خواهند کرد.»

m- در تعداد زیادی از نسخه‌های خطی نوشته شده است: در اینجا تسلی می‌یابد.

n- ابراهیم اصل وارونه شدن وضعیت را پس از مرگ اعلام می‌نماید. این موضوع که معمولاً در مناظر دیگر روزگار واپسین تشریح شده است حاوی تمام اندیشه عیسی نیست. تمثیل با ذکر ضرورت توبه و ایمان برای فرار از محکومیت پایان می‌یابد.

o- این تصویر در صحنه‌های کتاب مقدس و نوشته‌های یهودیان که دنیای دیگر را ترسیم می‌نمایند وجود ندارد و نشان می‌دهد که سرنوشت آدمیان پس از مرگ برای همیشه تعیین و قطعی می‌شود.

p- این بند نکته اصلی تمثیل می‌باشد. قاطع‌ترین نشانه‌ای که موجب ایمان می‌شود معجزه‌ای مهم و برجسته نیست بلکه نوشته‌های مقدس است (ر. ک ۲۴: ۲۷، ۴۴)، یعنی پیامی که الهام گردیده پیوستگی و ارتباط داشته باشد، عیسی در جای دیگری می‌گوید معجزه‌ها بر شهرهای جلیل موثر نبوده‌اند (ر. ک ۱۳: ۱۰) و نشانه‌های معنوی بر نشانه‌های مادی و جسمانی برتری دارند (یو ۱۴: ۱۱؛ ۲۹: ۲۰).

q- لوقا در اینجا چندین گفتار عیسی را درباره زندگی در جامعه مسیحیان را جمع کرده است که عبارتند از: آنچه موجب سقوط و لغزش می‌شود، بخشش و گذشت برادرانه و ایمان.

r- متی با لحن خشکی که مختص زبان سامی است می‌گوید: لازم است: ولی لوقا با رعایت بیشتری بیان می‌کند،

s- ر. ک مت ۵: ۴۲۹.

t- گاهی ترجمه می‌کنند: به تو توهین کرده است. در تعدادی از نسخه‌های خطی کلمه علیه تو افزوده شده است و بعضی از مفسران معتقدند با توجه به پایان این بند و جمله مشابهی که در بند ۴ آمده است افزودن این کلمه ضروری است.

u- می‌توان ترجمه کرد: در همان روز.

v- ر. ک ۱۳: ۶. c.

وقتی آنچه دستور داده شده به انجام رساندید بگوئید: «ما بردگانی بی فایده^b هستیم و آن کاری را کرده ایم که می بایست کرده باشیم.

شفای ده جذامی و نجات تنها يك سامری

^{۱۱} باری چون به سوی اورشلیم راه می پیمود از حدود سامره و جلیل^c می گذشت. ^{۱۲} و به هنگام ورودش به یک روستا، ده جذامی به جلو او آمدند که دور ایستادند.^d ^{۱۳} و صدای خود را بلند کرده و گفتند: «ای عیسی، ای سرور^e بر ما رحم کن!» ^{۱۴} با دیدن این به ایشان، گفت: «بروید و خود را به کاهنان^f نشان بدهید.» باری همین که می رفتند پاک شده بودند. ^{۱۵} یکی از آن میان که دید شفا یافته است، برگشته خدا را با صدای بلند ستایش کرد.^g ^{۱۶} و به پاهای [عیسی] به

ایمان ما بیفزای^w.» خداوند گفت: «اگر به اندازه دانه خردلی^x ایمان می داشتید، به این درخت توت^y می گفتید: از ریشه کنده شده در دریا کاشته شو و از شما اطاعت می کرد!»

خدمتگزاری که فقط وظیفه خود را انجام داده است

^۷ کدام یک از میان شما، اگر برده ای داشته باشد که شخم می زند یا دامها را می چراند، در بازگشتش از کشتزار به او خواهد گفت: «زود باش بیا بر سر سفره بنشین؟» ^۸ آیا برعکس به وی نخواهد گفت: «چیزی برای ناهار من تهیه کن، و برای خدمت^z به من کمرت را ببند در مدتی که می خورم و می آشامم، بعد تو خواهی خورد و خواهی آشامید؟» ^۹ آیا برای برده قدردانی هست زیرا آن چه دستور داده شده انجام داده است^a؟ ^{۱۰} هم چنین شما:

۳۲:۶-۳۴

w- همچنین می توان ترجمه کرد: به ما ایمان ببخش.

x- کوچکترین دانه از بین همه بذرها (مت ۱۳:۳۲؛ مر ۴:۳۱).

y- در ترجمه یونانی عهد عتیق این کلمه معمولاً در مورد درختی بکار برده می شود که می توان آن را چنار فرنگی، انجیر عرب، انجیر مصری، تین فرعون و غیره ترجمه کرد ولی در زبان یونانی غیر مذهبی آن دوران می توان درخت توت ترجمه کرد که اختلاف آن با دانه خردل کمتر خواهد بود.

z- گاهی ترجمه می کنند: لباس لازم برای خدمت کردن به من بپوش. ر. گ ۳۵:۱۲ e.

a- در تعداد زیادی از نسخه های خطی اضافه شده است: فکر نمی کنم.

b- ترجمه تحت اللفظی: که برای هیچ چیز خوب نیستیم (ر. ک مت ۲۵:۳۰) در اوضاع و احوال این تمثیل که وجود برده مفید می باشد نشان می دهد که در بکار بردن این عبارت مبالغه شده است با این همه در مورد شاگردان گاملاً تطبیق می نماید: زیرا هیچکس در خدمت خداوند ضروری و ناگزیر نیست.

c- انتظار می رود که در این عبارت نام جلیل پیش از سامره ذکر شده باشد و البته نمی توان آن را بین سامره و جلیل ترجمه کرد زیرا این دو منطقه هم مرز بوده و فاصله ای بین آنها وجود ندارد ذکر راه پیمودن بسوی اورشلیم بخش جدیدی از مسافرت را آغاز می کند (۱۱:۷-۱۹:۲۸) چنانکه در ۵۱:۹ و ۲۲:۱۳ نیز قبلاً یادآوری شده است.

d- جذامیان قانونی را که در لاو ۱۳:۴۶ ذکر شده است رعایت می کنند.

e- کلمه سرور را بارها در انجیل لوقا شاگردان به عیسی خطاب می کنند (ر. ک ۵:۵ c) و در اینجا تنها موردی است که فرد دیگری غیر از شاگردان با این کلمه خطاب می نماید.

f- ر. ک ۱۴:۵ (لاو ۲:۱۴-۳).

g- ر. ک ۲۰:۲ i.

پسر انسان را خواهید کرد و آن را نخواهید دید.

(متی ۲۴: ۲۶-۲۷)

^{۲۳} و به شما خواهند گفت: «اینک این جاست^m! اینک آنجاست!» نروید و شتاب نکنیدⁿ، زیرا همانگونه که آذرخش رخشنده از یک نقطه آسمان به نقطه دیگر^o می درخشد، پسر انسان نیز در روز خود این چنین خواهد بود. ^{۲۵} اما اوّل باید رنج زیادی کشیده و به وسیله این نسل رانده شود ^{۲۶} و ^{۲۲:۹} همانگونه که به روزگار نوح فرارسید، باز در روزهای پسر انسان این چنین خواهد بود. ^{۲۷} می خوردند و می نوشیدند زن می گرفتند یا شوهر می کردند^p تا روزی که نوح وارد کشتی شد، و طوفان فرارسید که همه را هلاک کرد. ^{۲۸} به همین گونه، ^{۷:۷} همانطور که در روزهای لوط فرارسید:

سجده افتاده او را سپاس گفت و وی یک سامری بود! ^{۱۷} عیسی به سخن درآمده گفت: «مگر هر ده تن پاک نشده بودند؟ پس نه تن دیگر کجا هستند؟ ^{۱۸} آیا برای برگشتن و ستایش خدا فقط این بیگانه هست! ^{۱۹} و به او گفت: «برخیز و برو، ایمانت تو را نجات داده است!» ^{۵۰:۷} ^{۴۸:۸}

فرارسیدن ملکوت خدا

^{۲۰} فریسیان از او می پرسیدند: «که چه وقت ملکوت خدا فراخواهد رسید^h؟» به ایشان پاسخ داده گفت: «ملکوت خدا به طریقی که بتوان مترصد بودⁱ نمی آید. ^{۲۱} و نخواهند گفت: «اینجاست! یا: آنجاست. زیرا ملکوت خدا در میان شماست^j.»

روز پسر انسان^k

^{۲۲} به شاگردان گفت: «روزهای خواهد آمد که آرزوی دیدن یک روز از روزهای^l

- h- تعیین تاریخ فرا رسیدن ملکوت خدا مسئله مهم یهودیان آن دوران است (ر. ک دان ۲:۹). کاهنان و نویسندگان ادبیات مکاشفه در جستجوی نشانه هائی هستند که بوسیله آنها تاریخ فرا رسیدن ملکوت را بدانند.
- i- ترجمه تحت اللفظی: با ملاحظه کردن. عیسی می گوید نشانه های فرا رسیدن ملکوت خدا را با حواس ظاهر نمی توان ملاحظه کرد بلکه باید بوسیله ایمان دریافت. کافی که او را بپذیرند تا ملکوت را دریابند (ر. ک ۵۴:۱۲-۵۶).
- j- گاهی ترجمه می کنند: در شما است. ولی این اشکال را دارد که ملکوت خدا بصورت واقعیتی باطنی و خصوصی درک خواهد شد در صورتی که بر طبق گفتار عیسی ملکوت خدا که مربوط به تمام ملت خدا است حقیقتاً در عمل نجات خود حاضر است (ر. ک ۲۰:۱۱) و در دسترس شما است.
- k- لوقا پس از اینکه اظهار می کند ملکوت در رسالت عیسی حاضر است (بند ۲۱) جنبه تکمیلی ملکوت را به این صورت ارائه می نماید: تحقق یافتن نهائی ملکوت که غیر قابل پیش بینی است در باز آمدن پسر انسان در روز خود او خواهد بود. تعداد زیادی از مطالب مربوط به این صحنه در فصل ۲۴ انجیل متی در گفتار درباره پایان روزگار آمده است (بندهای ۲۶-۲۷، ۳۷-۳۹، ۱۷-۱۸، ۴۱، ۲۸). چنین بنظر می رسد که رویهمرفته لوقا شکل منبع اصلی این مطالب را بهتر حفظ کرده است، شاید به استثنای بندهای ۲۵ (= لوقا ۲۲:۹)، ۳۱-۳۲ (که در فصل ۲۴ انجیل متی بهتر قرار دارد)، ۳۳ (= لوقا ۲۴:۹).
- l- اغلب تصور کرده اند منظور روزهای گذشته ای است که عیسی در میان یستگان خود زندگی می کرده است ولی با توجه به معنی کلی این گفتار و آنچه در بند ۲۶ گفته شد در اینجا سخن از دوران باز آمدن نهائی پسر انسان می باشد.
- m- در نسخه های خطی اکثر آ جای این عبارات تغییر یافته و عبارات مختلفی افزوده شده است.
- n- در نسخه های خطی معددی یکی از این جمله ها حذف شده است. در اینجا نظیر ۱۱:۹ و ۸۹:۱۲۱ لوقا بر ضد تصور اینکه بزودی پایان روزگار فرا خواهد رسید هشدار می دهد.
- o- ترجمه تحت اللفظی: از زیر آسمان به زیر آسمان. بنابراین منظور افق می باشد.
- p- ترجمه تحت اللفظی: مردان ازدواج می کردند، زنان به ازدواج در می آمدند (ر. ک ۲۰:۳۴).

بستر خواهند بود، یکی برگرفته^u و دیگری گذاشته خواهد شد،^{۳۵} دو [زن] با هم آسیاب خواهند کرد، یکی برگرفته و مت ۴۱:۲۴ دیگری گذاشته خواهد شد^{۳۶} [۳۶] ...^{۳۷} و به سخن درآمده به او می گویند: «در کجا خداوند^w؟» به ایشان گفت: جسد در هر کجا باشد، کرکسان^x هم در آنجا جمع خواهند شد.

مثل قاضی بی اعتنا و بیوه زن مصر^y

^۱ به آنان تمثیلی گفت در باره اینکه همواره نیایش کنند و مایوس نشوند^z می گفت: ^۲ «در شهری یک قاضی بود که از خدا نمی ترسید و پروائی از مردم

می خوردند، می آشامیدند، خرید و فروش می کردند، می کاشتند و بنا می کردند.^{۲۹} اما در روزی که لوط از سدوم بیرون شد از آسمان آتش و گوگرد بارید^۹، که همه را هلاک کرد.^{۳۰} هم چنین خواهد بود روزی که پسرانسان پدیدار می شود.

^{۳۱} در آن روز کسی که بر پشت بام باشد و وسایلش در خانه باشد برای برداشتن آنها به پائین نرود و هم چنین کسی که در کشتزار باشد سر به عقب برگرداند.^{۳۲} زن لوط را به یاد آورید.^{۳۳} هر کسی که در پی حفظ^s جاننش باشد، آن را از دست خواهد داد و هرکسی که آن را از دست بدهد آن را زنده خواهد کرد.^{۳۴} این را به شما می گویم: در آن شب دو نفر در یک

مت ۱۷:۲۴-۱۸:۱۳
مر ۱۵:۱۳-۱۶

پید ۱۷:۱۹

پید ۲۶:۱۹

مت ۲۴:۹
مت ۳۹:۱۰
یو ۲۵:۱۲

q- ترجمه تحت اللفظی: بارانید. در متن ۲۴:۱۹ که در اینجا نقل شده خدا می باراند ولی عیسی بنا بر رسوم فلسطینیان نام خدا را ذکر نمی کند، وانگهی این متن شناخته شده و مشهوری است.

r- این هشدارها نشان می دهد که آن روز اجتناب ناپذیر و وحشتناک خواهد بود (ر.ک ا ر ۶:۴۸؛ ۱:۶؛ ۶:۴۸؛ ۸:۴۹؛ ۳۰؛ ۵۱:۶).
s- در تعدادی از نسخه های خطی نوشته شده است: نجات دادن، چنانکه در لو ۲۴:۹ و متون مشابه آن نیز چنین است. در اینجا لوقا کلمه ای را که در ترجمه یونانی عهد عتیق آمده بکار می برد که بمعنی لغوی بدست آوردن یا جان بدر بردن است (یوشع ۱۷:۶؛ مز ۷۹:۱۱؛ حزق ۱۸:۱۳-۱۹).

t- در ترجمه یونانی عهد عتیق این کلمه همان معنی را دارد که در یادداشت قبلی ذکر شده است (خروج ۱:۱۷، ۱۸، ۲۲؛ داود ۸:۱۹؛ ۱-سمو ۲۷:۹، ۱۱؛ ۱-پاد ۳۱:۲۰؛ ۲-پاد ۷:۴؛ ر.ک ا ع ۱۹:۷). ولی در زبان غیرمذهبی یونانیان بیشتر به معنی ایجاد حیات، زندگی تولید کردن است. این کلمه بندرت در عهد جدید آمده و لوقا با بکار بردن آن به زندگانی جدیدی می اندیشد که با فدا کردن زندگی زمینی بدست می آید.

u- یعنی به ملکوت برگرفته می شود (ر.ک ۱-تسا ۴:۱۷) یا بالعکس برگرفته می شود تا از بین برده شود (ر.ک مت ۴۱:۱۳-۴۳). بهر صورت تفاوتی در مفهوم این عبارت ندارد.

v- در تعداد زیادی از نسخه های خطی افزوده شده است: دو مرد در مزرعه خواهند بود یکی برگرفته و دیگری گذاشته خواهد شد. در ترتیب شماره گذاری معمولی بندها این عبارت بند ۳۶ را تشکیل می دهد و احتمالاً از مت ۴۰:۲۴ گرفته شده است.

w- سؤال درباره محل پاسخ به سئوالی است که درباره تاریخ وقوع در بند ۲۰ می باشد.
x- در صحنه های داوری که در عهد عتیق آمده اکثراً مرغان شکاری دیده می شود (اش ۶:۱۸؛ ۳۴:۱۵-۱۶؛ ا ر ۳۳:۷؛ ۹:۱۲؛ ۳:۱۵؛ حزق ۳۹:۱۷). در این متن تصویری که ذکر شده بدین معنی است که هیچ کس از داوری برکنار نخواهد بود (ر.ک مت ۷۲۸:۲۴).

y- بندهای ۲ الی ۵ یک داستان تمثیلی است که در اصل با بندهای ۵:۱۱-۸ یک زوج تمثیل مشابه تشکیل می داده است (ر.ک h ۵:۱۱). در اینجا لوقا تمثیل را با بند ۱ بعنوان مقدمه آورده و بندهای ۶-۷ و همچنین بند ۸ را بصورت خاتمه و نتیجه گیری از تمثیل به آن ضمیمه گردیده است.

z- لوقا مفهومی را که برای تمثیل قائل می شود با اصطلاحاتی که مختص پولس می باشد بیان می کند مثلاً همواره نیایش کنید (۲-تسا ۱:۱۱؛ فی ۴:۱؛ روم ۱:۱۰؛ کول ۳:۱؛ فیل ۴)، یا دلسرد نشوید (۲-تسا ۳:۱۳؛ ۲-قرن ۴:۱۶؛ غلا ۹:۹؛ افس ۱۳:۳). لوقا در پیرو گفتار قبلی و با نتیجه گیری که در بندهای ۶-۸ ذکر کرده نکته اصلی نیایش را بازگشت عیسی در پایان روزگار قرار داده است (ر.ک ۳۶:۲۱).

مثل فریسی و باجگیر^h

^۹باز خطاب به بعضی ها که به خود می بالیدند از اینکه عادل هستند و دیگران را حقیر می شمردندⁱ این تمثیل را گفت: ^{۱۰}«دو مرد برای نیایش به معبد فراز آمدند. یکی فریسی بود و دیگری باجگیر، ^{۱۱}فریسی ایستاده در دل خود چنین نیایش می کرد: «ای خدا تو را سپاس می گویم که من چون بقیه مردم نیستم که درنده خو، ظالم، زناکار یا حتی چون این باجگیر هستند. ^{۱۲}هفته ای دو بار روزه می گیرم، عشریه آنچه را که دارم می پردازم.»^j ^{۱۳}باجگیر دورتر ایستاده حتی نمی خواست چشمانش را به آسمان بلند کند اما بر سینه کوبیده می گفت: «ای خدا بر من گناهکار رحم کن.»^k ^{۱۴}به شما می گویم: «وی عادل شده^l

نداشت،^۳ و در این شهر بیوه زنی بود که به نزد او آمده می گفت: «داد مرا از مدعی من بگیر.»^۴ و وی مدتی امتناع کرد. پس از آن به خود گفت^a: «هر چند از خدا نمی ترسم و از هیچ کس پروایی ندارم،^۵ چون این بیوه باعث مزاحمت من شده است، داد او را خواهم گرفت تا مدام نیاید و مرا مستأصل کند.»^b

^۶و خداوند^c گفت: «بشنوید آنچه را که این قاضی بیدادگر می گوید،^۷ آیا خدا^d به داد برگزیدگانش که روز و شب به سوی وی ناله می کنند نخواهد رسید و در مورد آنان صبور می ماند^e؟^۸ به شما می گویم که بنسی:۳۵ ^fخیلی زود^f به دادشان خواهد رسید، اما وقتی پسر انسان، خواهد آمد آیا ایمانی بر روی زمین خواهد یافت^g؟»

a- ر.ک ۱۷:۱۲ p.

b- بعضی ترجمه می کنند: مبادا بالاخره این زن بیاید و به صورت من بزند. ولی این ترجمه با متن داشتن تمثیلی و وضعیت بیوه زن کمتر تطبیق دارد. بهر صورت قاضی به دلیلی که فقط جنبه خودخواهی دارد تصمیم می گیرد ولی دادخواهی بیوه زن بر اثر پافشاری به نتیجه می رسد،

c- منظور عیسی است (ر.ک ۷:۱۳) که از تمثیل نتیجه گیری می کند.

d- عیسی تردیدی ندارد در اینکه خدا را به قاضی بی عدالتی تشبیه کند (ر.ک ۱۰:۱۶ توضیح)، ولی استدلال بر مبنای «اقوی دلیل» است بدین معنی که قاضی بی عدالت بالاخره با درخواست بیوه زن موافقت می کند، بدلیل بالاتر خدای عادل نیایش بندگان را اجابت خواهد کرد.

e- این جمله مبهم است و بسیاری از مترجمان ترجمه کرده اند: در حالی که آنان را در انتظار نگه می دارد، یا اینکه حتی اگر آنان را در انتظار نگه می دارد، یا در حالی که نسبت به ایشان صبور است. بهر صورت منظور تأخیر در باز آمدن عیسی و عدم دخالت ظاهری خدا است (مز ۲۴:۴۴؛ ر.ک ۱:۱۲) که معمولاً در بین مسیحیان ناراحتی و تردید ایجاد می نماید (۲- پط ۳:۹؛ مکا ۹:۶-۱۱).

f- عیسی در اینجا فرا رسیدن داوری را اعلام می کند که خیلی زود خواهد بود چنانکه در موارد دیگری نیز اعلام کرده است (مر ۹:۷۱؛ ۱۳:۳۰ h). احتمالاً لوقا نظیر ۱۷:۲۲-۳۷ به داوری غیر منتظره ای می اندیشد که در آتیه ای نامعین فرا خواهد رسید.

g- این رأی که شاید در اصل مستقل از تمثیل قبلی بوده نشان می دهد که در واپسین روزگار ارتداد و کفر پدیدار خواهد شد و این موضوع معمولاً در نوشته های مکاشفه ای می آید (ر.ک ۲- ۳:۲؛ مت ۲۴:۱۰-۱۲).

h- در مورد نوع این تمثیل ر.ک ۳۰:۱۰ j.

j- این فریسی واقعاً به آنچه دستورات شرعی فرقه فریسیان مقرر کرده است عمل می کند (ر.ک ۳۳:۵؛ ۴۲:۱۱)، و لذا به عادل بودن خود اعتماد دارد؛ ولی چیزی از خدا انتظار ندارد.

k- مرد باجگیر هم درست می گوید: او گناهکار است؛ ولی این اعتراف صادقانه راه او را به سوی خدا و فیض او می گشاید.

l- عدالتی را که فریسی مدعی بود به وسیله اعمال خود به دست می آورد هدیه ای است که فقط خدا می تواند عطا کند (ر.ک فی ۳:۹).

به خانه خود فرود آمد، دیگری نخیر^m. زیرا
۱۱:۱۴ هر کس خود را بالا برد به پائین آورده
خواهد شد ولی هر کس خود را پائین آورد به
بالا برده خواهد شدⁿ»

نمونه کودکان

(متی ۱۹:۱۳-۱۵؛ مرقس ۱۰:۱۳-۱۶)
۱۵ اطفال را نیز به حضورش می آوردند تا
آنان را لمس کنند^o، شاگردان به دیدن
این، ایشان را تهدید می کردند. ۱۶ اما
عیسی [این اطفال را] به خود خوانده و
گفت: «بگذارید کودکان به نزد من آیند و
مانع آنان نشوید زیرا ملکوت خدا از آن
ایشان است. ۱۷ آمین به شما می گویم: هر
کس ملکوت خدا را چون کودکی پذیرا
نشود، بدان وارد نخواهد شد^p»

صرف نظر از ثروت برای ورود به ملکوت

(متی ۱۹:۲۶-۳۰؛ مرقس ۱۰:۱۷-۳۱)
۱۸ یکی از رؤسا^q از او پرسیده گفت:
«ای استاد نیکو! برای ارث بردن زندگانی

جاودانی چه باید کرد^r؟» عیسی به او
گفت: «چرا مرا نیکو می نامی؟ هیچ کس
به جز خدا نیکو نیست. ۲۰ تو فرمان ها را
می دانی: زنا مکن، قتل مکن، دزدی مکن،
شهادت دروغ مده و به پدر و مادرت احترام
کن^s.» ۲۱ او گفت: «باز هم همه اینها را از
همان آغاز جوانی رعایت کرده ام.»
۲۲ عیسی شنیده به او گفت: «باز هم یک
چیز کم داری، هر چه داری^t بفروش و به
بینوایان تقسیم کن و تو گنجی در آسمانها
خواهی داشت بعد آمده به دنبال من بیا.»
۲۳ به شنیدن این سخن او بشدت
اندوهناک شد، زیرا خیلی ثروتمند بود.
۲۴ عیسی که او را دید گفت: «چقدر
سخت است کسانی که پول دارند به ملکوت
آسمان وارد شوند^u! ۲۵ زیرا برای یک شتر
آسان تر است از سوراخ یک سوزن بگذرد
تا ثروتمندی به ملکوت آسمان وارد
شود!» ۲۶ آنان که شنیده بودند گفتند:
«پس چه کسی می تواند نجات یابد!»
۲۷ گفت: «آنچه برای آدمیان غیر ممکن
است برای خدا ممکن است.»

۳۷:۱

m- ترجمه تحت اللفظی: برخلاف آن دیگری.

n- این جمله حکمت آمیز که در بند ۴:۱۱ نیز آمده بلاشک به وسیله لوقا در اینجا افزوده شده است تا در این تمثیل توصیه و دعوت به فروتنی را نشان دهد.

o- روایت لوقا که در بند ۹:۵۰ از روایات متی و مرقس جدا شده بود مجدداً در اینجا به آنها می پیوندد.

p- ر. ک مر ۱۰:۱۵. ملکوت فیض و مرحمت است. بایستی آن را با ساده دلی و حق شناسی کودکی که چیزی را با تحسین و اعجاب می پذیرد پذیرا شد. عیسی این طرز رفتار را شرط لازم دانسته چنانکه رفتار خود او در برابر خدا چنین است (۱۰:۲۱؛ مر ۱۴:۳۶).

q- گاهی ترجمه می کنند: شخص معتبری. در مت ۱۹:۲۰ این مرد به صورت مرد جوانی ارائه شده است ولی این توصیف که احتمالاً دستکاری و تغییری جزئی در روایت است کمتر محتمل است که از ابتدا وجود داشته است.

r- در انجیل لوقا قبلاً این سؤال را در ۲۵:۱۰ یک متشع از عیسی کرده بود. پاسخی که عیسی می دهد از مورد سؤال رئیس فراتر رفته و مسئله ثروت را مطرح می کند (بندهای ۱۸-۲۷) سپس موضوع از خودگذشتگی شاگردان مطرح شده (بندهای ۲۸-۳۰) و در پایان مجدداً موضوع اولیه یعنی زندگی جاودانی می آید.

s- نقل قول از ده فرمان (خروج ۲۰:۱۲-۱۶؛ تث ۵:۱۶-۲۰).

t- ر. ک ۱۱:۵.

u- این اظهارات شدید نظریه ای عجیب است زیرا چه برای آدم ثروتمند و چه برای فرد بینوا به جز به وسیله فیض خدا نجات وجود ندارد (بند ۲۷)؛ ولی دسترسی به این نجات برای آدم ثروتمند دشوارتر است.

تمسخر قرار گرفته و توهین شده و پوشیده از آب دهان خواهد شد^{۳۳} و بعد از تازیانه زدن، وی را به قتل خواهند رسانید^{۳۴} و سومین روز رستاخیز خواهد کرد.^{۳۴} و ایشان از همه اینها چیزی نفهمیدند، و این سخن بر آنان مکتوم می ماند و نمی دانستند چه گفته شده است.^d

شفای يك مرد كور در اریحا^e

(متی ۲۹:۲۰-۳۴؛ مرقس ۱۰:۴۶-۵۲)
^{۳۵}باری، چون به اریحا نزدیک می شد کوری در کنار راه نشسته و گدائی می کرد.^{۳۶} چون شنید جمعیتی عبور می کند پرسید چه خبر است.^{۳۷} به او نوید دادند که عیسی ناصری^f است که می گذرد.^{۳۸} و او فریاد کشیده گفت: «عیسی، ای پسر

^{۲۸}پطرس گفت: «اینک ما اموال خود را گذاشته^۷ به دنبال تو آمده ایم.»^{۲۹} به ایشان گفت: «آمین به شما می گویم هیچ کس خانه یا زن^w یا برادران و والدین و فرزندان را به خاطر ملکوت خدا ترک نمی کند.^{۳۰} مگر این که در همین زمان خیلی بیشتر^x دریافت نماید و در دوران آینده^y زندگی جاودانی^z داشته باشد.»

آخرین اعلام رنج ها و رستاخیز

(متی ۲۰:۱۷-۱۹؛ مرقس ۱۰:۳۲-۳۴)
^{۳۱}دوازده تن را به خود فراخوانده به ایشان گفت^a: «اینک به اورشلیم فراز می آییم آنچه به وسیله پیامبران در باره پسر انسان^b نوشته شده تحقق می یابد.^{۳۲} زیرا به ملت ها تسلیم کرده خواهد شد و مورد

v- لوقا که معمولاً تأکید می کند شاگردان همه چیز را ترک کرده اند (ر.ک. ۱۱:۵) برخلاف متی و مرقس در اینجا این نکته را ذکر نمی نمایند. در این قسمت شرایط شاگردان را توصیف کرده و چنین به نظر می رسد از آنچه در اع ۳۲:۴ نوشته است یاد می کند که در آنجا اعضا جمعیت (جامعه) مسیحیان اورشلیم از داشتن اموال شخصی صرف نظر می نمایند.
w- لوقا تنها انجیل نگاری است که در اینجا صرف نظر کردن از زوجه را ذکر می کند (ر.ک. ۱۴:۱۲ و مت ۱۹:۱۰-۱۲:۱- قرن ۲۵:۷-۲۸).

x- ترجمه تحت اللفظی: چندین برابر بیشتر. در تعدادی از نسخه های خطی کهن نوشته شده: هفت بار بیشتر (ر.ک بنسی ۳۵:۱۰) که با متن انجیل متی (خیلی بیشتر) و انجیل مرقس (صدبار بیشتر) تفاوت دارد.
y- کلمه این دنیا که در مقابل دنیای آینده آورده می شود اندیشه و نظریه ای معمولی در نوشته های مکاشفه ای یهود آن دوران می باشد (ر.ک مت ۱۲:۳۲). لوقا این موضوع را به اشکال مختلف ارائه می کند (۸:۱۶؛ ۲۰:۳۴-۳۵).
z- وعده عیسی در پایان گفتار پاسخی به سؤال رئیس است (بنده ۱۸).
a- این اعلام رنجها و صلیب عیسی در متی و مرقس سومین اعلام می باشد. لوقا که به مانند انجیل نگاران مذکور در ۹:۲۲ و ۴۴ روایت کرده است، سه اعلام دیگر: ۱۲:۵۰؛ ۱۳:۳۲-۳۳؛ ۱۷:۲۵ در انجیل خود ذکر کرده و این امر نشان می دهد که به راز رنجهای عیسی اهمیت قابل است.

b- با احتمال کمتری می توان ترجمه کرد: تمام آنچه را که به خاطر پسر انسان نوشته اند تحقق یابد؛ فقط لوقا در این آخرین اعلام رنجهای عیسی پیشگوییهای پیامبران را وارد کرده است (ر.ک ۲۴:۲۵-۲۷، ۴۵-۴۶؛ اع ۱۸:۱۳-۲۷-۲۹...).
c- گاهی ترجمه می کنند: ایشان او را به قتل خواهند رسانید.

d- در این مورد فقط لوقا ذکر کرده است که دوازده تن موضوع رنجهای عیسی را درک نمی کنند چنانکه قبلاً در ۹:۴۵ این نکته را ذکر کرده و در آنجا مطالب مر ۹:۳۲ را تشریح کرده بود. بعضی از مفسران در این قسمت اشاره ای به مر ۱۰:۳۵-۴۵ می بینند که لوقا آن را روایت نمی نماید.

e- در انجیل متی ۲۹:۲۰ و در انجیل مرقس ۱۰:۴۶ این معجزه هنگام خروج عیسی از اریحا رخ می دهد و در انجیل لوقا وقتی که به اریحا وارد می شود. محتمل است لوقا این قسمت را بیشتر آورده زیرا می خواسته است بعداً موضوع گرویدن زکا و تمثیل قنطارها را ذکر نماید.

f- کلمه ناصری به صورتی که در اینجا آمده شکل این کلمه به زبان آرامی است و به استثنای مت ۲۳:۲ و ۷۱:۲۶ به ندرت در انجیل های نظیر به کار برده شده است. ولی لوقا این کلمه را به همین صورت هشت بار در اعمال رسولان آورده است (ر.ک اع ۲:۲۲i).

باجگیران و ثروتمند بود،^۳ و در پی آن بود که ببیند عیسی کیست اما به سبب جمعیت نمی توانست زیرا کوتاه قد بود.^۴ و جلو دویده بالای درخت افرائی رفت تا وی را ببیند زیرا او از آنجا می گذشت،^۵ و وقتی عیسی به این محل رسید، چشمها را بلند کرده به او گفت: «زکا عجله کرده پایین بیا زیرا باید امروز در خانه تو توقف کنم.»^۶ و او عجله کرده پائین آمدن و با شادی او را پذیرا گردید.^۷ همه این را دیده زمزمه کرده و می گفتند: «به خانه یک مرد گناهکار وارد شده منزل کرده است k!»^۸ اما زکا ایستاده به خداوند گفت: «خداوندا اینک نصف اموال را به فقیران می دهم و اگر به کسی اجحاف کرده باشم به او چهار برابر پس می دهم l.»^۹ عیسی به او گفت m: «امروز n نجات به این خانه آمده است o زیرا او هم پسر ابراهیم است p. چون پسر انسان آمده است تا آن را که گمشده بود بیابد و نجات دهد q.»

داود g بر من رحم کن! آ^۹ آنان که پیشاپیش می رفتند او را نهیب زدند تا ساکت شود اما او خیلی بیشتر فریاد برمی آورد: «ای پسر داود بر من رحم کن!»^{۴۰} عیسی ایستاده، دستور داد او را نزدش بیاورند. وقتی نزدیک شد از او پرسید: «چه می خواهی برایت بکنم؟»^{۴۱} گفت: «خداوندا، که بینایی را باز یابم!»^{۴۲} و عیسی به او گفت: «بینایی را بازیاب، ایمانت ترا نجات داده است!»^{۴۳} و در همان لحظه، بینایی را باز یافت و به دنبال او رفت در حالی که خدا را ستایش می کرد. و با دیدن او همه مردم خدا را تمجید کردند h.

۵۰:۷
۱۹:۱۷:۴۸:۸

زکا یا نجات يك ثروتمندⁱ

^۱ و به اریحا وارد شده [از شهر]
عبور می کرد^۲ و آنگاه مردی که
به نام زکا خوانده می شد، یکی از رؤسای

۱۹

- g- ر. ک. ۳:۲۳؛ و مت ۲۷:۹ این فریاد شور و شوق مسیحایی صحنه ۱۹:۲۷-۴۰ را آماده می کند.
h- لوقا روایت معجزه را به طرز معمولی به پایان می رساند (ر. ک. ۲:۱۲) و بند ۱۹:۳۷ را آماده می نماید.
i- این روایت که مختص به انجیل لوقا است موضوع توبه و گرایش را نشان می دهد، موضوعی که مورد علاقه و توجه لوقا است (ر. ک. ۵:۳۲). در پایان این مسافرت که عیسی به اورشلیم بالا می رود، گرایش یک باجگیر آشکار می کند که عیسی آمده است آن را که گم شده بود بیابد و نجات دهد (بند ۱۰).
j- این درخت ممکن است خیلی بزرگ شود ولی اولین شاخه های آن خیلی بالاتر از زمین قرار نگرفته است.
k- یهودیان معتقد بودند که معاشرت با گناهکاران موجب ناپاکی می شود (۵:۳۰؛ ۷:۳۴؛ ۱۵:۲).
l- زکا تصمیمی را که اکنون گرفته است اعلام می نماید بدین معنی که با کمال بخشندگی اموال خود را با فقیران تقسیم می کند؛ و به کسانی که احیاناً اجحاف کرده باشد چهار برابر پس می دهد و این عمل بیشتر از مقررات قانون یهود است (خروج ۲۲:۳، ۶:۱۵؛ ۲۱-۲۴؛ اعد ۵:۶-۷؛ به هر صورت ر. ک. خروج ۲۱:۳۷-۲؛ سمو ۱۲:۶؛ امث ۶:۳۱)، ضمناً با کیفری که در مورد دزدی علنی در حقوق مدنی (جزایی) رومیان مقرر شده تطبیق می نماید و سخاوت استثنایی می باشد.
m- گاهی ترجمه می کنند: عیسی درباره او گفت. زیرا تصور می کنند سخنان بعدی به حاضران خطاب شده است. ترکیب عبارت نظیر ۱۲:۴۱ و ۱۹:۲۰ است.
n- مفسران توجه نموده اند که لوقا در ۴:۲۱ (یادداشت) در مورد نجات امروز تأکید و اصرار دارد.
o- سخاوت زکا نشان می دهد که بخشایش و نجات را دریافته است و می توان با محبت زن گناهکار در ۷:۴۷ مقایسه کرد.
p- منظور فرزندی جسمانی نیست (ر. ک. ۸:۳ و ۱۳:۲۷)، ولی زکا با اینکه به سبب شغل خود گناهکار محسوب می شود (بند ۷؛ ر. ک. ۵:۳۰؛ ۷:۴۴؛ ۱۵:۱) به علت بخشندگی فرزند شایسته پدر ایمانداران به شمار می آید.
q- نتیجه گیری این واقعه نقش عیسی را در گرایش زکا نشان می دهد.

مثل قنطارها^r

شاهزاده‌ای که برای تاجگذاری می‌رود
(متی ۲۵: ۱۴-۳۰)

به ایشان ده قنطار^w داده و به ایشان گفت:
معامله کنید تا برگردم. ^{۱۴}اما هموطنانش از
او متنفر بودند و از پشت سر او هیئت
نمایندگی فرستادند تا بگویند: نمی‌خواهیم
که او بر ما پادشاهی کند. ^{۱۵}باری، وقتی
پس از دریافت منصب پادشاهی برگشت،
بردگانی را که به ایشان پول داده بود، فرا
خواند تا بدانند هر یک چه معامله‌هایی
کرده است. ^{۱۶}اولی حضور یافته گفت:
«خداوند^z، قنطار تو ده قنطار بهره داده

^{۱۱}چون این را می‌شنیدند باز تمثیلی
گفت چون به اورشلیم نزدیک بود و مردم
فکر می‌کردند که در همان لحظه ملکوت
خدا پدیدار خواهد شد. ^{۱۲}پس گفت:
«مردی از تبار عالی به سرزمینی دور دست
رفت تا منصب پادشاهی^t دریافت و
برگردد» ^{۱۳}ده تن^u از بردگانش را خوانده

^r- این تمثیل نظیر و مشابه تمثیل قنطارها در انجیل متی است و مسلماً از همان منبع گرفته شده ولی لوقا آن را کاملاً تغییر داده است بدین معنی که اولاً تمثیل را بلافاصله قبل از ورود شاهانه عیسی به اورشلیم آورده است: سپس نکاتی درباره تاریخ سلطنت آرکلائوس به آن آمیخته است (ر. ک بند ۱۱۲: u؛ بند ۱۴: x؛ بند ۲۷: e) و بالاخره تمثیل را کاملاً به طریقی رمز و کنایه به کار برده است. تمثیل در اینجا و به صورتی که ارائه شده داوری شاهانه عیسی را اعلام می‌کند که پس از بازگشت خود و فرا رسیدن قطعی ملکوت خدا اعمال خواهد کرد.

^s- شاگردان عیسی نظیر یهودیان دوران خود انتظار دارند ملکوت خدا پس از مدت کوتاهی فرا رسد (ر. ک ا: ۶ و مر: ۱۰: ۳۷). لوقا تمثیل عیسی را به طوری ارائه می‌کند که هشداری علیه این بی‌صبری است و نشان می‌دهد که شاگردان پیش از بازگشت خداوندشان مدتی طولانی فعالیت خواهند کرد (ر. ک ۱۷: ۲۳: n).

^t- در اینجا نظیر بند ۱۵، موضوع و مطالب متن ایجاب می‌کند کلمه‌ای که قبلاً در بند ۱۱ به ملکوت برگردانده شده به پادشاهی ترجمه گردد.

^u- در امپراتوری روم موضوع انتصاب پادشاهان دست نشانده بایستی در روم به تصویب می‌رسید. بند ۱۴ نشان می‌دهد که این نکته از سرگذشت زندگی آرکلائوس الهام گرفته شده است زیرا در سال ۴ پیش از میلاد پس از مرگ پدرش هیروдіس کبیر به روم مسافرت کرده بود تا تأیید وصیت نامه پدرش را بدست آورد. این روایت مخصوصاً در مورد شهر اریحا مناسب است زیرا آرکلائوس در آنجا کاخ باشکوهی بنا کرده بود.

^v- لوقا تعداد بردگان را ده تن ذکر کرده در صورتی که متی تعداد آنان را تعیین ننموده است، ولی در هر دو مورد برابر روش معمول در تمثیلهای (ر. ک ۱۰: ۱۳۳: m) فقط سه تن از بردگان حساب پس می‌دهند.

^w- کلمه‌ای که قنطار ترجمه شده واحد توزین در بین اقوام سامی، تقریباً در حدود ۹۰۰ گرم و برابر تالان است ولی در اینجا قنطار به عنوان واحد پول برابر صد درهم یا دینار می‌باشد بنابراین پولی که مدعی سلطنت به بردگان خود می‌سپارد خیلی کمتر از آن است که در انجیل متی ذکر شده است (در آنجا ارباب به یکی پنج تالان، به دیگری دو تالان و به سومی یک تالان می‌سپارد). شکی نیست که لوقا می‌خواهد نشان دهد کوشش و فعالیت بردگان به تناسب پاداش آنان نیست: معامله خیلی کوچکی است (بند ۱۷: ر. ک ۱۰: ۱۶). بنابراین انجیل لوقا پولی که هر یک از بردگان دریافت می‌کند یکی است که بایستی آن را به بهره‌برسانند ولی نتیجه‌ای که بدست می‌آورند متفاوت است و نتیجه فعالیت هر کدام را نشان می‌دهد. در انجیل متی مقدار سپرده‌ها متفاوت است ولی در مورد دو برده‌اولی بهره‌ها برابر هستند.

^x- این واقعه‌ای است که در سال ۴ میلادی روی داده است بدین معنی که در پی مسافرت آرکلائوس به روم پنجاه نفر از یهودیان به عنوان هیئت نمایندگی به روم رفته درخواست کردند پادشاهی او ملغی شود. لوقا این خاطره را ذکر می‌کند تا عدم قبول سلطنت عیسی را به وسیله مقامات رسمی اسرائیل توصیف کند.

^y- در اینجا صحنه پس دادن حسابها آغاز می‌شود که در انجیل‌های متی و لوقا یکی است. هر دو انجیل نگار در این مورد داوری واپسین را در نظر دارند ولی با توجه به اوضاع و احوالی که در تمثیل انجیل لوقا آمده است وی به سلطنت عیسی و فاجعه اسرائیل نیز می‌اندیشد.

^z- این عنوان شاهانه برای کسی که مدعی سلطنت بوده و بالاخره به این مقام نائل شده است مناسب می‌باشد و برای عیسی شکوه و جلال در پایان روزگار خیلی شایسته تر است. در متن مشابه انجیل متی که موضوع پادشاه در بین نیست همین کلمه را گاهی استاد ترجمه می‌کنند.

بگیرم؟»^{۲۴} و به کسانی که حاضر بودند گفت: «قنطار را از او بگیرید و به آن که ده قنطار دارد بدهید». و به او گفتند: ^{۲۵} «خداوندا او ده قنطار دارد!»...^{۲۶} به شما می‌گویم: به هر کس که دارد داده خواهد شد، اما از آن کسی که ندارد حتی آنچه دارد برگرفته خواهد شد.^d ^{۲۷} و اما درباره دشمنان من، آنان که نخواستند من بر ایشان پادشاهی کنم به اینجا آورده، و آنان را در برابر من گردن بزنید.^e ^{۲۸} این را گفته به پیش حرکت کرده به سوی اورشلیم فراز می‌آمد.^f

ورود شاهانه مسیح به اورشلیم^g
(متی ۲۱:۱-۱۱، ۱۵-۱۷؛

مرقس ۱۱:۱-۱۰؛ یوحنا ۱۲:۱۲-۱۶)
^{۲۹} باری وقتی به بیت فاجی^h و بیت عنیاⁱ به نزدیک کوهی بنام «زیتون زار» رسید

است». و به او گفت: ^{۱۷} «آفرین! ای برده خوب زیرا در مقدار کم امین بوده‌ای^a، اقتدار بر ده شهر را در دست بگیر». ^{۱۸} و دومی آمده گفت: «خداوندا قنطار تو پنج قنطار بهره داده است». ^{۱۹} به این یکی هم گفت: «تو هم در رأس پنج شهر باش». ^{۲۰} سپس دیگری آمده گفت: «خداوندا، اینک قنطار تو که در پارچه‌ای کنار گذاشته بودم، ^{۲۱} زیرا از تو می‌ترسیدم، چون تو انسان سخت‌گیری هستی آن چه را نگذاشته‌ای برمی‌گیری و آنچه را نکاشته‌ای می‌دروی^b». ^{۲۲} به او می‌گوید:

ایوب ۶:۱۵ «من تو را از دهان خودت داوری می‌کنم ای برده شریر، تو می‌دانستی که من انسانی سخت‌گیر هستم آن چه را که نگذاشته‌ام برمی‌گیرم و آنچه را نکاشته‌ام می‌دروم ^{۲۳} پس چرا پول من را به صراف‌ی ندادی؟ تا من در بازگشت آن را با بهره‌اش پس

a- ر.ک بند ۱۳.۷۱. پاداشی که داده شده شاهانه است (ر.ک ۲-قرن ۴:۱۷).

b- این نظر خدمتگزاری تنبل و بدخواه است ولی شاه داوری خود را بر این مبنا قرار می‌دهد که او خدمتگزاری پُرتوقع است.

c- این بند در بسیاری از نسخه‌های خطی وجود دارد، بلاشک بدین سبب که در انجیل متی نیامده است ولی وجود این بند در انجیل لوقا کاملاً تأیید شده و جنبه عجیب داوری شاه را نمایان می‌کند.

d- این عبارت حکمت‌آمیز مسلمان مستقل و بدون ارتباط با این تمثیل وجود داشته زیرا با وضعیت تمثیل کاملاً تطبیق نمی‌کند و در بند ۸:۱۸ هم آمده است (در آنجا اندکی تغییر یافته) و چنانکه در متن‌های مشابه (مت ۱۳:۱۲؛ مر ۴:۲۵) نیز وجود دارد. مفهوم این عبارت آن است که اموال دنیوی جنبه موقتی و گذرا دارند و بایستی از آنها بهره‌مند شد و گرنه از دست می‌روند.

e- نتیجه‌گیری بی‌رحمانه‌ای است (نظیر ۱۴:۲۴) و ممکن است اشاره به انتقام آرکلاؤس از مخالفان سلطنت خود باشد. در تمثیلی که لوقا ذکر کرده نتیجه‌گیری تمثیل نشان می‌دهد داوری و محکومیت شدیدی درباره اسرائیل بی‌وفا اجرا خواهد شد و احتمالاً منظور ویرانی اورشلیم است که در این انجیل بارها از آن یاد می‌شود (۱۹:۴۳-۴۴؛ ۲۱:۲۰-۲۴؛ ۲۳:۲۸-۳۱).

f- تردیدی نیست که لوقا از مر ۱۰:۳۲ استفاده کرده تا آخرین مرحله فراز آمدن عیسی را به اورشلیم توصیف نماید و استاد را به همان وضعی که در آغاز عزیمت بوده است مصمم نشان می‌دهد (۵۱:۹).

g- این روایت که در هر چهار انجیل ذکر شده است نشان می‌دهد چگونه عیسی خواسته است ندای پیامبر از زکریا را عملاً انجام دهد (زک ۹:۹-۱۰)، تنها اعلام مسیحایی که در طی آن مسیح به صورت ساده و فروتن ارائه می‌شود. در این روایت مشترک لوقا چندین نکته وارد کرده است که سلطنت عیسی را یادآوری و تأکید می‌نماید مخصوصاً چندین اشاره به روایت مسیح و تقدیس سلیمان در ۱-پادا ۳۳-۴۰ می‌باشد. در انجیل لوقا افتتاح آخرین قسمت انجیل است که در اورشلیم به وقوع خواهد پیوست.

h- (ر.ک مت ۲۱:۷۱). دهکده‌ای در نزدیکی اورشلیم که بر روی کوه زیتون زار قرار دارد. ضمناً در متن مشابه مت ۲۱:۱ فقط نام این دهکده ذکر شده است.

i- نام دهی در دامنه شرقی کوه زیتون که نسبت به دهکده قبلی دورتر از اورشلیم است. نام این ده در مر ۱۱:۱ ذکر شده است.

کردند. ^{۳۶} در حالی که پیش می‌آمد، مردم ردهای خود را در راه می‌گسترده. ^{۳۷} چون به سرازیری ^m کوه زیتون نزدیک می‌شد تمام انبوه پیروانش غرق در شادی، به خاطر همهٔ معجزاتی که دیده بودند ⁿ به ندای بلند شروع به ستایش خدا کردند. ^{۳۸} درحالی که می‌گفتند:

مبارک باد او که می‌آید

آن پادشاه، به نام خداوند ^o

آرامش در آسمان

و شکوه در اعلیٰ علین ^p

^{۳۹} و برخی از فریسیان جمعیت به او گفتند: «ای استاد، پیروانت را نکوهش کن. ^q». ^{۴۰} و پاسخ داده گفت: «به شما می‌گویم، اگر ایشان ساکت شوند، سنگها فریاد برخاوند آورد. ^r»

دو تن از شاگردان را فرستاده گفت: ^{۳۰} «به روستائی که در برابرتان است بروید، وقتی بدان وارد شدید کرّه خری را بسته خواهید یافت که بر آن هرگز کسی سوار نشده است، پس از آنکه بازش کردید بیاوریدش. ^{۳۱} اگر کسی از شما پرسید: «چرا آن را باز می‌کنید؟» چنین خواهید گفت: «برای آنکه خداوند نیاز دارد.»» ^{۳۲} آنان که فرستاده شده بودند، وقتی رفتند، [اوضاع را] همانطور که به ایشان گفته بود یافتند ^{۳۳} در حالیکه کرّه خر را باز می‌کردند، صاحبانش ^k به آنان گفتند: «چرا کرّه خر را باز می‌کنید؟» ^{۳۴} گفتند: «زیرا خداوند به آن نیاز دارد.» ^{۳۵} و آن را به نزد عیسی آوردند و ردهایشان را بر روی کرّه خرا انداخته، عیسی ^۱ را بر آن سوار

j- ر. ک. ۱۳:۷. این تنها موردی است که متی و مرقس این عنوان را به عیسی می‌دهند.

k- همین کلمه یونانی در بند ۳۱ در مورد عیسی به کار رفته که به «خداوند» ترجمه شده ولی در اینجا که به صورت جمع آمده منظور صاحبان کرّه خر هستند و بدین سبب به صاحبان برگردانده می‌شود.

l- چنین به نظر می‌رسد که نوشته لوقا اشاره ای به مسح و تقدیس سلیمان دارد (۱-پاد: ۳۳).

m- چنین می‌نماید که این کلمه هم مسح و تقدیس سلیمان را به یاد می‌آورد (۱-پاد: ۳۸) همچنین فریادهای شادی و هلهله شاگردان که بعداً می‌آید (۱-پاد: ۴۰).

n- تفاوتی که در این مورد با انجیل های متی و مرقس وجود دارد، لوقا انگیزهٔ شور و شوق شاگردان را معجزاتی می‌داند که شاهد آنها بوده اند (ر. ک. ۲: ۱۲۰).

o- در اینجا لوقا به مانند متی و مرقس مزمو ۲۶: ۱۱۸ را نقل می‌کند (ر. ک. ۱۳: ۳۵) ولی از به کار بردن کلمه سامی هوشیاعنا احتراز کرده و نظیر یو ۱۳: ۱۲ برای عیسی عنوان پادشاه را می‌افزاید.

p- این هلهله و تحسین برابر هوشیاعنا بر فراز آسمانها در انجیل های متی و مرقس است و سرود فرشتگان را به هنگام تولد عیسی در ۱۴: ۲ به یاد می‌آورد ولی اکنون شاگردان صلحی را که از سوی خدا به ایشان می‌رسد جشن گرفته و خداوند را تجلیل می‌کنند. این صلح (ر. ک. ۱: ۷۹) بایستی در ایمان پذیرفته شود؛ اورشلیم آن را نخواهد پذیرفت (بند ۴۲).

q- دخالت فریسیان اعم از اینکه به صورت اعتراض بوده (مثلاً اعتراض کاهنان اعظم و کاتبان در مت ۲۱: ۱۵-۱۶) یا توصیه و دعوت به احتیاط باشد (مثلاً توصیه فریسیان در لو ۱۳: ۳۱) نشانهٔ ناباوری فریسیان است. این آخرین باری است که فریسیان در انجیل لوقا ظاهر می‌شوند و ظاهراً لوقا نمی‌خواهد فریسیان را در محکومیت عیسی داخل کند (ر. ک. ۲۰: ۲۰).

r- این عبارت مهم است و ممکن از حب ۱۱: ۲ گرفته شده باشد. منظور این است که هیچ چیز مانع از آن نخواهد بود اورشلیم عیسی را هلهله و تحسین نماید. همچنین ممکن است از این عبارت ویرانی شهر را درک نمود (ر. ک. بند ۴۴) در صورتی که نخواهد پادشاه خود را بشناسد.

عیسی بر اورشلیم می‌گردد ۳۵-۳۴:۱۳

۴۱ و چون نزدیک شد، با دیدن شهر بر آن گریسته و گفت: ^s «اگر تو نیز! امروز^u شرایط آرامش را می‌دانستی! اما فعلاً از دیدگان تو پوشیده است ^{۴۳} زیرا روزهای بر تو فرا خواهد رسید که دشمنانت دور تو حصارها^v خواهند کشید و تو را محاصره خواهند کرد^w و از هر سو بر تو فشار وارد می‌کنند ^{۹:۱۳۷} و تو و فرزندانت را درهم خواهند شکست و در تو سنگی بر سنگی باقی نخواهند گذاشت زیرا هنگامی را که از تو دیدار شده است^x در نیافته‌ای!»

عیسی در معبد وارد شده اقتدار خود را نشان می‌دهد

(متی ۲۱:۱۲-۱۳؛

مرقس ۱۱:۱۵-۱۹؛ یوحنا ۲:۱۳-۱۶)

۴۵ و به معبد^۱ وارد شده شروع به بیرون راندن فروشندگان کرده^z به آنان گفت: ^{۴۶} نوشته شده است: «و خانه من، خانه نیایش خواهد بود^d، اما شما آن را مغازه راهزنان کرده‌اید^b». ^{۴۷} و هر روز برای آموزش در معبد بود^c، کاهنان اعظم و کاتبان در صدد هلاک او بودند همچنین سرشناسان قوم^d. ^{۴۸} اما نمی‌دانستند چه کنند زیرا همه قوم چشم به دهانش دوخته بودند^e.

s- عیسی بر حال شهری که او را نخواهد پذیرفت زاری می‌کند. لوقا که سه بار ویرانی شهر را اعلام خواهد کرد (۴۳:۱۹-۴۴:۲۱) در اینجا نخستین اعلام را می‌آورد. لوقا این واقعه را به عنوان یک داوری تاریخی و تجسم قبلی واپسین داوری می‌نگرد.

t- نظیر شاگردان که در عیسی صلح را یافته‌اند (بندهای ۳۷-۳۸).

u- در تعداد زیادی از نسخه‌های خطی در اینجا افزوده شده است: لا اقل.

v- منظور بناهای استحکاماتی است که شهر را محاصره خواهند کرد.

w- لوقا وضعیت شهر اورشلیم را که رومیان در سال ۷۰ محاصره کرده‌اند توصیف می‌کند (ر. ک ۲۱:۲۰-۲۴).

x- دیدار خدا از شهر (ر. ک ۱:۴۸) در اینجا با ورود شاهانه عیسی انجام می‌شود و اورشلیم اکنون می‌بایستی او را بپذیرد.

y- در انجیل لوقا نظیر انجیل متی وقوع این رویداد در همان روز ورود عیسی به اورشلیم بوده است (در انجیل مرقس در فردای آن روز است). بدینسان عیسی ورود رسمی خود را به پایان رسانده و مفهوم سلطنت خود را آشکار می‌کند. این سلطنت کاملاً در خدمت پدرش می‌باشد تا عبادت و نیایش شایسته او انجام گردد.

z- ر. ک مت ۲۱:۱۲. لوقا کمتر از متی و مرقس درباره جزئیات این واقعه توضیح داده است (شاید بدین سبب که شدت عمل عیسی را تخفیف دهد).

a- اش ۵۶:۷. به نظر عیسی همچنین به نظر اشعای نبی معبد برای نیایش می‌باشد.

b- اری ۱۱:۷. معاصران عیسی به مانند کسانی که در دوران ارمیا نبی می‌زیستند مقصد و منظور از وجود معبد را تغییر داده و از هدف اصلی منحرف شده بودند. معبد به ایشان داده شده است تا محل شفاعت و بخشایش باشد (۱-پاد:۳۰-۴۰) در صورتی که آن را به صورت مأمی در برابر خشم خدا درآورده بودند و تضمینی تصور می‌کردند که به وسیله آن از کیفر مصون خواهند بود.

c- لوقا در اینجا نظیر ۱:۲۰ و ۳۷:۲۱-۳۸ روایت می‌کند که عیسی در اورشلیم آموزش می‌دهد ولی چنین به نظر می‌رسد که لوقا در اینجا مدتی را برای آموزش در نظر گرفته بیشتر از سه روزی است که در مر ۱۱:۱۲، ۲۰ آمده و یا دو روزی که در مت ۱۸:۲۱ ذکر شده است.

d- لوقا برخلاف مرقس سرشناسان غیر مذهبی قوم را که اعضای ساندربین هستند صریحاً جزو مسئولان مرگ عیسی نام می‌برد (ر. ک ۲۳:۱۳، ۳۵:۲۴).

e- ترجمه تحت اللفظی: همه قوم آویخته به او، به گوش دادن. لوقا تأکید و اصرار می‌کند که برخلاف نقشه‌های جتایتکارانه سران قوم، مردم نسبت به عیسی تمایلات و نظر موافقی داشتند (ر. ک ۲۰:۱۹؛ ۳۸:۲۱؛ ۲۳:۲۷، ۳۵).

سؤال اعضای ساندترین دربارهٔ اقتدار عیسی^f

(متی ۲۱:۲۳-۲۷؛ مرقس ۱۱:۲۷-۳۳)

۱ باری، روزی^g که در معبد قوم را آموزش و نوید می داد، کاهنان اعظم و کاتبان با مشایخ پیش آمدند. ۲ و به او گفتند: «به ما بگو با چه اقتداری این کارها را می کنی^h؟ یا چه کسی این اقتدار را به تو داده است؟» ۳ در پاسخ به ایشان گفت: «من هم می خواهم چیزی از شما ببرسم، پس به من بگوئید: ۴ تعمید یحیی از آسمانⁱ بود یا از آدمیان؟» ۵ آنان بین خود بحث کردند: «اگر بگوئیم از آسمان، خواهد گفت: چرا به وی ایمان نیاوردید؟ ۶ اگر بگوئیم از آدمیان، همهٔ قوم مارا سنگسار خواهند کرد، زیرا یقین دارند که یحیی پیامبر است.» ۷ و پاسخ دادند که نمی دانند از کجا می بود^k. ۸ و عیسی به ایشان گفت: «من نیز به شما نمی گویم که با چه اقتداری این را می کنم.»

تمثیل رزبانان آدم کش (متی ۲۱:۳۳-۴۶؛ مرقس ۱۲:۱-۱۲)

۹ آنگاه به قوم شروع به گفتن این تمثیل کرد^l: «مردی تاکستانی کاشت^m، بعد آن را به رزبانان به اجاره داد و برای مدت نسبتاً درازی به مسافرت رفت. ۱۰ و به هنگام مناسب برده ای به نزد رزبانان فرستاد، تا از میوهٔ تاکستان به او بدهند، رزبانان پس از کتک زدن، او را دست خالی بازگرداندند. ۱۱ و باز بردهٔ دیگری فرستاد، او را هم کتک زده و با تحقیر با او رفتار کرده دست خالی او را بازگرداندند. ۱۲ باز سومین را فرستادⁿ، این یکی را نیز مجروح کرده به بیرون افکندند. ۱۳ خداوند تاکستان گفت: چه کنم^o؟ پسر محبوب خودم را خواهم فرستاد^p، شاید او را محترم شمارند. ۱۴ اما با دیدن او رزبانان در بین خود چنین استدلال می کردند: این وارث است او را بکشیم تا

f- هیئتی از افراد سه طبقه اعضای ساندترین از عیسی با چه اقتداری خود را مسیح معرفی کرده و فروشندگان را از معبد اخراج می کند. عیسی قبل از پاسخ دادن به این بازجویان درخواست می کند بدو نظر خود را دربارهٔ مأموریت یحیی بیان نمایند. با طرح این مسئله عیسی نمی خواهد از پاسخ دادن خودداری کرده و شانه خالی کند بلکه مقدمه ای لازم و ضروری است بدین معنی: برای اینکه اعضای ساندترین بتوانند اقتدار عیسی را تشخیص دهند بایستی آماده باشند تا مأموریت یک پیامبر را بپذیرند، مخصوصاً پیامبری که پیشگام او است. این نکته در نظر لوقا اهمیت دارد و مأموریت یحیی را به مأموریت عیسی ارتباط داده است (لو ۱-۲: ۱۱: ۲۲؛ ۱۰: ۳۷؛ ۱۳: ۲۴-۲۵؛ ۱۹: ۴).

g- در بعضی نسخه های خطی نوشته شده است: روزی.

h- ر. ک مت ۲۱: ۲۳. n.

i- منظور خدا است. ر. ک ۱۱: ۱۶. v.

j- مردم مأموریت یحیی را پذیرفته و به این ترتیب مخالف فریسیان و متشرعان بودند (لوقا این نکته را در ۲۹: ۷-۳۰ ذکر کرده است). اعضای ساندترین می ترسیدند اگر منشأ خدایی تعمید پیشگام را نپذیرند خشم مردم را برانگیزند: در مورد عیسی نیز چنین واکنش را احساس خواهند کرد (۲۰: ۱۹؛ ۲۲: ۲).

k- با این همه وظیفه ایشان بوده که در این باره اظهار نظر کنند.

l- در مورد این تمثیل ر. ک مت ۲۱: ۳۳. r.

m- لوقا نقل قول اش ۵: ۲ را به مانند متی و مرقس ادامه نمی دهد ولی تا همین جا برای خوانندگان کتاب مقدس روشن است که عطف توجه و اشاره به اسرائیل می باشد.

n- فقط لوقا در این مورد طرح معمولی سه نفر را در تمثیل ها حفظ کرده است (ر. ک ۱۰: ۳۳. m).

o- ر. ک ۱۲: ۱۷. p.

p- ر. ک ۱۲: ۶. h.

میراثش از آن ما گردد.^{۱۵} از تاکستان، بیرون انداخته او را کشتند.^۹ «پس خداوند تاکستان با ایشان چه خواهد کرد؟»^{۱۶} خواهد آمد و این رزبانان را به هلاکت خواهد رسانید و تاکستان را به کسان دیگری خواهد داد، آنان با شنیدن این گفتند: «هرگز» چنین نشود.^{۱۷} اما در ایشان نگریسته گفت: «پس این چیست که نوشته شده است: سنگی را که معماران رد کردند همان است که سر زاویه شده است»^۸ «هر کسی که بر این سنگ بیفتد خرد خواهد شد و آن کسی که این سنگ بر او بیفتد وی را خرد خواهد کرد».^{۱۸}

^{۱۹} و کاتبان و کاهنان اعظم کوشش می کردند در همان ساعت بر وی دست دراز کنند و از قوم ترسیدند^{۱۰} زیرا دانسته بودند این مثل را در مورد ایشان گفته است.

دام گستردن برای عیسی درباره پرداخت مالیات به قیصر
(متی ۲۲: ۱۵-۲۲؛ مرقس ۱۲: ۱۳-۱۷)

^{۲۰} و مترصد بوده^۷، جاسوسانی فرستادند که به صورت آدم های عادل باشند^۸ تا مگر خطایی در یک سخن او گیر بیاورند^۹ و او را به اقتدار حاکم^{۱۰} تسلیم نمایند. و آنان از او پرسیده گفتند: «ای استاد می دانیم که به درستی سخن می گوئی و آموزش می دهی

q- در مر ۱۲: ۸ پسر را کشته و سپس به خارج می اندازند؛ در اینجا نظیر انجیل متی او را به خارج انداخته و سپس کشته اند. ر.ک مت ۲۱: ۳۹. ۷.

r- با این اعتراض که فقط در انجیل لوقا روایت شده است اعضای ساندترین متوجه شده اند که عیسی تهدید می کند اقتدارشان بر روی قوم خدا از بین برود (ر.ک بند ۱۹ و متون مشابه در انجیل های متی و مرقس).

s- بسیاری از مترجمان این کلمه را سنگ نوک بنا ترجمه می کنند. این بند که از مزمو ۱۸: ۲۲ نقل شده از اش ۱۶: ۲۸ الهام گرفته شده است و چنین به نظر می رسد که یهودیان آن دوران این مطلب را به عنوان وعده ساختن جامعه مسیحایی درک می کردند. جامعه مسیحیت اولیه از همان ابتدا این بند را به رستاخیز عیسی، بنیانگذار قوم جدید خدا نسبت داده است (اع ۱۱: ۱؛ ۱- پط ۲: ۴، ۷). بدین سبب این بند از زمان خیلی قدیم به تمثیل ملحق شده است. در جاهایی که سنگ فراوان است و ساختمانها را با سنگ بنا می کنند معمولاً در انتخاب و به کار بردن آنها وقت می نمایند که طرف صاف و مسطح سنگ نمای ساختمان را تشکیل دهد. البته سنگهای بدشکل را رد کرده و کنار می گذارند و بالعکس سنگهایی را که دو طرف مسطح دارند در نیش ساختمان به کار می برند.

t- این بند که شاید مختص به انجیل لوقا است (ر.ک مت ۲۱: ۴۴ a) نقل قول مستقیم از نوشته های مقدس نیست بلکه از اش ۸: ۱۴-۱۵ (موضوع سنگی که مانع بر سر راه است) الهام گرفته و همچنین از دان ۲: ۴۴ (سنگ مسیحایی که امپراتوری های روی زمین را در هم می شکند). به دنبال بند قبلی در اینجا اعلام می شود (نظیر اش ۸: ۱۴ و در کنار اش ۱۶: ۲۸) که عمل خدا هلاکت برای فرد بی ایمان و نجات برای ایماندار می باشد. این نظریه را قبلاً لوقا در ۲: ۳۴ ارائه نموده و با همین تصویر در روم ۹: ۳۳ و ۱- پط ۲: ۵-۸ می توان بازیافت.

u- در هر سه انجیل نظیر روایت شده است که مقامات یهودی تصمیم داشتند عیسی را از بین ببرند ولی از محبوبیت او در بین عامه مردم می ترسیدند. لوقا در مورد این محبوبیت (ر.ک ۸: ۴۸ e) و در مورد ترس مقامات یهودی اصرار می نماید (۲: ۲۲؛ اع ۵: ۲۶).

v- در چندین نسخه خطی نوشته شده است: و دور شده.

w- در مت ۲۲: ۱۶ و مر ۱۳: ۱۲ این اشخاص فریسیان و طرفداران هیروдіس هستند. لوقا تعیین نمی کند به کدام گروه وابسته اند ولی چون می گوید سعی داشتند به صورت آدم های عادل باشند با آنچه در ۱۵: ۱۶ و ۱۹: ۱۸ درباره فریسیان گفته است تطبیق می نماید و به طوریکه دیده شد (ر.ک ۱۹: ۳۹ q) لوقا نمی خواهد فریسیان را شریک در محکومیت عیسی قلمداد نماید.

x- می توان ترجمه کرد سخنی از او بگیرند که صحت این ترجمه کمتر است (همچنین در بند ۲۶).

y- در مورد این قسمت ر.ک مر ۱۳: ۱۱.

پرسیده گفتند: ^{۲۸} «ای استاد، موسی برای ما نوشته است: اگر برادر کسی مرد در حالی که زنی داشته و بدون فرزند باشد برادرش آن زن را بگیرد و تباری برای برادرش برانگیزاند.^d ^{۲۹} بنابراین هفت برادر بودند و اولی زن گرفته و بدون فرزند مرد ^{۳۰} و دومی همچنین ^{۳۱} و سومی هم او را گرفت. همچنین هفت نفر فرزندی باقی نگذاشته، مردند ^{۳۲} سرانجام زن نیز بمرد. ^{۳۳} حال این زن در رستاخیز زن کدام یک از آنان خواهد بود؟^e زیرا هر هفت نفر او را چون همسر خود داشتند؟» ^{۳۴} و عیسی به ایشان گفت «پسران این جهان^f زن می گیرند یا شوهر^g می کنند ^{۳۵} اما آنان که شایسته داشتن آن جهان و رستاخیز از میان مردگان شده اند.^h نه زن می گیرند و نه ازدواج می کنند. ^{۳۶} زیرا دیگر نمی توانند بمیرند چون که

و در بند کسی نیستی^z بلکه برطبق حقیقت راه^a خدا را می آموزی، ^{۳۲} آیا پرداخت مالیات^b به قیصر بر ما مجاز است یا خیر؟ ^{۳۳} اما او مکر ایشان را دریافته به آنان گفت: ^{۳۴} «یک دینار به من نشان بدهید. آیا این صورت و این نوشته از آن کیست؟» به او گفتند: «از قیصر». ^{۳۵} به ایشان گفت: «آنچه از آن قیصر است به قیصر و آنچه از آن خداست به خدا پس بدهید». ^{۳۶} و ایشان نتوانستند در برابر مردم خطایی در یک سخن از او گیر بیاورند و شگفت زده از پاسخش خاموش ماندند.

پرسش صدوقیان درباره رستاخیز
(متی ۲۲: ۲۳-۳۳؛ مرقس ۱۲: ۱۸-۲۷)
^{۲۷} برخی از صدوقیان^c، آنانی که ادعا دارند رستاخیز وجود ندارد - پیش آمده

z- ترجمه تحت اللفظی: شخصیت را در نظر نداری. گاهی ترجمه می کنند: بی طرف هستی. این اصطلاح چندین بار در ترجمه یونانی کتاب مقدس آمده است (ر. ک روم ۲: ۱۱؛ کول ۳: ۲۵؛ افس ۶: ۹؛ یع ۲: ۱).

a- گاهی ترجمه می کنند: راههای خدا. (این اصطلاحی در زبان عبری است: ر. ک مز ۴: ۲؛ ۹؛ ۱۱: ۲۷؛ ۱۵: ۵۱...). در مورد به کار بردن این اصطلاح در کلیسای اولیه ر. ک اع ۲: ۹b.

b- در مورد این کلمه که به فارسی مالیات ترجمه شده است در مت ۱۷: ۲۲ و مر ۱۴: ۱۲ واژه ای به کار برده شده که اصلاً لاتینی است و به صورت یونانی درآمده است در صورتی لوقا به مانند پولس در روم ۷: ۱۳ کلمه یونانی الاصل را ترجیح داده است.

c- صدوقیان که به طبقات بالای کاهنان یهود تعلق داشتند عقیده به رستاخیز مردگان را نپذیرفته اند، عقیده ای که دو قرن پیش از آن تاریخ با دانیال نبی پیدا شده بود (۲: ۱۲-۳). عیسی به مانند فریسیان این نظریه را می پذیرد (ر. ک اع ۲۳: ۸). صدوقیان به منظور انتقاد از این نظریه به روش تدریسی مثالی می آورند که این نظریه را تخطئه و مسخره می کند. عیسی در پاسخ آنان نمی تواند به نوشته دانیال تکیه کند زیرا در این صورت برای رقیبان او اقتداری خواهد بود، بنابراین بر مبنای قانون (اسفار پنجگانه) که سخن خدا و مسلم و بلامنازع است استدلال می کند: اگر خدا خود را دوست پیامبران کهن کرده برای همیشه است. ضمناً با اشاره ساده ای نظریه مادی بعضی از فریسیان را درباره رستاخیز به کلی رد می کند: کسانی که رستاخیز کرده اند نظیر فرشتگان هستند.

d- تث ۵: ۶-۵ که مفهوم آن به روش آزاد نقل شده است (ر. ک مت ۲۴: ۲۲q).

e- ترجمه تحت اللفظی: می شود.

f- ترجمه تحت اللفظی: پسران این عصر. اصطلاحی در زبانهای سامی است [چنانکه اعراب ابناء دهر می گویند (ر. ک فرهنگ معین) و منظور از تمام مردم از مرد و زن است چنانکه از بقیه این بند به خوبی معلوم می شود].

g- ترجمه تحت اللفظی: ازدواج می کنند یا با آنان ازدواج می شود (همچنین در بند بعدی: ر. ک لو ۱۷: ۲۷). در بعضی از نسخه های خطی کهن اضافه شده یا به جای جمله های مذکور آمده است: بدنیا می آیند و فرزند می آورند.

h- ر. ک ۱۴: ۱۴x. لوقا یادآوری می کند که پذیرفته شدن در دنیای آینده فیضی بشمار می آید (ر. ک ۳۶: ۲۱).

^{۴۴} داود او را خداوند می نامد، پس چگونه پسر او است؟»

برحذر بودن از کاتبان (مرقس ۱۲: ۳۷-۴۰)

^{۴۵} چون همه قوم گوش می دانند به شاگردان گفت: ^{۴۶} «از کاتبان برحذر باشید^۲ که میل دارند با ردهای بلند بگردند و سلام کردن های در میدانها را و نخستین جایگاه ها را در کنشت ها و نخستین نشیمنگاه ها را^۳ در ضیافتها دوست دارند. ^{۴۷} ایشان که اموال بیوگان را می بلعند و به ظاهر دعاهای طولانی می کنند^۴. اینان محکومیت بیشتری خواهند داشت.

نذر بیوه زن (مرقس ۱۲: ۴۱-۴۴)

^۱ چشمها را بلند کرده ثروتمندان را دید که پیش کشهای خود را به خزانه می انداختند. ^۲ همچنین بیوه محتاجی را هم دید که دو پشیز می انداخت. ^۳ و گفت:

همشان فرشتگانندⁱ و پسران خدا هستند درحالیکه پسران رستاخیزند^j. ^{۳۷} و در اینکه مردگان بر می خیزند. موسی در قطعه بوته نشان داده است وقتی که خداوند را: «خدای ابراهیم، و خدای اسحق و خدای یعقوب^k» می خواند^{۳۸} باری خدا، خدای مردگان نیست بلکه خدای زندگان است^۱ زیرا همه برای او زنده هستند^m. ^{۳۹} برخی از کاتبان به سخن درآمده گفتند: «ای استاد نیکو گفتمⁿ.» ^{۴۰} زیرا دیگر جرأت نداشتند در هیچ مورد از او سؤالی بکنند^o.

مسیح، پسر و خداوند داود
(متی ۲۲: ۴۱-۴۵؛ مرقس ۱۲: ۳۵-۳۷)
^{۴۱} به ایشان گفت^p: «چگونه می گویند که مسیح پسر داود است؟ ^{۴۲} زیرا داود خود در کتاب مزامیر می گوید:

خداوند به خداوند من گفته است:
به دست راست من بنشین
^{۴۳} تا دشمنان را همچون زیرپایی به زیر پاهایت ببندازم^q

i- ر. ک مت ۲۲: ۳۰.

j- این عبارت که اصطلاحی در زبانهای سامی است بدین معنی است که وارث دنیای جدید و زندگی در آن هستند.

k- خروج ۳: ۶.

l- ر. ک مت ۲۲: ۳۲.

m- همچنین می توان ترجمه کرد: همه به وسیله او زندگی دارند.

n- این گونه تحسین گفتن در اینجا مختص به انجیل لوقا است. کاتبان که اکثراً فریسی هستند به سبب اینکه عیسی صدوقیان یعنی رقیبان ایشان را مجاب کرده است او را تحسین می کنند. در مر ۱۲: ۳۲ نیز یکی از کاتبان به سبب اینکه عیسی نخستین فرمان خدا را توصیف و تعریف کرده است او را به همین گونه تحسین می نماید.

o- این نتیجه گیری با آنچه در بند ۳۹ ذکر شده است تطبیق نمی کند مگر اینکه در اینجا منظور از صدوقیان باشد. در متن های مشابهی که در مت ۲۲: ۳۴ آمده نتیجه گیری بهتر با مباحثه وجدلهای قبلی تطبیق می نماید.

p- ر. ک مر ۱۲: ۳۵.

q- لوقا در اینجا دقیقاً متن یونانی مزمر ۱۱۰: ۱ را آورده است در صورتی که در مت ۲۲: ۴۴ و مر ۱۲: ۳۶ چنین نیست.

r- در اینجا موضوع بدگمان بودن و دوری جستن از آنان نیست بلکه بایستی برحذر باشند از اینکه به آنان همانند شوند.

s- ترجمه تحت اللفظی: تختخواب ها. (ر. ک ۳۶: ۷).

t- ر. ک مر ۱۲: ۴۰.

نشانه‌های نزدیک و دور روز داوری (متی ۲۴:۳-۸؛ مرقس ۱۳:۳-۸)

از وی پرسیده گفتند:^۷ «ای استاد چه زمانی این روی خواهد داد، و نشانه آن چیست که فرا خواهد رسید^a؟»^۸ گفت: «بر حذر باشید مبادا گمراه شوید^b زیرا بسیاری به نام من خواهند آمد^c که خواهند گفت: «من هستم و هنگام آن نزدیک است^d» بدنبال ایشان نروید. ^۹ وقتی از جنگ ها و آشوب ها^e خواهید شنید، هراسان نگردید زیرا اول این باید فرا برسد اما همان دم پایان امر نخواهد بود!»^{۱۰} دان ۲:۲۸، ۲۹، ۵

آنگاه به ایشان می گفت^f: «ملت‌ی بر ملت‌ی

» به راستی به شما می گویم که این بیوه که بینوا است، بیش از همه گذاشته است. ^۴ زیرا همه آنان از آنچه زاید داشتند پیش کش^۵ کردند، اما این زن از احتیاج خویش: همه دارائی که داشته انداخته است.»

درباره ویرانی معبد^۷ (متی ۲۴:۱-۲؛ مرقس ۱۳:۱-۲)

^۵ و چون برخی در باره معبد می گفتند که با سنگهای زیبا^w و اشیا نذری^x تزئین شده بود گفت: ^۶ «روزهائی خواهد رسید که از آنچه تماشا می کنید، سنگی بر سنگی باقی نخواهد ماند که ویران نشود^۷».

u- در تعدادی از نسخه های خطی کلمه خدا در اینجا افزوده شده است (یعنی پیش کشهای تقدیمی به خدا).
v- عیسی در هنگامی که ویران شدن معبد را اعلام می کند (بند ۶) موقعیتی برای آخرین گفتار او است و در طی این گفتار مصائب و سختی های پایان روزگار و بازگشت خود را در شکوه و جلال پیش گوئی می کند، سخنانی که به روش نوشته های مکاشفه ای دوران او است. در انجیل های متی و مرقس این گفتار مختص به شاگردان و بر روی کوه زیتون زار ایراد شده است: در انجیل لوقا عیسی گفتار خود را در معبد به مردم خطاب می نماید. لوقا اعلام های مربوط به پایان روزگار (بندهای ۱۰-۱۱، ۲۵-۲۷) و وقایعی را که قبل از آن رخ می دهد (تعقیب و شکنجه شاگردان در بندهای ۱۲-۱۹؛ ویران شدن معبد، بندهای ۲۰-۲۴) کاملاً از یکدیگر جدا و تفکیک می کند و گفتار را با تشویق به امیدواری و هوشیاری به پایان می رساند (بندهای ۳۶-۳۸).
w- معبد که هیروودیس کبیر در حدود سال ۱۹ پیش از میلاد اقدام به ساختمان آن کرده بود (ر.ک یو: ۲۰) در زمان عیسی بنایی نوساز بشمار می رفت.

x- این پیش کنشی های ایمانداران (ر.ک ۲-۲ مک ۱۳:۲) ممکن است قسمتهایی از ساختمان و یا تزئینات بنا بوده است.
y- چندین نفر از پیامبران در گذشته ویرانی معبد را اعلام کرده بودند (میک ۱۲:۳؛ ارا ۱:۷-۱۵؛ ۱:۲۶-۱۹؛ حزق ۸-۱۱) تا نشان دهند خداوند پیمانی را که ملت پیش از او شکسته بود فسخ می کند؛ این تهدیدها در آن اوقات موجب انزجار و خشم شده بود (ار ۲۶). عیسی اعلام می کند معبد ویران خواهد شد زیرا اسرائیل او را به عنوان فرستاده خدا نپذیرفته است و بدین گونه انزجار مشابهی برمی انگیزد (ر.ک مت ۲۶:۶۱؛ ۲۷:۴۰ و متون مشابه: اغ ۱۴:۶).
z- در اینجا لوقا تصریح نمی کند که این سؤال را شاگردان می کنند (در انجیل های متی و مرقس طرح سؤال به وسیله شاگردان تصریح شده است). بنابراین گفتار به جمعیتی که در معبد است خطاب می شود و بدین گونه آخرین گفتار عیسی در ملا عام و وداع او با اورشلیم است که ویرانی آن را اعلام می کند.

a- در انجیل لوقا سؤال درباره تاریخ و نشانه ویران شدن معبد است و همین نکات در انجیل مرقس مطرح گردیده است. در انجیل متی درباره تاریخ ویرانی معبد و نشانه آن سؤال می شود و در عین حال سؤال درباره نشانه آمدن عیسی و فرارسیدن پایان دنیا می باشد. در انجیل لوقا و همچنین در انجیل های متی و مرقس عیسی راجع به نشانه های پایان روزگار و آمدن پسر انسان پاسخ می دهد. ولی لوقا موضوع ویران شدن معبد را کاملاً تفکیک نموده و قبلاً در ۱۹:۲۷، ۴۴ درباره آن سخن گفته است.
b- ر.ک مت ۲۴:۴ e.

c- منظور مسیح های دروغی هستند که نقش و اقتدار عیسی را به خود نسبت می دهند.
d- به نظر لوقا این استادان گمراهی قریب الوقوع بودن پایان را اعلام می کنند (ر.ک ۱۷:۲۳؛ ۱۴:۱۱).
e- لوقا در پایان این بند خواهد گفت که این رویدادها مربوط به پایان روزگار نیستند بلکه جزو وقایع تاریخ می باشند و ممکن است به آشوبهای نظامی و سیاسی که در سال ۶۸ میلادی بر اثر مرگ نرون امپراتور روم رخ داده است می اندیشد.
f- این جمله که به صورت مقدمه ای جدید است و مقدمه ای که در بند ۱۴ آمده است به خوبی نشان می دهد که لوقا نشانه های پایانی را (بندهای ۱۰-۱۱، ۲۵-۲۷) از وقایع تاریخی که قبلاً رخ می دهد (بندهای ۱۹-۱۹، ۲۰-۲۴) کاملاً از یکدیگر متمایز می کند.

و سلطنتی بر سلطنتی قیام خواهد کرد.^g
 ۱۱ زمین لرزه‌های شدید بوجود خواهد آمد
 و در جاهایی طاعونها و قحطیها خواهد
 رسید و چیزهای وحشتناک و نشانه‌های
 بزرگی^h از آسمان خواهد رسید.
 اش ۲۴:۱۹-۲۰؛ حزق ۲:۶-۹؛ زک ۱۴:۵-۵؛ ار ۱۲:۱۴؛ ۲:۱۵؛ حزق ۵:۱۲؛ ۱۲-۱۱:۶

دوران قبلی: دوران ستمگری و شهادت

(متی ۱۰:۱۷-۲۲؛ مرقس ۱۳:۱-۱۳)

۱۲ اما پیش از همه اینهاⁱ به خاطر نام من
 بر شما دست دراز کرده و شما را شکنجه
 خواهند کرد، شما را به کنیسه‌ها^j و زندانها
 تسلیم نموده شما را به حضور پادشاهان و
 رهبران^k هدایت خواهند کرد،^{۱۳} و این

برای شما به شهادت منتج خواهد شد^l،
 ۱۴ پس در قلبهایتان^m نگاه دارید که برای
 دفاع از خود نباید پیشاپیش دلوایس باشید
 ۱۵ زیرا خودم به شما زبانⁿ و حکمتی
 خواهم داد^o که هیچ یک از خصمان شما
 نتواند مقاومت کند یا جواب دهد،^{۱۶} شما
 حتی دست والدین و برادران و خویشان و
 دوستان خود تسلیم کرده خواهید شد و
 برخی از شما را به مرگ خواهند سپرد^p،
 ۱۷ و به خاطر نام من منفور همه خواهید شد
 ۱۸ اما حتی یک مو از سرتان از بین نخواهد
 رفت.^{۱۹} به وسیله پایداری خود زندگی
 خویش را به دست خواهید آورد^q.
 یوح ۱۵:۱۸؛ ۱۴:۱۷؛ ۷:۱۲

g- موضوعی که در نوشته‌های مکاشفه‌ای می‌آید (ر. ک. اش ۱۹:۲؛ ۲-توا ۱۵:۶).

h- در نسخه‌های خطی مختلف کلمات: از آسمان خواهد رسید به: نشانه‌های بزرگی مربوط می‌شود (بدون شک تحت تاثیر مر ۱۱:۸) و یا اینکه مربوط به: چیزهای وحشتناک است. به نظر برخی از مفسران ترکیب عبارت اخیر ترجیح دارد. لوقا نشانه‌های پایان روزگار را مجدداً در بندهای ۲۵-۲۶ ذکر خواهد کرد.

i- عیسی به شاگردان خود هشدار می‌دهد که پیش از فرا رسیدن مرحله پایانی که به آن علاقمند هستند (بند ۷) دورانی از تاریخ خواهد بود که مرحله شهادت دادن در ضمن تحمل مصائب و شکنجه‌ها است. و به همان گونه که مسیح باید رنج بکشد تا در شکوه و جلال خود وارد شود (۲۶:۲۴) شاگردان هم بایستی پیروزمندانه این تجربه و آزمون را بگذرانند.

j- ر. ک. مت ۱۷:۱۰.

k- ممکن است در این مورد لوقا به صحنه‌ای که در اع ۱۳:۲۵-۳۲ روایت کرده است می‌اندیشد.

l- ترجمه دیگر: این به شما فرصتی برای شهادت خواهد بود. به نظر لوقا شهادت دادن مهمترین وظیفه دوازده رسول (۲۴:۲۸؛ اع ۸:۱، ۲۲؛ ۳:۳۲؛ ۳:۱۵؛ ۴:۳۳؛ ۵:۳۲؛ ۱۰:۳۹؛ ۱۳:۳۱) و پولس (اع ۲۲:۱۵، ۲۶؛ ۱۶:۲۶؛ ر. ک. ۱۸:۵؛ ۲۰:۲۱؛ ۲۲:۱۸؛ ۲۳:۱۱؛ ۲۶:۲۲؛ ۲۸:۲۳) می‌باشد و عبارت از آن است که رستاخیز عیسی و خداوندی او را بر ملا و اعلام کنند. کلمه یونانی که در اینجا شهادت ترجمه شده است در نسل‌های بعدی به مفهوم شهید شدن به کار خواهد رفت.

m- کلمه قلب‌هایتان ترجمه تحت اللفظی است و گاهی آن را در سرتان ترجمه می‌کنند (ر. ک. ۶۶:۱).

n- ترجمه تحت اللفظی: دهانی.

o- در اینجا وعده داده می‌شود که خود عیسی به کمک شاهدان خواهد آمد (ر. ک. یوح ۱۴:۱۸-۲۱) در صورتی که در متون مشابه نظیر لوقا ۱۱-۱۲ و همچنین در مت ۱۰:۱۹-۲۰ و مر ۱۱:۱۳-۱۲ دخالت روح القدس وعده داده می‌شود (ر. ک. یوح ۱۵:۲۶-۲۷؛ ۱۶:۸-۱۱).

p- تفاوتی که در این مورد با مت ۲۱:۱۲ و مر ۱۳:۱۲ وجود دارد لوقا تصریح می‌نماید که همگی کشته نخواهند شد (ر. ک. ۴۹:۱۱). بدون شک می‌خواهد یادآوری کند که تعقیب و شکنجه شاهدان عیسی موجب خاموش شدن صدای آنان نخواهد شد.

q- برابر تعدادی از نسخه‌های خطی می‌توان ترجمه کرد: به وسیله پایداری خود جانتان را بدست آورید. در مورد کلمه پایداری ر. ک. ۱۵:۸.

داوری بر اورشلیم

(متی ۲۴:۱۵-۲۱؛ مرقس ۱۳:۱۴-۱۹)

^{۲۰} «وقتی دیدید که اورشلیم در محاصره^r ارتش هاست^r، آنگاه بدانید که ویرانی^s آن نزدیک است. ^{۲۱} بدان هنگام آنان که در یهودیه باشند به کوهستانها بگریزند^t و آنان که در درون آن باشند دور شوند و آنان که در دشتها باشند به آن وارد نشوند. ^{۲۲} زیرا تث ۳:۳۲ این روزهای انتقام است تا آنچه نوشته شده است^u به تحقق رسد. ^{۲۳} وای بر آن زنانی که آبستن باشند و آنان که در آن روزها شیر خواهند داد! زیرا مضیقه ای بر روی زمین و خشمی علیه این قوم خواهد بود.» ^{۲۴} و به وسیله لبه^v دشته خواهند افتاد و آنان را به اسارت در همه ملتها^w خواهند برد و زک ۱۲:۳ اورشلیم لگدکوب ملتها خواهد شد تا دوران ملتها به تمامیت برسد^x.

آمدن پسر انسان

(متی ۲۴:۲۹-۳۱؛ مرقس ۱۳:۲۴-۲۷)

^{۲۵} و در خورشید و ماه و ستارگان نشانهها خواهد بود^y و بر روی زمین اضطراب ملتها از غرش دریا و تلاطم آن ^{۲۶} انسانها در انتظار آنچه بر دنیا فرا خواهد رسید از ترس جان خواهند داد زیرا نیروهای آسمانها متزلزل خواهند شد^z. ^{۲۷} و حجی ۲:۶؛ پول ۴:۱۶؛ بنسی ۱۸:۱۶ آنگاه پسر انسان را خواهند دید که در ابری با قدرت و شکوه بسیار می آید^a. تث ۷:۱۳-۱۴

نزدیک شدن پادشاهی خدا

(متی ۲۴:۳۲-۳۵؛ مرقس ۱۳:۲۸-۳۱)

^{۲۸} وقتی فرا رسیدن این چیزها شروع خواهد شد به خود آئید و سرتان را بلند کنید زیرا باز خرید^b شما نزدیک است. ^{۲۹} و به ایشان تمثیلی گفت: «درخت انجیر

r- متی و مرقس در قسمتهای مشابه انجیل خود سختیهای شدید پایان روزگار را به روش ادبیات مکاشفه ای روایت می کنند در اینجا لوقا ویران شدن اورشلیم را اعلام کرده و این واقعه را به عنوان اعلام داوری نهایی می نگرد (ر. ک. ۴۲:۱۹ s).

s- کلمه یونانی را که در اینجا ویرانی ترجمه شده می توان تخریب، انهدام ... ترجمه کرد. این کلمه در پیام پیشگویی دانیال نبی دان ۹:۲۷ آمده و در مت ۲۴:۱۵ و مر ۱۳:۱۴ به کار برده شده است.

t- در مورد توصیه و دعوت به فرار همگانی که پیامهای داوری نهایی اعلام می شود ر. ک. ۳۱:۱۷ t. ولی در اینجا موضوع یک داوری تاریخی است.

u- لوقا به تهدیدهای پیامبران می اندیشد که علیه اورشلیم بی ایمان نوشته اند (ار؛ حزق).

v- ترجمه تحت اللفظی: به وسیله دهان. اصطلاحی که در کتاب مقدس معمول است (ر. ک. پید ۳۴:۲۶؛ یوشع ۸:۲۴؛ ۱۹:۴۷؛ داود ۸:۱؛ بنسی ۲۸:۱۸؛ عبر ۱۱:۳۴).

w- در این بند نظیر بند بعدی کلمه ای که آمده گاهی به معنی ملت های جهان و گاهی در برابر اسرائیل به مفهوم مشرکان به کار برده می شود.

x- ترجمه تحت اللفظی: دورانهای ملت ها. چنین به نظر می رسد که این دوران مدت ترویج انجیل در بین مشرکان است (ر. ک. لو ۲۴:۴۷)؛ در پایان این دوران ممکن است اسرائیل به مسیح که نپذیرفته است روی آورد. پولس به طوریکه در روم ۱۱:۲۵-۲۷ نوشته چنین امیدوار است و ظاهراً لوقا نیز در ۳۵:۱۳ (ر. ک. k) یا این نکته موافق است. مفسران دیگری چنین درک می کنند که منظور دوران تسلط مشرکان بر اورشلیم می باشد که خدا پایان آن را تعیین کرده است. (ر. ک. مکا ۱:۱۱).

y- ر. ک. بندهای ۱۰-۱۱ و یادداشت های مربوط g و h. متی و مرقس دوران نهایی پایان روزگار را از سختی و مصیبت هایی که قبلاً روی می دهد کمتر از یکدیگر جدا و متمایز کرده اند.

z- ر. ک. مت ۲۴:۲۹ w.

a- تفاوتی که در اینجا با مت ۲۴:۳۱ و مر ۱۳:۲۷ وجود دارد، لوقا گرد آمدن برگزیدگان را روایت نمی کند با اینکه از مفاد ۲۸:۱۳-۲۹:۱۴؛ ۲۴:۱۵-۳۰:۲۲ می توان این نکته را استنباط کرد. در اینجا لوقا تمام توجه خود را به آمدن پیروزمندانه مسیح معطوف می کند.

b- باز خرید. این کلمه را غالباً پولس بکار می برد (۱- قرن ۱: ۳۰:۱ روم؛ ۲۴:۳؛ ۲۳:۸؛ کول ۱:۱۴...) ولی این کلمه در انجیلها فقط در اینجا آمده است. ضمناً لوقا برای بیان این معنی کلمات مشابهی در ۱:۶۸؛ ۲:۳۸؛ ۲۱:۲۴ آورده است.

نیایش کنید^۱ تا قدرت^۲ گریز از همه اینها را که باید فرا رسد داشته باشید و بتوانید در برابر پسر انسان بایستید^k»

آخرین روزهای عیسی در معبد

^{۳۷} روزها در معبد بود و آموزش می داد^۱ اما شبها بیرون رفته بر کوهی به نام زیتون زار بسر می برد،^{۳۸} و همه قوم، از بامدادان برای شنیدن او به سوی او در معبد می آمدند.

مت ۲۱:۱۷

و همه درختان^c را ببینید. ^{۳۰} وقتی نگاه می کنید که جوانه می زنند خودتان، می دانید که تابستان نزدیک است. ^{۳۱} شما نیز وقتی فرا رسیدن آن را دیدید بدانید که ملکوت خدا^d نزدیک است ^{۳۲} آمین به شما می گویم که این نسل نخواهد گذاشت که همه این چیزها فرا برسد^e ^{۳۳} آسمان و زمین خواهند گذشت، اما سخنان من نخواهند گذشت^f»

اش ۱۳:۱۰؛
زک ۷:۳۲
اش ۴:۳۴
مز ۸۵:۶-۹

توصیه به بیداری

^{۳۴} «مراقب خودتان باشید مبدا قلبهائتان در هرزگی و میخوارگی و غم زندگانی سنگین شود و ناگهان^g آن روز چون دایمی^h بر روی سرتان بیفتد،^{۳۵} زیرا بر تمام کسانی که بر روی زمین نشسته اند فرود خواهد آمد. ^{۳۶} بیدار باشید و به همه وقت

روم ۱۳:۱۳
۱-تسا ۳:۵
اش ۱۷:۲۴-۱۸

توطئه علیه عیسی

(متی ۲۶:۱-۵، ۱۳-۱۶؛
مرقس ۱۴:۱-۲، ۱۰-۱۱)
^۱ عید فطیر^m که جشن گذر می نامند نزدیک می شد^۲ و کاهنان اعظمⁿ و کاتبان در پی آن بودند چگونه او را

۲۲

c- لوقا مثالی را که عیسی آورده است بخاطر کسانی که فلسطینی نیستند و درخت انجیر را نمی شناسند به درختان دیگر تعمیم می دهد.

d- در مت ۲۴:۳۳ و مرقس ۱۳:۲۹ موضوع فرا رسیدن پایان روزگار است و لوقا این مثال را در مورد فرا رسیدن ملکوت بکار می برد.

e- ر.ک مرقس ۱۳:۳۰.

f- در متن های مت ۲۴:۳۶ و مرقس ۱۳:۳۲ ذکر شده است که پسر روز و ساعت فرا رسیدن این وقایع را نمی داند ولی لوقا در اینجا مطالب مشابهی ندارد و ممکن است ذکر این نکته را به اع ۷:۱ تغییر داده است و در آنجا ندانستن این مطالب درباره عیسی که رستاخیز کرده است مطرح نیست.

g- برخلاف بندهای ۱۱ و ۲۵ در اینجا موضوع ظهور نشانه ها در کار نیست و می توان این نکته را با آنچه در ۱- تسا ۳:۵ آمده است مقایسه نمود.

h- در تعدادی از نسخه های خطی کلمات: چون دایمی به بند ۳۵ ملحق شده است بدین صورت: زیرا چون دایمی فرود خواهد آمد... آمد.

i- ر.ک دستور مشابهی که در اوضاع و شرایط فرا رسیدن پایان روزگار در Z1:۱۸ وجود دارد.

j- در بعضی از نسخه های خطی مهم نوشته شده است: تا شایسته گریز از... باشید و مفسرانی معتقدند که این عبارت کمتر با روش نگارش لوقا (۳۵:۲۰؛ اع ۴۱:۵) تطبیق می کند.

k- منظور این است که بتوانند آزمون داوری شدید او را تحمل کنند.

l- بطوری که بر می آید لوقا تصور می کند مدت اقامت عیسی در اورشلیم بیشتر از مدتی است که از روایت های متی و مرقس می توان استنباط نمود. ر.ک ۴۷:۱۹ c.

m- ر.ک مرقس ۱:۱۴ توضیح.

n- اعضای خانواده های اشرافی کاهنان (اع ۴:۶) یا شاید کسانی که مناصب عالی در سلسله مراتب کهنات داشتند.

آبی^۷ را حمل می کند به پیش شما خواهد آمد. تا خانه ای که او وارد می شود به دنبال او بروید.^{۱۱} و به صاحبخانه خواهید گفت: استاد به تو می گوید: «تالاری که بتوانم [غذای] جشن گذر را با شاگردانم بخورم کجاست؟^{۱۲} و او، در بالا خانه، تالاری بزرگ، مفروش^{۱۳} نشان خواهد داد همان جا تهیه به بینید»^{۱۴} ایشان رفته همان گونه که به آنان گفته بود یافتند و جشن گذر را آماده کردند.

جشن گذر نوین^x

(متی ۲۶:۲۷-۲۹؛ مرقس ۱۴:۲۲-۲۵؛
۱-قرنتیان ۱۱:۲۳-۲۶)

^{۱۴} و وقتی که ساعت فرا رسید، بر سر سفره نشست^{۱۵} و رسولان با او [نشستند].
^{۱۵} و بدیشان گفت: «به شدت آرزو داشته ام، پیش از رنج کشیدن^z، بره [غذای] جشن گذر را با شما بخورم^{۱۶} زیرا

بکشند، زیرا از قوم می ترسیدند.^o
^۳ شیطان^p در یهودا که اسخریوطی^q نامیده می شد و از شمار دوازده تن بود، داخل شد^۴ و او رفته با کاهنان اعظم و افسران^r مذاکره کرد چگونه او را به ایشان تسلیم کند.^s و^۵ آنان شاد شده و قرار گذاشتند به او پول بدهند.^۶ و او پذیرفته و در پی فرصتی مناسب بود تا در غیاب جمعیت او را به ایشان تسلیم نماید.

تهیه سفره جشن گذر

(متی ۱۷:۲۶-۱۹؛ مرقس ۱۴:۱۲-۱۶)

^۷ روز فطیر که در آن روز باید [بره]^۷ جشن گذر را ذبح کنند فرا رسید.^۸ و او پطرس و یوحنا^t را فرستاده گفت: «بروید برای ما [غذای] جشن گذر را تهیه کنید تا آن را بخوریم^u به او گفتند: «در کجا می خواهی تهیه کنیم؟»^{۱۰} بدیشان گفت: «هنگام ورود شما به شهر مردی که کوزه

^o - مقامات یهودی می خواهند عیسی را از بین ببرند (کلمه ای که لوقا در ۳۲:۲۳؛ و نوزده بار در اعمال رسولان بکار برده است) ولی از مردم می ترسند (ر. ک. ۱۹:۴۰) و لوقا نشان داده است نسبت به عیسی نظر موافق دارند (ر. ک. ۴۸:۱۹) (e).

^p - شیطان پس از وسوسه اولی (۱۳:۴) از عیسی دور شده است و اکنون برای حمله نهائی پدیدار می شود چنانکه در یو ۱۳:۲، ۲۷ ذکر شده است (ر. ک. لو ۵۳:۲۲).

^q - ر. ک. مت ۴:۱۰.

^r - این افسران که فقط لوقا از آنان نام برده (در اینجا و در ۵۲:۲۲ بصورت جمع؛ در اع ۱:۴، ۵:۲۴، ۲۶ بصورت مفرد) مسئولان انتظامات معبد هستند و احتمالاً از لایویان می باشند.

^s - ر. ک. مت ۲۶:۲۶.

^t - فقط لوقا نام این دو شاگرد را ذکر کرده است (ر. ک. ۵۱:۸).

^u - برابر انجیل لوقا، عیسی ابتکار آماده کردن جشن گذر را دارد چنانکه رقیبانش ابتکار توطئه بر ضد او را گرفته اند.

^v - ر. ک. مر ۱۴:۱۳.

^w - گاهی ترجمه می کنند: مجهز و یا اثاثیه. کلمه مفروش ترجمه تحت اللفظی است.

^x - در این قسمت لوقا چندین نکته را ذکر کرده که مختص به خود او است: مثلاً اظهار تمایل و ارزوی عیسی (بند ۱۵)، یادآوری جشن گذر کهن که در ملکوت تحقق خواهد یافت (بندهای ۱۶-۱۸)، عباراتی را که در مورد سپاسگزاری آورده است نزدیک به عباراتی است که پولس بکار می برد (۱- قرن ۱۱:۲۳-۲۵).

^y - ترجمه تحت اللفظی: دراز کشید. ر. ک. ۳۶:۷ توضیح.

^z - کلمه ای که در اینجا به کار رفته و رنج کشیدن ترجمه شده است، عیسی فقط در مورد رنجهای خود بکار می برد و ممکن است اشاره به پیشگوئیهای اش ۴:۵۳، ۸-۱۲ باشد. در بعضی موارد این کلمه معنی کلی رنجهای را دارد (مت ۲۱:۱۶ و متن های مشابه: مت ۱۷:۱۲ و مر ۹:۱۲؛ لو ۲۵:۱۷). ولی در نوشته های لوقا بمعنی صریح مرگ نیز آمده است (لو ۲۴:۲۶، ۴۶؛ اع ۳:۱، ۳:۱۸، ۳:۱۷)؛ و حتماً در اینجا نیز به همین معنی است. ضمناً در نامه به عبرانیان همواره بمفهوم اخیر می باشد (ر. ک. ۱۸:۲) چنانکه در نخستین نامه پطرس (ر. ک. ۲۱:۲) نیز اکثراً به همین مفهوم است.

عهد جدید^d در خون من است که برای شما ریخته شده است.

اعلام خیانت

(متی ۲۶: ۲۰-۲۵؛ مرقس ۱۴: ۱۷-۲۱)

^{۲۱} «اما اینک دست آن کس که مرا تسلیم می کند با من بر سر سفره است^k. زیرا پسر انسان برابر آنچه مقرر است راه خود را می رود^l، اما وای بر آن مردی که به وسیله او تسلیم شده است!»^{۲۳} و ایشان شروع کردند بین خود از هم بیرسند چه کسی از بین ایشان این را خواهد کرد.

به شما می گویم هرگز^a آن را نخواهم خورد تا آنکه در ملکوت^c خدا به تحقق رسد^b.
و جامی^d برگرفته، سپاس به جای آورده، گفت: این را بگیریید و بین خود قسمت کنید^{۱۷} زیرا به شما می گویم، از این پس از محصول رز نخواهم نوشید تا اینکه ملکوت^e خدا^f فرا برسد.
^{۱۸} و نان را گرفته سپاس به جای آورد [آن را] تکه کرد و به ایشان داده گفت: این تن من است^g که برای شما داده شده است^h، این کار را به یاد من بکنیدⁱ.^{۲۰} همچنین پس از شام جام را گرفته، گفت: «این جام

a- کلمات: هرگز، دیگر در بسیاری از نسخه های معتبر وجود ندارد.

b- غذایی که طی جشن گذر صرف می شود و یادگار آزادی اسرائیل بهنگام خروج از مصر است (خروج ۱۲) در اینجا تجسم قبلی (نوع) غذای مسیحائی است که قوم خدا در نجات قطعی و نهائی خواهد داشت (در مورد این غذا ر. ک ۲۸: ۱۳ توضیح).

c- ملکوت اصطلاحی معمولی است که یهودیان بکار برده و در انجیلهای می آید و نجات را بعنوان محل سعادت و آرامش در حضور خدا توصیف می نماید.

d- جام را به عیسی تقدیم می کنند زیرا وی میزبان ضیافت غذای جشن گذر است. لوقا تنها انجیل نگاری است که از این نخستین جام یاد کرده است زیرا متی و مرقس غذای جشن گذر را ذکر نکرده اند.

e- کلمه یونانی که در اینجا ملکوت خدا ترجمه شده همان کلمه ای است که در بند ۱۶ نیز آمده است. ولی در اینجا بمفهوم محل و مکانی نیست بلکه اقتدار و سروری خدا است که در پایان روزگار تحقق آن پدیدار خواهد شد.

f- متی و مرقس این گفتار امید بخش را پس از تقدیم جام سپاسگزاری روایت کرده اند (مت ۲۶: ۲۹؛ مرق ۱۴: ۲۵؛ ر. ک ۱- قرن ۲۶: ۱۱).

g- در تعدادی از نسخه های کهن بقیه این بند و بند ۲۰ حذف شده است. ولی متن کامل بصورت کنونی مورد تأیید است دلیل حذف قسمتهای مذکور ممکن است بدین سبب باشد که پس از بند ۱۷ دوباره جام دیگری ارائه نشود.

h- در اینجا نظیر بند ۲۰ و در نامه های پولس، گفتار عیسی مستقیماً به حاضران خطاب می شود (در صورتی که در مت ۲۸: ۲۶ و مرق ۱۴: ۲۴ خون عیسی به خاطر انبوه مردمان ریخته شده است). طرز ترکیب این عبارت ممکن است برای تصریح آئین نیایش است که به ایمانداران شرکت کننده در آئین نیایش خطاب می شود.

i- این عبارت که در نوشته های پولس نیز آمده است (۱- قرن ۱۱: ۲۴-۲۵) در انجیلهای متی و مرقس وجود ندارد. در این عبارت غذای سپاسگزاری به عنوان یادبود قربانی شدن عیسی، نظیر غذای جشن گذر اسرائیل توصیف شده است (خروج ۱۲: ۱۴؛ ۱۳: ۹؛ تث ۳: ۱۶).

j- فقط لوقا و پولس (۱- قرن ۱۱: ۲۵) در اینجا صفت جدید را آورده اند که پیشگوئی معروف ارمیا ۳۱: ۳۱-۳۴ را یادآوری می کند. قربانی شدن عیسی (خون او: خروج ۸: ۲۴؛ ر. ک مت ۲۸: ۲۶؛ مرق ۱۴: ۲۴) آغاز این دوران نجات را افتتاح می کند.

k- لوقا برخلاف متی و مرقس اعلام خیانت را پس از اعطای نان و شراب آورده و بلاشک برای آنست که گفتارهای مهم عیسی را پس از اقدام اساسی او در یکجا جمع کند. ضمناً تذکر می دهد که یهودا بمانند رسولان دیگر در غذای عهد و پیمان جدید شرکت داشته است.

l- بوسیله این عبارت که مختص به لوقا است (ر. ک اع ۲۳: ۲؛ ۱۰: ۴۲؛ ۳۱: ۱۷) برای خوانندگان یونانی عقیده را تفسیر می نماید که نوشته های مقدس به تحقق می پیوندد.

اخطار و وعده به دوازده تن^m

(ممتی ۱۸:۱؛ ۲۰:۲۵-۲۸؛

مرقس ۹:۲۴؛ ۱۰:۴۲-۴۵)

^{۲۴} اختلافی در بین آنها بوجود آمد: چه کسی بین آنها بنظر بزرگتر است؟
^{۲۵} بدیشان گفت: «شاهان ملت‌ها بر آنان تسلط دارند و آنان که برایشان اعمال قدرت می‌کنند نیکوکارⁿ نامیده می‌شوند.
^{۲۶} اما در مورد شما چنین نیست بلکه بزرگترین در بین شما باید به مانند جوان‌ترین^o باشد و آن که حکومت می‌کند به مانند آن که خدمت می‌نماید.^{۲۷} زیرا چه کسی بزرگتر است، آن که بر سر سفره است یا آن که خدمت می‌کند؟ مگر نه

یو ۱۳:۴-۵؛ ۳۷:۱۲

آنکه بر سر سفره است؟ و من در میان شما هستم همچون کسی که خدمت می‌نماید!
^{۲۸} شما کسانی هستید که همواره در تجربه‌هایم^p با من بوده‌اید.^{۲۹} و من ملکوتی در اختیار شما قرار می‌دهم^q که پدرم در اختیار من قرار داده است.^r برای آنکه بر سفره من در ملکوت من^s بخورید و بنوشید و برای داوری بر قبایل دوازده گانه اسرائیل بر تخت‌ها بنشینید.^t

اخطار به پطرس

^{۳۱} ای شمعون، ای شمعون^v اینک شیطان درخواست کرده است تا شما را چون گندم از غربال رد کند^w اما من

m- لوقا همانند یوحنا و بر خلاف متی و مرقس یک سلسله از سخنان عیسی را در پیرو آخرین شام روایت می‌کند که بعنوان وداع او بشمار می‌رود. بعضی از این سخنان مختص به انجیل لوقا است و چندین نکته از آنها در اوضاع و شرایط دیگری در انجیل‌های متی و مرقس ذکر شده است.

n- کلمه یونانی که در اینجا نیکوکار ترجمه شده است قرن‌ها پیش از عیسی در دنیای یونانی به خدایان، قهرمانان و پادشاهان نسبت داده می‌شده است.

o- در دنیای فلسطینی جوان‌ترین بمنزله آخرین فرد در سلسله مراتب بشمار می‌رفته و در کلیسای اولیه نیز بهمین منوال بوده است (اع ۵:۵؛ ۱-۶:۵؛ ۱-۵:۵...).

p- این کلمه مبهم ممکن است بمعنی حمله و تعرض اشخاص باشد (۱۱:۱۶؛ اع ۲۰:۱۹) ولی حمله‌های شیطان را مستثنی نمی‌کند (۴:۱۳).

q- این عبارت در عین حال که بیان انعقاد پیمانی است (بند ۲۰) به صورت وصیت نامه‌ای است (عبر ۲:۱۶).

r- گاهی ترجمه می‌کنند: من ملکوتی در اختیار شما قرار می‌دهم چنانکه پدرم در اختیار من قرار داده است. زیرا شرکت شاگردان را در سلطنت عیسی بهتر نشان می‌دهد. موضوع شرکت در روایات کهن ذکر شده (خر، ج ۱۹:۶) و همین نکته در عهدجدید نیز آمده است (۱- پط ۹:۲؛ مکا ۵:۱۰؛ ۵:۲۲).

s- به مانند بند ۱۶، عیسی ملکوت را به صورت ضیافت مسیحائی توصیف می‌نماید (ر. ک ۲۸:۱۳ y). این ملکوت، ملکوت او است چنانکه در ۱۹:۳۳؛ ۱۲:۱۵-۱۴ و ۲۳:۴۲ ذکر شده است.

t- با توجه به بند قبلی، بنظر لوقا این سخنان بعنوان وعده شرکت دوازده رسول در سلطنت عیسی به قوم خدا می‌باشد (در زبان کتاب مقدس کلمه داوری گاهی به معنی فرمانروائی آمده است: ر. ک داور ۳:۱۰؛ ۳:۱۰؛ ۷:۱۲، ۸، ۱۱...). از متن مشابهی که در مت ۲۸:۱۹ آمده می‌توان استنباط کرد که رسولان در داوری نهائی پایان روزگار شرکت خواهند داشت (ر. ک ۱-قرن ۲:۶؛ مکا ۲۰:۴).

u- در آغاز این بند در بعضی از نسخه‌های خطی نوشته شده است: خداوند گفت و بعضی از مفسران معتقدند که افزودن این مقدمه با روش نگارش لوقا تطبیق می‌کند و قسمت دوم گفتار عیسی را افتتاح می‌نماید (بندهای ۳۱-۳۴).

v- در انجیل لوقا بعد از دعوت دوازده تن در جای دیگری این نام به پطرس داده نشده است. ذکر نام شمعون در اینجا نشان می‌دهد که این قسمت از منبع دیگری است (ر. ک ۶:۱۴ d).

w- تصویر غربال کران بمعنی تجربه و آزمون دشوار است (چنانکه در عا ۹:۹ آمده است). بند بعدی نشان می‌دهد که موضوع تجربه ایمان شاگردان می‌باشد.

برای تو نیایش کرده‌ام، تا ایمان تو سست نگردد^x و وقتی برگشتی^y برادرانت را تقویت کن.
^{۳۳} وی به او گفت: «خداوند آماده‌ام که با تو هم به زندان و هم به مرگ بروم.»
^{۳۴} (عیسی) به او گفت: «پطرس به تو می‌گویم: امروز خروسی نخواهد خواند مگر این که تو سه بار انکار کرده باشی که مرا می‌شناسی.»

همچنین آن کس که خورجین دارد. و آن کس که دشنه ندارد ردایش را بفروشد تا یکی بخرد^{۳۷} زیرا به شما می‌گویم آنچه نوشته شده است باید در باره من به تمامیت برسد و آن این است: و با تبهکاران^a شمرده شده است. زیرا آنچه در باره من است انجام می‌شود^b ^{۳۸} گفتند: «خداوند، اینک در اینجا دو دشنه هست. «به ایشان گفت: [همانا] «کافی است^c».

در فوریت تجربه

^{۳۵} و بدیشان گفت: «وقتی شما را بدون نقدینه [کیف پول]، خورجین و پای پوش ها فرستادم آیا چیزی کم داشتید؟
^{۳۶} گفتند: هیچ، بدیشان گفت: اما اکنون^z هرکس که کیف پول دارد، برادر،

نیایش در کوه زیتون^d

(متی: ۲۶: ۳۶-۴۱؛ مرقس: ۱۴: ۳۲-۳۸)
^{۳۹} و چون خارج می‌شد برابر عادت به کوه زیتون^e رفت و شاگردانش به دنبال او رفتند،^{۴۰} چون به آنجا رسید به ایشان گفت: «نیایش کنید تا به وسوسه^g وارد

x- عیسی حتی پیش از آنکه انکار پطرس را اعلام نماید (بند ۳۴) اظهار می‌کند که این ضعف غیر قابل جبران نیست.
 y- این جمله را می‌توان بطرق مختلفی درک و تعبیر کرد: مثلاً هنگامی که بسوی خدا برگشتی (چنانکه گاهی ترجمه می‌کنند: توبه کردی)؛ یا اینکه وقتی که پس از متفرق شدن شاگردان به اورشلیم برگشتی؛ وقتی که تصحیح و اصلاح شدی؛ وقتی که برادرانت را باز آورده باشی؛ یا اگر تصور شود طرز بیان در زبانهای سامی است: تو مجدداً به تقویت برادرانت آغاز کن. برابر لوقا: ۲۴: ۳۴ و برابر نوشته پولس (۱-قرن ۱۵: ۵) پطرس نخستین کسی است که عیسی پس از برخاستن از میان مردگان بر او پدید آمده است. در اینجا و در مت ۱۵: ۱۹-۱۶ ایمان پطرس نقش قاطعی در تشکیل جوامع مسیحی اولیه داشته است.

z- دوران جدیدی آغاز می‌شود که دوران تجربه و مبارزه خواهد بود چنانکه مطالب بعدی نشان می‌دهد.

a- اش ۵۳: ۱۲. لوقا تنها انجیل نگاری است که پیام مربوط به خدمتگزار خدا را در مورد رنجهای عیسی بکار می‌برد مجدداً در اع ۳۳-۳۲: ۸ این نکته را ذکر کرده و به عیسی عنوان خدمتگزار می‌دهد اع ۱۳: ۳، ۲۶: ۴، ۲۷: ۴، ۳۰ (ر. ک. اع ۳: ۲۱۳: ۸). (s۳۲: ۸).

b- انجام نکاتی که در این نوشته آمده تحقق پیشگویی درباره عیسی و پایان رسالت او خواهد بود.

c- ادامه بحث درباره این سوء تفاهم بی فایده است: عیسی تشویق نمی‌کند که اسلحه بگیرند! بعضی از مفسران چنین تفسیر می‌کنند: دو دشنه کافی خواهد بود تا عیسی را بعنوان مجرم بشمار آورند [لذا شاید بتوان نوشت: «همان هم کافی است»]

d- این روایت در انجیل لوقا مشخصات چندی دارد: بر خلاف متی و مرقس، لوقا موضوع جدا شدن سه نفر نزدیکان عیسی را از دوازده تن ذکر نمی‌کند، چنانکه سه بار نیایش کردن عیسی و آخرین سخنان او را درباره فرا رسیدن ساعت روایت نمی‌نماید. بر عکس در ۴۳-۴۴ رویای فرشته و عرق ریختن چون قطره‌های خون را ذکر می‌کند. بالاخره در آغاز و پایان این مطالب دو بار هشدار می‌دهد که دچار وسوسه نشوند (بندهای ۴۰ و ۴۶). ضمناً اصرار می‌کند که ایمانداران بایستی از این قسمت سرمشق بگیرند.

e- ر. ک. لوقا: ۲۱: ۳۷.

f- وارد شدن در وسوسه ترجمه تحت‌اللفظی است. گاهی ترجمه می‌کنند: تا بقدرت وسوسه دچار نشوید. (ر. ک. مت ۱۳: ۶). (i)

g- این توصیه تذکر قبلی دستوری است که در بند ۴۶ آمده و مشابه آن در انجیلهای متی و مرقس وجود دارد مضمون این توصیه، آخرین تقاضای شاگردان را در مورد طرز نیایش کردن بیاد می‌آورد (۴: ۱۱).

و آنکه نامش یهوذا، یکی از دوازده تن بود در پیشاپیش آنان به عیسی نزدیک شد تا او را ببوسد.^{n. ۴۸} عیسی به او گفت: «ای یهوذا پسر انسان را به وسیله یک بوسه تسلیم می کنی!»^{۴۹} کسانی که در اطراف او بودند با دیدن آنچه روی می داد گفتند: «خداوند آیا به دشمنه بزیم؟»^{۵۰} و یکی از آن میان برده کاهن بزرگ را زد و گوش راستش را برید.^{۵۱} عیسی به سخن درآمده گفت: تا همین جا «بس است.»^{۵۰} گوش او را لمس کرده وی را شفا داد.^{۵۲} عیسی به آنان که علیه او آمده بودند، به کاهنان اعظم، افسران معبد و مشایخ گفت: «همچون علیه یک راهزن^p با دشمنه ها و چماق ها بیرون شده اید!»^{۵۳} در حالی که هر روز در معبد با شما بوده ام و شما بر من دست دراز نکرده اید. اما اینک ساعت شما و اقتدار تاریکی است.^{q.}

نشوید.^{f.}»^{۴۱} و به انداره یک پرتاب سنگ از ایشان دور شد و زانو زده نیایش کرده.^{۴۲} می گفت: «ای پدر، اگر تو می خواهی، این جامⁱ را از من بدور دار!^h با این همه نه به اراده من باشد بلکه اراده خود» فرارسد.^{j. ۴۳} و^k فرشته ای از آسمان بر او پدید آمد که او را تقویت می کرد.^{۴۴} و به اضطراب درآمده، با شدت بیشتر نیایش می کرد و عرقش چون قطره های خون شد که بر زمین می چکید.^{۴۵} و از نیایش خود برخاسته، به سوی شاگردانش آمده، آنان را که از اندوه به خواب رفته بودند یافت.^{m.}^{۴۶} و به ایشان گفت: «چرا می خوابید؟ برخیزید و نیایش کنید تا به وسوسه وارد نشوید.»

دستگیری عیسی

(متی ۲۶: ۴۷-۵۵؛ مرقس ۱۴: ۴۳-۴۹)

^{۴۷} هنوز سخن می گفت، که ناگاه جمعیتی

h- گاهی ترجمه می کنند: اگر تو می خواهی این جام را از من دور بدار (ر. ک مر).

i- ر. ک مر ۱۰: ۳۸. b.

j- این درخواست، سومین درخواست نیایش شاگردان را در مت ۱۰: ۶ بیاد می آورد؛ درخواستی که در لو ۱۱: ۲ وجود ندارد.

k- در بسیاری از نسخه های خطی معتبر کهن بندهای ۴۳-۴۴ حذف شده است و شکی نیست بدین سبب که مفاد آنها با الوهیت عیسی تطبیق نمی کند.

l- این نکته موضوع بآس و دلسردی الباس را بیاد می آورد که فرشته ای او را دلگرم می داد (۱- پاد ۱۹: ۴-۸) همچنین می توان با مت ۱۱: ۴ و یو ۱۲: ۲۹ مقایسه کرد.

m- در اینجا لوقا در پی آنست که عذری برای شاگردان ارائه کند چنانکه در ۴۱: ۲۴ نیز چنین کرده است مگر اینکه بخواهد یادآوری و تاکید نماید که آنان در غم استاد خود شریک هستند.

n- طرز سلام کردن شاگردی به استاد خود می باشد. این عمل بیش از آنکه نشانه محبت باشد جنبه احترام دارد.

o- عیسی از شاگردان خود می خواهد که دستگیر شدن او را بپذیرد زیرا چیزی است که مقرر گردیده است (بند ۲۲)، چنانکه در مت ۲۶: ۵۴ و یو ۱۸: ۱۱ ذکر شده است. بعضی از مفسران این جمله را نظیر آنچه در مت ۲۶: ۵۲ آمده تفسیر می کنند: دیگر مقاومت نکنید.

p- ر. ک مت ۵۵: ۲۶ توضیح.

q- پیروزی موقتی شیطان و اقتدار ظلمات (اع ۱۸: ۲۶؛ کول ۱: ۱۳).

r- تفاوتی که با انجیل های متی و مرقس وجود دارد در اینجا عیسی را تمام شب در حیاط کاخ کاهن اعظم نگهداشته اند و پطرس در حضور او انکار می نماید.

عیسی در چنگ محافظان.

انکارهای پطرس

(متی ۲۶: ۵۷-۵۸؛ مرقس ۱۴: ۵۳-۵۴)

^{۵۴} او را دستگیر کرده آوردند و به خانه کاهن اعظم^۲ وارد کردند. پطرس از دور به دنبال می‌آمد. ^{۵۵} چون آتش در میان حیاط روشن کرده و با هم نشسته بودند پطرس در میان آنان نشست.

مرد نمی‌دانم چه می‌گوئی^۷. و در همان لحظه در حالی که حرف می‌زد خروسی بانگ برآورد. ^{۶۱} و خداوند روی بر گردانده، به پطرس نگریست^۷. و پطرس سخن خداوند را به یاد آورد که به او گفته بود: «امروز پیش از آنکه خروسی بخواند تو مرا سه بار انکار خواهی کرد.» ^{۶۲} و بیرون رفته، به تلخی بگریست.

(متی ۲۶: ۶۹-۷۵؛ مرقس ۱۴: ۶۶-۷۲؛

یوحنا ۱۸: ۱۷، ۲۵-۲۷)

^{۵۶} کنیزی^۸ که دید در کنار شعله نشسته است چشمها را به او دوخته گفت: «این یکی هم با او بود!» ^{۵۷} اما او انکار کرده گفت: «ای زن، من او را نمی‌شناسم.» ^{۵۸} و اندکی بعد کسی دیگر او را دیده اظهار کرد: «تو هم از آنان هستی.» اما پطرس گفت^۹: «ای مرد، من از آنان نیستم.» ^{۵۹} و تقریباً پس از گذشت یک ساعت، دیگری با اصرار تأکید می‌کرد: «به راستی، این یکی هم با او بود و انگهی جلیلی است^{۱۰}.» اما پطرس گفت: «ای

(متی ۲۶: ۶۷-۶۸؛ مرقس ۱۴: ۶۵)

^{۶۳} و مردانی که او را گرفته بودند او را مسخره کرده و می‌زدند^{۶۴} و پارچه‌ای بر روی (سرش) انداخته از او پرسیده می‌گفتند: «پیامبری کن، چه کسی تو را زده است؟» ^{۶۵} و با [کلمات] بسیار دیگری به او کفرگویی می‌کردند.

در برابر ساندترین^۷

(متی ۲۶: ۵۹-۶۳؛

مرقس ۱۴: ۵۵، ۶۱-۶۴)

^{۶۶} و وقتی روز شد شورای مشایخ قوم، گروه کاهنان اعظم و کاتبان، تشکیل شد و

s- در انجیل لوقا، بر خلاف انجیل‌های متی و مرقس موضوع انکارهای پطرس پیش از حاضر شدن عیسی در برابر ساندترین ذکر شده است.

t- ر. ک ۵: ۵۲۰.

u- متی در ۲۶: ۷۳ توضیح می‌دهد که پطرس را از لهجه اش شناختند.

v- در انجیل‌های متی و مرقس ذکر شده است که پطرس با قید سوگند انکار می‌نماید ولی در اینجا موضوع سوگند ذکر شده و لوقا اهمیت انکار او را تخفیف می‌دهد.

w- نگریستن عیسی را فقط لوقا روایت کرده است (ر. ک بند ۲۵۴) و اخطار و وعده‌ای را یادآوری می‌کند که در بندهای ۳۱-۳۴ ذکر شده است.

x- متی و مرقس توهین‌های مشابهی روایت کرده‌اند که در مدت حاضر شدن عیسی در برابر ساندترین روی داده است.

y- در اینجا روایت حاضر شدن عیسی در برابر ساندترین بطور کلی با روایت‌های متی و مرقس تطبیق می‌کند (شهادت گواهان حذف شده ولی بطوری که از بند ۷۱ بر می‌آید گواهی وجود داشته است). ولی از نظر زمان وقوع حوادث تفاوت دارد (مثلاً جلسه‌ای که در اینجا بهنگام صبح تشکیل شده با جلسه شبانه‌ای که متی و مرقس روایت کرده‌اند تطبیق می‌نماید) همچنین طرز ارائه راز عیسی (پسر خدا که در عید گذر بر تخت نشسته است)، بالاخره در اینکه ساندترین هیچگونه رأی محکومیتی نمی‌دهد.

او را به سانهدرین^z خود آوردند.^{۶۷} و یو. ۲۴:۱۰ گفتند: «اگر تو مسیح هستی به ما بگو.» «به ایشان گفت: اگر به شما بگویم، شما ایمان نخواهید آورد.^{۶۸} و اگر از شما سؤال کنم شما پاسخ نخواهید داد^a.^{۶۹} از این پس پسر انسان بدست راست قدرت^b خدا خواهد نشست،^{۷۰} آنگاه همگی گفتند: «پس تو پسر خدائی^c!» بدیشان اظهار کرد: شما خودتان می گوئید که من هستم^d.^{۷۱} گفتند: «دیگر چه نیازی به شهادت داریم؟ زیرا خود از زبان او شنیده اید.»

عیسی در برابر پیلطس

(متی ۲۷: ۲، ۱۱-۱۴؛ مرقس ۱۵: ۱-۵)

۲۳^۱ و همگی با هم برخاسته، او را پیش پیلطس آوردند.^۲ شروع

کردند او را متهم کرده بگویند: ما این مرد را یافته ایم که ملت ما را تحریک [فاسد] می کند و مانع از پرداخت مالیات به قیصر^e می شود و خود را مسیح - شاه^f می خواند. ^{۱۸-۱۷: ۱۸-۱۷} پیلطس از او پرسیده گفت: «آیا تو شاه یهودیان هستی؟» در پاسخ به او اظهار کرد: «توئی که این را می گوئی^g.»^۴ پیلطس به کاهنان اعظم و جمعیت گفت: «در این مرد هیچ موجبی نمی یابم^h.»^۵ اما ایشان به اصرار کرده می گفتند: «مردم را تحریک می کند در سراسر یهودیه از جلیل شروع کرده تا به اینجا آموزش می دهد.

عیسی در برابر هیروдіس

^۶ با این سخنان پیلطس پرسید آیا این مرد جلیلی است^۷ و چون دانست که او جزو

z- این کلمه ممکن است بمعنی مجمع ساندرین یا محل تشکیل جلسه آن باشد (اع ۱۵: ۴). در انجیل لوقا فقط یک جلسه ساندرین ذکر شده که بهنگام صبح تشکیل شده است در صورتی که بنا به روایت های متی و مرقس یک جلسه در شب و یک جلسه در صبح تشکیل گردیده است،

a- در بسیاری از نسخه های خطی کهن در اینجا نوشته شده است: شما پاسخ نخواهید داد و مرا رها نخواهید کرد. بهر صورت لوقا نشان می دهد که عیسی از نتیجه این سؤالات آگاه است و تصویری واهی درباره آن ندارد.

b- گاهی ترجمه می کنند: بدست راست خدای قادر. در اینجا عیسی با عبارات مزمو ر ۱۱۰ را اعلام می کند که بلافاصله ملکوت مسیحائی او افتتاح می شود، نکته ای که کلیسا آن را اعتراف و تصدیق خواهد کرد (اع ۳۶: ۲؛ ر. ک لو ۱۹: ۱۲؛ ۲۶: ۲۴). در متن های مشابه مت ۶۴: ۲۶ و مر ۶۲: ۱۴ عیسی بازگشت پیروزمندانه خود را در پایان روزگار اعلام می نماید.

c- عنوان پسر خدا که در اینجا آمده توضیح و تصریح عنوان مسیح موعود (بند ۶۷) می باشد در صورتی که این دو عنوان در مت ۶۳: ۲۶ و مر ۶۱: ۱۴ یکی است و با هم آمده است. تفکیک و تمایز این دو عنوان که در لو ۳۲: ۱ و ۳۵ و یو ۱۰: ۲۴ و ۳۶ مشاهده می شود نشانه تمامیت و تحقق سر عیسی است (ر. ک n ۳۵: ۱).

d- می توان ترجمه کرد: شمائید که این را می گوئید. که می توان درک کرد عیسی این عنوان را نمی پذیرد (ر. ک g ۳: ۲۳) در صورتی که مسلماً نظر لوقا چنین نیست (۱: ۳۵؛ ۳: ۲۲).

dd- ترجمه تحت اللفظی: از دهان او شنیده ایم.

e- لوقا قبلاً در ۲۰: ۲۰-۲۶ نشان داده بود که ممکن است چنین اتهامی وارد کنند.

f- رقیبان عیسی، سلطنت مسیحائی او را بمفهوم سیاسی درک کرده و این موضوع را بعنوان لطمه به فرمانروائی روم ارائه می نمایند (ر. ک اع ۱۷: ۷) و عیسی بر مبنای این اتهام محکوم خواهد شد. (۲۳: ۳۰).

g- پاسخ عیسی در اینجا نظیر همان پاسخی است که به اعضای ساندرین داده است (ر. ک dv ۲۲: ۲۰) ولی نمی پذیرد که پادشاه یهودیان است. زیرا حکمران رومی از تعقیب اتهامی که اعضای ساندرین وارد کرده بودند برای این عنوان معنی سیاسی قائل می شد (بند f ۲).

h- پیلطس از آغاز محاکمه بی گناهی عیسی را تشخیص داده و در بندهای ۱۴ و ۲۲ آن را تکرار می نماید (ر. ک اع ۱۳: ۱۳؛ ۲۸: ۱۳؛ و یو ۱۸: ۳۸؛ ۱۹: ۴، ۶).

سؤال کرده‌ام و در این مرد هیچ موجبی که بدان متهم می‌کنید نیافته‌ام^{۱۵} هیرودیس نیز به همچنین زیرا او را نزد ما فرستاده است^۱. بدین ترتیب چیزی از وی سر نزده است که مستوجب مرگ باشد.^{۱۶} لذا پس از تادیب او را رها خواهیم کرد^m.

(متی ۲۷:۱۵-۲۶؛ مرقس ۱۵:۶-۱۵)
^{۱۷}[...] ⁿ. اما ایشان همه با هم فریاد می‌زدند: «این مرد را بگیر باراباس را برایمان رها کن.»^{۱۹} این شخص به سبب شورش در شهر و قتل به زندان افکنده شده بود.^{۲۰} مجدداً پیلاتس که می‌خواست عیسی را رها کند به آنان خطاب کرد.^{۲۱} اما ایشان فریاد می‌زدند: «مصلوبش کن! مصلوبش کن!»^{۲۲} سومین بار بدیشان گفت: این مرد چه بدی کرده است؟ من هیچ چیز در او نیافته‌ام که مستوجب مرگ باشد، پس از تادیب او را رها خواهم کرد.»^{۲۳} و آنان با فریادهای بلند اصرار کرده در خواست می‌کردند که او مصلوب شود و غریو ایشان شدیدتر می‌شد.^{۲۴} و

حاکمیت هیرودیس است او را به نزد هیرودیس که وی نیز در این روزها در اورشلیم بود^۱ فرستاد.^۸ هیرودیس با دیدن عیسی، بسیار شاد گردید زیرا از مدتها پیش می‌خواست او را ببیند به سبب آنچه در باره وی شنیده بود و امیدوار بود نشانه‌ای از او ببیند.^۹ پس سؤالهای زیادی از او کرد اما [عیسی] به او هیچ پاسخی نداد.^{۱۰} با این همه کاهنان اعظم و کاتبان همچنان در آنجا ایستاده بودند که او را به شدت متهم می‌کردند.^{۱۱} هیرودیس با سربازانش پس از بدرفتاری و تحقیر جامه فاخری^۱ بر او پوشانده و او را به نزد پیلاتس بازگرداند.^{۱۲} و هیرودیس و پیلاتس، که قبلاً با یکدیگر دشمنی داشتند. همان روز با هم دوست شدند.

عیسای بی‌گناه و محکوم

^{۱۳} پیلاتس از کاهنان اعظم، روسای قوم دعوت کرده^k به ایشان گفت: شما این مرد را به عنوان منحرف کننده قوم نزد من آورده‌اید و اینک من در برابر شما از او

i- در مورد هیرودیس آنتی پاس که تبتارک جلیل بوده است ر.ک. X۱:۳. این شخص برای شرکت در زیارت ایام عید گذر که یهودیان در اورشلیم جمع می‌شوند در این شهر بوده است. دخالت او را در جریان وقایع رنجهای عیسی فقط لوقا روایت نموده (ر.ک. اع ۲۷:۴) و این موضوع را در ۹:۹ پیش بینی و تهیه کرده است.

j- این نکته با آنچه در مت ۲۷:۳۱ و مر ۱۵:۲۰ آمده و عیسی را درون حیاط دیوانخانه نشان می‌دهد تطبیق می‌کند.
 k- گاهی با استناد به بعضی از نسخه‌های خطی ترجمه می‌کنند: از کاهنان اعظم، روسا و قوم دعوت کرده... ولی ترجمه بالا که بر مبنای بعضی از نسخه‌های خطی کهن است فقط مقامات یهود را مسئول محکومیت عیسی معرفی می‌کند (و همین مقامات در بندهای ۱۸، ۲۱ و ۲۳ مداخله می‌نمایند). این تعبیر با نظریه لوقا بهتر تطبیق می‌کند که معتقد است قوم در این جنایت شرکت نداشته است (۲۷:۲۳، ۳۵:۲۴، ۱۹:۲۰).

l- در تعدادی از نسخه‌های خطی نوشته شده است: زیرا من شما را به نزد او فرستاده‌ام.
 m- در اینجا و در بند ۲۲ منظور از تادیب تازیانه زدن عیسی است برای اینکه از کيفر مرگ نجات یابد. ضمناً در اینجا و در یو ۱:۱۹ این تنبیه ارتباطی با کيفر مرگ ندارد در صورتی که در مت ۲۶:۲۷ و مر ۱۵:۱۵ جزو کيفر مرگ اجرا شده است (در آنجا کلمه فنی تازیانه زدن بکار برده شده است).

n- در چندین نسخه خطی پیش از بند ۱۸ عبارتی به صورتهای مختلف نوشته شده که چنین است: باری در هر عید بایستی کسی را بخاطر ایشان رها می‌کرد. این کلمات که در تعداد زیادی از نسخه‌های خطی کهن وجود ندارد در ترتیب شماره‌گذاری معمولی بندها بند ۱۷ را تشکیل می‌دهد و ممکن است با توجه به مت ۱۵:۲۷ یا مر ۱۶:۱۵ در اینجا منظور شده باشد.

آنگاه پیلطس تصمیم گرفت که با درخواست آنان موافقت کند. ^{۲۵} آن کس را که به سبب شورش و قتل به زندان افکنده شده بود، آن کس را که تقاضا می کردند، رها کرد و عیسی را به اراده ایشان واگذاشت.^۵

در راه صلیب

(متی ۲۷: ۳۲؛ مرقس ۱۵: ۲۱)

^{۲۶} و وقتی او را بردند کسی به نام شمعون قیروانی^p را که از کشتزار بازمی آمد، خوانده و صلیب را بر او بار کردند تا از پشت سر عیسی حمل کند. ^{۲۷} انبوه جمعیت، هم چنین زنانی که سینه می زدند و مویه می کردند به دنبالش بودند^q عیسی به سوی آنان برگشته، گفت: «ای دختران اورشلیم بر من گریه نکنید بلکه بر خودتان و فرزندان

بگریید! ^{۲۹} زیرا روزهای فرا می رسند که در آن روزها خواهند گفت: خوشا به نازایان و بطن هائی که بچه نیاورده اند و پستانهائی که شیر نداده اند!^r آنگاه به کوه ها خواهند گفت: بر روی ما بیفتید! و به تپه ها: ما را بپوشانید!^s زیرا اگر به چوب تر چنین می کنند، بر خشک چه خواهد آمد!^t ^{۳۲} دو بزهکار^u را نیز، برای اعدام با او می آوردند.

۴۳:۶

به صلیب کشیده شدن عیسی

(متی ۲۷: ۳۳-۴۴؛ مرقس ۱۵: ۲۲-۳۲)

^{۳۳} و وقتی به محلی بنام «جمجمه^v» رسیدند، او را در آنجا مصلوب کردند هم چنین بزهکاران را، یکی را به راست و دیگری را به چپ. ^{۳۴} عیسی می گفت: «ای پدر، ایشان را ببخش زیرا نمی دانند چه می کنند.» و پیشک انداخته^x،

o- بدینگونه لوقا نشان می دهد که مسئولیت مقامات یهود بیشتر از پیلطس می باشد که با تقاضای مضاعف آنان موافقت می نماید.

p- ر.ک مت ۲۷: ۳۲. لوقا در اینجا افزوده است که شمعون صلیب را از پشت سر عیسی حمل می کند و چنین بنظر می رسد که او را بعنوان شاگرد و پیرو نمونه ارائه می نماید (ر.ک ۹: ۲۳؛ ۱۴: ۲۷).

q- این قسمت که مختص به انجیل لوقا است زک ۱۰: ۱۲-۱۴ را بیاد می آورد (ر.ک لوقا ۴۸: ۲۳) و یادآوری و تاکید می کند که مردم نسبت به عیسی تمایلات و نظر موافق دارند.

r- گاهی ترجمه می کنند: و زنانی که بچه نیاورده اند و شیر نداده اند (ر.ک ۱۱: ۲۷).
s- نقل قول از هوشو ۱۰: ۸.

t- منظور از چوب تر، درختی است که میوه می دهد و چوب خشک آن که بی حاصل است و باید قطع شده و به آتش افکنده شود (۳: ۹؛ ۱۳: ۹-۹). در اینجا و در ۱۹: ۴۱-۴۴؛ ۲۱: ۲۰-۲۳ عیسی کیفر اورشلیم را اعلام می کند.

u- لوقا که این دو نفر را بزهکار توصیف می کند (در انجیلهای متی و مرقس: راهزنان) تحقق یافتن نوشته های مقدس را که عیسی نقل کرده است یادآوری و تاکید می نماید (ر.ک ۲۲: ۳۷= اش ۵۳: ۱۲).

v- ر.ک مت ۲۷: ۳۳ q.

w- نیایش عیسی در بسیاری از نسخه های خطی کهن وجود ندارد. شاید بدین سبب که ویران شدن اورشلیم را نشانه آن دانسته اند که خدا جنایت شهر را نبخشیده است. ولی این تقاضای بخشایش مسلماً نظر لوقا را بیان می کند چنانکه نوشته است استفان نیز بهنگام مردن بهمین گونه رفتار کرده (اع ۷: ۶۰) و برای اهائی اورشلیم در اع ۳: ۱۷ عذری قائل می شود (ر.ک ۱۰: ۱۲ f).

x- این نکته در مز ۱۹: ۲۲ ذکر شده (چنانکه در انجیلهای متی و مرقس آمده است). همچنین در بندهای ۳۵، ۳۶، ۴۶ و ۴۹ اشاره های دیگری به مزامیر می شود، چنانکه به سفر خروج (بند ۴۴) و کتاب زکریا (بند ۴۸) اشاره شده است. ذکر این مطالب و اشاره های به عهد عتیق برای آنست که نشان داده شود رنجهای عیسی تحقق یافتن نوشته های مقدس است (ر.ک لوقا ۲۴: ۲۵-۲۷، ۴۴-۴۶).

تحمّل می کنی»^{۴۱} برای ما عدالت است، زیرا شایسته آنچه کرده ایم دریافت می کنیم، اما او هیچ نابجایی نکرده است.^{۴۲} و می گفت: «ای عیسی! وقتی به ملکوت^f خود خواهی آمد مرا به یاد آور^e.»^{۴۳} و وی به او گفت: آمین به تو می گویم: امروز با من در بهشت^g خواهی بود.»

مرگ عیسی

(متی ۲۷: ۴۵-۵۶؛ مرقس ۱۵: ۳۳-۴۱)
^{۴۴} و تقریباً ششمین ساعت^h بود و تاریکی سراسر زمینⁱ را تا ساعت نهم^j فراگرفت و خورشید کسوف کرد.^k
^{۴۵} آنگاه پرده معبد از میان دو پاره شد^l،
^{۴۶} و عیسی با صدای بلند فریاد زده گفت:

رختهایش را قسمت کردند.^{۳۵} و قوم آنجا ایستاده تماشا می کرد. رؤسا نیز به ریشخند^۷ می گفتند: «دیگران را نجات داده است، اگر مسیح خدا^z و برگزیده^a است، خودش را هم نجات دهد!»^{۳۶} سربازان نیز او را تمسخر کرده: جلو رفته مز ۶۹: ۲۲ و برای او سرکه آوردند^{۳۷} و می گفتند: «اگر تو شاه یهودیان هستی خودت را نجات بده!»^b ^{۳۸} هم چنین کتیبه ای^c بالای سرش بود: این شاه یهودیان است.^{۳۹} یکی از بزهکاران آویخته بر صلیب به او کفرگویی می کرد: «مگر تو مسیح نیستی؟ خودت و ما را نجات بده.»^d ^{۴۰} اما بزهکار دیگر با سرزنش به او اظهار کرد: «حتّی از خدا نمی ترسی در صورتی که همان عذاب را

- y- لوقا در برابر تمسخر رؤسای قوم که از روی بی ایمانی است، سکوت آمیخته به احترام قوم را ذکر می کند.
 z- ر. ک. ۲۰: ۹. در تعدادی از نسخه های خطی نوشته شده است: مسیح پسر خدا (ر. ک. مت ۲۷: ۴۰-۴۳).
 a- این عنوان که در ۳۵: ۹، کلام پدر به آن اشاره می کند یادآوری اش ۷: ۴۹ می باشد. در آن متن خدمتگذار برگزیده خدا برای عمل نجات تعیین شده و مورد تحقیر قرار می گیرد. این کلمه یکی از نامهای مسیح در تمثیل های خنوخ می باشد.
 b- لوقا در بندهای ۳۷، ۳۸ و ۴۲ نکاتی را که درباره سلطنت عیسی است جمع کرده است،
 c- در تعداد زیادی از نسخه های خطی افزوده شده است: با حروف یونانی، لاتینی و عبری. (ر. ک. یو ۱۹: ۲۰).
 d- واقعه ای که بندهای ۴۰-۴۳ ذکر شده مختص به لوقا است که علاقمند به روایت صحنه های توبه و گرایش می باشد.
 e- تقاضای این محکوم بصورت عبارات نیایشی است که در آئین یهود اکثراً اشخاص مختصر ذکر می کنند.
 f- گاهی ترجمه می کنند: وقتی چون پادشاه خواهی آمد. در تعدادی از نسخه های خطی نوشته شده است: وقتی (برای ورود) به ملکوت خود خواهی آمد. ولی در اینجا منظور مقام و منصب پادشاهی است که عیسی در بازگشت خود خواهد داشت (ر. ک. ۱۹: ۱۲؛ ۲۴: ۲۶).
 g- به عقیده بعضی از یهودیان آن دوران بهشت جائی است که افراد عادل پس از مردن در آنجا در انتظار رستخیز هستند (این نظریه، بدون ذکر کلمه در لو ۱۶: ۲۲-۳۱ بیان شده است).
 h- گاهی ترجمه می کنند: تقریباً ظهر بود.
 i- یا تمام سرزمین. این عبارت خروج ۲۲: ۱۰ را بیاد می آورد (بلیه ظلمات قبل از مرگ نخست زادگان و عید گذر). همچنین ر. ک. عا ۸: ۹-۱۰.
 j- گاهی ترجمه می کنند: تا ساعت سه.
 k- در تعدادی از نسخه های خطی نوشته شده است: و خورشید تاریک شد. اصطلاحی که از کتاب مقدس گرفته شده است (اش ۱۰: ۱۳؛ جا ۱۲: ۲؛ ر. ک. مت ۲۹: ۲۴؛ مر ۲۴: ۲۴). و اما درباره کلمه ای که در اینجا کسوف کرد ترجمه شده است، برخی از مفسران به استناد اینکه در عید گذر که مقارن با بدر کامل ماه می باشد کسوف روی نمی دهد این کلمه را ناپدید شد ترجمه می کنند در صورتی که بنظر مفسران دیگر لوقا بخوبی از این موضوع آگاه بوده ولی لحن گفتار پیامبران را به کار برده است در هنگامی که دخالت های مهم خدا را در امور دنیا توصیف می نمایند.
 l- ر. ک. مر ۱۵: ۳۸. z.

ای «پدر! روحم را بدستهای تو می سپارم^m». با گفتن این جان داد.
^{۴۷} سنتوریون با دیدن آنچه روی داده بود خدا تجلیل کرده گفت: «واقعاً این مرد عادل بودⁿ!»^{۴۸} همه جمعیت که به شتاب به این صحنه آمده بودند آنچه روی می داد زک ۱۰:۱۲ به سینه خود زده برمی گشتند.^{۴۹} همه^{۵۰} از ۱۲:۳۸ آشنایان او به دور ایستاده بودند، همچنین زنانی که از جلیل به همراه او بودند و این را می دیدند.

را در کفنی پیچید و در قبری تراشیده شده در صخره که هنوز کسی آنجا گذاشته نشده بود، نهاد.^{۵۴} و این روز تهیه^p عید بود و روشن شدن سبت شروع می شد^{۵۵}. زنانی که از جلیل با او آمده بودند به دنبال [یوسف] آمده گور و چگونگی نهادن بدنش را در آنجا تماشا می کردند^{۵۶} آنان بازگشته گیاهان خوشبو و عطرها آماده کردند و روز سبت برطبق احکام بیاسودند.

پیام در سر قبر

(متی ۲۸: ۱-۹؛ مرقس ۱۶: ۱-۸)

^۱ و اولین روز هفته^r، سپیده دم،
۲۴ زنان گیاهان خوشبویی را که آماده کرده بودند آورده به گور آمدند^s دیدند سنگ جلوی گور غلطیده شده است.^۳ داخل شده، بدن خداوند عیسی^t را نیافتند.
^۴ باری چون در این باره فکرشان به بن بست رسید^u ناگاه دو مرد^v در پوشاک درخشان به ایشان پدیدار گردیدند^۵ در

خاکسپاری عیسی

(متی ۲۷: ۵۷-۶۱؛ مرقس ۱۵: ۴۲-۴۷)

^{۵۰} و آنگاه مردی بنام یوسف که عضو شورا، مردی نیکوکار و عادل بود^{۵۱} که نه با تصمیم آنان و نه با عملشان موافقت کرده بود، اهل رومه شهر یهودیان بوده و در انتظار ملکوت خدا بود.^{۵۲} به سوی پیلاتس پیش رفته بدن عیسی را طلبید^{۵۳} و با پایین آوردن^۵ بدن (از صلیب) آن

- m- عیسی با عباراتی از مز ۳۱: ۶ نیایش می کند و این مطالب را نظیر همه نیایش های خود با خطاب به پدر آغاز می نماید (۲۱: ۱۰؛ ۲۲: ۴۲؛ ۲۳: ۳۴). آخرین سخنان او نظیر نخستین کلام او خطاب به پدر است. (ر. ک ۲: ۲۹: ۲۴).
- n- سنتوریون با اظهار بر اینکه عیسی عادل است که بیگناه می باشد (چنانکه پیلاتس در ۴: ۲۳، ۱۴، ۲۲ اظهار نموده است). لوقا از بکار بردن کلمه پسر خدا که متی و مرقس بکار برده اند احتراز می کند زیرا این عنوان از زبان یک فرد بت پرست و مشرک ممکن است مفهوم مبهم و دو پهلو داشته باشد.
- o- گاهی ترجمه می کنند: او را از صلیب پائین آورد.
- p- یعنی: تهیه سبت، روز جمعه بود (ر. ک مر ۱۵: ۴۲).
- q- این عبارت ممکن است اشاره به پیدا شدن ستاره ای باشد که معمولاً در اولین ساعات شب می درخشد و آغاز سبت را اعلام می کند و یا چراغهایی است که بدین مناسبت روشن می کنند،
- r- برای مسیحیان این روز یکشنبه خواهد بود.
- s- ر. ک ۲۳: ۵۶. برابر انجیل لوقا و همچنین انجیل متی زنان می آیند تا تدفین عیسی را بوسیله تدفین تکمیل نمایند.
- t- در اینجا تنها موردی است که لوقا در انجیل خود عنوان خداوند عیسی را بکار می برد در صورتی که بارها در اعمال رسولان آن را بکار خواهد برد (۱: ۲۱؛ ۸: ۱۶؛ ۱۱: ۲۰؛ ۱۵: ۱۱...)، بدینوسیله لوقا وضعیت جدید عیسی را که رستاخیز کرده است تذکر می دهد.
- u- فقط لوقا بدو ذکر می کند که زنان بدن عیسی را نیافته و مشوش و متحیر شده بودند (ر. ک یو ۲۰: ۲) در صورتی که در انجیل های متی و مرقس نخستین واقعه پیام فرشتگان است.
- v- زنان خواهند شناخت که آنان فرشته هستند (بند ۲۳). در قسمتهای مشابه، متی ۲۸: ۲، ۵ از یک فرشته خداوند نام می برد، مرقس ۱۶: ۵ مردی جوان با لباس سفید و یو ۲۰: ۲ فرشته ذکر می نماید که لباس سفید پوشیده اند.

ظهور بر شاگردان در راه عمواس

۱۳ و همان روز^b دو (تن) از بین ایشان بسوی روستایی بنام عمواس^c که در شصت استادی^d اورشلیم بود می رفتند. ۱۴ و بین خود از آنچه رویداده بود صحبت می کردند ۱۵ باری در حالی که صحبت و بحث می کردند، عیسی شخصاً نزدیک شده با آنان راه می رفت ۱۶ اما چشمان ایشان از اینکه او را بشناسند بازداشته شده بود^e. ۱۷ به آنان گفت: «ضمن راه رفتن با هم چه حرف هایی ردوبدل می کنید و ایشان با چهره ای گرفته ایستادند^f. ۱۸ یکی از آنان بنام کلئوپاس به سخن درآمده به او گفت: «تو تنها کسی هستی که در اورشلیم مقیم هستی^g و نمی دانی که این روزها در آنجا چه روی داده است!» ۱۹ و او بدیشان گفت: «چه چیزهایی؟» به او گفتند: «آنچه درباره عیسی ناصری^h است که در عمل و در سخن در برابر خدا و در برابر همه قوم

حالی که ترسیده، چهره شان را رو به زمین گرفته بودند آنان به زنان گفتند: «چرا زنده^w را در میان مردگان می جوئید؟» ۶ او در اینجا نیست بلکه قیام کرده است^x. بیاد آورید وقتی هنوز در جلیل^y بود با شما چگونه سخن گفته است: ۷ می گفت: پسر انسان باید به دست مردان گناهکار تسلیم گردد و مصلوب شود و سومین روز برخیزد. ۸ و این سخنان او به یاد زنان آمد. ۹ و از سر گور بازآمده همه (جریان) را به یازده (تن) و همه دیگران نوید دادند. ۱۰ اینان، مریم مجدلیه، یونا و مریم^z (مادر) یعقوب بودند. زنان دیگر که با آنان بودند همان را به رسولان هم گفتند. ۱۱ اما این سخنان بنظرشان یاوه گویی می آمد و به این سخنان ایمان نداشتند. ۱۲ پطرس حرکت کرده و بسوی گور دوید. و خم شده، چیزی جز نوارها ندید. و در شگفت از آنچه رویداده است به خانه خویش رفت.

W- عیسی اکنون زنده است و همین کلمه عنوان خدا را در عهد عتیق بیاد می آورد (یوشع ۱۰:۳؛ داود ۸:۱۹؛ ۱ سمو ۱۴:۳۹...).

X- در چندین نسخه خطی این عبارت حذف شده است.

Y- در انجیل لوقا موضوع رفتن به جلیل چنانکه در انجیلهای متی و مرقس آمده روایت نشده است. بنظر لوقا تمام راز عید گذر در اورشلیم تحقق می یابد و رسولان از آنجا عزیمت می نمایند تا انجیل را به جاهای دیگر ببرند (ر. ک. لوقا ۹:۵۱؛ ۲۴:۴۹؛ اع ۱:۸).

Z- در تعدادی از نسخه های خطی کلمه مادر یا دختر را در متن تصریح کرده اند تا جای الهام و تناقضی نباشد.

a- این بند در چندین نسخه خطی کهن وجود ندارد. ضمناً نکات متعددی در آن آمده که با یو ۳:۲۰، ۵، ۱۰ مشترک می باشد.

b- این روایت مختص به انجیل لوقا است و بدون شک از یک روایت قدیمی گرفته شده است. برابر این روایت عیسی بر دو تن از شاگردان که ناشناخته هستند ظاهر می شود. لوقا نشان می دهد چگونه عیسی این شاگردان را که ایمان خود را بر اثر فاجعه صلیب از دست داده اند (ر. ک. بندهای ۱۸، ۲۱) هدایت می نماید تا بوسیله درک نوشته های مقدس ایمان خود را باز یابند (ر. ک. بندهای ۲۵-۲۷، ۳۲).

c- محلی که کاملاً مشخص نیست و تعیین موقعیت کنونی آن مورد بحث است. مخصوصاً تصور کرده اند منظور عمواس می باشد که در سی کیلومتری مغرب اورشلیم قرار دارد.

d- در بعضی از نسخه های خطی نوشته شده است یکصد و شصت استاد که با محل عمواس تطبیق می کند ولی بطور کلی شصت استاد (که تقریباً برابر دوازده کیلومتر است) بیشتر مورد تأیید می باشد.

e- قادر به شناختن او نخواهد شد (بند ۳۱) مگر وقتی که عیسی بوسیله نوشته های مقدس (بندهای ۲۵-۲۷) آنان را بر* از مرگ و رستخیز خود آشنا کند.

f- در تعداد نسبتاً زیادی از نسخه های خطی بجای این جمله نوشته شده است: چرا چهره گرفته دارید؟

g- منظور اقامت موقتی است: مسافران تصور می کنند که او برای زیارت ایام عید گذر به اورشلیم آمده است.

h- در تعدادی از نسخه های خطی این کلمه با املای سامی نوشته شده است (ر. ک. ۳۷:۱۸ توضیح).

^{۲۸} و وقتی به نزدیک روستایی که به آنجا می رفتند نزدیک شدند چنین وانمود کرد که دورتر می رود. ^{۲۹} اما ایشان شتاب زده ^m گفتند: «با ما بمان زیرا شامگاه نزدیک است و هم اکنون روز پایین می رود» و وی برای آنکه با آنان بماند وارد شد. ^{۳۰} باری چون با آنان بر سر سفره بود، نان را گرفته، برکت داده و تکه کرده بدانان می داد ⁿ. ^{۳۱} چشمانشان باز شد و او را باز شناختند... اما او بر ایشان ناپدید شد ^{۳۲} و آنان بیکدیگر گفتند: «وقتی در راه با ما حرف می زد، وقتی نوشته های مقدس را بر ما می گشود آیا قلبهایمان در درونمان نمی گذاخت؟» ^{۳۳} و همان ساعت، به راه افتاده و به اورشلیم بازگشتند و یازده (تن) و همراهانشان را با هم باز یافتند. ^{۳۴} که گفتند: «واقعاً خداوند قیام کرده است و به وسیله شمعون دیده شده است ^o!» ^{۳۵} و ایشان آنچه را در راه روی داده بود تعریف کردند که چگونه با تکه کردن نان ^p خود را به آنان شناسانده بود.

پیامبری ⁱ نیرومند بوده است، ^{۲۰} و چگونه کاهنان اعظم ما و روسای ما او را تسلیم کردند تا به مرگ محکوم شود و او را مصلوب کرده اند ^{۲۱} ما امید داشتیم که او اسرائیل را باز خریدخواهد کرد، اما با همه اینها! اکنون سه روز است که این جریانها روی داده است! ^{۲۲} و چند زن از بین خودمان البته ما را شگفت زده کرده اند. صبح زود که بر سر گور بودند ^{۲۳} و چون بدن او را نیافته بودند، آمده به ما گفتند که حتی رویائی از فرشتگان دیده اند که می گویند او زنده است. ^{۲۴} برخی از ما بر سر گور رفتند و جریان را همانطور که زنان گفته بودند یافتند اما او را ندیده اند!» ^{۲۵} و او بدیشان گفت: «ای قلبهای بی عقل که در ایمان آوردن به آنچه پیامبران گفته اند، کند فهم هستید. ^{۲۶} مگر نباید مسیح برای وارد شدن در شکوهش ^k چنین رنج می کشید؟» ^{۲۷} و از موسی گرفته از همه پیامبران ^l در تمام نوشته های مقدس آنچه را درباره او بود بر ایشان تفسیر کرد.

i- هنوز عیسی را به چشم یک پیامبر نگاه می کنند. ترجمه تحت اللفظی: یک مرد پیامبر.

j- محکوم شدن عیسی بوسیله مقامات یهود و مصلوب شدن او موجب یأس و دلسردی شاگردان شده است و این نومییدی هنوز ادامه دارد زیرا سه روز پس از صلیب خدا بخاطر پیامبر دخالت نکرده است.

k- ر. ک ۲۲:۹؛ ۲۵:۱۷.

l- در اینجا منظور از موسی یعنی قوانین تورات که با کتابهای پیامبران قسمت اساسی نوشته های مقدس را تشکیل می دهد (۱۶:۱۶، ۲۹-۳۱؛ ۴۴:۲۴؛ اع ۱۴:۲۴؛ ۲۳:۲۸) نوشته هائی که در جریان پرستش و عبارت در کنشت می خوانند (اع ۱۵:۱۳).

m- این اصرار کاملاً با رسوم مهمان نوازی فلسطینیان تطبیق می کند (ر. ک ۲۳:۱۴)، بسیاری از مفسران چنین نتیجه می گیرند که مسافران بخانه خود رسیده اند.

n- کمتر احتمال می رود که عیسی جریان شام واپسین را انجام داده باشد ولی در اینجا لوقا کلمات و عبارات سیاسگزاری را بکار می برد (ر. ک ۱۹:۲۲ و ۱۶:۹) تا خوانندگان احساس کنند که تکه کردن نان (اع ۴۲:۲؛ ۴۶؛ ۷:۲۰، ۱۱) موجب ملاقات با عیسی رستخیز کرده می شود بهمان گونه که برای شاگردان عماوس رخ داده است.

o- این واقعه جزو وقایعی که در ۱-قرن ۵:۱۵ آمده ذکر گردیده و در ۲۲:۳۱-۳۲ اعلام شده است. در آنجا با همین نام قدیمی شمعون است (ر. ک ۱۴:۶ d).

p- این عبارت را می توان درک کرد: در ضمن تکه کردن نان. یا به وسیله آن.

ظهور عیسی بر یازده رسول

^{۳۶} در حالی که این را می گفتند، وی در میان ایشان ایستاده و به آنان می گوید^۹: «آرامش بر شما باد.^{۳۷}» ایشان هراسناک و سراپا ترس شده بنظرشان رسید که روحی را می بینند^{۳۸} و وی بدیشان گفت: «چرا مضطرب هستید و چرا تردید به دلهایتان راه یافته است؟»^{۳۹} دستها و پاهایم را بنگرید^{۴۰} که من خودم هستم! مرا لمس کنید و ببینید یک روح نه گوشت دارد نه استخوان، اما همانطور که می بینید من آنها را دارم^{۴۱} و با گفتن این دستها و پاهایش را به آنان نشان داد.^{۴۲} چون با وجود شادی^{۴۳} هنوز هم ایمان نیاورده و شگفت زده باقی مانده بودند، به آنان گفت: «آیا چیزی برای خوردن دارید؟»

^{۴۲} آنان یک قطعه ماهی کباب شده^۷ پیش آوردند.^{۴۳} و آن را گرفته، در برابر آنان خورد^۷.

^{۴۴} به ایشان گفت: «وقتی هنوز با شما بودم سخنان من این بود: آنچه را که درباره من در تورات موسی و پیامبران و مزامیر^x نوشته شده است باید به تحقق برسد.»^{۴۵} پس ذهن ایشان را گشود تا اینکه نوشته های مقدس را درک کنند^{۴۶} و به آنان گفت^۷: «این چنین نوشته شده است که مسیح رنج کشیده و روز سوم از میان مردگان برخواند خاست.^{۴۷} و به نام وی توبه برای بخشایش^z گناهان، همه ملتها که از اورشلیم آغاز شود ندا داده خواهد شد.»^{۴۸} شما شاهدان این هستید^a.^{۴۹} «اینک من وعده پدرم را بر روی شما می فرستم. یو. ۲۰:۲۲

یو. ۲۰:۲۳
مت. ۲۸:۱۹
اع. ۱:۸

q- در این قسمت پایانی انجیل نشان داده شده است چگونه عیسی یازده تن را به کمال و تمام وارد پیام عید گذر می کند. لوقا این قسمت را با ترتیب منظمی انشاء و بنا می کند: در بندهای ۳۶-۴۳ عیسی به یازده تن نشانه هایی از واقعیت رستاخیز خود داده و بدینوسیله بر بی ایمانی آنان فائق می شود (ر. ک. اع. ۱:۳); در بندهای ۴۴-۴۹ به ایشان بصیرت درک نوشته های مقدس را داده (ر. ک. بندهای ۲۵-۲۷) و وظیفه آنان را بعنوان شاهدان رستاخیز تعیین می کند: در بندهای ۵۰-۵۳ لوقا تجلی خداوندی عیسی را که اطرافیاناش شناخته اند ارائه کرده و کتاب خود را بپایان می رساند.

r- این جمله که کاملاً مورد گواهی و تأیید است در چندین نسخه خطی معتبر وجود ندارد، تعدادی از منتقدان معتقدند که این کلمات از یو. ۱۹:۲۰ گرفته شده است.

s- منظور آثار و نشانه های مصلوب شدن است (ر. ک. یو. ۲۰:۲۰).

t- در مورد این بند که با یو. ۲۰:۲۰ تطبیق می کند می توان بهمان گونه که درباره بند ۳۶ گفته شده است اظهار نظر کرد،

u- لوقا برای بی ایمانی یازده تن عذری توجیه می نماید.

v- در تعدادی از نسخه های خطی که نسبتاً جدیدتر هستند افزوده اند: و یک قطعه عسل (که منظور قطعه عسل با موم آن می باشد) و بدون شک از بعضی رسوم تعمیدی الهام گرفته شده است.

w- در اینجا نظیر آنچه در اع. ۱:۱۰ ذکر شده عیسی که رستاخیز نموده است غذا می خورد. لوقا بدینوسیله می خواهد پدیده جسمانی رستاخیز را که درک آن برای خوانندگان یونانی او دشوار بوده نشان دهد (ر. ک. اع. ۱:۱۷:۳۲-۱- قرن ۱۵:۱۲).

x- ذکر نوشته های مقدس به این ترتیب که مزامیر نام برده شود شگفت آور و بدیع است (ر. ک. ۲۷:۲۴ توضیح). در روایات انجیلی برای اعلام رنجهای و مصلوب شدن عیسی خیلی از مزامیر نقل و استفاده شده است (ر. ک. ۲۳:۲۳ x) و لوقا در اعمال رسولان مرتباً مزامیر را بعنوان پیشگوئی راز مسیح نقل خواهد کرد.

y- بندهای ۴۶-۴۸ شامل تمام موضوعهائی است که رسولان موعظه خواهند کرد و در اعمال رسولان ذکر می شود: مثلاً بکار بردن و نقل نوشته های مقدس (اع. ۲:۲۳-۳۲:۴:۱۰-۱۱:۱۳-۳۸:۳۹-۱۸:۲۶)، نقش و وظیفه ای که به دوازده تن بعنوان شاهد محول گردیده است (اع. ۱:۸:۳۲:۲:۱۵:۳:۳۲:۵:۳۲:۱۰:۴۱:۱۳:۳۱).

z- در برخی از نسخه های خطی قدیمی نوشته شده است: به منظور بخشایش گناهان (ر. ک. ۳:۳).

a- این کلمات اعلام روز پنجاهه است ر. ک. اع. ۸:۱:۳۳:۲.

پس شما در شهر ^b بمانید تا هنگامی که قدرت از بالا به شما پوشانیده شود ^c.»
^{۵۰} وی آنان را تا نزدیکی بیت عنیا ^d برد و دستها را بلند کرده آنان را برکت داد.
^{۵۱} باری چون ایشان را برکت می داد از آنان جدا شد و به آسمان برده شد ^e. ^{۵۲} و ایشان اع ۱:۹-۱۱ در برابر او به سجده درآمد ^f با شادی بسیار به اورشلیم بازگشتند. ^{۵۳} و مدام در معبد بوده خدا را ستایش می کردند ^g.

- ^b - به نظر لوقا اورشلیم نقطه آغاز پیام نجات (۵:۱-۲۵) و هدف رسالت عیسی (۵۱:۹) بوده است و سپس مرکز توسعه و انتشار رسالت رسولان خواهد بود (اع ۸:۱).
- ^c - در مورد ارتباط بین روح القدس و قدرت ر. ک ۳۵:۱ و ۱۴:۴.
- ^d - بندهای ۵۰-۵۳ پایان و نتیجه گیری انجیل است: عیسای رستائیز کرده اطرافیان خود را تقدیس می کند (ر. ک اع ۲۶:۳) و اینان او را بعنوان خداوند پرستش کرده و خدا را تقدیس می نمایند. موضوع انجیل در بند ۵۳ در معبد پایان می یابد همچنان که در آنجا آغاز شده بود (اع ۸:۱).
- ^e - تذکر درباره صعود عیسی در بعضی از نسخه های خطی کهن وجود ندارد، بدون شک باین دلیل که با اع ۳:۱-۱۱ هم آهنگ نیست (در آنجا لوقا این واقعه را در چهل روز دیرتر ذکر می کند) در اینجا لوقا اظهار می کند که شور و هیجان عیسی از رستائیز او جدا نیست. روایت اعمال رسولان صعود عیسی را بعنوان پایان پدیدار شدن عیسی پس از عید گذر و آغاز رسالت رسولان قرار می دهد.
- ^f - روایت این عمل احترام آمیز شاهانه و مذهبی در بعضی از نسخه های خطی مهم وجود ندارد.
- ^g - در تعداد زیادی از نسخه ها خطی کلمه آمین افزوده شده و بدینوسیله جنبه آیین پرستشی این متن را یادآوری و تاکید کرده اند.